

CVRIA

CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE

Raport anual
2010

CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE

RAPORT ANUAL 2010

Sinteză a activității Curții de Justiție,
a Tribunalului și a Tribunalului Funcției Publice a Uniunii Europene

Luxemburg, 2011

www.curia.europa.eu

Curtea de Justiție
L-2925 Luxemburg
Tel. +352 43031

Tribunalul
L-2925 Luxemburg
Tel. +352 43031

Tribunalul Funcției Publice a Uniunii Europene
L-2925 Luxemburg
Tel. +352 43031

Curtea pe internet: <http://www.curia.europa.eu>

Finalizarea redactării: 1 ianuarie 2011

Reproducerea autorizată, cu menționarea sursei. Fotografiele nu pot fi reproduse decât în contextul acestei publicații. Pentru orice altă utilizare, trebuie să fie solicitată o autorizare de la Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene.

Numeroase alte informații despre Uniunea Europeană sunt disponibile pe internet pe serverul Europa (<http://europa.eu>).

O fișă catalografică figurează la sfârșitul prezentei publicații.

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2011

ISBN 978-92-829-1051-1

doi:10.2862/52214

© Uniunea Europeană, 2011

Tipărit în Luxemburg

TIPĂRIT PE HÂRTIE ÎNĂLBITĂ FĂRĂ CLOR ELEMENTAR (ECF)

Cuprins

Pagina

Prefață de Vassilios Skouris președintele Curții de Justiție	5
---	---

Capitolul I

Curtea de Justiție

A – Evoluția și activitatea Curții de Justiție în 2010	9
B – Jurisprudența Curții de Justiție în 2010	11
C – Compunerea Curții de Justiție	59
1. Membrii Curții de Justiție	61
2. Modificări în compunerea Curții de Justiție în 2010.....	77
3. Ordini protocolare	79
4. Foști membri ai Curții de Justiție	81
D – Statistici judiciare ale Curții de Justiție	85

Capitolul II

Tribunalul

A – Activitatea Tribunalului în 2010	115
B – Compunerea Tribunalului	159
1. Membrii Tribunalului	161
2. Modificări în compunerea Tribunalului în 2010	173
3. Ordini protocolare	175
4. Foști membri ai Tribunalului	177
C – Statistici judiciare ale Tribunalului	179

Capitolul III

Tribunalul Funcției Publice

A – Activitatea Tribunalului Funcției Publice în 2010	203
B – Compunerea Tribunalului Funcției Publice	215
1. Membrii Tribunalului Funcției Publice	217
2. Modificări în compunerea Tribunalului Funcției Publice în 2010	221
3. Ordinea protocolară	223
4. Fost membru al Tribunalului Funcției Publice	225
C – Statistici judiciare ale Tribunalului Funcției Publice	227

Capitolul IV

Întâlniri și vizite

A – Vizite oficiale și manifestări la Curtea de Justiție, la Tribunal și la Tribunalul Funcției Publice	241
B – Vizite de studii (2010)	245
1. Repartizare în funcție de tipurile de grupuri	245
2. Vizite de studii – Repartizare în funcție de statele membre (2010)	246
3. Vizite de studii – Magistrați naționali (2010)	248
4. Evoluția numărului și a tipului de vizitatori (2007-2010)	248
C – Ședințe solemne	249
D – Vizite sau participări la manifestări oficiale	251
<i>Organigramă prescurtată</i>	<i>256</i>

Prefață

Anul 2010 a reprezentat pentru Curtea de Justiție a Uniunii Europene un an de consolidare a reformelor introduse în cadrul sistemului jurisdicțional al Uniunii prin Tratatul de la Lisabona. Procedura care vizează punerea în aplicare a celei mai importante dintre aceste reforme, respectiv aderarea Uniunii Europene la Convenția europeană a drepturilor omului, a fost inițiată chiar anul acesta. Curtea de Justiție a urmărit și va continua să urmărească îndeaproape evoluția introducerii acestei proceduri.

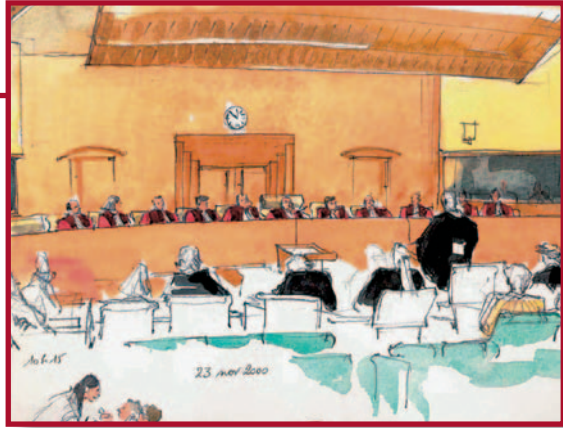
Anul 2010 va rămâne în anale și prin ritmul deosebit de susținut al activității judiciare a instituției. Se constată în această privință că au fost introduse în total 1 406 cauze la cele trei instanțe care compun Curtea de Justiție, ceea ce reprezintă cifra cea mai ridicată din istoria instituției și dovedește creșterea constantă a volumului contenciosului Uniunii. În plus, merită de asemenea să fie semnalată diminuarea globală a duratei procedurilor, diminuare extrem de semnificativă în special în cauzele preliminare.

În sfârșit, anul care s-a scurs a fost marcat și de plecarea a doi dintre membri și a grefierului Curții, precum și a patru dintre membrii Tribunalului, plecare care se înscrie printre altele în cadrul reînnoirii sale parțiale. Trebuie subliniat în această privință că numirile noilor membri ai Curții și ai Tribunalului sunt primele intervenite în cadrul noii proceduri introduse prin Tratatul de la Lisabona, respectiv ca urmare a unui aviz al comitetului prevăzut la articolul 255 TFUE.

Prezentul raport oferă o prezentare completă a evoluției și a activității instituției în cursul anului 2010. Ca în fiecare an, o parte importantă a raportului este consacrată unor expuneri succinte, dar exhaustive ale activității jurisdicționale propriu-zise a Curții de Justiție, a Tribunalului și a Tribunalului Funcției Publice. Analiza activității jurisdicționale în cursul anului 2010 este completată și ilustrată de date statistice specifice fiecărei instanțe.

V. Skouris
Președintele Curții de Justiție

Capitolul I

Curtea de Justiție

A – Evoluția și activitatea Curții de Justiție în 2010

de Vassilios Skouris, președintele Curții de Justiție

Prima parte a raportului anual prezintă în mod sintetic activitățile Curții de Justiție a Uniunii Europene în anul 2010. Această primă parte oferă în primul rând o imagine generală asupra evoluției instituției în cursul anului trecut, punând accentul pe schimbările instituționale care au afectat Curtea de Justiție, precum și pe evoluțiile referitoare la organizarea sa internă și la metodele sale de lucru. În al doilea rând, cuprinde o analiză a statisticilor referitoare la evoluția volumului de lucru al Curții de Justiție și la durata medie a procedurilor. În al treilea rând, prezintă, ca în fiecare an, principalele evoluții jurisprudențiale, clasificate pe materii.

1. Întrucât Tratatul de la Lisabona prevede că Uniunea Europeană aderă la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO), procedura care urmărește realizarea acestei aderări a fost inițiată acest an. Prima etapă a acestei proceduri a fost încheiată și un mandat de negociere a fost dat Comisiei Europene pentru a continua negocierile cu Consiliul European. Aderarea Uniunii Europene la CEDO va avea neîndoiește efecte asupra sistemului jurisdicțional al Uniunii în ansamblul său.

Pentru aceste motive, Curtea de Justiție a urmărit îndeaproape evoluția acestei proceduri și, preocupată fiind să contribuie la eforturile făcute pentru a finaliza cu succes proiectul de aderare, care ridică probleme juridice destul de complexe, aceasta a prezentat primele reflecții, referitoare la un aspect particular legat de modul de funcționare a sistemului jurisdicțional al Uniunii, într-un document publicat la 5 mai 2010¹. În acest document, Curtea a concluzionat că, pentru a se respecta principiul subsidiarității inerent Convenției și pentru a se asigura în același timp buna funcționare a sistemului jurisdicțional al Uniunii, este important să existe un mecanism susceptibil să garanteze posibilitatea sesizării efective a Curții de Justiție cu privire la validitatea unui act al Uniunii înainte ca Curtea Europeană a Drepturilor Omului să se pronunțe asupra conformității respectivului act cu CEDO.

În sfârșit, merită în egală măsură semnalate modificările aduse la 23 martie 2010 Regulamentului de procedură al Curții (JO L 92, p. 12). Aceste modificări vizează introducerea în Regulamentul de procedură a adaptărilor necesare ca urmare a intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona.

2. Statisticile judiciare ale Curții pentru anul 2010 arată în mod global o productivitate susținută și o ameliorare netă a eficacității în ceea ce privește durata procedurilor. În plus, trebuie subliniată creșterea fără precedent a numărului de cauze introduse și în special a numărului de cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare adresate Curții în acest an.

Curtea a soluționat 522 de cauze în anul 2010 (cifră netă, ținând cont de reuniri), ceea ce reprezintă o ușoară scădere în raport cu anul precedent (543 de cauze soluționate în 2009). Dintre acestea, 370 de cauze au făcut obiectul unei hotărâri și 152 de cauze au condus la pronunțarea unei ordonanțe.

Curtea a fost sesizată în 2010 cu 631 de cauze noi (independent de reunile pentru cauză de conexitate), ceea ce reprezintă o creștere semnificativă în raport cu anul 2009 (562 de cauze) și constituie cel mai mare număr de cauze introduse din istoria Curții. Situația este identică în ceea ce privește cererile de pronunțare a unei hotărâri preliminare. Numărul de cauze preliminare introduse

¹ http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2010-05/convention_ro_2010-05-21_12-10-16_11.pdf

anul acesta reprezintă, pentru al doilea an consecutiv, cea mai ridicată cifră atinsă vreodată și, în raport cu anul 2009, este în creștere cu 27,4 % (385 de cauze în 2010, față de 302 cauze în 2009).

În ceea ce privește durata procedurilor, datele statistice se dovedesc pozitive. Astfel, pentru trimiterile preliminare, această durată a fost în medie de 16,1 luni. O analiză comparativă arată că, pentru toată perioada pentru care Curtea dispune de date statistice fiabile, durata medie de soluționare a cauzelor preliminare a atins nivelul cel mai scăzut în 2010. În ceea ce privește acțiunile directe și recursurile, durata medie de judecare a fost de 16,7 luni și, respectiv, de 14,3 luni (față de 17,1 luni și, respectiv, 15,4 luni în 2009).

Pe lângă reformele aplicate metodelor sale de lucru întreprinse în ultimii ani, îmbunătățirea eficacității Curții în soluționarea cauzelor se explică și prin utilizarea mai largă a diferitelor instrumente procedurale de care dispune pentru accelerarea judecării anumitor cauze, în special procedura preliminară de urgență, judecarea cu prioritate, procedura accelerată, procedura simplificată și posibilitatea de judecare a cauzei fără concluziile avocatului general.

Aplicarea procedurii preliminare de urgență a fost solicitată în 6 cauze, iar camera desemnată a considerat că erau întrunite condițiile impuse la articolul 104b din Regulamentul de procedură în 5 dintre acestea. Aceste cauze au fost soluționate într-un termen mediu de 2,1 luni.

Anul acesta, aplicarea procedurii accelerate a fost solicitată în 12 situații, dar condițiile impuse de Regulamentul de procedură nu erau îndeplinite decât în 4 dintre acestea. Potrivit unei practici stabilite în anul 2004, cererile de procedură accelerată sunt admise sau respinse pe cale de ordonanță motivată a președintelui Curții. Pe de altă parte, a fost acordat tratament prioritar unui număr de 14 cauze.

În plus, Curtea a continuat să folosească procedura simplificată prevăzută la articolul 104 alineatul (3) din Regulamentul de procedură pentru a răspunde la anumite întrebări adresate cu titlu preliminar. Astfel, în total, 24 de cauze au fost soluționate prin ordonanță în temeiul acestei dispoziții.

În sfârșit, Curtea a folosit frecvent posibilitatea, oferită de articolul 20 din Statut, de a judeca fără concluziile avocatului general în situația în care cauza nu pune o problemă nouă de drept. Menționăm astfel faptul că aproximativ 50 % din hotărârile pronunțate în anul 2010 au fost pronunțate fără concluzii (față de 52 % în 2009).

În ceea ce privește distribuția cauzelor între diferitele complete de judecată ale Curții, este de semnalat faptul că Marea Cameră a soluționat aproximativ 14 %, camerele de cinci judecători 58 %, iar camerele de trei judecători aproximativ 27 % din cauzele finalizate prin hotărâre sau prin ordonanță cu caracter jurisdicțional în anul 2010. În raport cu anul precedent, se constată o creștere considerabilă a ponderii cauzelor judecate de Marea Cameră (8 % în anul 2009) și o scădere semnificativă a proporției cauzelor judecate de camerele de trei judecători (34 % în anul 2009).

Pentru informații mai detaliate privind datele statistice ale anului 2010, cititorul este rugat să consulte partea consacrată statisticilor judiciare din prezentul raport.

B – Jurisprudența Curții de Justiție în 2010

Această parte a Raportului anual prezintă o imagine generală a jurisprudenței din 2010.

Probleme constituționale sau instituționale

În 2010, jurisprudența referitoare la drepturile fundamentale a fost considerabil îmbogățită.

Cauza *Volker und Markus Schecke* (Hotărârea din 9 noiembrie 2010, cauzele conexe C-92/09 și C-93/09) a permis Curții să precizeze exigențele care decurg din dreptul la protecția datelor cu caracter personal, cu ocazia controlului de validitate care îi era solicitat a fi exercitat asupra Regulamentului (CE) nr. 1290/2005 și, respectiv, a Regulamentului nr. 259/2008¹, care guvernează finanțarea politicii agricole comune și care consacră obligația de publicare a informațiilor referitoare la persoanele fizice beneficiare ale fondurilor provenite din Fondul european de garantare agricolă (FEGA) și din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR), care impun punerea la dispoziția publicului a unor asemenea informații, printre altele prin intermediul site-urilor internet administrate de oficiile naționale. Sesizată cu o trimitere preliminară cu privire la concordanța dintre dreptul la protecția datelor cu caracter personal, recunoscut de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, și obligația de transparență în materie de fonduri europene, Curtea a relevat că publicarea pe un site internet a unor date nominale ale beneficiarilor fondurilor și a sumelor exacte primite de aceștia constituie, în considerarea liberului acces al terților la site, o atingere adusă dreptului beneficiarilor vizați la respectarea vieții private în general și la protecția datelor cu caracter personal în special. Pentru a fi justificată, o asemenea atingere trebuie să fie prevăzută de lege, să respecte conținutul esențial al drepturilor menționate și, în aplicarea principiului proporționalității, să fie necesară și să răspundă în mod efectiv unor obiective de interes general recunoscute de Uniune, derogările și limitările referitoare la aceste drepturi trebuind să opereze în limitele strictului necesar. În acest context, Curtea a apreciat că, deși, într-o societate democratică, contribuabilii au dreptul să fie informați cu privire la utilizarea fondurilor publice, nu este mai puțin adevărat că Consiliul și Comisia aveau obligația de a asigura un just echilibru între diferitele interese în cauză, ceea ce necesita, înainte de adoptarea dispozițiilor contestate, verificarea aspectului dacă publicarea acestor date prin intermediul unui singur site internet pentru fiecare stat membru nu depășește ceea ce este necesar realizării obiectivelor legitime urmărite. Prin urmare, Curtea a declarat nevaliditatea anumitor dispoziții din Regulamentul nr. 1290/2005, precum și nevaliditatea Regulamentului nr. 259/2008 în ansamblu său, fără a repune în discuție efectele publicării listelor beneficiarilor ajutoarelor din FEGA și din FEADR de către autoritățile naționale în perioada anterioară datei pronunțării hotărârii.

Tot în ceea ce privește drepturile fundamentale, Curtea de Justiție a pronunțat, la 22 decembrie 2010, o altă hotărâre importantă (Hotărârea *DEB Deutsche Energiehandels- und Beratungsgesellschaft*, C-279/09), privind interpretarea principiului protecției jurisdicționale efective, astfel cum a fost consacrat la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

¹ Regulamentul (CE) nr. 1290/2005 al Consiliului din 21 iunie 2005 privind finanțarea politicii agricole comune (JO L 209, p. 1, Ediție specială, 14/vol. 1, p. 193), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1437/2007 al Consiliului din 26 noiembrie 2007 (JO L 322, p. 1), și Regulamentul (CE) nr. 259/2008 al Comisiei din 18 martie 2008 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului nr. 1290/2005 în ceea ce privește publicarea informațiilor referitoare la beneficiarii fondurilor provenite din Fondul european de garantare agricolă (FEGA) și din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) (JO L 76, p. 28).

Litigiul principal privea societatea comercială germană DEB în contradictoriu cu statul german, referitor la o cerere de asistență judiciară, formulată de această societate în fața instanțelor germane. Societatea DEB voia să intenteze o acțiune în răspundere împotriva statului german, în vederea obținerii reparării prejudiciului pe care i l-ar fi cauzat transpunerea cu întârziere de către acest stat membru a Directivei 98/30/CE privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale². Cererea de asistență judiciară a fost respinsă, pentru motivul că nu erau întrunite condițiile instituite de dreptul german pentru acordarea unei asemenea asistențe persoanelor juridice. Instanța sesizată cu o acțiune îndreptată împotriva deciziei de respingere a sesizat Curtea de Justiție cu o trimitere preliminară, solicitând să se stabilească dacă principiul efectivității dreptului Uniunii se opune, în contextul unei proceduri având ca obiect o acțiune în răspunderea statului, introdusă în temeiul dreptului menționat, ca o reglementare națională să subordoneze exercitarea acțiunii în justiție de plata unui avans din cheltuieli și să limiteze acordarea asistenței judiciare unei persoane juridice care nu este în măsură să plătească acest avans, impunând respectarea unor condiții foarte stricte.

Curtea a statuat că răspunsul la această întrebare trebuia dat ținând cont de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, care a dobândit, de la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, aceeași valoare juridică cu cea a tratatelor. Mai precis, Curtea se referă la articolul 47 din Cartă, care prevede un drept de acces efectiv la justiție în favoarea oricărei persoane care dorește să își valorifice drepturile și libertățile pe care i le garantează dreptul Uniunii. Al treilea paragraf al acestei dispoziții prevede că „asistența juridică gratuită se acordă celor care nu dispun de resurse suficiente, în măsura în care aceasta este necesară pentru a le asigura accesul efectiv la justiție”. Curtea a considerat, mai întâi, că nu este exclus ca principiul protecției jurisdicționale efective, astfel cum a fost consacrat la articolul 47 din Cartă, să poată fi invocat de persoanele juridice pentru a obține scutirea de la plata unui avans din cheltuielile de procedură și/sau asistența unui avocat. În lumina jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului privind articolul 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, care consacră dreptul de acces efectiv la justiție, Curtea a precizat, în continuare, că revine instanței naționale sarcina de a verifica, pe de o parte, dacă condițiile de acordare a asistenței judiciare constituie o limitare a dreptului de acces la instanțele judecătorești care aduce atingere înseși esenței acestui drept, pe de altă parte, dacă respectivele condiții au în vedere un scop legitim și, în sfârșit, dacă există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopul urmărit. Curtea detaliază, în continuare, elementele de apreciere pe care instanța națională le poate lua în considerare, reluând elementele utilizate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, între altele, gravitatea mizei, complexitatea dreptului și a procedurii aplicabile și, în ceea ce privește mai precis persoanele juridice, forma și scopul lucrativ sau nelucrativ al acestora, precum și capacitatea financiară a asociațiilor sau a acționarilor lor.

Modalitățile în care instanța internă trebuie să transpună răspunderea statului în caz de încălcare de către acesta a obligațiilor sale comunitare continuă să suscite semne de întrebare.

În cauza *Transportes Urbanos y Servicios Generales* (Hotărârea din 26 ianuarie 2010, C-118/08), instanța de trimitere dorea să cunoască poziția Curții cu privire la aplicarea normei potrivit căreia o acțiune în răspunderea statului întemeiată pe o încălcare a dreptului Uniunii de o lege națională poate fi admisă numai dacă sunt epuizate căile de atac interne, deși o asemenea regulă nu este aplicabilă unei acțiuni în răspunderea statului întemeiată pe încălcarea Constituției. Curtea a răspuns că dreptul Uniunii se opune aplicării acestei norme, după ce a amintit principiile obligației de reparație care incumbă statelor membre în caz de încălcare a dreptului Uniunii, în

² Directiva 98/30/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 iunie 1998 (JO L 204, p. 1).

virtutea supremației acestuia. Întemeindu-se pe principiul echivalenței, Curtea a statuat că toate normele aplicabile acțiunilor se aplică fără distincție atât acțiunilor întemeiate pe încălcarea dreptului Uniunii, cât și acțiunilor întemeiate pe nerespectarea dreptului intern: obiectul celor două acțiuni în răspundere este similar, din moment ce se referă la despăgubirea pentru prejudiciul suferit din cauza statului. În considerarea principiului echivalenței, singura diferență referitoare la instanța competentă pentru constatarea încălcării dreptului nu este suficientă pentru stabilirea unei distincții între aceste două acțiuni.

În cauza *Melki și Abdeli* (Hotărârea din 22 iunie 2010, C-188/10 și C-189/10), Curtea a avut ocazia de a se pronunța asupra compatibilității mecanismului procedural denumit „întrebare prioritară privind constituționalitatea”, recent adoptat în Franța, cu dreptul Uniunii. Aceasta a permis Curții să amintească faptul că, pentru a asigura supremația dreptului Uniunii, funcționarea acestui sistem de cooperare între Curte și instanțele naționale necesită ca instanța națională să fie liberă să sesizeze, în orice stadiu al procedurii în care consideră necesar și chiar la capătul unei proceduri incidentale de control al constituționalității, Curtea de Justiție cu orice întrebare preliminară pe care o apreciază ca fiind necesară. Prin urmare, articolul 267 TFUE nu se opune unei legislații naționale care instituie o procedură incidentală de control al constituționalității legilor naționale, în măsura în care celelalte instanțe naționale rămân libere:

- să sesizeze Curtea, în orice stadiu al procedurii în care consideră necesar și chiar la capătul unei proceduri incidentale de control al constituționalității,
- să adopte orice măsură necesară pentru asigurarea protecției jurisdicționale provizorii a drepturilor conferite de ordinea juridică a Uniunii și
- să înlăture aplicarea, la capătul unei asemenea proceduri incidentale, a respectivei dispoziții legislative naționale dacă o apreciază ca fiind contrară dreptului Uniunii.

În domeniul deja de multe ori clarificat al consecințelor legate de interpretarea dreptului Uniunii pe care Curtea o oferă atunci când își exercită competența în materie preliminară, cauza *Albron Catering* (Hotărârea din 21 octombrie 2010, C-242/09) a reprezentat ocazia pentru a aminti că, în exercitarea competenței pe care i-o conferă articolul 267 TFUE, numai în mod excepțional, în aplicarea principiului general al securității juridice, inerent ordinii juridice a Uniunii, Curtea poate să fie determinată să limiteze posibilitatea oricărei persoane interesate de a invoca o dispoziție pe care a interpretat-o în scopul de a contesta raporturi juridice stabilite cu bună-credință. Pentru a putea impune o astfel de limitare, este necesară întrunirea a două criterii esențiale, și anume buna-credință a celor interesați și riscul apariției unor perturbări grave. Prin urmare, Curtea a statuat că, în măsura în care nu i-a fost prezentat niciun element concret de natură să dovedească existența unui risc de perturbări grave determinat de un mare număr de proceduri care ar putea fi declanșate, în urma hotărârii menționate, referitoare la interpretarea Directivei 2001/23/CE³, împotriva unor întreprinderi care au efectuat un transfer care ține de această directivă, nu este necesară limitarea în timp a efectelor unei asemenea hotărâri.

În ceea ce privește contribuția Curții la definirea efectelor acordurilor încheiate de Uniune cu state terțe, vom reține cauza *Brita* (Hotărârea din 25 februarie 2010, C-386/08), în care se puneau mai

³ Directiva 2001/23/CE a Consiliului din 12 martie 2001 privind armonizarea legislației statelor membre referitoare la menținerea drepturilor salariale în cazul transferului întreprinderilor, al unităților sau al unor părți ale acestora (JO L 82, p. 16).

multe probleme importante referitoare la interpretarea unor acorduri internaționale, în particular Acordul de asociere CE-Israel⁴.

Curtea a precizat că regulile cuprinse în Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor⁵ se aplică unui acord încheiat între un stat și o organizație internațională, precum Acordul de asociere CE-Israel, în măsura în care aceste reguli reprezintă expresia dreptului internațional general de natură cutumiară. În particular, dispozițiile acordului de asociere care definesc domeniul său de aplicare teritorială trebuie interpretate în conformitate cu principiul *pacta tertiis nex nocent nec prosunt*. În considerarea acestor principii, Curtea a statuat că autoritățile vamale ale statului membru de import pot refuza acordarea tratamentului preferențial instituit prin Acordul de asociere CE-Israel în cazul unor mărfuri originare din Cisiordania. Astfel, dintr-un alt acord de asociere, Acordul CE-OLP⁶, rezultă că numai autoritățile vamale din Cisiordania și din Fâșia Gaza sunt competente să elibereze un certificat de circulație dacă produsele respective pot fi considerate ca fiind produse originare din Cisiordania și din Fâșia Gaza. Or, a interpreta Acordul de asociere CE-Israel în sensul că autoritățile israeliene ar fi investite cu competențe vamale în privința produselor originare din Cisiordania ar însemna să se impună autorităților vamale palestiniene obligația de a nu își exercita competențele care le sunt totuși acordate prin dispozițiile din Acordul CE-OLP. O astfel de interpretare, care are drept consecință să creeze o obligație pentru un subiect terț fără consimțământul acestuia, ar fi astfel contrară principiului de drept internațional general *pacta tertiis nec nocent nec prosunt*, citat anterior, astfel cum este codificat de Convenția de la Viena.

În plus, Curtea a precizat că, în cadrul procedurii prevăzute de Acordul de asociere CE-Israel, dovada de origine prezentată și răspunsul autorităților vamale ale statului de export nu sunt obligatorii pentru autoritățile vamale ale statului de import în cazul în care răspunsul menționat nu conține informații suficiente pentru a stabili originea reală a produselor.

Ca și în anii precedenți, accesul la documentele instituțiilor a suscitat litigii și trei hotărâri vor reține în mod special atenția în materie. În cauza *Comisia/Bavarian Lager* (Hotărârea din 29 iunie 2010, C-28/08 P), Curtea s-a aplecat asupra relației dintre Regulamentul (CE) nr. 1049/2001⁷ și Regulamentul (CE) nr. 45/2001⁸.

Regulamentul nr. 1049/2001 stabilește ca regulă generală accesul publicului la documentele instituțiilor, dar prevede și excepții, printre altele în cazul în care divulgarea conținutului acestora ar putea aduce atingere protecției vieții private sau integrității individului, în conformitate cu legislația Uniunii privind protecția datelor personale. Potrivit Curții, în cazul în care o cerere

⁴ Acordul euromediterranean de instituire a unei asocieri între Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Statul Israel, pe de altă parte, semnat la Bruxelles la 20 noiembrie 1995 (JO 2000, L 147, p. 3, Ediție specială, 11/vol. 73, p. 206).

⁵ Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor din 23 mai 1969 (*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 1155, p. 331).

⁶ Acordul de asociere euromediterranean interimar privind schimburile comerciale și cooperarea dintre Comunitatea Europeană, pe de o parte, și Organizația pentru Eliberarea Palestinei (OLP), care acționează în numele Autorității Palestiniene din Cisiordania și Fâșia Gaza, pe de altă parte, semnat la Bruxelles la 24 februarie 1997 (JO 1997, L 187, p. 3, Ediție specială, 11/vol. 15, p. 19).

⁷ Regulamentul (CE) nr. 1049/2001 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 mai 2001 privind accesul public la documentele Parlamentului European, ale Consiliului și ale Comisiei (JO L 145, p. 43, Ediție specială, 01/vol. 3, p. 76).

⁸ Regulamentul (CE) nr. 45/2001 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2000 privind protecția persoanelor fizice cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal de către instituțiile și organele comunitare și privind libera circulație a acestor date (JO 2001, L 8, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 30, p. 142).

Întemeiată pe Regulamentul nr. 1049/2001 privește obținerea accesului la documente care conțin date cu caracter personal, dispozițiile Regulamentului nr. 45/2001 devin integral aplicabile. Prin faptul că nu a ținut seama de această trimitere la legislația Uniunii referitoare la protecția datelor cu caracter personal și că a limitat aplicarea excepției la situațiile în care viața privată sau integritatea individului ar fi încălcată în sensul articolului 8 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și al jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, Tribunalul a procedat la o interpretare particulară și limitativă a Regulamentului nr. 1049/2001, care nu corespunde cu echilibrul pe care legiuitorul Uniunii avea intenția să îl stabilească între cele două regulamente în cauză.

Pe fond, Curtea a statuat că în mod întemeiat a decis Comisia că lista participanților la o reuniune desfășurată în cadrul unei proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor conținea date cu caracter personal și că, impunând ca, pentru persoanele care nu și-au dat consimțământul în mod expres, solicitantul de acces să dovedească necesitatea transferului acestor date personale, Comisia se conformase dispozițiilor articolului 8 litera (b) din Regulamentul nr. 45/2001.

În aceeași zi, Curtea a pronunțat o altă hotărâre foarte importantă în materie de acces la documente (Hotărârea din 29 iunie 2010, *Comisia/Technische Glaswerke Ilmenau*, C-139/07 P), privind, de această dată, relația dintre Regulamentul nr. 1049/2001 și Regulamentul (CE) nr. 659/1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului 93 CE⁹. Curtea a statuat că, pentru a justifica refuzul de a acorda accesul la un document a cărui divulgare este solicitată, nu este suficient, în principiu, ca acest document să intre sub incidența unei activități menționate la articolul 4 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1049/2001. Instituția în cauză trebuie totodată să furnizeze explicații cu privire la modul în care accesul la documentul respectiv ar putea aduce atingere în mod concret și efectiv interesului protejat printr-o excepție prevăzută la acest articol. Curtea a precizat totuși în această privință că instituției comunitare îi este permis să se întemeieze pe prezumții generale ce se aplică anumitor categorii de documente.

În ceea ce privește procedurile de control al ajutoarelor de stat, astfel de prezumții pot rezulta din Regulamentul nr. 659/1999, precum și din jurisprudența referitoare la dreptul de a consulta documentele din dosarul administrativ al Comisiei. Regulamentul nr. 659/1999 nu prevede niciun drept de acces la documentele din dosarul administrativ al Comisiei pentru părțile interesate, cu excepția statului membru care răspunde pentru acordarea ajutorului. Astfel, dacă aceste părți interesate ar fi în măsură să obțină accesul la documentele dosarului administrativ al Comisiei, în temeiul Regulamentului nr. 1049/2001, sistemul de control al ajutoarelor de stat ar fi contestat. În plus, trebuie să se țină cont de faptul că, în procedurile de control al ajutoarelor de stat, celelalte părți interesate în afara statului membru în cauză nu dispun de dreptul de a consulta documentele din dosarul administrativ al Comisiei și, în consecință, trebuie să se recunoască existența unei prezumții generale potrivit căreia divulgarea documentelor dosarului administrativ ar aduce, în principiu, atingere protecției obiectivelor activităților de anchetă. Această prezumție generală nu exclude dreptul respectivelor părți interesate de a dovedi că un anumit document a cărui divulgare este solicitată nu face obiectul prezumției menționate sau că există un interes public superior care justifică divulgarea documentului în cauză, în temeiul articolului 4 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1049/2001.

Un asemenea mecanism de prezumții se găsea de asemenea în centrul cauzei *Suedia/API și Comisia* (Hotărârea din 21 septembrie 2010, cauzele conexate C-514/07 P, C-528/07 P și C-532/07 P), în care

⁹ Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului 93 din Tratatul CE (JO L 83, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 41).

Curtea s-a aplecat asupra problemei accesului la memoriile depuse în fața sa de o instituție în cadrul unor proceduri jurisdicționale. Potrivit Curții, asemenea memorii au caracteristici cu totul specifice, întrucât țin, prin însăși natura lor, de activitatea jurisdicțională a Curții. Astfel, aceste memorii sunt redactate exclusiv în vederea procedurii judiciare amintite și constituie un element esențial al acesteia. Or, activitatea judiciară, ca atare, este exclusă din domeniul de aplicare al dreptului de acces la documente stabilit prin legislația Uniunii. Protecția procedurilor judiciare presupune, în special, asigurarea respectării principiilor egalității armelor, precum și bunei administrări a justiției. Dacă conținutul memoriilor instituției ar trebui să facă obiectul unei dezbateri publice, criticile formulate împotriva acestora ar risca să influențeze poziția pe care o apără instituția. Mai mult, o astfel de situație ar putea conduce la alterarea echilibrului indispensabil dintre părțile unui litigiu în fața instanțelor Uniunii, în măsura în care numai instituția vizată prin cererea de acces la documentele sale, iar nu ansamblul părților în proces, ar fi supusă obligației de divulgare. Pe de altă parte, excluderea activității judiciare din domeniul de aplicare al dreptului de acces la documente se justifică prin necesitatea de a garanta, pe parcursul întregii proceduri judiciare, că dezbaterile dintre părți, precum și deliberările instanței se desfășoară netulburate. Divulgarea memoriilor ar avea drept consecință să permită, chiar și numai în percepția publicului, exercitarea de presiuni externe asupra activității judiciare și să aducă atingere desfășurării netulburate a dezbaterilor. În consecință, Curtea a estimat că exista o prezumție generală potrivit căreia divulgarea memoriilor depuse de o instituție în cadrul unei proceduri judiciare aducea atingere protecției acestei proceduri în sensul articolului 4 alineatul (2) a doua liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001, atât timp cât procedura este pendinte, această prezumție generală neexcluzând dreptul părții interesate de a demonstra că un anumit document nu face obiectul prezumției menționate.

În schimb, de îndată ce activitatea jurisdicțională a Curții este terminată, nu mai este cazul să se prezume că divulgarea memoriilor aduce atingere acestei activități, o analiză concretă a documentelor la care se solicită accesul fiind atunci necesară pentru a stabili dacă divulgarea lor poate să fie refuzată în temeiul articolului 4 alineatul (2) a doua liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001.

Cetățenia europeană

În acest domeniu, în continuă dezvoltare, cauza *Tsakouridis* (Hotărârea din 23 noiembrie 2010, C-145/09) a ridicat delicata problematică a condițiilor de expulzare a unui cetățean al Uniunii care beneficiază de un drept de ședere permanentă definit la articolul 28 din Directiva 2004/38/CE privind dreptul la liberă circulație și ședere¹⁰. Curtea a precizat mai întâi că o măsură de expulzare trebuie să fie întemeiată pe examinarea individuală a situației persoanei în cauză, cu luarea în considerare a unor criterii precum vârsta, starea de sănătate, centrul intereselor sale personale, familiale și profesionale, durata absențelor din statul membru gazdă și legăturile sale cu țara de origine, criteriul decisiv pentru acordarea unei protecții sporite împotriva măsurii expulzării rămânând cel al șederii în statul membru gazdă în cei zece ani anteriori măsurii expulzării. Pe de altă parte, Curtea a subliniat că această măsură de expulzare nu putea fi justificată de „motive imperative de siguranță publică” sau de „motive grave de ordine publică sau de siguranță publică” în sensul articolului 28 din Directiva 2004/38 decât dacă, ținând seama de gravitatea excepțională a amenințării, o asemenea măsură este necesară pentru protejarea intereselor pe care urmărește să le garanteze, cu condiția ca acest obiectiv să nu poată fi atins prin măsuri mai puțin restrictive,

¹⁰ Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (JO L 158, p. 77, rectificări în JO L 229, p. 35, și în JO 2005, L 197, p. 34, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 56).

luându-se în considerare durata șederii cetățeanului Uniunii în statul membru gazdă. În sfârșit, Curtea a amintit de asemenea că lupta împotriva criminalității legate de traficul de stupefiante în grup organizat, infracțiune pentru care persoana în cauză fusese condamnată, era de natură să intre în sfera noțiunii „motive imperative de siguranță publică” sau „motive grave de ordine publică sau de siguranță publică” în sensul aceluiași articol 28 din această directivă.

Tot în ceea ce privește drepturile în materie de liberă circulație și de liberă ședere legate de cetățenia europeană, vom reține cauza *Bressol și alții* (Hotărârea din 13 aprilie 2010, C-73/08), în care Curtea s-a aplecat asupra compatibilității dintre o reglementare națională care limitează numărul studenților cetățeni ai Uniunii care nu sunt considerați rezidenți la profiluri medicale și paramedicale din cadrul unor instituții de învățământ superior. Curtea a afirmat, într-o primă fază, că, independent de o eventuală aplicare a articolului 24 din Directiva 2004/38 situației unora dintre studenții în cauză în acțiunea principală, articolele 18 și 21 din tratatul menționat se opun unei reglementări naționale care limitează numărul studenților, considerați nerezidenți în acest stat membru, care se pot înscrie pentru prima dată în instituții de învățământ superior, această reglementare constituind o inegalitate de tratament între studenții rezidenți și studenții nerezidenți și, prin aceasta, o discriminare întemeiată indirect pe cetățenie. Într-o a doua fază, Curtea a amintit că o asemenea reglementare restrictivă nu poate fi justificată prin obiectivul de protecție a sănătății publice decât dacă autoritățile competente procedează la o examinare aprofundată a reglementării în cauză în trei faze: verificarea existenței unor riscuri veritabile în considerarea obiectivului urmărit, a concordanței dintre reglementarea menționată și realizarea obiectivului urmărit, precum și a proporționalității dintre reglementarea menționată și obiectivul urmărit, totul întemeiat pe criterii obiective, detaliate și exprimate cifric. În sfârșit, Curtea a precizat că autoritățile naționale nu puteau să se prevaleze de articolul 13 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, adoptat de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 16 decembrie 1966, dacă instanța de trimitere constată că reglementarea în discuție în acțiunea principală nu este compatibilă cu articolele 18 TFUE și 21 TFUE.

În cauza *Lassal* (Hotărârea din 7 octombrie 2010, C-162/09) a reținut atenția Curții articolul 16 din Directiva 2004/38. Trimiterea preliminară se referea mai precis la aspectul dacă, în scopul dobândirii dreptului de ședere permanentă prevăzut la articolul 16 menționat, trebuia luată în considerare o perioadă de ședere neîntreruptă de cinci ani, încheiată înainte de data transpunerii directivei, respectiv 30 aprilie 2006, conform unor instrumente de drept al Uniunii anterioare acestei date, și dacă, în caz afirmativ, absențe temporare intervenite înainte de 30 aprilie 2006 și ulterioare acestei șederi legale neîntrerupte de cinci ani erau de natură să afecteze obținerea dreptului de ședere permanentă în sensul directivei menționate. Curtea a răspuns afirmativ la prima parte a întrebării, apreciind că, chiar dacă posibilitatea obținerii dreptului de ședere sub rezerva respectării termenului de cinci ani nu figura în instrumentele dreptului Uniunii anterioare Directivei 2004/38, refuzul de a lua în considerare această perioadă neîntreruptă de ședere ar lipsi total directiva menționată de efectul său util și ar genera o situație incompatibilă cu ideea de integrare prin durata șederii care stă la baza sa. Într-o a doua fază, Curtea a apreciat că obiectivele și scopul Directivei 2004/38, vizând facilitarea exercitării dreptului fundamental de circulație și de ședere liberă pe teritoriul statelor membre, promovarea coeziunii sociale și întărirea sentimentului cetățeniei Uniunii prin intermediul dreptului de ședere, ar fi grav compromise dacă acest drept de ședere ar fi refuzat unor cetățeni ai Uniunii care au avut reședința legală pe teritoriul statului membru gazdă o perioadă neîntreruptă de cinci ani încheiată înainte de 30 aprilie 2006 pentru simplul motiv că absențe temporare cu o durată mai scurtă de doi ani consecutivi ar fi intervenit ulterior acestei perioade, dar înainte de aceeași dată.

În temeiul jurisprudenței referitoare la cetățenia europeană, vom menționa, în sfârșit, cauza *Rottmann* (Hotărârea din 2 martie 2010, C-135/08), în care Curtea s-a pronunțat asupra condițiilor

de retragere a cetățeniei unui stat membru dobândită prin naturalizare de către un cetățean european care a obținut-o în mod fraudulos. Potrivit Curții, dreptul Uniunii, în special articolul 17 CE, nu se opune ca un stat membru să retragă unui cetățean al Uniunii Europene cetățenia acestui stat membru dobândită prin naturalizare, atunci când aceasta a fost obținută în mod fraudulos, această decizie de retragere corespunzând unui motiv de interes general din cauza fraudei care slăbește legătura de cetățenie dintre statul membru și resortisantul său. Pentru aceasta, decizia de retragere trebuie în mod obligatoriu să respecte principiul proporționalității. Atunci când, precum în speță, cetățeanul autor al fraudei și-a pierdut deja cetățenia de origine ca urmare a naturalizării, revine instanțelor naționale sarcina să examineze consecințele pe care decizia de retragere le are pentru persoana interesată, precum și pentru membrii familiei sale și să verifice în special dacă pierderea tuturor drepturilor de care beneficiază orice cetățean al Uniunii este justificată în raport cu gravitatea infracțiunii comise de persoana interesată, cu timpul scurs între decizia de naturalizare și decizia de retragere, precum și cu eventuala posibilitate ca persoana interesată să redobândească cetățenia sa de origine. Pierderea cetățeniei de origine și a cetățeniei dobândite prin naturalizare nu sunt, așadar, incompatibile cu dreptul Uniunii, la nivel de principiu, chiar dacă decizia de retragere a cetățeniei determină pierderea cetățeniei Uniunii Europene.

Libera circulație a mărfurilor

În cauza *Ker-Optika* (Hotărârea din 2 decembrie 2010, C-108/09), Curtea a constatat că o legislație națională care interzice vânzarea lentilelor de contact care provin din alte state membre prin internet și livrarea acestora la domiciliul consumatorului lipsește operatorii din alte state membre de o modalitate deosebit de eficientă de comercializare a acestor produse și îngreunează astfel în mod considerabil accesul acestora din urmă la piața națională și reprezintă, în consecință, un obstacol în calea liberei circulații a mărfurilor. Desigur, relevă Curtea, un stat membru poate impune ca lentilele de contact să fie eliberate de un personal calificat, precum și să furnizeze clientului informații referitoare la utilizarea corectă și la întreținerea acestor produse, ca și la riscurile legate de purtarea lentilelor. A rezerva livrarea lentilelor de contact magazinelor de optică ce oferă serviciile unui optician calificat garantează realizarea obiectivului care urmărește asigurarea protecției sănătății consumatorilor. Însă Curtea amintește că aceste servicii pot fi de asemenea furnizate în afara magazinelor de optică, de un medic oftalmolog. Pe de altă parte, aceste prestații nu se impun, în principiu, decât cu ocazia primei livrări de lentile de contact. Cu ocazia livrărilor ulterioare, este suficient ca clientul să semnaleze vânzătorului tipul de lentile care i-a fost predat cu ocazia primei livrări și să comunice acestuia o modificare eventuală a vederii constatată de un medic oftalmolog. În aceste condiții, Curtea apreciază că obiectivul care urmărește asigurarea protecției sănătății utilizatorilor de lentile de contact poate fi atins prin măsuri mai puțin restrictive decât cele care rezultă din reglementarea națională. În consecință, interdicția de a vinde lentile de contact prin internet nu este proporțională în raport cu obiectivul de protecție a sănătății publice și este deci contrară normelor în materie de liberă circulație a mărfurilor.

Libera circulație a persoanelor, serviciilor și capitalurilor

Și în acest an, Curtea a pronunțat un număr important de hotărâri în materia libertății de stabilire, a libertății de a presta servicii și a liberei circulații a capitalurilor, precum și a liberei circulații a lucrătorilor. Din preocuparea pentru claritate, hotărârile selectate vor fi prezentate în mod grupat în funcție de libertatea la care se referă, apoi, după caz, în funcție de domeniile de activitate vizate.

În materia libertății de stabilire, trebuie citate cauzele conexate *Blanco Pérez și Chao Gómez* (Hotărârea din 1 iunie 2010, C-570/07 și C-571/07), în care era în discuție o reglementare spaniolă care impune obținerea unei autorizații administrative prealabile pentru înființarea de noi farmacii într-o regiune determinată. Acordarea unei asemenea autorizații era legată, mai specific, de

respectarea condițiilor legate de densitatea demografică și de distanța minimă dintre farmacii. Curtea a statuat că articolul 49 TFUE nu se opune, în principiu, unei asemenea reglementări. Astfel, potrivit Curții, un stat membru poate aprecia că există un risc de penurie de farmacii în anumite părți ale teritoriului său și, în consecință, un risc ca aprovizionarea cu medicamente să nu fie sigură și de calitate. Prin urmare, având în vedere acest risc, acest stat poate adopta o reglementare care prevede că, în raport cu un anumit număr de locuitori, poate fi înființată o singură farmacie, astfel încât farmaciile să fie repartizate în mod echilibrat pe teritoriul național. Curtea a precizat, cu toate acestea, că articolul 49 TFUE se opune unei astfel de reglementări în măsura în care aceasta împiedică, în orice zonă geografică ce prezintă caracteristici demografice particulare, înființarea unui număr suficient de farmacii susceptibile să asigure un serviciu farmaceutic adecvat, aspect a cărui verificare este de competența instanței naționale. Pe de altă parte, Curtea a statuat că articolul 49 TFUE coroborat cu articolul 1 alineatele (1) și (2) din Directiva 85/432 privind coordonarea actelor cu putere de lege și actelor administrative referitoare la anumite activități din domeniul farmaciei și cu articolul 45 alineatul (2) literele (e) și (g) din Directiva 2005/36 privind recunoașterea calificărilor profesionale se opune unor criterii prevăzute într-o reglementare națională în temeiul cărora sunt selectați titularii unor noi farmacii și care sunt legate, în primul rând, de majorarea cu 20 % a meritelor profesionale privind experiența profesională acumulată pe o parte determinată a teritoriului național și, în al doilea rând, de faptul că, în caz de egalitate rezultată în urma aplicării baremului, autorizațiile sunt acordate potrivit unei ordini care dă prioritate farmaciștilor care și-au exercitat activitatea profesională în partea respectivă a teritoriului național, aceste criterii fiind în mod evident mai ușor de respectat de către farmaciștii naționali.

Principiul libertății de stabilire a făcut de asemenea obiectul mai multor hotărâri în materie fiscală. Dintre acestea, vom reține, în primul rând, cauza *X Holding* (Hotărârea din 25 februarie 2010, C-337/08), în care Curtea a statuat că articolele 43 CE și 48 CE nu se opun legislației unui stat membru care oferă unei societăți-mamă posibilitatea de a constitui o entitate fiscală unică împreună cu filiala sa rezidentă, dar împiedică constituirea unei astfel de entități fiscale unice cu o filială nerezidentă, întrucât profiturile acesteia din urmă nu sunt supuse legii fiscale a acestui stat membru. Potrivit Curții, un astfel de regim fiscal este justificat de necesitatea de a menține repartizarea competenței de impozitare între statele membre. Astfel, dat fiind că societatea-mamă poate decide în mod liber să constituie o entitate fiscală împreună cu filiala sa și să o dizolve în mod liber de la un an la altul, posibilitatea de a include în entitatea fiscală unică o filială nerezidentă i-ar permite să aibă libertatea de a alege regimul fiscal aplicabil pierderilor acestei filiale și locul unde acestea să fie luate în considerare. În plus, faptul că un stat membru decide să recunoască compensarea temporară a pierderilor unui sediu permanent străin la nivelul unui sediu principal al întreprinderii nu înseamnă că această posibilitate trebuie conferită și filialelor nerezidente ale unei societăți-mamă rezidente. Astfel, întrucât sediile permanente situate în alt stat membru și filialele nerezidente nu se găsesc într-o situație comparabilă în ceea ce privește repartizarea competenței de impozitare, statul membru de origine nu este obligat să aplice filialelor nerezidente același regim fiscal pe care îl aplică sediilor permanente străine.

În al doilea rând, vom evidenția Hotărârea *Gielen* (Hotărârea din 18 martie 2010, C-440/08), care privește acordarea, prin reglementarea olandeză în materie de impozite pe venit, a unei deduceri în favoarea lucrătorilor independenți care au efectuat un anumit număr de ore de muncă în calitate de întreprinzători. Această reglementare prevedea totuși că orele realizate de contribuabilii nerezidenți pentru un sediu situat într-un alt stat membru nu sunt luate în considerare în acest scop. Potrivit Curții, articolul 49 TFUE se opune unei asemenea reglementări care are efecte discriminatorii în privința contribuabililor nerezidenți, chiar dacă acești contribuabili pot, referitor la acest avantaj, să opteze pentru regimul aplicabil contribuabililor rezidenți. Sub acest din urmă aspect, Curtea a considerat, astfel, că existența unei discriminări indirecte pe motiv de cetățenie sau naționalitate în sensul articolului 49 TFUE nu este pusă în discuție de faptul că este oferită

contribuabililor nerezidenți o opțiune de asimilare care permite acestora să aleagă între regimul fiscal discriminatoriu și cel aplicabil rezidenților, în condițiile în care o asemenea alegere nu poate să excludă efectele discriminatorii ale primului dintre aceste două regimuri fiscale. În ipoteza în care s-ar recunoaște un asemenea efect al alegerii respective, consecința ar fi să se valideze un regim fiscal care rămâne, în sine, o încălcare a articolului 49 TFUE din cauza caracterului său discriminatoriu. Pe de altă parte, un regim național restrictiv în ceea ce privește libertatea de stabilire rămâne incompatibil cu dreptul Uniunii chiar și atunci când aplicarea sa este facultativă.

Mai trebuie menționată de asemenea o a treia hotărâre pronunțată de Curte în materie fiscală, referitoare, de această dată, la principiul liberei prestări a serviciilor. În Hotărârea *Schmelz* (Hotărârea din 26 octombrie 2010, C-97/09), Curții i s-a solicitat să verifice compatibilitatea cu articolul 49 CE a regimului special pentru întreprinderile mici prevăzut la articolul 24 alineatul (3) și la articolul 28i din A șasea directivă 77/388/CE¹¹ și la articolul 283 alineatul (1) litera (c) din Directiva 2006/112/CE¹², care permite statelor membre să acorde micilor întreprinderi stabilite pe teritoriul acestora o scutire de taxa pe valoarea adăugată cu pierderea dreptului de deducere, însă exclud această posibilitate pentru întreprinderile mici stabilite în alte state membre. Potrivit Curții, deși acest regim constituie o restricție în calea liberei prestări a serviciilor, în acest stadiu al evoluției regimului privind taxa pe valoarea adăugată, obiectivul care constă în garantarea eficacității controalelor fiscale în vederea combaterii fraudei, a evaziunii fiscale și a eventualelor abuzuri, precum și obiectivul regimului întreprinderilor mici, care urmărește consolidarea competitivității acestora, justifică totuși ca aplicabilitatea scutirii de taxa pe valoarea adăugată să fie circumscrisă activităților întreprinderilor mici stabilite pe teritoriul statului membru în care este datorată taxa pe valoarea adăugată. În particular, un control eficace al activităților exercitate în cadrul liberei prestări a serviciilor de către o întreprindere mică ce nu este stabilită pe teritoriul respectiv nu este la îndemâna statului membru gazdă. În plus, normele privind asistența administrativă prevăzute de Regulamentul (CE) nr. 1798/2003 privind cooperarea administrativă în domeniul taxei pe valoarea adăugată și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 218/92¹³ și de Directiva 77/799/CEE¹⁴ nu sunt susceptibile să asigure un schimb util de date în ceea ce privește micile întreprinderi care desfășoară activități pe teritoriul statului membru care aplică o scutire de taxa pe valoarea adăugată. Prin urmare, potrivit Curții, articolul 49 CE nu se opune unui asemenea regim.

În ceea ce privește libera prestare a serviciilor, Curtea a pronunțat un număr important de hotărâri în domenii foarte diferite, precum, printre altele, cel al sănătății publice, al detașării lucrătorilor și al jocurilor de noroc.

În Hotărârea *Comisia/Franța* (Hotărârea din 5 octombrie 2010, C-512/08), mai întâi, Curtea a statuat că un stat membru a cărui reglementare națională subordonează, cu excepția situațiilor speciale legate, printre altele, de starea de sănătate a persoanei afiliate sau de caracterul urgent al îngrijirilor medicale necesare, cerinței unei autorizări prealabile suportarea de către instituția competentă, potrivit regimului de acoperire care este în vigoare în statul membru de afiliere, a îngrijirilor

¹¹ A șasea directivă 77/388/CEE a Consiliului din 17 mai 1977 privind armonizarea legislațiilor statelor membre referitoare la impozitele pe cifra de afaceri – sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată: baza unitară de evaluare (JO L 145, p. 1).

¹² Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată (JO L 347, p. 1, Ediție specială, 09/vol. 3, p. 7).

¹³ Regulamentul (CE) nr. 1798/2003 al Consiliului din 7 octombrie 2003 (JO L 264, p. 1, Ediție specială, 09/vol. 2, p. 85).

¹⁴ Directiva 77/799/CEE a Consiliului din 19 decembrie 1977 privind asistența reciprocă acordată de autoritățile competente din statele membre în domeniul impozitării directe (JO L 336, p. 15, Ediție specială, 09/vol. 1, p. 21).

medicale programate într-un alt stat membru și care implică utilizarea unor echipamente medicale complexe în afara infrastructurilor spitalicești nu își încalcă obligațiile care îi revin în temeiul articolului 49 CE. Astfel, potrivit Curții, având în vedere aceste riscuri pentru organizarea politicii de sănătate publică și pentru echilibrul financiar al sistemului de securitate socială, o astfel de cerință reprezintă, în starea actuală a dreptului Uniunii, o restricție justificată. Aceste riscuri sunt legate de faptul că, indiferent de mediul, spitalicesc sau nespitalicesc, în care au fost proiectate să fie instalate și utilizate, echipamentele medicale complexe trebuie să poată face obiectul unei politici de planificare în ceea ce privește, în special, numărul acestora și repartizarea lor geografică, pentru a contribui la asigurarea pe întregul teritoriu național a unei oferte de servicii medicale de vârf care să fie raționalizată, stabilă, echilibrată și accesibilă, dar și pentru a evita, în măsura în care este posibil, orice risipă de resurse financiare, tehnice și umane. În schimb, în Hotărârea *Elchinov* (Hotărârea din 5 octombrie 2010, C-173/09), Curtea a statuat că reglementarea unui stat membru interpretată în sensul că exclude, în toate cazurile, rambursarea cheltuielilor efectuate cu îngrijirile spitalicești acordate fără autorizație prealabilă în alt stat membru nu este conformă articolului 49 CE și articolului 22 din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 1992/2006¹⁵. Astfel, deși dreptul Uniunii nu se opune în principiu unui sistem de autorizare prealabilă, după cum demonstrează Hotărârea *Comisia/Franța*, citată anterior, este totuși necesar ca toate condițiile stabilite în vederea acordării unei astfel de autorizări să fie justificate. În opinia Curții, nu este cazul reglementării respective, în măsura în care îl privează pe asiguratul social care, din motive legate de starea sa de sănătate sau de necesitatea de a primi îngrijiri de urgență într-o instituție spitalicească, a fost împiedicat să solicite o astfel de autorizație sau nu a putut aștepta răspunsul instituției competente cu privire la rambursarea de către această instituție a îngrijirilor menționate, deși condițiile unei astfel de rambursări ar fi, pe de altă parte, îndeplinite. Or, rambursarea cheltuielilor efectuate cu îngrijirile medicale nu este de natură să compromită realizarea obiectivelor de planificare spitalicească și nici să aducă o atingere gravă echilibrului financiar al sistemului de securitate socială. În consecință, Curtea a concluzionat că această reglementare presupunea o restrângere nejustificată a liberei prestări a serviciilor.

În materie de detașare a lucrătorilor, în continuare, vom reține Hotărârea *Santos Palhota și alții* (Hotărârea din 7 octombrie 2010, C-515/08), în care Curtea a statuat că articolele 56 TFUE și 57 TFUE se opun unei reglementări a unui stat membru care prevede obligația unui angajator stabilit într-un alt stat membru care detașează lucrători pe teritoriul primului stat de a trimite o declarație prealabilă de detașare în măsura în care începerea detașării preconizate este condiționată de notificarea către acest angajator a unui număr de înregistrare a declarației menționate, iar autoritățile naționale ale statului gazdă dispun de un termen de cinci zile lucrătoare, începând de la primirea acesteia, pentru a efectua această notificare. Curtea a apreciat astfel că o asemenea procedură trebuie considerată ca având caracterul unei proceduri de autorizare administrativă care poate împiedica, în special din cauza termenului prevăzut pentru trimiterea acestei notificări, detașarea preconizată și, în consecință, exercitarea de către angajatorul lucrătorilor care trebuie detașați a unor activități de prestări de servicii, mai ales în situația în care prestarea care urmează a fi realizată necesită o anumită rapiditate de acțiune. În schimb, aceleași articole 56 TFUE și 57 TFUE nu se opun, potrivit Curții, unei reglementări a unui stat membru care prevede obligația unui angajator stabilit într-un alt stat membru care detașează lucrători pe teritoriul primului stat de a ține la dispoziția autorităților naționale ale acestuia, pe durata detașării, o copie a documentelor echivalente documentelor sociale sau de muncă cerute de dreptul primului

¹⁵ Regulamentul (CE) nr. 1992/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2006 de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, persoanele care desfășoară activități independente și membrii familiilor acestora care se deplasează în interiorul Comunității (JO L 392, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 8, p. 288).

stat, precum și trimiterea acestora autorităților menționate la încheierea acestei perioade. Astfel, asemenea măsuri sunt proporționale cu obiectivul care constă în protecția lucrătorilor, din moment ce acestea sunt adecvate pentru a permite autorităților să verifice respectarea, în privința lucrătorilor detașați, a condițiilor de muncă, astfel cum sunt enumerate la articolul 3 alineatul (1) din Directiva 96/71/CE¹⁶, și, prin urmare, să asigure protecția acestora din urmă.

Curtea a avut de asemenea ocazia, în mai multe cauze, să se aplece asupra delicatei problematice a monopolurilor naționale în materie de jocuri de noroc și pariuri sportive și să precizeze condițiile cărora trebuie să le corespundă asemenea monopoluri pentru a fi considerate justificate. Mai întâi, în Hotărârile *Sporting Exchange* (Hotărârea din 3 iunie 2010, C-203/08) și *Ladbrokes Betting & Gaming și Ladbrokes International* (Hotărârea din 3 iunie 2010, C-258/08), Curtea a statuat că articolul 49 CE nu se opune unei reglementări a unui stat membru care supune organizarea și promovarea jocurilor de noroc unui regim de exclusivitate în favoarea unui singur operator și care interzice oricărui alt operator, inclusiv unui operator cu sediul într-un alt stat membru, să ofere prin internet, pe teritoriul primului stat membru, servicii care sunt supuse regimului menționat. Astfel, potrivit Curții, întrucât sectorul jocurilor de noroc oferite prin internet nu face obiectul unei armonizări în cadrul Uniunii Europene, un stat membru este îndreptățit să considere că simplul fapt că un operator oferă în mod legal servicii din acest sector prin internet într-un alt stat membru, în care este stabilit și în care este în principiu supus deja unor condiții legale și unor controale din partea autorităților competente ale acestui din urmă stat, nu constituie o garanție suficientă de protecție a consumatorilor naționali împotriva riscurilor de fraudă și de criminalitate, având în vedere dificultățile pe care autoritățile statului membru de stabilire le pot întâlni, într-un astfel de context, în evaluarea calităților și a probității profesionale a operatorilor. În plus, ca urmare a lipsei contactului direct între consumator și operator, jocurile de noroc accesibile prin internet implică riscuri de natură diferită și de o importanță sporită în raport cu piețele tradiționale ale unor asemenea jocuri în ceea ce privește eventualele fraude săvârșite de operatori împotriva consumatorilor. Așadar, restricția în discuție, având în vedere particularitățile oferirii de jocuri de noroc prin internet, poate fi considerată drept justificată prin obiectivul luptei împotriva fraudei și criminalității. În Hotărârea *Ladbrokes Betting & Gaming și Ladbrokes International*, citată anterior, Curtea a adăugat că o reglementare națională care urmărește să îngreuească dependența de jocurile de noroc, precum și să lupte împotriva fraudei și care contribuie în mod efectiv la realizarea acestor obiective se poate considera că limitează activitățile de pariuri în mod coerent și sistematic, deși titularul sau titularii unei autorizații exclusive sunt abilitați să își facă atractivă oferta pe piață prin introducerea de noi jocuri de noroc și prin recurgerea la publicitate. Este de competența instanței naționale să verifice dacă activitățile de joc ilegale pot constitui o problemă în statul membru în cauză, care ar putea fi remediată printr-o expansiune a activităților autorizate și reglementate, și dacă această expansiune nu are o amploare susceptibilă să o facă ireconciliabilă cu obiectivul de a îngreua dependența amintită.

În continuare, în Hotărârile *Carmen Media Group* (Hotărârea din 8 septembrie 2010, C-46/08) și *Stoß* (Hotărârea din 8 septembrie 2010, cauzele conexate C-316/07, C-358/07-C-360/07, C-409/07 și C-410/07), Curtea s-a aplecat asupra reglementării germane care interzice orice organizare și intermediere de jocuri de noroc publice pe internet. Curtea a statuat, în linia Hotărârilor *Sporting Exchange* și *Ladbrokes Betting & Gaming și Ladbrokes International*, citate anterior, că, din preocuparea de a canaliza dorința de a juca și exploatarea jocurilor într-un circuit controlat, statele membre sunt libere să instituie monopoluri publice, un asemenea monopol fiind susceptibil să le permită să controleze riscurile legate de sectorul jocurilor de noroc în mod mai eficace decât

¹⁶ Directiva 96/71/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 1996 privind detașarea lucrătorilor în cadrul prestării de servicii (JO 1997, L 18, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 29).

un regim în care operatorii privați ar fi autorizați, sub rezerva respectării reglementării aplicabile în materie, să organizeze pariuri. În particular, potrivit Curții, împrejurarea că diverse tipuri de jocuri de noroc sunt supuse, unele dintre ele, unui monopol public, altele unui regim de autorizări eliberate unor operatori privați nu poate să conducă, singură, la repunerea în discuție a coerenței sistemului german, din moment ce aceste jocuri au caracteristici diferite. Cu toate acestea, Curtea a relevat că, în lumina constatărilor pe care le-a făcut în aceste cauze, instanțele germane erau îndreptățite să considere că reglementarea germană nu limitează în mod coerent și sistematic jocurile de noroc. Astfel, aceste instanțe constatarea, pe de o parte, că titularii monopolurilor publice procedează la campanii publicitare intensive ce urmăresc maximizarea profiturilor care rezultă din loterii, îndepărtându-se astfel de obiectivele care justifică existența acestor monopoluri, și că, pe de altă parte, în ceea ce privește jocurile de noroc, precum jocurile de cazinou și jocurile mecanice, care nu țin de monopolul public, ci prezintă un risc potențial de dependență superior jocurilor supuse acestui monopol, autoritățile germane duc sau tolerează politici care urmăresc încurajarea participării la aceste jocuri. Or, în asemenea împrejurări, potrivit Curții, obiectivul de prevenire al acestui monopol nu mai poate fi urmărit în mod eficient, astfel încât acesta nu mai poate fi justificat.

Pe de altă parte, în Hotărârea *Stoß*, citată anterior, Curtea a amintit că statele membre dispun de o largă marjă de apreciere pentru a fixa nivelul de protecție împotriva pericolelor care provin din jocurile de noroc. Astfel, și în lipsa oricărei armonizări comunitare în materie, acestea nu sunt ținute să recunoască autorizațiile eliberate de alte state membre în acest domeniu. Pentru aceleași motive și în considerarea riscurilor pe care le prezintă jocurile de noroc pe internet în raport cu jocurile de noroc tradiționale, statele membre pot de asemenea să interzică oferirea de jocuri de noroc pe internet. Cu toate acestea, Curtea a precizat, în Hotărârea *Carmen Media Group*, citată anterior, că un astfel de regim de autorizare, care derogă de la libera prestare a serviciilor, trebuie să fie întemeiat pe criterii obiective, nediscriminatorii și cunoscute în mod anticipat, astfel încât să încadreze exercitarea puterii de apreciere a autorităților naționale pentru ca aceasta să nu poată fi utilizată în mod arbitrar. În plus, orice persoană afectată de o măsură restrictivă întemeiată pe o asemenea derogare trebuie să poată dispune de o cale de atac efectivă de natură jurisdicțională.

În sfârșit, în Hotărârea *Winner Wetten* (Hotărârea din 8 septembrie 2010, C-409/06), Curtea a statuat că, având în vedere supremația dreptului Uniunii direct aplicabil, o astfel de reglementare națională referitoare la un monopol public privind pariurile pe competițiile sportive, care conține restricții incompatibile cu libertatea de stabilire și cu libera prestare a serviciilor, întrucât restricțiile respective nu contribuie la limitarea activităților de pariuri în mod coerent și sistematic, astfel cum impune jurisprudența Curții, nu poate continua să se aplice de-a lungul unei perioade tranzitorii.

În ceea ce privește, în sfârșit, libera circulație a capitalurilor, Hotărârea *Comisia/Portugalia* (Hotărârea din 8 iulie 2010, C-171/08) va reține în mod deosebit atenția. În această cauză, Curții i s-a solicitat să aprecieze compatibilitatea cu articolul 56 CE a regimului particular al „golden shares” deținute de statul portughez în societatea privatizată Portugal Telecom, care presupunea drepturi speciale referitoare la alegerea unei treimi din numărul total de administratori, la alegerea unui număr determinat de membri ai comisiei executive alese în cadrul consiliului de administrație, la numirea cel puțin a unuia dintre administratorii aleși pentru a se ocupa în mod special de anumite probleme de administrare, precum și la adoptarea unor decizii importante ale adunării generale. Curtea a statuat că, în considerarea influenței pe care i-o conferă asupra gestiunii societății și care nu este justificată de amploarea participației sale, prin menținerea unor astfel de drepturi speciale, statul portughez nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 56 CE. În ceea ce privește derogările permise de articolul 58 CE, Curtea a amintit că siguranța publică sau, în speță, necesitatea de a garanta securitatea disponibilității rețelei de telecomunicații în caz de criză, de război sau de terorism nu poate fi invocată decât în caz de amenințare reală și suficient de gravă,

care afectează un interes fundamental al societății. În sfârșit, în ceea ce privește proporționalitatea restricției în cauză, incertitudinea creată prin faptul că nici o lege națională, nici statutul societății în cauză nu stabilesc criterii privind circumstanțele în care respectivele puteri speciale pot fi exercitate constituie o atingere gravă adusă liberei circulații a capitalurilor, în măsura în care aceasta conferă autorităților naționale, în ceea ce privește recurgerea la astfel de puteri, o marjă de apreciere atât de discreționară, încât nu poate fi considerată proporțională în raport cu obiectivele urmărite.

Sectorul specific al liberei prestări a serviciilor constituit de contractele de achiziții publice a cunoscut, la rândul său, evoluții jurisprudențiale. În linia celebrelor cauze Viking Line (Hotărârea din 11 decembrie 2007, C-438/05) și Laval un Partneri (Hotărârea din 18 decembrie 2007, C-341/05), cauza *Comisia/Germania* (Hotărârea din 15 iulie 2010, C-271/08) pune problema modului în care trebuie conciliat dreptul de negociere colectivă cu principiul liberei stabiliri și cu cel al liberei prestări a serviciilor, în materie de contracte de achiziții publice. În această cauză, acțiunea formulată de Comisie avea ca obiect constatarea neîndeplinirii de către Republica Federală Germania a obligațiilor care rezultă din Directiva 92/50/CEE¹⁷ și din Directiva 2004/18/CE¹⁸, în cadrul atribuirii unor contracte de servicii de pensii ocupaționale care puneau în aplicare o convenție colectivă negociată între parteneri sociali. Comisia aprecia că, prin atribuirea directă, fără a recurge la o cerere de ofertă la nivelul Uniunii Europene, a unor asemenea contracte unor organisme și unor întreprinderi menționate la articolul 6 din Convenția colectivă referitoare la transformarea unei părți a salariului lucrătorilor din cadrul autorităților publice locale în contribuții la un fond de pensii, statul membru nu și-a îndeplinit obligațiile care îi reveneau în temeiul directivelor menționate, precum și al principiilor libertății de stabilire și liberei prestări a serviciilor. Republica Federală Germania arăta că atribuirile de contracte în litigiu avuseseră loc în contextul particular al punerii în aplicare a unei convenții colective de muncă.

În această hotărâre, a statuat Curtea de Justiție, caracterul fundamental al dreptului de negociere colectivă și obiectivul cu caracter social al unei convenții colective referitoare la transformarea unei părți a salariului lucrătorilor din cadrul autorităților publice locale în contribuții la un fond de pensii nu pot, ca atare, avea drept consecință exonerarea automată a autorităților locale angajatoare de obligația de a respecta cerințele ce decurg din Directivele 92/50 și 2004/18 privind contractele de achiziții publice, care fac aplicarea, în domeniul contractelor de achiziții publice, a principiului libertății de stabilire și a principiului liberei prestări a serviciilor. Exercitarea dreptului fundamental de negociere colectivă trebuie, așadar, conciliată cu cerințele ce decurg din libertățile protejate de Tratatul FUE și trebuie să fie conformă cu principiul proporționalității. După ce a examinat, punct cu punct, diversele considerații care pot justifica o derogare a atribuirilor de contracte litigioase de la dispozițiile europene privind atribuirea contractelor de achiziții publice, precum participarea lucrătorilor la alegerea organismului de punere în aplicare a măsurii de transformare salarială, elementele de solidaritate pe care se întemeiază ofertele organismelor și ale întreprinderilor vizate de convenția colectivă în cauză sau chiar experiența și soliditatea financiară a acestora, Curtea a concluzionat că respectarea acestor directive în materie de contracte de achiziții publice nu era, în speță, imposibil de conciliat cu obiectivul social urmărit de convenția colectivă în cauză. În sfârșit, Curtea a stabilit că condițiile de care depinde, potrivit acestor directive, calificarea drept „contracte de achiziții publice” erau întrunite în speță. Pe de o parte, Curtea a relevat că autoritățile locale angajatoare, chiar dacă pun în aplicare, în domeniul pensiilor ocupaționale, o alegere

¹⁷ Directiva 92/50/CEE a Consiliului din 18 iunie 1992 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de servicii (JO L 209, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 2, p. 50).

¹⁸ Directiva 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii (JO L 134, p. 114, Ediție specială, 06/vol. 8, p. 116).

prestabilită în cadrul unei convenții colective, sunt, cu toate acestea, autorități contractante, în măsura în care au fost reprezentate cu ocazia negocierii convenției colective puse în aplicare în speță. Pe de altă parte, Curtea a considerat că contractele de asigurare de grup presupun un interes economic direct pentru angajatorii care le încheie, astfel încât este vorba despre contracte cu titlu oneros. În consecință, Curtea a concluzionat, în această cauză, că Republica Federală Germania nu și-a îndeplinit obligația de a supune unei cereri de ofertă, în conformitate cu directivele europene privind contractele de achiziții publice, atribuirile contractelor în litigiu efectuate în aplicarea unei convenții colective.

Interpretarea Directivei 2004/18 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii a făcut obiectul unei alte decizii importante a Curții de Justiție, pronunțată la 18 noiembrie 2010 (Hotărârea *Comisia/Irlanda*, C-226/09). În speță, problema provenea din aceea că autoritatea contractantă, deși nu era ținută să precizeze în anunțul de participare ponderea relativă pe care o conferă fiecăruia dintre criteriile de atribuire, a procedat totuși la aceasta, și încă după expirarea termenului acordat întreprinderilor pentru a-și prezenta ofertele. Comisia a formulat o acțiune în neîndeplinirea obligațiilor împotriva statului membru contractant, reproșându-i încălcarea principiului egalității de tratament și a obligației de transparență.

Curtea de Justiție a stabilit, mai întâi, că, deși obligația de a indica ponderea relativă pentru fiecare dintre criteriile de atribuire a unui contract care ține de anexa II A răspunde cerinței de garantare a respectării principiului egalității de tratament și a obligației de transparență care decurge din acesta, nu se poate reține în mod justificat că, în lipsa unei dispoziții specifice pentru contractele din categoria din anexa II B, trebuie mers până la a pretinde autorității contractante care decide, cu toate acestea, să dea asemenea indicații, să o facă în mod obligatoriu înainte de expirarea termenului stabilit pentru prezentarea ofertelor. Potrivit Curții, prin atribuirea unei valori ponderate acestor criterii, autoritatea contractantă nu a făcut decât să precizeze procedurile potrivit cărora trebuiau să fie evaluate ofertele prezentate. În schimb, Curtea a statuat că modificarea ponderii criteriilor de atribuire a contractului în litigiu, în urma unei prime examinări a ofertelor depuse, constituia o încălcare a principiului egalității de tratament și a obligației de transparență care decurge din acesta. Această modificare este contrară jurisprudenței Curții, potrivit căreia aceste principii fundamentale ale dreptului Uniunii implică obligația autorităților contractante de a respecta aceeași interpretare a criteriilor de atribuire pe tot parcursul procedurii.

În materia liberei circulații a lucrătorilor trebuie evidențiată cauza *Olympique Lyonnais* (Hotărârea din 16 martie 2010, C-325/08), care se referă la compatibilitatea unei reglementări aplicabile în domeniul fotbalului profesionist cu articolul 45 TFUE. Potrivit reglementării respective, un jucător „speranță” poate fi obligat la plata de daune interese în cazul în care nu semnează, la sfârșitul perioadei sale de formare, un contract de jucător profesionist cu clubul care l-a format, ci cu un club din alt stat membru. În cuprinsul hotărârii pronunțate, Curtea a verificat mai întâi că reglementarea în litigiu ținea într-adevăr de domeniul de aplicare al articolului 45 TFUE. Era vizată, în speță, Carta fotbalului profesionist a Federației franceze de fotbal. Potrivit Curții, acest text prezintă caracterul unei convenții colective care urmărește reglementarea muncii salariate și, în această calitate, ține de dreptul Uniunii. În continuare, Curtea a constatat că regimul examinat poate descuraja un jucător „speranță” să își exercite dreptul la liberă circulație. În consecință, un asemenea regim constituie o restricție privind libera circulație a lucrătorilor. Totuși, astfel cum Curtea s-a pronunțat deja în cauza *Bosman*¹⁹, având în vedere importanța socială considerabilă pe care activitatea sportivă și, în special, fotbalul o au în cadrul Uniunii, obiectivul de a încuraja

¹⁹ Hotărârea din 15 decembrie 1995, *Bosman* (C-415/93, Rec., p. I-4921).

recrutarea și formarea tinerilor jucători trebuie recunoscut ca fiind legitim. Prin urmare, Curtea a concluzionat că articolul 45 TFUE nu se opune unui sistem care, în scopul realizării unui astfel de obiectiv, garantează despăgubirea clubului formator în cazul în care un tânăr jucător semnează, la încheierea perioadei sale de formare, un contract de jucător profesionist cu un club din alt stat membru, cu condiția ca acest sistem să fie apt să garanteze realizarea obiectivului menționat și să nu depășească ceea ce este necesar pentru atingerea acestui obiectiv. În schimb, nu este necesar, pentru garantarea realizării obiectivului menționat, un sistem precum cel din cauză, în măsura în care cuantumul daunelor interese pe care jucătorul „speranță” poate fi obligat să le plătească nu are legătură cu costurile reale de formare.

Tot în domeniul lucrătorilor, Curtea a pronunțat în aceeași zi două hotărâri (Hotărârile din 23 februarie 2010, *Ibrahim*, C-310/08, și *Teixeira*, C-480/08) privind interpretarea articolului 12 din Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 în materia liberei circulații a lucrătorilor²⁰ și, mai precis, în ceea ce privește relația sa cu Directiva 2004/38/CE privind dreptul la liberă circulație pentru cetățenii Uniunii²¹. În aceste două cauze, reclamantelor li s-a refuzat, de către autoritățile naționale, acordarea unui ajutor pentru locuință pentru ele și copiii lor, pentru motivul că nu beneficiau de un drept de ședere în Regatul Unit prin aplicarea dreptului Uniunii. Astfel, una dintre reclamante era separată de soțul său, care, după ce a lucrat în Regatul Unit, a părăsit în cele din urmă țara, iar cealaltă, de asemenea separată de soțul său, pierduse ea însăși calitatea de lucrător. Totuși, întrucât copiii lor urmau studii în Regatul Unit, reclamantele au invocat articolul 12 din regulamentul citat anterior, astfel cum a fost interpretat de Curte în Hotărârea Baumbast și R²². Confirmând propria jurisprudență, Curtea a amintit că articolul 12 din regulamentul menționat permite recunoașterea în favoarea copilului unui lucrător migrant, în legătură cu dreptul său de acces la instrucție, a unui drept de ședere autonom și, în acest scop, impune doar ca respectivul copil să fi locuit cu cel puțin unul dintre părinți într-un stat membru pe perioada în care cel puțin unul dintre părinți locuia în acest stat în calitate de lucrător. Faptul că părinții copilului în cauză au divorțat între timp, precum și că numai unul dintre părinți este cetățean al Uniunii și că acest părinte nu mai este lucrător migrant în statul membru gazdă nu are niciun efect în această privință. Astfel, potrivit Curții, aplicarea articolului 12 din regulament trebuie să fie realizată în mod autonom față de dispozițiile dreptului Uniunii care reglementează în mod expres condițiile de exercitare a dreptului de ședere în alt stat membru, autonomie care nu a fost repusă în discuție prin intrarea în vigoare a noii directive privind libera circulație a cetățenilor europeni. Deducând consecințele acestei autonomii, Curtea a constatat apoi că dreptul de ședere de care beneficiază părintele care asigură în fapt îngrijirea copilului unui lucrător migrant care își urmează studiile nu este supus condiției ca acest părinte să dispună de suficiente resurse astfel încât să nu devină o sarcină pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă. În sfârșit, în cea de a doua cauză (cauza *Teixeira*, citată anterior), Curtea a precizat de asemenea că, deși, ca regulă generală, dreptul de ședere de care beneficiază părintele care asigură în fapt îngrijirea copilului unui lucrător migrant, în cazul în care acest copil urmează studii în statul membru gazdă, încetează atunci când copilul a împlinit vârsta majoratului, totuși situația poate fi diferită în cazul în care copilul are nevoie în continuare de prezența și de îngrijirea acestui părinte pentru a-și putea continua și finaliza studiile. Revine în acest caz instanței naționale obligația să aprecieze dacă aceasta este într-adevăr situația.

²⁰ Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității (JO L 257, p. 2, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 11).

²¹ A se vedea nota de subsol 10.

²² Hotărârea Curții din 17 septembrie 2002, *Baumbast și R* (C-413/99, Rec., p. I-7091).

Apropierea legislațiilor

Neputând întocmi un inventar complet al contribuțiilor jurisprudențiale în acest sector, în care domină cea mai mare diversitate, în conformitate cu diversificarea fără încetare crescândă a intervenției legiuitorului Uniunii, am ales să punem accentul pe două sectoare, practicile comerciale în general, cu o atenție particulară îndreptată spre protecția consumatorilor, și telecomunicațiile, semnalând totodată, având în vedere interesul lor evident, câteva alte decizii.

În materie de practici comerciale neloiale ale întreprinderilor față de consumatori, Directiva 2005/29/CE²³ a fost interpretată în două rânduri în acest an. Această directivă procedează la o armonizare completă a regulilor referitoare la practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor față de consumatori și stabilește, în anexa I, o listă exhaustivă de 31 de practici comerciale care, în conformitate cu articolul 5 alineatul (5) din această directivă, sunt considerate neloiale în orice situație. Astfel cum se precizează în mod expres în considerentul (17) al directivei, numai aceste practici comerciale pot fi considerate neloiale fără a face obiectul unei evaluări de la caz la caz, în conformitate cu dispozițiile articolelor 5-9 din această directivă.

Într-o primă cauză, *Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag* (Hotărârea din 9 noiembrie 2010, C-540/08), Curtea a statuat, în consecință, că directiva menționată trebuie interpretată în sensul că se opune unei dispoziții naționale care prevede o interdicție generală a vânzărilor cu premii și care nu urmărește numai să protejeze consumatorii, ci vizează de asemenea alte obiective. Practici care constau în a oferi consumatorilor premii asociate cu cumpărarea de produse sau de servicii nu figurează în anexa I la directivă și, prin urmare, nu pot fi interzise în orice împrejurări, ci numai în urma unei analize specifice care să permită stabilirea caracterului neloial al acestora. Astfel, posibilitatea de a participa la un joc promoțional dotat cu un premiu, legată de cumpărarea unui ziar, nu constituie o practică comercială neloială în sensul articolului 5 alineatul (2) din directiva menționată pentru simplul motiv că această posibilitate de a participa la un joc reprezintă, cel puțin pentru o parte a consumatorilor vizați, motivul decisiv care i-a determinat să cumpere acest ziar.

Într-o a doua cauză, *Plus Warenhandelsgesellschaft* (Hotărârea din 14 ianuarie 2010, C-304/08), Curtea a statuat că aceeași directivă se opune și unei reglementări naționale care prevede o interdicție de principiu a practicilor comerciale care condiționează participarea consumatorilor la un concurs sau la un joc promoțional de achiziționarea unui bun sau a unui serviciu, fără a ține seama de împrejurările specifice ale speței. Curtea relevă mai întâi că reprezintă acte comerciale campaniile promoționale care condiționează participarea gratuită a consumatorului la o loterie de cumpărarea unei anumite cantități de bunuri sau de servicii care se înscriu în mod clar în cadrul strategiei comerciale a unui operator și care urmăresc în mod direct promovarea vânzărilor acestuia. Prin urmare, acestea constituie într-adevăr practici comerciale în sensul acestei directive și, în consecință, intră în domeniul de aplicare al acesteia. Curtea amintește în continuare că aceeași directivă, care operează o armonizare completă a normelor, prevede expres că statele membre nu pot să adopte măsuri mai restrictive decât cele definite de directivă, nici chiar pentru a asigura un nivel mai ridicat de protecție a consumatorilor. Întrucât practica în discuție în această cauză nu era nici ea vizată în anexa I, Curtea constată că ea nu poate fi interzisă fără a fi necesar să se stabilească, în raport cu situația de fapt din fiecare speță, dacă aceasta prezintă un caracter „neloial”

²³ Directiva 2005/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori și de modificare a Directivei 84/450/CEE a Consiliului, a Directivelor 97/7/CE, 98/27/CE și 2002/65/CE ale Parlamentului European și ale Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 al Parlamentului European și al Consiliului (JO L 149, p. 22, Ediție specială, 15/vol. 14, p. 260).

în lumina criteriilor enunțate de directiva menționată. Printre aceste criterii figurează în special aspectul dacă practica denaturează sau poate denatura semnificativ comportamentul economic al consumatorului mediu cu privire la un produs.

În acest an, Curții i s-a solicitat de asemenea, în două rânduri, să interpreteze Directiva 93/13/CEE²⁴ privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii.

Într-o primă cauză, *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid* (Hotărârea din 3 iunie 2010, C-484/08), Curtea a amintit că sistemul de protecție pus în aplicare de directivă se întemeiază pe ideea că, în ceea ce privește atât puterea de negociere, cât și nivelul de informare, consumatorul se află într-o situație de inferioritate față de vânzător sau furnizor, situație care îl determină să adere la condițiile redactate în prealabil de vânzător sau furnizor, fără a putea exercita o influență asupra conținutului acestora. Această directivă nu a realizat decât o armonizare parțială și minimală a legislațiilor interne referitoare la clauzele abuzive, recunoscând totodată statelor membre posibilitatea de a asigura consumatorilor un nivel mai ridicat de protecție decât cel pe care directiva îl prevede. Astfel, Curtea subliniază că statele membre pot menține sau adopta, în ansamblul domeniului reglementat de directiva menționată, dispoziții mai stricte decât cele prevăzute de directiva însăși, cu condiția ca acestea să urmărească a asigura consumatorului un nivel maxim de protecție. În consecință, Curtea a concluzionat că această directivă nu se opune unei reglementări naționale care autorizează un control jurisdicțional al caracterului abuziv al clauzelor contractuale privind definirea obiectului principal al contractului sau caracterul adecvat al prețului sau remunerației, pe de o parte, față de serviciile sau de bunurile furnizate în schimbul acestora, pe de altă parte, chiar dacă aceste clauze sunt redactate în mod clar și inteligibil.

În cea de a doua cauză, *VB Pénzügyi Lízing* (Hotărârea din 9 noiembrie 2010, C-137/08), Curtea a avut ocazia să aprofundeze Hotărârea Pannon GSM (Hotărârea din 4 iunie 2009, C-243/08) (a se vedea Raportul anual 2009). Curtea a amintit că articolul 267 TFUE trebuie interpretat în sensul că sunt de competența Curții interpretarea noțiunii „clauză abuzivă”, menționată la articolul 3 alineatul (1) din Directiva 93/13 și în anexa la aceasta, precum și stabilirea criteriilor pe care instanța națională poate sau trebuie să le aplice la examinarea unei clauze contractuale în raport cu dispozițiile acestei directive, avându-se în vedere că revine instanței menționate să se pronunțe, ținând cont de aceste criterii, asupra calificării concrete a unei clauze contractuale specifice în funcție de împrejurările proprii fiecărei spețe. Caracterul abuziv al unei clauze contractuale trebuie apreciat luându-se în considerare natura bunurilor sau serviciilor pentru care s-a încheiat contractul și raportându-se, în momentul încheierii contractului, la toate circumstanțele care însoțesc încheierea contractului, dintre care faptul că o clauză dintr-un contract încheiat între un consumator și un vânzător sau un furnizor, care conferă competență exclusivă instanței în raza căreia se află sediul social al vânzătorului sau al furnizorului a fost inserată fără să fi făcut obiectul unei negocieri individuale. Curtea a statuat de asemenea că instanța națională trebuie să dispună din oficiu măsuri de cercetare judecătorească pentru a stabili dacă o clauză prin care se atribuie competență jurisdicțională teritorială exclusivă, ce figurează în contractul care face obiectul unui litigiu cu care este sesizată și care a fost încheiat între un vânzător sau un furnizor și un consumator, intră în domeniul de aplicare al Directivei 93/13 și, în caz afirmativ, trebuie să aprecieze din oficiu eventualul caracter abuziv al unei astfel de clauze. Astfel, pentru a garanta eficacitatea protecției consumatorilor urmărită de legiuitorul Uniunii într-o situație caracterizată prin inegalitate între consumator și vânzător sau furnizor, care nu poate fi compensată decât printr-o intervenție pozitivă, exterioară părților la contract, instanța națională trebuie, în toate cazurile și indiferent

²⁴ Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273).

de normele de drept intern, să determine dacă clauza în litigiu a făcut sau nu a făcut obiectul unei negocieri individuale între un vânzător sau un furnizor și un consumator.

În ceea ce privește, de această dată, protecția consumatorilor în cazul contractelor negociate în afara spațiilor comerciale, Curtea a statuat în cauza *E. Friz* (Hotărârea din 15 aprilie 2010, C-215/08) că Directiva 85/577/CEE²⁵ se aplică unui contract încheiat între un comerciant și un consumator în cadrul unei operațiuni efectuate cu ocazia unei vizite nesolicitate la domiciliul acestuia din urmă, ce are ca obiect aderarea acestuia la un fond imobiliar închis constituit sub forma unei societăți de persoane, în cazul în care scopul prioritar al unei astfel de aderări nu este de a deveni membru al societății în cauză, ci de a realiza un plasament de capital. Curtea a precizat că articolul 5 alineatul (2) din Directiva 85/577 nu se opune, în consecință, unei norme naționale potrivit căreia, în cazul revocării actului de aderare la un astfel de fond imobiliar închis constituit sub forma unei societăți de persoane, aderare efectuată în urma unei operațiuni realizate cu ocazia unei vizite nesolicitate a unui comerciant la domiciliul consumatorului, acesta din urmă are un drept de creanță împotriva acestei societăți asupra soldului lichidării, calculat în funcție de valoarea participării sale la data retragerii sale din acest fond, și poate, în acest mod, obține eventual restituirea unei sume inferioare aportului său sau poate fi obligat să participe la pierderile fondului respectiv. Astfel, chiar dacă este neîndoielnic faptul că directiva menționată are ca scop protecția consumatorilor, aceasta nu înseamnă că protecția acordată este absolută. Atât din economia generală, cât și din modul de redactare a mai multe dispoziții din această directivă rezultă că protecția menționată are anumite limite. În ceea ce privește, mai precis, consecințele exercitării dreptului de renunțare, notificarea revocării are ca efect, atât pentru consumator, cât și pentru comerciant, restabilirea situației inițiale. Nu este însă mai puțin adevărat că nicio dispoziție a directivei nu exclude posibilitatea ca, în anumite situații specifice, consumatorul să aibă unele obligații față de comerciant și să fie nevoit, în aceste cazuri, să suporte anumite consecințe ca urmare a exercitării dreptului său de reziliere.

Cu privire la o problemă asemănătoare, Curtea a statuat în cauza *Heinrich Heine* (Hotărârea din 15 aprilie 2010, C-511/08), privind protecția consumatorilor în materia contractelor la distanță, că articolul 6 alineatul (1) primul paragraf a doua teză și alineatul (2) din Directiva 97/7/CE²⁶ trebuie să fie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care permite furnizorului, într-un contract încheiat la distanță, să impute consumatorului costurile de expediere a mărfurilor, în cazul în care acesta din urmă își exercită dreptul de retractare. Dispozițiile acestei directive referitoare la consecințele juridice ale retractării au în mod clar obiectivul de a nu descuraja consumatorul să își exercite dreptul de retractare. Ar fi, așadar, contrar acestui obiectiv ca aceste dispoziții să fie interpretate în sensul că ar autoriza statele membre să permită punerea în sarcina acestui consumator a costurilor de expediere în caz de retractare. Pe de altă parte, faptul de a imputa consumatorului, în plus față de costurile directe ale returnării bunurilor, costurile de expediere ar fi de natură să pună în discuție repartizarea echilibrată a riscurilor între părțile la contractele încheiate la distanță, prin faptul că ar determina ca totalitatea obligațiilor legate de transportul bunurilor să fie suportate de consumator.

Cu titlu de practici comerciale, vom semna, în sfârșit, cauza *Lidl* (Hotărârea din 18 noiembrie 2010, C-159/09), născută dintr-o campanie publicitară lansată de un supermagazin. Acesta a publicat într-un ziar local o reclamă care compara bonuri de casă ce enumerau produse, în cea mai mare parte de natură alimentară, cumpărate, respectiv, în două lanțuri de supermagazine și evidențiind

²⁵ Directiva 85/577/CEE a Consiliului din 20 decembrie 1985 privind protecția consumatorilor în cazul contractelor negociate în afara spațiilor comerciale (JO L 372, p. 31, Ediție specială, 15/vol. 1, p. 188).

²⁶ Directiva 97/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 1997 privind protecția consumatorilor cu privire la contractele la distanță (JO L 144, p. 19, Ediție specială, 15/vol. 4, p. 160).

un cost total diferit, procedeu contestat de concurentul vizat. Curtea a arătat mai întâi că directiva privind publicitatea înșelătoare și publicitatea comparativă²⁷ trebuie interpretată în sensul că simpla împrejurare că produsele alimentare diferă în ceea ce privește caracterul comestibil al acestora și satisfacția resimțită de consumator, în funcție de condițiile și de locul de fabricare, de ingredientele și de identitatea fabricantului, nu este de natură să excludă posibilitatea ca analiza contrastivă a unor asemenea produse să îndeplinească cerința prevăzută de dispoziția menționată și potrivit căreia acestea trebuie să răspundă aceluiași nevoi sau să fie destinate aceluiași scopuri, așadar, să prezinte un grad de interschimbabilitate suficient²⁸. Astfel, a decide că, în afara cazului în care sunt identice, două produse alimentare nu pot fi considerate comparabile ar însemna să se excludă orice posibilitate efectivă de publicitate comparativă în ceea ce privește o categorie deosebit de importantă de bunuri de consum. Curtea a adăugat că o publicitate care privește o comparație a prețurilor unei selecții de produse alimentare comercializate de două lanțuri de magazine concurente poate să prezinte caracter înșelător²⁹, în special dacă se constată, având în vedere toate împrejurările relevante ale speței și mai ales informațiile sau omisiunile care însoțesc această publicitate, că decizia de cumpărare ce aparține unui număr semnificativ de consumatori cărora li se adresează poate fi luată cu convingerea eronată că selecția de produse realizată de persoana care publică reclama este reprezentativă pentru nivelul general al prețurilor acestora din urmă în raport cu cel practicat de concurentul său și că, prin urmare, respectivii consumatori vor realiza economii de valoarea celor invocate în reclamă dacă își efectuează regulat achizițiile de bunuri de consum curent mai degrabă de la persoana care publică reclama decât de la respectivul concurent sau chiar cu convingerea eronată că toate produsele persoanei care publică reclama sunt mai ieftine decât cele ale concurentului său. Ea poate de asemenea să prezinte caracter înșelător dacă se constată că, în vederea realizării unei comparații numai din perspectiva prețului, au fost selectate produse alimentare care prezintă totuși diferențe de natură să influențeze în mod sensibil alegerea consumatorului mediu, fără ca aceste diferențe să reiasă din publicitatea avută în vedere. În sfârșit Curtea a statuat că condiția caracterului verificabil³⁰ impune, în ceea ce privește o publicitate care compară prețurile bunurilor care compun două loturi de produse, ca bunurile să poată fi identificate în mod precis pe baza informațiilor conținute în mesajul publicitar, permițând astfel destinatarului să se asigure că a fost informat în mod corect din perspectiva cumpărăturilor de consum curent pe care este îndemnat să le efectueze.

Jurisprudența referitoare la sectorul telecomunicațiilor a fost deosebit de bogată în acest an. Mai întâi, cauza *Polska Telefonia Cyfrowa* (Hotărârea din 1 iulie 2010, C-99/09) a permis Curții să interpreteze articolul 30 alineatul (2) din Directiva 2002/22/CE privind serviciul universal³¹, care vizează costurile transferabilității numărului de telefon mobil care permite unui abonat telefonic să își păstreze numărul de apel în cazul schimbării operatorului. Potrivit Curții, articolul menționat

²⁷ Directiva 84/450/CEE a Consiliului din 10 septembrie 1984 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative din statele membre cu privire la publicitatea înșelătoare (JO L 250, p. 17, Ediție specială, 15/vol. 1, p. 153), astfel cum a fost modificată prin Directiva 97/55/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 6 octombrie 1997, cu scopul de a include publicitatea comparativă (JO L 290, p. 18, Ediție specială, 15/vol. 4, p. 196).

²⁸ Articolul 3a alineatul (1) litera (b) din Directiva 84/450 privind publicitatea înșelătoare și publicitatea comparativă, astfel cum a fost modificată prin Directiva 97/55.

²⁹ Articolul 3a alineatul (1) litera (a) din Directiva 84/450 privind publicitatea înșelătoare și publicitatea comparativă, astfel cum a fost modificată prin Directiva 97/55.

³⁰ Articolul 3a alineatul (1) litera (c) din Directiva 84/450 privind publicitatea înșelătoare și publicitatea comparativă, astfel cum a fost modificată prin Directiva 97/55.

³¹ Directiva 2002/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile electronice de comunicații (Directiva privind serviciul universal) (JO L 108, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 35, p. 213).

trebuie interpretat în sensul că autoritatea națională de reglementare trebuie să țină seama de costurile suportate de operatorii rețelilor de telefonie mobilă pentru punerea în aplicare a serviciului de transferabilitate a numerelor atunci când evaluează efectul descurajator al taxei plătitibile de către consumatori în ceea ce privește utilizarea respectivului serviciu. Cu toate acestea, autoritatea își păstrează dreptul de a stabili valoarea maximă a taxei exigibile de către operatori la un nivel inferior costurilor suportate de aceștia, în cazul în care o taxă calculată exclusiv pe baza costurilor în cauză ar putea descuraja utilizatorii să recurgă la facilitatea de transferabilitate.

Tot în materie de telecomunicații, vom reține cauza *Alassini și alții* (Hotărârea din 18 martie 2010, C-317/08, C-318/08, C-319/08 și C-320/08), în care Curtea a răspuns la o întrebare preliminară referitoare la interpretarea principiului protecției jurisdicționale efective în raport cu o reglementare națională care prevede o încercare obligatorie de conciliere extrajudiciară drept o condiție de admisibilitate a acțiunilor în justiție în anumite litigii între furnizorii și utilizatorii finali care intră în domeniul de aplicare al Directivei privind serviciul universal³². Potrivit Curții, articolul 34 alineatul (1) din această directivă stabilește drept obiectiv pentru statele membre instituirea unor proceduri extrajudiciare pentru soluționarea litigiilor care implică consumatori și referitoare la aspecte prevăzute în directiva menționată. O reglementare națională care a instituit o procedură de conciliere extrajudiciară și care a făcut obligatorie recurgerea la aceasta din urmă anterior sesizării unui organ jurisdicțional nu este de natură să compromită obiectivul de interes general vizat de directiva menționată și urmărește chiar consolidarea efectului util al acesteia, datorită soluționării mai rapide și mai puțin costisitoare a litigiilor, precum și a reducerii sarcinilor de lucru ale instanțelor obținute prin reglementarea respectivă. Curtea afirmă, așadar, că etapa suplimentară pentru accesul la instanță pe care o constituie o procedură prealabilă de conciliere, obligatorie potrivit reglementării în cauză, nu este contrară principiilor echivalenței, efectivității și protecției jurisdicționale efective în măsura în care nu conduce la o decizie obligatorie în privința părților, nu determină o întârziere în desfășurarea procedurii judiciare și nici cheltuieli prea ridicate pentru consumatori, iar calea electronică nu constituie unicul mijloc de acces la procedura menționată și sunt posibile măsuri provizorii în cazurile excepționale de urgență.

În continuare, în cauza *Vodafone și alții* (Hotărârea din 8 iunie 2010, C-58/08), Curtea a trebuit să se pronunțe asupra validității Regulamentului (CE) nr. 717/2007 privind roamingul în rețelele publice de telefonie mobilă³³, în cadrul unui litigiu opunând mai mulți operatori de rețele publice de telefonie mobilă autorităților naționale în ceea ce privește validitatea dispozițiilor naționale de punere în aplicare a acestui regulament. Sesizată cu trei întrebări preliminare, Curtea a amintit mai întâi că regulamentul, adoptat pe baza articolului 95 CE, introduce o abordare comună pentru ca utilizatorii rețelilor mobile terestre să nu plătească tarife excesiv de mari pentru serviciile de roaming comunitar și pentru ca operatorii diferitelor state membre să poată opera într-un cadru de reglementare unic și coerent, bazat pe criterii obiective, contribuind astfel la funcționarea armonioasă a pieței interne pentru a se obține un nivel ridicat de protecție a consumatorilor și pentru a se păstra concurența între operatori. Într-o a doua fază, întrebată cu privire la respectarea principiilor proporționalității și subsidiarității pentru motivul că regulamentul stabilește nu numai plafoane pentru tarifele de gros medii pe minut, ci și pentru tarifele cu amănuntul și prevede obligații de informare în favoarea clienților serviciilor de roaming, Curtea a statuat că, ținând cont de larga putere de apreciere de care dispune în domeniul în cauză, legiuitorul comunitar putea să considere în mod legitim, având în vedere unele criterii stabilite în mod obiectiv și un studiu

³² A se vedea nota de subsol precedentă.

³³ Regulamentul (CE) nr. 717/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 iunie 2007 privind roamingul în rețelele publice de telefonie mobilă în interiorul Comunității și de modificare a Directivei 2002/21/CE (JO L 171, p. 32).

economic exhaustiv, că o reglementare numai a piețelor de gros nu ar ajunge la același rezultat ca o reglementare care acoperă în același timp piețele de gros și piețele cu amănuntul, ceea ce o făcea pe aceasta din urmă necesară, și că obligația de informare consolidează efectul util al stabilirii de plafoane tarifare. În prelungirea acestei aprecieri, Curtea a considerat că nu există o încălcare a principiului subsidiarității ținând cont de interdependența dintre tarifele de gros și tarifele cu amănuntul și de efectele abordării comune instituite prin regulamentul amintit, al cărui obiectiv urmărit poate fi mai bine realizat la nivel comunitar.

În sfârșit, în cauza *Comisia/Belgia* (Hotărârea din 6 octombrie 2010, C-222/08), în contextul unei proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor inițiate de Comisie și privind transpunerea parțială de către Regatul Belgiei a articolului 12 alineatul (1) și a articolului 13 alineatul (1), precum și a părții A din anexa IV la Directiva privind serviciul universal³⁴, Curtea a constatat, într-o primă fază, că, întrucât directiva menționată stabilește doar regulile de calcul al costului net al furnizării serviciului universal în cazul în care autoritățile naționale au considerat că aceasta poate reprezenta o îndatorire nejustificată, statul membru în cauză nu și-a încălcat obligațiile prin faptul că a stabilit el însuși condițiile care permit să se stabilească dacă îndatorirea menționată era sau nu era nejustificată. Într-o a doua fază, Curtea a precizat că, legând mecanismele de acoperire a costurilor nete pe care le poate implica, pentru o întreprindere, furnizarea serviciului universal de existența unei îndatoriri excesive în sarcina respectivei întreprinderi, legiuitorul comunitar a voit să excludă posibilitatea ca orice cost net de furnizare a serviciului universal să dea în mod automat dreptul la o compensație, apreciind că costul net al serviciului menționat nu reprezintă în mod necesar o îndatorire excesivă pentru toate întreprinderile în cauză. În aceste condiții, îndatorirea nejustificată, a cărei existență trebuia constatată de autoritatea națională de reglementare înainte de orice compensație, nu putea fi decât îndatorirea care, pentru fiecare întreprindere în cauză, prezenta un caracter excesiv din punctul de vedere al capacității sale de a o suporta, ținând seama de caracteristicile proprii acesteia (echipamente, situația economică și financiară, cota de piață etc.). Pe de altă parte, Curtea a constatat că statul membru în cauză, ținut de aceeași directivă să instituie mecanismele necesare compensării întreprinderilor care suportă o îndatorire nejustificată, nu își îndeplinea obligațiile în cazul în care constata, în general și pe baza calculului costurilor nete ale furnizorului serviciului universal (în trecut singurul furnizor al acestui serviciu), că toate întreprinderile care trebuiau să asigure pe viitor furnizarea respectivului serviciu erau supuse în mod efectiv unei îndatoriri nejustificate ca urmare a acestei furnizări, fără să fi efectuat o examinare specifică atât a costului net pe care îl reprezintă furnizarea serviciului universal pentru fiecare operator în cauză, cât și a tuturor caracteristicilor proprii acestuia din urmă. În sfârșit, Curtea a amintit că nu își îndeplinea obligațiile care îi revin în temeiul directivei menționate nici statul membru care omitea să ia în considerare, în calculul costului net al furnizării serviciului universal în componenta sa socială, avantajele comerciale obținute de întreprinderile cărora le revenea obligația acestei furnizări, inclusiv avantajele intangibile.

Deși se observă astfel constituirea unui *corpus* jurisprudențial omogen în două sectoare deosebit de sensibile, jurisprudența în domeniul apropierei legislațiilor este departe de a se limita la acest cadru. Câteva cauze stau mărturie despre aceasta.

Cauza *Monsanto Technology* (Hotărârea din 6 iulie 2010, C-428/08) a ridicat, pentru prima dată, problema întinderii unui brevet european privind o secvență ADN. Titulară din 1996 a unui brevet european referitor la o secvență ADN care, introdusă în ADN-ul unei plante de soia, face această plantă rezistentă la un anumit erbicid, societatea Monsanto a vrut să se opună unor importuri într-un stat membru de făină de soia produsă în Argentina plecând de la o astfel de soia

³⁴ A se vedea nota de subsol 31.

modificată genetic, invenția societății Monsanto nefiind protejată printr-un brevet în Argentina. Instanța națională sesizată a întrebat Curtea de Justiție cu privire la aspectul dacă simpla prezență a secvenței ADN protejate printr-un brevet european era suficientă pentru a constitui o încălcare a brevetului deținut de Monsanto, prin comercializarea făinii în Uniunea Europeană. Potrivit Curții, Directiva 98/44/CE³⁵ subordonează protecția conferită de un brevet european condiției ca informația genetică conținută în produsul brevetat sau care constituie acest produs să își îndeplinească în prezent funcția în aceeași materie. În această privință, Curtea relevă că funcția invenției Monsanto este îndeplinită atunci când informația genetică protejează planta de soia în care este încorporată împotriva acțiunii erbicidului. Or, această funcție a secvenței ADN protejate nu mai poate fi exercitată atunci când aceasta se regăsește în stare de reziduu în făina de soia, care este o materie inanimată, obținută prin mai multe operațiuni de tratare a plantei de soia. În consecință, protecția în temeiul brevetului european este exclusă în cazul în care informația genetică a încetat să își îndeplinească funcția proprie în planta inițială din care provine. În plus, o asemenea protecție nu poate fi acordată pentru motivul că informația genetică conținută în făina de soia putea eventual să își îndeplinească din nou funcția proprie într-o altă plantă. Astfel, în acest scop, ar fi necesar ca secvența ADN să fie efectiv introdusă în cealaltă plantă pentru ca o protecție în temeiul brevetului european să poată lua naștere în privința acesteia. În aceste împrejurări, Monsanto nu poate solicita interzicerea, în temeiul Directivei 98/44, a comercializării făinii de soia provenite din Argentina care conține invenția sa biotehnologică în stare de reziduu. În sfârșit, Curtea relevă că directiva menționată se opune unei norme naționale care acordă o protecție absolută unei secvențe ADN brevetate ca atare, indiferent dacă își îndeplinește sau nu își îndeplinește funcția proprie în materialul în care este încorporată. Astfel, dispozițiile aceleiași directive care prevăd criteriul îndeplinirii efective a acestei funcții constituie o armonizare exhaustivă a materiei în Uniunea Europeană.

În cauza *Association of the British Pharmaceutical Industry* (Hotărârea din 22 aprilie 2010, C-62/09), Curții i s-a solicitat să interpreteze Directiva 2001/83/CE³⁶. Deși, în principiu, aceasta interzice, în cazul în care medicamentele sunt promovate unor medici sau farmaciști, ca persoanelor în cauză să li se poată furniza, oferi sau promite avantaje pecuniare sau beneficii în natură, Curtea a statuat că această directivă nu se opune unor programe de stimulente financiare, precum cel în discuție în acțiunea principală, puse în aplicare de autoritățile naționale responsabile în domeniul sănătății publice în vederea reducerii cheltuielilor lor totale în materie și care urmăresc să favorizeze, pentru tratamentul anumitor afecțiuni, prescrierea de către medici a unor medicamente anume desemnate și care conțin o substanță activă diferită de cea a medicamentului care era prescris anterior sau care ar fi putut fi prescris dacă nu exista un astfel de program de stimulare. În general, politica de sănătate definită de un stat membru și cheltuielile publice pe care statul membru le alocă acesteia nu urmăresc niciun scop lucrativ și nici unul comercial. Un program de stimulente financiare care face parte dintr-o astfel de politică nu poate, așadar, să fie considerat ca înscrind-se în cadrul promovării comerciale de medicamente. Curtea amintește, cu toate acestea, că autoritățile publice sunt ținute să pună la dispoziția specialiștilor din industria farmaceutică informații care să demonstreze că sistemul în cauză respectă criterii obiective și că nu se face nicio discriminare între medicamentele naționale și cele care provin din alte state membre. Pe de altă parte, aceste autorități trebuie să facă public un astfel de program și să pună la dispoziția acestor

³⁵ Directiva 98/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 6 iulie 1998 privind protecția juridică a invențiilor biotehnologice (JO L 213, p. 13, Ediție specială, 13/vol. 23, p. 268).

³⁶ Directiva 2001/83/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 6 noiembrie 2001 de instituire a unui cod comunitar cu privire la medicamentele de uz uman (JO L 311, p. 67, Ediție specială, 13/vol. 33, p. 3), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2004/27/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 (JO L 136, p. 34, Ediție specială, 13/vol. 44, p. 116).

specialiști evaluările care stabilesc echivalența terapeutică dintre substanțele active disponibile aparținând clasei terapeutice care face obiectul programului.

În cauza *Comisia/Germania* (Hotărârea din 9 martie 2010, C-518/07), referitoare la prelucrarea datelor cu caracter personal, Curtea a statuat că garanția de independență a autorităților naționale de supraveghere, prevăzută de Directiva 95/46/CE³⁷, are în vedere să asigure eficiența și fiabilitatea supravegherii respectării dispozițiilor în domeniul protecției persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și trebuie să fie interpretată în lumina acestui obiectiv. Aceasta a fost instituită nu în scopul de a conferi un statut special acestor autorități în sine, precum și reprezentanților acestora, ci pentru a consolida protecția persoanelor și a organismelor care sunt avute în vedere prin deciziile acestora, autoritățile de supraveghere trebuind, așadar, în exercitarea atribuțiilor lor, să acționeze într-un mod obiectiv și imparțial. În consecință, autoritățile de supraveghere competente pentru supravegherea prelucrării datelor cu caracter personal în celelalte sectoare decât cel public trebuie să beneficieze de o independență care să le permită să își exercite atribuțiile fără nicio influență exterioară. Această independență exclude nu numai orice influență exercitată de organisme supravegheate, ci și orice ingerință și orice altă influență exterioară, indiferent dacă aceasta este directă sau indirectă, care ar putea să pună în discuție îndeplinirea de către autoritățile menționate a sarcinii acestora, care constă în stabilirea unui echilibru just între protecția dreptului la viață privată și libera circulație a datelor cu caracter personal. Simplul risc ca autoritățile de tutelă să poată exercita o influență politică asupra deciziilor autorităților de supraveghere competente este suficient pentru a împiedica exercitarea în mod independent a atribuțiilor acestora. Pe de o parte, ar putea exista situația unei „supuneri anticipate” a acestor autorități în ceea ce privește practica decizională a autorității de tutelă. Pe de altă parte, rolul de gardian al dreptului la viață privată pe care și-l asumă autoritățile de supraveghere menționate impune ca deciziile acestora, și, prin urmare, ele însele, să fie mai presus de orice suspiciune de părtinire. Tutela statului exercitată asupra autorităților naționale de supraveghere nu este, așadar, compatibilă cu cerința de independență.

Pronunțată în materie de drepturi de autor și drepturi conexe, Hotărârea *Padawan* (Hotărârea din 21 octombrie 2010, C-467/08) a adus precizări în ceea ce privește noțiunea, criteriile și limitele compensației echitabile pentru copia privată. Directiva 2001/29/CE privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională³⁸ admite excepția privind copia privată introdusă în dreptul intern de anumite state membre, cu condiția ca titularii dreptului de reproducere să primească compensații echitabile. În această hotărâre, Curtea a precizat, mai întâi, că noțiunea „compensație echitabilă” prevăzută la articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 constituie o noțiune autonomă a dreptului Uniunii, care trebuie interpretată în mod uniform în toate statele membre care au introdus excepția privind copia privată. Curtea a precizat în continuare că „echilibrul just” care trebuie găsit între persoanele vizate presupune calcularea în mod necesar a compensației echitabile pe baza criteriului prejudiciului cauzat autorilor operelor protejate prin introducerea excepției privind copia privată. În plus, instanța a arătat că „redevența pentru copia privată” nu este în mod direct pusă în sarcina utilizatorilor privați de echipamente, de aparate sau de suporturi de reproducere, ci a persoanelor care dispun de echipamentele, de aparatele și de suporturile menționate, în măsura în care aceste persoane sunt mai ușor identificabile și au posibilitatea de a transfera sarcina reală a acestei

³⁷ Articolul 28 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 95/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 octombrie 1995 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date (JO L 281, p. 31, Ediție specială, 13/vol. 7, p. 10).

³⁸ Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2002 (JO L 167, p. 10, Ediție specială, 13/vol. 35, p. 195).

finanțări asupra utilizatorilor privați. În sfârșit, Curtea a apreciat că este necesară o conexiune între aplicarea redevenței destinate finanțării compensației echitabile cu privire la materialul de reproducere și utilizarea prezumată a acestuia din urmă în scopul reproducerii private. În consecință, aplicarea nediferențiată a redevenței pentru copia privată, în special cu privire la echipamentele, la aparatele, precum și la suporturile de reproducere digitală care nu sunt puse la dispoziția utilizatorilor privați și care sunt destinate în mod evident altor utilizări decât realizarea de copii pentru uz personal, nu este conformă cu Directiva 2001/29. În schimb, din moment ce echipamentele în discuție sunt puse la dispoziția persoanelor fizice pentru uzul personal, nu este nicidecum necesar să se demonstreze că acestea au realizat în mod efectiv copii private cu ajutorul acestor echipamente și au cauzat astfel efectiv un prejudiciu autorului operei protejate. Astfel, se prezumă în mod legitim că aceste persoane fizice beneficiază integral de această punere la dispoziție, altfel spus, se consideră că acestea exploatează toate funcțiile îndeplinite de respectivele echipamente, inclusiv funcția de reproducere.

În cauza *Kyrian* (Hotărârea din 14 ianuarie 2010, C-233/08), cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privea, în primul rând, aspectul dacă, în considerarea articolului 12 alineatul (3) din Directiva 76/308/CEE privind asistența reciprocă în materie de recuperare a creanțelor privind anumite cotizații, drepturi, taxe și alte măsuri³⁹, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2001/44/CE⁴⁰, instanțele din statul membru în care se află sediul autorității solicitate sunt competente să verifice caracterul executoriu al unui titlu care permite recuperarea unei creanțe, emis într-un alt stat membru. Curtea a precizat în această hotărâre că instanțele din statul membru solicitat, în principiu, nu sunt competente să verifice caracterul executoriu al titlului care permite executarea recuperării, excepție făcând controlul conformității titlului cu ordinea publică a statului menționat. În schimb, Curtea a statuat că, în măsura în care notificarea constituie o „măsură de executare” vizată la articolul 12 alineatul (3) din Directiva 76/308, instanța din statul membru solicitat este competentă să verifice dacă aceste măsuri au fost efectuate în mod corespunzător conform actelor cu putere de lege și normelor administrative ale statului membru menționat. În al doilea rând, Curtea de Justiție a trebuit să se pronunțe cu privire la aspectul dacă, pentru a fi legală, notificarea titlului care permite executarea recuperării creanței trebuie adresată debitorului într-o limbă oficială a statului membru în care se află sediul autorității solicitate. Directiva 76/308 nu prevede nimic cu privire la acest aspect. Dar, potrivit Curții, în considerarea finalității acestui text, care este aceea de a garanta îndeplinirea efectivă a notificărilor tuturor actelor și deciziilor, trebuie considerat că destinatarul unui titlu executoriu care permite recuperarea trebuie, pentru a i se da posibilitatea să își valorifice drepturile, să primească notificarea acestui titlu într-o limbă oficială a statului membru solicitat. În plus, Curtea a apreciat că, pentru a garanta respectarea acestui drept, revine instanței naționale obligația de a aplica dreptul său național, asigurând în același timp deplina eficacitate a dreptului Uniunii.

Concurență

Atât materia ajutoarelor de stat, cât și cea a normelor de concurență aplicabile întreprinderilor au cunoscut interesante evoluții jurisprudențiale.

În ceea ce privește ajutoarele de stat, în cauza *Comisia/Deutsche Post* (Hotărârea din 2 septembrie 2010, C-399/08 P), Curtea s-a aplecat asupra metodei utilizate de Comisie pentru a concluziona în sensul existenței unui avantaj care constituie ajutor de stat în beneficiul unei întreprinderi private care este însărcinată să presteze un serviciu de interes economic general (denumit în continuare

³⁹ Directiva 76/308/CEE a Consiliului din 15 martie 1976 (JO L 73, p. 18, Ediție specială, 02/vol. 1, p. 35).

⁴⁰ Directiva 2001/44/CE a Consiliului din 15 iunie 2001 (JO L 175, p. 17, Ediție specială, 02/vol. 14, p. 148).

„SIEG”). Deși Comisia apreciasse că resursele publice percepute de întreprinderea în cauză în compensarea prestării unui SIEG erau de o valoare superioară costurilor suplimentare generate de acest serviciu și că această supracompensare constituia un ajutor de stat incompatibil cu piața comună, Tribunalul a anulat această decizie, pentru motivul că Comisia nu demonstrase suficient existența unui avantaj în sensul articolului 87 alineatul (1) CE și că nu putea prezuma existența unui avantaj conferit întreprinderii prin fonduri publice fără a verifica în prealabil dacă acestea depășeau într-adevăr ansamblul costurilor suplimentare legate de îndeplinirea unui serviciu de interes economic general suportate de această întreprindere. Curtea a confirmat analiza Tribunalului, respingând motivul Comisiei întemeiat pe încălcarea articolului 87 alineatul (1) CE și a articolului 86 alineatul (2) CE. Amintind în prealabil că, pentru a nu fi considerată ajutor de stat, o compensare financiară acordată unei întreprinderi însărcinate să presteze un SIEG trebuie să îndeplinească condiții precise, referitoare în special la împrejurarea că această compensare nu poate depăși ceea ce este necesar pentru a acoperi în totalitate sau parțial costurile generate de executarea obligațiilor de serviciu public, ținând cont de veniturile aferente precum și de un beneficiu rezonabil pentru executarea acestor obligații (condiții puse în Hotărârea din 24 iulie 2003, *Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, Rec., p. I-7747, punctele 74 și 75), Curtea a dedus din aceasta că, în cadrul examinării validității unei finanțări a unui asemenea serviciu în lumina dreptului ajutoarelor de stat, Comisia este obligată să verifice dacă această condiție este îndeplinită. În continuare, Curtea a constatat că Tribunalul a menționat lipsurile în această privință ale metodei utilizate de Comisie și că, prin urmare, a putut concluziona, în mod temeinic, că analiza Comisiei era deficitară, fără a proceda, cu toate acestea, la o răsturnare a sarcinii probei și fără a substitui metoda Comisiei cu propria metodă de analiză. Caracterul restrictiv al condițiilor în care compensarea unui SIEG poate să nu fie considerată ajutor de stat nu scutește, așadar, Comisia de o demonstrație riguroasă atunci când apreciază că acestea nu sunt respectate.

În cauza *Comisia/Scott* (Hotărârea din 2 septembrie 2010, C-290/07 P), Curtea a fost sesizată cu un recurs formulat împotriva unei hotărâri a Tribunalului prin care fusese anulată o decizie a Comisiei care declara incompatibil un ajutor de stat acordat de autoritățile franceze unei societăți americane, care rezulta din vânzarea unui teren în condiții care nu reflectau realitatea pieței, și a trebuit să precizeze limitele controlului jurisdicțional operat de Tribunal atunci când identificarea unui ajutor de stat ridică serioase dificultăți de evaluare. Comisia reproșa Tribunalului că ar fi depășit limitele controlului său identificând erori de metodă și de calcul caracteristice unei încălcări a obligației de a acționa în mod diligent în cadrul procedurii oficiale de investigare prevăzute la articolul 88 alineatul (2) din Tratatul CE. Curtea a primit acest motiv amintind, într-o primă etapă, principiile consacrate în Hotărârea *Tetra Laval* (Hotărârea din 15 februarie 2005, *Comisia/Tetra Laval*, C-12/03 P, Rec., p. I-987, punctul 39), din care rezultă că instanțele Uniunii trebuie să verifice nu numai exactitatea materială a elementelor de probă invocate, fiabilitatea și coerența lor, ci și să controleze dacă aceste elemente reprezintă ansamblul datelor pertinente care trebuie luate în considerare pentru aprecierea unei situații complexe și dacă acestea sunt de natură să susțină concluziile deduse. Această evocare este însoțită de o limită importantă, potrivit căreia nu ține de competența instanțelor Uniunii ca, în cadrul acestui control, să substituie aprecierea Comisiei cu propria apreciere economică. Într-o a doua etapă, Curtea a subliniat că Comisia era ținută să aplice criteriul investitorului privat pentru a verifica dacă prețul plătit de beneficiarul prezumat al ajutorului corespundea prețului pe care l-ar fi putut stabili un investitor privat care acționează în condiții de concurență normală. Curtea a statuat că, în speță, Tribunalul nu a identificat erorile vădite de apreciere ale Comisiei care ar fi putut justifica anularea deciziei de declarare a incompatibilității ajutorului, depășind astfel limitele controlului său jurisdicțional. În sfârșit, potrivit Curții, Tribunalul nu putea reproșa Comisiei că a ignorat anumite informații care ar fi putut fi utile deoarece acestea din urmă fuseseră furnizate doar ulterior procedurii oficiale de investigare, Comisia neavând obligația de a redeschide procedura respectivă ca urmare a obținerii acestor noi informații.

În cauza *NDSHT/Comisia* (Hotărârea din 18 noiembrie 2010, C-322/09 P), Curtea a fost chemată să circumscrie conținutul noțiunii de act atacabil care emană de la o instituție comunitară. Curtea fusese, astfel, sesizată cu un recurs vizând anularea unei hotărâri a Tribunalului prin care fusese declarată inadmisibilă acțiunea în anularea deciziei care ar fi fost cuprinsă în scrisori ale Comisiei adresate societății NDSHT, referitoare la o plângere privind ajutoare de stat pretins ilegale acordate de orașul Stockholm unei societăți concurente. Reclamanta, NDSHT, susținea că Tribunalul ar fi comis o eroare de drept considerând scrisorile în litigiu, în care Comisia decisese să nu dea curs plângerii NDSHT, drept o comunicare neoficială neatacabilă în sensul articolului 230 CE. Astfel, potrivit procedurii în vigoare, în cazul în care Comisia constată, în urma examinării unei plângeri, că o anchetă nu permite constatarea existenței unui ajutor de stat în sensul articolului 87 CE, aceasta refuză în mod implicit să inițieze procedura prevăzută la articolul 88 alineatul (2) CE. Or, potrivit Curții, actul în cauză nu putea fi calificat drept simplă comunicare neoficială și nici drept măsură provizorie în măsura în care exprima poziția definitivă a Comisiei de a pune capăt examinării preliminare, refuzând astfel să inițieze procedura oficială de investigare și, prin aceasta, antrenând consecințe notabile pentru reclamantă. În acest context, Curtea, confirmând că reclamanta era într-adevăr o întreprindere concurentă cu societatea beneficiară a măsurilor denunțate și figura, așadar, în această calitate, printre părțile interesate în sensul articolului 88 alineatul (2) CE, a imputat Tribunalului o eroare de drept, întrucât acesta considerase că actul în litigiu nu prezenta caracteristicile unei decizii susceptibile de a fi atacate în temeiul articolului 4 din Regulamentul nr. (CE) 659/1999, deși, oricare ar fi calitatea sau forma sa, actul producea efecte juridice obligatorii de natură să afecteze interesele reclamantei menționate. Curtea a anulat, prin urmare, hotărârea în discuție, a respins excepția de inadmisibilitate întemeiată pe faptul că actul în litigiu nu era susceptibil să facă obiectul unei acțiuni în anulare și a trimis cauza Tribunalului pentru a se pronunța asupra fondului.

În ceea ce privește normele privind concurența aplicabile întreprinderilor, două hotărâri vor reține în mod deosebit atenția, una referitoare la aplicarea normelor privind concurența grupurilor de societăți, cealaltă referitoare la conținutul principiului protecției confidențialității comunicărilor dintre avocați și clienții lor.

Prin Hotărârea din 1 iulie 2010, *Knauf Gips/Comisia* (C-407/08 P), Curtea a statuat că, în cazul unui grup de societăți la conducerea căruia se află mai multe persoane juridice, Comisia nu săvârșește o eroare de apreciere considerând una dintre aceste societăți drept singura răspunzătoare pentru acțiunea societăților din acest grup, al cărui ansamblu constituie o unitate economică. Astfel, faptul că nu există o singură persoană juridică la conducerea grupului nu se opune ca o societate să fie considerată responsabilă pentru acțiunea acestui grup. Structura juridică proprie unui grup de societăți care se caracterizează prin lipsa unei singure persoane juridice care se află la conducerea acestui grup nu este determinantă în cazul în care această structură nu reflectă funcționarea efectivă și organizarea reală a grupului respectiv. În particular, Curtea a considerat că lipsa legăturilor juridice de subordonare între două societăți la conducerea grupului nu poate pune în discuție concluzia potrivit căreia prima dintre aceste două societăți trebuia obligată să răspundă pentru acțiunile grupului, din moment ce, în realitate, a doua societate nu își stabilea în mod autonom comportamentul pe piața relevantă.

Hotărârea *Knauf Gips/Comisia* aduce, în plus, precizări în ceea ce privește drepturile întreprinderilor pe parcursul procedurii administrative și cu ocazia exercitării căilor de atac. Astfel, Curtea precizează că nicio dispoziție a dreptului Uniunii nu impune destinatarului unei comunicări privind obiecțiunile să conteste diferitele elemente de fapt sau de drept ale acesteia în cursul procedurii administrative, sub sancțiunea de a nu mai putea să facă acest lucru ulterior, în etapa procedurii jurisdicționale, o asemenea limitare fiind contrară principiilor fundamentale ale legalității și respectării dreptului la apărare.

În cauza *Akzo Nobel Chemicals și Akcros Chemicals/Comisia* (Hotărârea din 14 septembrie 2010, C-550/07 P) se punea de asemenea o problemă referitoare la drepturile întreprinderilor în cursul investigațiilor Comisiei. Astfel, Comisia procedase la verificări și ridicase numeroase documente, printre care copii ale unor mesaje electronice schimbate între directorul general și coordonatorul societății pentru dreptul concurenței al Akzo Nobel, avocat înscris în baroul olandez și angajat de Akzo Nobel. În acest context, Curtea era invitată să precizeze dacă avocații interni încadrați în muncă de o întreprindere beneficiază de protecția confidențialității comunicărilor lor în același mod ca și avocații externi. Curtea a statuat că nici evoluția situației juridice din cadrul statelor membre ale Uniunii, nici adoptarea Regulamentului (CE) nr. 1/2003 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din tratat⁴¹ nu justificau să se aibă în vedere o dezvoltare a jurisprudenței⁴² în sensul recunoașterii în favoarea avocaților interni a beneficiului protecției confidențialității. Curtea a amintit că beneficiul acestei protecții este subordonat îndeplinirii a două condiții cumulative. Pe de o parte, comunicarea cu avocatul trebuie să fie legată de exercitarea „dreptului la apărare al clientului” și, pe de altă parte, trebuie să fie vorba despre o comunicare cu un avocat independent, și anume un avocat care nu are cu clientul un raport de muncă. Cerința de independență implică lipsa oricărui raport de muncă între avocat și clientul său, astfel încât protecția în temeiul principiului confidențialității nu se extinde la corespondența din cadrul unei întreprinderi sau al unui grup cu avocați interni. În pofida înscrierii sale în barou și a obligațiilor de etică profesională asociate calității sale de membru al baroului, un avocat intern nu beneficiază față de angajatorul său de același grad de independență precum avocatul care activează în cadrul unui cabinet extern față de clientul său. În aceste împrejurări, avocatului intern îi este mai dificil decât avocatului extern să remedieze eventuale tensiuni existente între obligațiile profesionale și scopurile clientului său. Atât pentru motivul dependenței economice a avocatului intern, cât și ca urmare a raporturilor strânse cu angajatorul său, avocatul intern nu beneficiază, în exercitarea profesiei, de o independență comparabilă cu cea a unui avocat extern.

Fiscalitate

Curtea s-a pronunțat, în cadrul a trei cauze (Hotărârile din 4 martie 2010, C-197/08, C-198/08 și C-221/08), asupra unor acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor introduse de Comisie împotriva Republicii Franceze, Republicii Austria și a Irlandei în materie de stabilire a prețurilor minime de vânzare cu amănuntul de tutun prelucrat (țigări, precum și celelalte produse din tutun pentru Franța, țigări și tutun tăiat fin pentru Austria și țigări pentru Irlanda). Comisia a sesizat Curtea întrucât considera că reglementările naționale în cauză erau contrare Directivei 95/59/CE⁴³, care stabilește anumite norme privind accizele care afectează consumul acestor produse, în măsura în care aduceau atingere libertății producătorilor și importatorilor de a determina prețul maxim de vânzare cu amănuntul pentru produsele lor și, în consecință, liberei concurențe.

Curtea a statuat că un sistem de preț minim nu poate fi considerat compatibil cu directiva menționată în măsura în care nu este conceput în așa fel încât să excludă, în orice ipoteză, posibilitatea de a se aduce atingere avantajului concurențial care ar putea rezulta, pentru anumiți producători sau importatori ai unor asemenea produse, din prețuri de cost mai mici. Curtea

⁴¹ Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167).

⁴² Hotărârea Curții din 18 mai 1982, AM & S Europe/Comisia, 155/79, Rec., p. 1575.

⁴³ Directiva 95/59/CE a Consiliului din 27 noiembrie 1995 privind alte impozite decât impozitele pe cifra de afaceri care afectează consumul de tutun prelucrat (JO L 291, p. 40, Ediție specială, 09/vol. 2, p. 5), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2002/10/CE a Consiliului din 12 februarie 2002 (JO L 46, p. 26, Ediție specială, 03/vol. 41, p. 78).

a constatat, astfel, că nu își îndeplineau obligațiile care le revin în temeiul articolului 9 alineatul (1) din Directiva 95/59 statele membre care impun prețuri minime de vânzare cu amănuntul pentru țigări, din moment ce acest regim nu permite să se excludă, în orice ipoteză, că prețul minim impus aduce atingere avantajului concurențial care ar putea rezulta, pentru anumiți producători sau importatori de produse din tutun, din prețuri de cost mai mici. Astfel, potrivit Curții, un asemenea regim, care, în plus, determină prețul minim prin raportare la prețul mediu practicat pe piață pentru fiecare categorie de țigări, poate avea ca efect să elimine diferențele dintre prețurile produselor concurente și să determine ca aceste prețuri să convergă spre prețul produsului celui mai scump. Regimul amintit aduce, așadar, atingere libertății producătorilor și a importatorilor de a determina prețul maxim de vânzare cu amănuntul pentru acestea, garantată de articolul 9 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 95/59.

Statele membre au încercat să își justifice reglementările invocând Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății (OMS)⁴⁴. Curtea a statuat că această convenție nu poate avea efecte asupra caracterului compatibil sau incompatibil al unui astfel de regim cu articolul 9 alineatul (1) din Directiva 95/59, întrucât nu impune părților contractante nicio obligație concretă cu privire la politica de prețuri în materia produselor din tutun și nu face decât să descrie soluțiile posibile pentru a se ține seama de obiectivele naționale de sănătate în ceea ce privește controlul tutunului. Astfel, articolul 6 alineatul (2) din această convenție se limitează să prevadă că părțile contractante adoptă sau mențin măsuri „care să poată cuprinde” aplicarea unor politici fiscale și „după caz”, a unor politici de prețuri privind produsele din tutun. Pe de altă parte, statele membre invocaseră articolul 30 CE pentru a justifica o eventuală încălcare a articolului 9 alineatul (1) din Directiva 95/59 în raport cu obiectivul de protecție a sănătății și a vieții persoanelor. Curtea a statuat că articolul 30 CE nu poate fi înțeles în sensul că autorizează măsuri de o altă natură decât restricțiile cantitative la import și la export, precum și măsurile cu efect echivalent prevăzute la articolele 28 CE și 29 CE.

În sfârșit, Curtea a considerat că Directiva 95/59 nu împiedică statele membre să urmărească combaterea fumatului, care se înscrie în obiectivul de protecție a sănătății publice, și a amintit că reglementarea fiscală constituie un instrument important și eficace de combatere a consumului produselor din tutun și, prin urmare, de protecție a sănătății publice, dat fiind faptul că obiectivul de a asigura că prețurile acestor produse se stabilesc la niveluri ridicate poate fi realizat în mod adecvat prin impozitarea mai ridicată a acestor produse, creșterea accizelor determinând, mai devreme sau mai târziu, majorarea prețului de vânzare cu amănuntul, fără ca prin aceasta să se aducă atingere libertății de determinare a prețurilor. Curtea a adăugat că interdicția de stabilire a prețurilor minime nu împiedică statele membre să interzică vânzarea în pierdere a tutunului prelucrat în măsura în care nu se aduce atingere libertății producătorilor și a importatorilor de a stabili prețuri maxime de vânzare cu amănuntul a produselor lor. Astfel, acești actori economici nu vor putea absorbi impactul impozitelor asupra acestui preț prin vânzarea produselor lor la un preț mai mic decât suma dintre prețul de cost și toate impozitele aplicabile.

Mărci

În cauza *Audi/OAPI* (Hotărârea din 21 ianuarie 2010, C-398/08), Curtea a statuat că un slogan publicitar putea să fie considerat, în anumite condiții, drept un semn distinctiv și să facă, în această calitate, obiectul unei mărci valabile, în conformitate cu dispozițiile articolului 7 alineatul (1)

⁴⁴ Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății pentru controlul tutunului, aprobată în numele Comunității prin Decizia 2004/513/CE a Consiliului din 2 iunie 2004 (JO L 213, p. 8, Ediție specială, 11/vol. 35, p. 223).

litera (b) din Regulamentul (CE) nr. 40/94⁴⁵. În consecință, Curtea a anulat decizia de respingere a cererii de înregistrare a mărcii în cauză, constituită din sloganul „Vorsprung durch Technik” („avans prin tehnologie”). Astfel, faptul că o marcă este constituită dintr-o formulă promoțională care ar putea fi reluată de alte întreprinderi nu este un criteriu suficient pentru ca această marcă să fie lipsită de caracter distinctiv. O asemenea marcă poate, așadar, să fie percepută de publicul vizat deopotrivă drept o formulă promoțională și drept o indicație a originii comerciale a produselor sau a serviciilor, ceea ce reprezintă funcția mărcii. În continuare, Curtea a enunțat anumite criterii aplicabile sloganurilor publicitare: o expresie care poate avea mai multe semnificații, care poate constitui un joc de cuvinte sau poate fi percepută drept fantezistă, surprinzătoare și neașteptată și, prin urmare, care poate fi memorată. Prezența unor asemenea caracteristici, deși nu este necesară, este, cu toate acestea, de natură să confere un caracter distinctiv semnului în cauză. Pentru Curte, chiar dacă sloganurile publicitare sunt constituite dintr-un mesaj obiectiv, mărcile formate de la aceste sloganuri nu sunt, numai pentru acest motiv, lipsite de caracter distinctiv, în măsura în care nu sunt descriptive. Astfel, potrivit Curții, pentru ca un slogan publicitar cu privire la care s-a cerut înregistrarea ca marcă să aibă un caracter distinctiv, trebuie să aibă o anumită originalitate sau rezonanță, să necesite un minim de efort pentru interpretare sau să declanșeze un proces cognitiv în rândul publicului vizat. Curtea a concluzionat, așadar, că, oricât de simplu ar fi sloganul în cauză, acesta nu poate fi calificat drept atât de obișnuit încât să excludă de la bun început și fără nicio analiză ulterioară faptul că marca, constituită de acest slogan, este aptă să indice consumatorului originea comercială a produselor sau serviciilor în cauză.

În cauzele conexe *Google France SARL și Google Inc./Louis Vuitton Malletier SA, Google France SARL/Viaticum SA și Luteciel SARL și Google France SARL/Centre national de recherche en relations humaines (CNRRH) SARL și alții* (Hotărârea din 23 martie 2010, C-236/08-C-238/08), Curtea, sesizată cu titlu preliminar de Cour de cassation [Curtea de Casație franceză], s-a pronunțat cu privire la răspunderea furnizorilor de servicii de referențiere și, respectiv, a persoanelor care publică anunțuri în cazul folosirii serviciului „AdWords”. Curtea a interpretat, așadar, dispozițiile Regulamentului nr. 40/94⁴⁶ și ale Directivei 89/104/CEE⁴⁷ pentru a preciza noțiunea de utilizare a mărcii în sensul articolului 9 alineatul (1) din regulamentul menționat și al articolului 5 alineatele (1) și (2) din directiva menționată. Societatea Google gestionează un motor de căutare pe internet bazat pe utilizarea de cuvinte-cheie și propune un serviciu de referențiere cu plată denumit „AdWords”. Acest serviciu permite oricărui operator economic să determine, prin intermediul selectării unuia sau mai multor cuvinte-cheie, apariția unui link promoțional către site-ul său, însoțit de un mesaj publicitar, în cazul în care există o concordanță între acest cuvânt sau aceste cuvinte și cel sau cele cuprinse în căutarea introdusă de un utilizator de internet în motorul de căutare. Cu ocazia utilizării motorului de căutare al societății Google, introducerea de către utilizatorul de internet a termenilor din care sunt constituite aceste mărci determină apariția în cadrul rubricii „liens commerciaux” a unor linkuri către site-uri care propun imitații ale produselor societății Louis Vuitton Malletier și, respectiv, către site-urile concurenților societății Viaticum și ai Centre national de recherche en relations humaines. Aceste societăți, titulare ale mărcilor preluate ca „AdWords”, au chemat, așadar, în judecată societatea Google pentru a se constata că aceasta a adus atingere mărcilor lor.

Cour de cassation, judecând în ultimă instanță procedurile inițiate de titularii mărcilor în contradictoriu cu societatea Google, a întrebat Curtea de Justiție cu privire la legalitatea utilizării

⁴⁵ Regulamentul (CE) nr. 40/94 al Consiliului din 20 decembrie 1993 privind marca comunitară (JO 1994, L 11, p. 1, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 146).

⁴⁶ A se vedea nota de subsol precedentă.

⁴⁷ Prima directivă 89/104/CEE a Consiliului din 21 decembrie 1988 de apropiere a legislațiilor statelor membre cu privire la mărci (JO 1989, L 40, p. 1, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 92).

de semne care corespund anumitor mărci în calitate de cuvinte-cheie în cadrul unui serviciu de referențiere pe internet, fără ca titularii acestora să își fi dat consimțământul. Cei care publică anunțuri utilizează aceste semne pentru produsele sau serviciile lor. Totuși, situația este diferită în ceea ce privește furnizorul unui serviciu de referențiere, atunci când permite celor care publică anunțuri să selecteze semne identice cu anumite mărci în calitate de cuvinte-cheie, stochează aceste semne și afișează anunțurile clienților săi pornind de la acestea.

Curtea a precizat că utilizarea de către un terț a unui semn identic sau similar cu marca titularului presupune cel puțin că acesta din urmă utilizează semnul în cadrul propriei comunicări comerciale. Potrivit Curții, furnizorul unui serviciu de afiliere permite celor care publică anunțuri să utilizeze semne identice sau similare cu anumite mărci ale unor terți fără a utiliza el însuși semnele respective. Titularul mărcilor, deși nu le poate invoca împotriva furnizorului de servicii de referențiere, care nu le utilizează el însuși, poate, în schimb, să invoce mărcile sale împotriva celor care publică anunțuri care, prin intermediul cuvintelor-cheie care corespund mărcilor, fac să se afișeze de către societatea Google anunțuri care nu permit sau permit cu dificultate utilizatorului de internet să identifice întreprinderea aflată la originea produselor sau a serviciilor vizate de anunț. Utilizatorul de internet se poate astfel înșela cu privire la originea produselor sau serviciilor în discuție. Se aduce în acest caz atingere funcției mărcii care constă în a garanta consumatorilor proveniența produsului sau serviciului („funcția de indicare a originii” mărcii). Curtea a subliniat că revine instanței naționale obligația de a aprecia, de la caz la caz, dacă situația de fapt din litigiul cu care este sesizată se caracterizează printr-o asemenea atingere sau printr-un risc de asemenea atingere adusă funcției de indicare a originii. În ceea ce privește utilizarea de către cei care publică anunțuri pe internet a semnului identic cu marca altuia în scopul afișării de mesaje publicitare, Curtea a considerat că această utilizare poate avea anumite repercusiuni asupra utilizării în scopuri publicitare a mărcii respective de către titularul său, precum și asupra strategiei comerciale a acestuia din urmă. Totuși, aceste repercusiuni ale utilizării de către terți a semnului identic cu marca nu constituie prin ele însele o atingere adusă „funcției de publicitate” a mărcii.

Curtea a fost de asemenea întrebată cu privire la răspunderea unui operator precum societatea Google pentru datele clienților săi stocate pe serverul său. Aspectele referitoare la răspundere sunt reglementate de dreptul național. Cu toate acestea, dreptul Uniunii prevede limitări ale răspunderii în favoarea furnizorilor de servicii intermediare ale societății informaționale⁴⁸. În ceea ce privește aspectul dacă un serviciu de referențiere pe internet, precum „AdWords”, constituie un serviciu al societății informaționale care constă în stocarea informațiilor furnizate de către cel care publică anunțul și, prin urmare, furnizorul serviciului de referențiere beneficiază de o limitare a răspunderii, Curtea a relevat că este de competența instanței de trimitere să examineze dacă rolul exercitat de acest furnizor este neutru, întrucât comportamentul său este pur tehnic, automat și pasiv, presupunând lipsa cunoașterii sau a controlului datelor pe care le stochează. În plus, potrivit Curții, dacă se dovedește că furnizorul serviciilor de referențiere nu a jucat un rol activ, el nu poate fi ținut răspunzător pentru datele pe care le-a stocat la cererea unei persoane care publică anunțuri, cu excepția cazului în care, luând cunoștință de caracterul ilicit al acestor date sau al activităților persoanei care publică anunțuri, acesta nu a acționat în mod prompt pentru înlăturarea ori pentru blocarea accesului la datele respective.

⁴⁸ Directiva 2000/31/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 8 iunie 2000 privind anumite aspecte juridice ale serviciilor societății informaționale, în special ale comerțului electronic, pe piața internă (Directiva privind comerțul electronic) (JO L 178, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 29, p. 257).

Politica socială

Diverse aspecte ale politicii sociale, astfel cum se transpune aceasta în numeroasele directive intervenite în materie, au reținut atenția Curții.

În cauza *Albron Catering* (Hotărârea din 21 octombrie 2010, C-242/09), Curtea a precizat noțiunea de „cedent” prevăzută de Directiva 2001/23/CE privind apropierea legislației statelor membre referitoare la menținerea drepturilor lucrătorilor în cazul transferului de întreprinderi, unități sau părți de întreprinderi sau unități⁴⁹. Potrivit considerentului (3), această directivă vizează „protecția lucrătorilor în cazul schimbării angajatorului”. În acest sens, articolul 3 alineatul (1) prevede că „drepturile și obligațiile cedentului care decurg dintr-un contract de muncă sau un raport de muncă existent la data transferului, în cazul unui astfel de transfer, sunt transferate cesionarului”. Întrebarea adresată Curții în speță era dacă, în cazul unui transfer, în sensul Directivei 2001/23, al unei întreprinderi care aparține unui grup către o întreprindere exterioară acestui grup, poate fi de asemenea considerat „cedent”, în sensul articolului 2 alineatul (1) litera (a) din directiva menționată, întreprinderea din grup în cadrul căreia lucrătorii își desfășurau activitatea în mod permanent, fără a fi însă legați de aceasta printr-un contract de muncă, dat fiind faptul că există în cadrul grupului o întreprindere de care lucrătorii respectivi erau legați printr-un asemenea contract de muncă. Curtea a răspuns în sens afirmativ. Astfel, cerința, prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/23, cu privire la existența, la data transferului, fie a unui contract de muncă, fie, alternativ și, așadar, echivalent, a unui raport de muncă sugerează că, potrivit intenției legiuitorului Uniunii, nu este întotdeauna necesară o legătură contractuală cu cedentul pentru ca lucrătorii să poată beneficia de protecția conferită de această directivă.

În cauza *Roca Álvarez* (Hotărârea din 30 septembrie 2010, C-104/09), Curtea a statuat că o măsură națională care prevede că lucrătorii de sex feminin care sunt mame ale unui copil și care au statutul de lucrător salariat pot beneficia de o pauză, în diverse modalități, pe parcursul primelor nouă luni după nașterea acestui copil, în timp ce lucrătorii de sex masculin care sunt tați ai unui copil și care au același statut nu pot beneficia de aceeași pauză decât în cazul în care și mama acestui copil are statutul de lucrător salariat este contrară dreptului Uniunii și, în particular, articolului 2 alineatele (1), (3) și (4) și articolului 5 din Directiva 76/207/CEE⁵⁰. Astfel, Curtea a observat că, din moment ce această pauză poate fi utilizată atât de tatăl salariat, cât și de mama salariată, această opțiune presupunând că alimentarea și timpul de îngrijire a copilului pot fi asigurate în egală măsură de tată sau de mamă, ea este acordată lucrătorilor în calitate lor de părinți ai copilului. Aceasta nu poate, prin urmare, să fie considerată ca permițând asigurarea protecției condiției biologice a femeii ca urmare a gravidității sale sau a protejării raporturilor speciale dintre mamă și copilul său. Pe de altă parte, potrivit Curții, refuzul de a acorda dreptul de a beneficia de pauza menționată tatălilor care au statutul de lucrător salariat numai pentru motivul că mama copilului nu are acest statut ar putea avea drept efect ca o femeie care desfășoară o activitate independentă să fie nevoită să își restrângă activitatea profesională și să suporte singură sarcina ce rezultă din nașterea copilului, fără a putea să primească un ajutor din partea tatălui copilului. În consecință, Curtea a statuat că o asemenea măsură nu constituie nici o măsură care are drept efect eliminarea sau reducerea inegalităților de fapt care pot exista, pentru femei, în realitatea vieții sociale, în sensul

⁴⁹ Directiva 2001/23/CE a Consiliului din 12 martie 2001 privind armonizarea legislației statelor membre referitoare la menținerea drepturilor salariale în cazul transferului întreprinderilor, al unităților sau al unor părți ale acestora (JO L 82, p. 16, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 20).

⁵⁰ Directiva 76/207/CEE a Consiliului din 9 februarie 1976 privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în ceea ce privește accesul la încadrarea în muncă, la formarea și la promovarea profesională, precum și condițiile de muncă (JO L 39, p. 40, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 164).

articolului 2 alineatul (4) din Directiva 76/207, nici o măsură care urmărește să realizeze o egalitate de fond, iar nu de formă, prin înlăturarea inegalităților de fapt care pot interveni în viața socială și, astfel, să prevină sau să compenseze, conform articolului 157 alineatul (4) TFUE, dezavantajele în cariera profesională a persoanelor în cauză.

În cauza *Danosa* (Hotărârea din 11 noiembrie 2010, C-232/09), Curtea era mai întâi întrebată cu privire la aspectul dacă o persoană care efectuează prestații în favoarea unei societăți de capitaluri, fiind totodată membru al consiliului de administrație al acesteia, trebuia considerată lucrător în sensul Directivei 92/85/CEE privind introducerea de măsuri pentru promovarea îmbunătățirii securității și sănătății la locul de muncă în cazul lucrătoarelor gravide, care au născut de curând sau care alăptează⁵¹. Curtea a răspuns în sens afirmativ, cu condiția ca activitatea persoanei interesate să fie exercitată, într-o anumită perioadă, sub îndrumarea sau controlul unui alt organ al acestei societăți și dacă, în schimbul acestei activități, primește o remunerație. Curtea a precizat de asemenea că natura juridică *sui generis* a raportului de muncă în lumina dreptului național nu poate avea nicio consecință asupra calității de lucrător în sensul dreptului Uniunii. În continuare, Curtea trebuia să verifice conformitatea, din perspectiva interzicerii concedierii prevăzute la articolul 10 din Directiva 92/85, a unei reglementări naționale care permite revocarea unui membru al consiliului de administrație al unei societăți de capitaluri fără a ține seama de starea de graviditate a persoanei respective. Potrivit Curții, în ipoteza în care persoana interesată are calitatea de „lucrătoare gravidă” în sensul acestei directive, reglementarea menționată trebuie considerată incompatibilă cu aceeași directivă. În absența unei asemenea calități, Curtea a adăugat că reclamanta ar putea în acest caz să se prevaleze de Directiva 76/207/CEE, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2002/73/CE⁵². Astfel, în temeiul principiului nediscriminării și în special al dispozițiilor Directivei 76/207, trebuie să se recunoască femeilor o protecție împotriva concedierii nu numai în cursul concediului de maternitate, ci și pe toată durata sarcinii. În consecință, potrivit Curții, chiar presupunând că respectivul membru al unui consiliu de administrație nu are calitatea de „lucrătoare gravidă”, nu este mai puțin adevărat că revocarea sa din funcție din cauza sarcinii sau dintr-o cauză întemeiată în mod esențial pe această stare nu poate privi decât femeile și reprezintă, prin urmare, o discriminare directă pe criterii de sex, contrară articolului 2 alineatele (1) și (7) și articolului 3 alineatul (1) litera (c) din Directiva 76/207.

Cauzele *Gassmayr* și *Parviainen* (Hotărârile din 1 iulie 2010, C-194/08 și C-471/08) au condus de asemenea Curtea să se pronunțe asupra interpretării Directivei 92/85, citată anterior⁵³. Mai precis, Curtea era chemată să statueze asupra unor aspecte referitoare la calculul venitului care trebuie plătit lucrătoarelor în cursul sarcinii sau al concediului de maternitate atunci când sunt repartizate temporar la un alt loc de muncă sau beneficiază de o dispensă. Potrivit Curții, articolul 11 punctul 1 din Directiva 92/85 nu se opune unei reglementări naționale care prevede că o lucrătoare gravidă căreia i s-a acordat temporar o dispensă din cauza sarcinii sale are dreptul la o remunerație echivalentă cu salariul mediu pe care l-a primit în cursul unei perioade de referință anterioare datei de început a sarcinii, cu excluderea indemnizației pentru asigurarea serviciului de permanență

⁵¹ Directiva 92/85/CEE a Consiliului din 19 octombrie 1992 privind introducerea de măsuri pentru promovarea îmbunătățirii securității și sănătății la locul de muncă în cazul lucrătoarelor gravide, care au născut de curând sau care alăptează [a zecea directivă specială în sensul articolului 16 alineatul (1) din Directiva 89/391/CEE] (JO L 348, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 3, p. 3).

⁵² Directiva 76/207/CEE a Consiliului din 9 februarie 1976 privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în ceea ce privește accesul la încadrarea în muncă, la formarea și la promovarea profesională, precum și condițiile de muncă (JO L 39, p. 40, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 164), precum și Directiva 2002/73/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 septembrie 2002 de modificare a Directivei 76/207/CEE, citată anterior (JO L 269, p. 15, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 143).

⁵³ A se vedea nota de subsol 51.

la locul de muncă. În ceea ce privește o lucrătoare gravidă care, în conformitate cu articolul 5 alineatul (2) din Directiva 92/85, a fost repartizată temporar, din cauza sarcinii, la un loc de muncă la care efectuează alte sarcini decât cele pe care le îndeplinea anterior acestei repartizări, ea nu are dreptul la remunerația pe care o primea în medie anterior acestei repartizări. Astfel, statele membre și, eventual, partenerii sociali nu sunt obligați, în temeiul articolului 11 punctul 1 din această directivă, să mențină, cu ocazia acestei repartizări provizorii, elementele de remunerație sau primele care depind de exercitarea de către lucrătoarea vizată a unor funcții specifice în condiții particulare și care urmăresc în esență să compenseze inconvenientele legate de această exercitare. În schimb, Curtea a statuat că, pe lângă menținerea salariului său de bază, o lucrătoare gravidă căreia i s-a acordat o dispensă sau căreia îi este interzis să lucreze are dreptul, în temeiul articolului 11 punctul 1 menționat mai sus, la elementele de remunerație sau la primele care sunt aferente statutului său profesional, precum primele aferente calității sale de superior ierarhic, vechimii și calificărilor sale profesionale.

Pe de altă parte, în Hotărârea *Chatzi* (Hotărârea din 16 septembrie 2010, C-149/10), Curtea a precizat sfera de aplicare a clauzei 2 punctul 1 din Acordul-cadru privind concediul pentru creșterea copilului anexat la Directiva 96/34/CE privind acordul-cadru privind concediul pentru creșterea copilului încheiat de UNICE, CEEP și CES⁵⁴. Într-o primă fază, Curtea a statuat că această dispoziție nu poate fi interpretată în sensul că ea conferă copilului un drept individual la concediu pentru creșterea copilului, și aceasta în considerarea atât a textului însuși al acordului-cadru, cât și a finalității sale. Într-o a doua fază, Curtea a respins interpretarea clauzei 2 punctul 1 din acordul-cadru privind concediul pentru creșterea copilului potrivit căreia nașterea de gemeni ar da dreptul la un număr de concedii pentru creșterea copilului egal cu numărul copiilor născuți. Cu toate acestea, Curtea a precizat că, interpretată în lumina principiului egalității de tratament, această clauză impune legiuitorului național să creeze un regim de concediu pentru creșterea copilului care, în funcție de situația existentă în statul membru respectiv, să asigure părinților de gemeni un tratament care să țină cont în mod corespunzător de necesitățile lor speciale. Curtea a lăsat apoi în grija instanței naționale să verifice dacă reglementarea națională îndeplinește această cerință și, dacă este cazul, să îi dea, în cea mai mare măsură posibilă, o interpretare conformă cu dreptul Uniunii.

Mai multe cauze au permis Curții să reafirme existența principiului nediscriminării pe motive de vârstă și să îi precizeze, în plus, întinderea.

Cauza *Andersen* (Hotărârea din 12 octombrie 2010, C-499/08) a dat Curții ocazia de a se pronunța asupra interpretării articolului 2 și a articolului 6 alineatul (1) din Directiva 2000/78/CE⁵⁵ de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă. Potrivit Curții, acestea se opun unei reglementări naționale în temeiul căreia lucrătorii care pot beneficia de o pensie pentru limită de vârstă achitată de angajatorul propriu în temeiul unui regim de pensii la care au aderat înainte de împlinirea vârstei de 50 de ani nu pot obține, exclusiv pentru acest motiv, o indemnizație specială de concediere menită să favorizeze reintegrarea profesională a lucrătorilor cu peste 12 ani vechime în muncă în

⁵⁴ Directiva 96/34/CE a Consiliului din 3 iunie 1996 privind Acordul-cadru referitor la concediul pentru creșterea copilului încheiat de UNICE, CEEP și CES (JO L 145, p. 4, Ediție specială, 05/vol. 3, p. 160), astfel cum a fost modificată prin Directiva 97/75/CE a Consiliului din 15 decembrie 1997 de modificare și extindere la Regatul Unit a Directivei 96/34/CE privind Acordul-cadru referitor la concediul pentru creșterea copilului încheiat de UNICE, CEEP și CES (JO L 10, p. 24, Ediție specială, 05/vol. 5, p. 31).

⁵⁵ Directiva 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă (JO L 303, p. 16, Ediție specială, 05/vol. 6, p. 7).

cadrul întreprinderii. Astfel, Curtea a constatat că reglementarea în cauză conținea un tratament diferențiat pe motive legate direct de vârstă. Aceasta ar priva de dreptul la indemnizația specială de concediere anumiți lucrători pentru simplul motiv că pot beneficia de o pensie pentru limită de vârstă. Curtea a examinat apoi eventuala justificare a acestui tratament diferențiat, potrivit condițiilor prevăzute de Directiva 2000/78. Curtea a statuat, prin urmare, că, deși reglementarea respectivă este proporțională din perspectiva obiectivelor legitime de politică a ocupării forței de muncă și a pieței muncii, în schimb, ea depășește ceea ce este necesar pentru atingerea acestor obiective. Această reglementare are ca efect excluderea de la dreptul de a primi indemnizația specială de concediere nu doar a tuturor lucrătorilor care vor primi efectiv o pensie pentru limită de vârstă din partea angajatorului, ci și a tuturor celor care pot beneficia de o astfel de pensie, dar care înțeleg să își continue cariera profesională. Această reglementare nu este, așadar, justificată și, prin urmare, este incompatibilă cu Directiva 2000/78.

În Hotărârea *Kücükdevici* (Hotărârea din 19 ianuarie 2010, C-555/07), Curtea a statuat că principiul nediscriminării pe motive de vârstă, astfel cum este concretizat în Directiva 2000/78, citată anterior, trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale care prevede că perioadele în care salariatul a fost încadrat în muncă înainte de împlinirea vârstei de 25 de ani nu sunt luate în considerare la calcularea termenului de preaviz de concediere. Pe de altă parte, Curtea a amintit că o directivă nu poate, în sine, să creeze obligații în sarcina unui particular și nu poate fi invocată, ca atare, împotriva acestuia. Tocmai de aceea, Curtea a observat că Directiva 2000/78 nu face decât să concretizeze principiul egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă și că principiul nediscriminării pe motive de vârstă este un principiu general al dreptului Uniunii. În consecință, Curtea a reținut că instanța națională sesizată cu un litigiu în care este adus în discuție principiul nediscriminării pe motive de vârstă, astfel cum este concretizat în Directiva 2000/78, este dator să asigure, în cadrul competențelor care îi revin, protecția juridică ce decurge pentru justițiabili din dreptul Uniunii și să garanteze efectul deplin al acestui principiu, înlăturând, dacă este necesar, aplicarea oricărei dispoziții eventual contrare din legea națională.

În sfârșit, în cauzele *Wolf, Petersen* (Hotărârile din 12 ianuarie 2010, C-229/08 și C-341/08) și *Rosenbladt* (Hotărârea din 12 octombrie 2010, C-45/09), Curtea s-a pronunțat asupra întinderii care trebuie conferită principiului nediscriminării pe motive de vârstă, prin prisma Directivei 2000/78, citată anterior. În prima cauză, a statuat că o reglementare națională care stabilește la 30 de ani vârsta maximă pentru recrutarea în cadrul serviciului tehnic intermediar de pompieri, deși instituie un tratament diferențiat pe motive de vârstă în sensul articolului 2 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2000/78, poate fi considerată ca fiind corespunzătoare obiectivului care constă în asigurarea caracterului operațional și a bunei funcționări a serviciului pompierilor profesioniști, care constituie un obiectiv legitim în sensul articolului 4 alineatul (1) din această directivă. În plus, reglementarea menționată nu depășește ceea ce este necesar realizării acestui obiectiv, din moment ce faptul de a dispune de capacități fizice deosebite poate fi considerat, în sensul acestei dispoziții, o cerință profesională esențială și determinantă pentru exercitarea profesiei de pompier din serviciul tehnic intermediar, și că necesitatea de a dispune de capacitatea fizică deplină de a exercita această profesie este legată de vârsta membrilor serviciului menționat.

În cea de a doua cauză, Curtea a statuat că articolul 2 alineatul (5) din Directiva 2000/78 se opune unei măsuri naționale care stabilește o limită de vârstă maximă pentru exercitarea profesiei de dentist aflat în relații contractuale cu casa de asigurări de sănătate, în speță 68 de ani, atunci când această măsură are ca unic obiectiv protecția sănătății pacienților împotriva scăderii performanțelor acestor dentiști după împlinirea vârstei menționate, din moment ce aceeași limită de vârstă nu este aplicabilă dentiștilor care nu se află în relații contractuale cu casa de asigurări de sănătate. În schimb, articolul 6 alineatul (1) din directivă nu se opune unei astfel de măsuri atunci când aceasta are ca obiectiv repartizarea între generații a posibilităților de încadrare în muncă în

calitate de dentist aflat în relații contractuale cu casa de asigurări de sănătate, dacă, ținând seama de situația de pe piața muncii în cauză, această măsură este corespunzătoare și necesară pentru atingerea obiectivului respectiv. În cea de a treia cauză, Curtea a constatat că articolul 6 alineatul (1) din Directiva 2000/78 nu se opune unei dispoziții naționale în temeiul căreia se consideră valabile clauzele de încetare automată a contractelor de muncă pentru motivul împlinirii de către salariat a vârstei de pensionare, în măsura în care, pe de o parte, dispoziția în cauză este justificată în mod obiectiv și rezonabil de un obiectiv legitim referitor la politica ocupării forței de muncă și a pieței muncii și, pe de altă parte, mijloacele de realizare a acestui obiectiv sunt corespunzătoare și necesare.

Mediu

În cauza *Comisia/Italia* (Hotărârea din 4 martie 2010, C-297/08), Curtea a trebuit să examineze dacă, astfel cum susținea Comisia, Republica Italiană nu și-a îndeplinit obligațiile care îi reveneau în virtutea Directivei 2006/12/CE⁵⁶. Faptele reproșate Italiei priveau eliminarea deșeurilor numai de regiunea Campania.

În ceea ce privește infrastructurile pentru recuperarea și eliminarea deșeurilor urbane, Curtea a amintit că, pentru a crea o rețea integrată și adecvată de instalații de eliminare, statele membre dispun de o marjă de apreciere cu privire la alegerea bazei teritoriale pe care o consideră corespunzătoare pentru a obține autonomia națională în materie. Pentru anumite tipuri de deșeuri, în considerarea specificității lor, tratarea poate fi în mod util grupată în cadrul uneia sau mai multor structuri la scară națională sau chiar în cadrul unei cooperări cu alte state membre. În schimb, pentru deșeurile urbane nepericuloase – care nu necesită instalații specializate –, statele membre trebuie să organizeze o rețea de eliminare cât mai aproape de locurile de producere, fără a se aduce atingere posibilității de a institui cooperări interregionale, sau chiar transfrontaliere, care răspund principiului proximității. Nici opoziția populației, nici neexecutarea unor contracte, nici chiar existența unor activități infracționale nu constituie cazuri de forță majoră care să poată justifica atât neîndeplinirea obligațiilor care decurg din directiva menționată, cât și nerealizarea efectivă și la timp a infrastructurilor.

În ceea ce privește pericolul pentru sănătatea umană și prejudiciul cauzat mediului, Curtea a amintit că, deși această directivă stabilește obiective de conservare a mediului și de protecție a sănătății omului, nu precizează conținutul concret al măsurilor care trebuie luate și lasă statelor membre o anumită marjă de apreciere. Așadar, în principiu, nu este posibil ca din neconformitatea unei situații de fapt cu obiectivele stabilite la articolul 4 alineatul (1) din aceeași directivă să se deducă direct faptul că, în mod necesar, statul membru în cauză nu și-a îndeplinit obligațiile impuse de această dispoziție, și anume adoptarea măsurilor necesare pentru a asigura eliminarea deșeurilor fără a periclita sănătatea umană și fără a dăuna mediului. Cu toate acestea, persistența unei astfel de situații de fapt, în special atunci când determină o degradare semnificativă a mediului pe o perioadă îndelungată, fără ca autoritățile competente să intervină poate evidenția faptul că statele membre au depășit marja de apreciere pe care le-o conferă această dispoziție. În consecință, Republica Italiană, prin neînstituirea unei rețele adecvate și integrate de instalații de recuperare și de eliminare a deșeurilor în apropiere de locul producerii lor și prin neadoptarea tuturor măsurilor necesare pentru a evita periclitarea sănătății umane și prejudicierea mediului în regiunea Campania, nu și-a îndeplinit în îndoită măsură obligațiile sale.

⁵⁶ Directiva 2006/12/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2006 privind deșeurile (JO L 114, p. 9, Ediție specială, 15/vol. 16, p. 45).

Cele două Hotărâri *ERG și alții* din 9 martie 2010, pronunțate în cauza C-378/08 și, respectiv, în cauzele conexate C-379/08 și C-380/08, au permis Curții să se aplece asupra interpretării Directivei 2004/35/CE privind răspunderea pentru mediul înconjurător⁵⁷.

În cauza C-378/08, Curtea a apreciat că Directiva privind răspunderea pentru mediul înconjurător nu se opune unei reglementări naționale care permite autorității competente să prezume existența unei legături de cauzalitate între anumiți operatori și o poluare constatată, și aceasta în temeiul proximității instalațiilor acestora cu zona de poluare. Cu toate acestea, conform principiului „poluatorul plătește”, pentru a prezuma astfel o asemenea legătură de cauzalitate, această autoritate trebuie să dispună de indicii plauzibile care pot fundamenta prezumția sa, precum proximitatea instalației operatorului cu poluarea constatată și corespondența dintre substanțele poluante găsite și compușii utilizați de operatorul menționat în cadrul activităților sale. În plus, autoritatea competentă nu este obligată să dovedească o eroare a operatorilor ale căror activități sunt considerate responsabile pentru daunele aduse mediului. În schimb, revine acestei autorități sarcina de a cerceta în prealabil originea poluării constatate, autoritatea menționată dispunând în această privință de o marjă de apreciere cu privire la procedurile, la mijloacele care trebuie utilizate și la durata unei astfel de cercetări.

În cauzele conexate C-379/08 și C-380/08, Curtea a decis că autoritatea competentă are posibilitatea să modifice substanțial măsurile de reparare a daunelor aduse mediului care au fost stabilite în urma unei proceduri contradictorii desfășurate în colaborare cu operatorii în cauză și care au fost deja executate sau au făcut obiectul unui început de executare. Totuși, în vederea adoptării unei astfel de decizii, această autoritate trebuie:

- să asculte operatorii, cu excepția cazului în care urgența situației mediului impune o acțiune imediată a autorității competente;
- să invite în special persoanele pe terenul cărora trebuie să se aplice aceste măsuri să își prezinte observațiile, de care aceasta va ține seama, și
- să indice în decizia sa motivele care justifică alegerea sa, precum și, după caz, pe cele care sunt de natură să justifice că o examinare detaliată nu se impunea sau nu a putut fi efectuată, ca urmare, de exemplu, a urgenței situației mediului.

De asemenea, Curtea a considerat că aceeași directivă privind răspunderea pentru mediul înconjurător nu se opune unei reglementări naționale care permite autorității competente să condiționeze exercitarea dreptului operatorilor de a utiliza propriile terenuri de realizarea lucrărilor necesare de reparare a daunelor aduse mediului, chiar în condițiile în care terenurile menționate nu ar fi vizate de aceste lucrări deoarece au făcut obiectul unor măsuri anterioare de „reabilitare” sau nu au fost niciodată poluate. Cu toate acestea, o astfel de măsură trebuie să fie justificată de obiectivul de a împiedica agravarea situației mediului sau, în aplicarea principiului precauției, de obiectivul prevenirii apariției sau a reapariției altor daune aduse mediului pe terenurile operatorilor, adiacente întregului țărm care face obiectul măsurilor de reparare.

⁵⁷ Directiva 2004/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 aprilie 2004 privind răspunderea pentru mediul înconjurător în legătură cu prevenirea și repararea daunelor aduse mediului (JO L 143, p. 56, Ediție specială, 15/vol. 11, p. 168).

Vize, azil și imigrație

Mai multe hotărâri privind această materie în continuă dezvoltare merită să rețină atenția. În cauzele *Melki și Abdeli* (Hotărârea din 22 iunie 2010, C-188/10 și C-189/10), Curtea a arătat că articolul 67 alineatul (2) TFUE, precum și articolele 20 și 21 din Regulamentul (CE) nr. 562/2006⁵⁸ se opun unei legislații naționale care conferă organelor de poliție ale statului membru respectiv competența să controleze, numai într-o zonă de 20 de kilometri de la frontiera terestră a acestui stat cu statele părți la Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen, identitatea oricărei persoane, independent de comportamentul acesteia și de împrejurările particulare care dovedesc existența unui risc pentru ordinea publică, în scopul de a verifica respectarea obligațiilor de deținere, de port și de prezentare a titlurilor și a documentelor prevăzute de lege, fără să prevadă cadrul necesar al acestei competențe care să garanteze că exercitarea practică a competenței respective nu poate prezenta un efect echivalent cu cel al verificărilor la frontiere.

În cauza *Chakroun* (Hotărârea din 4 martie 2010, C-578/08), Curtea a avut ocazia de a preciza jurisprudența sa referitoare la reîntregirea familiei.

Curtea a apreciat, în primul rând, că expresia „a recurge la sistemul de asistență socială”, care figurează la articolul 7 alineatul (1) litera (c) din Directiva 2003/86/CE⁵⁹, trebuie interpretată în sensul că nu permite unui stat membru să adopte o reglementare privind reîntregirea familiei prin care se refuză aceasta unui susținător al reîntregirii care a dovedit că dispune de resurse stabile, constante și suficiente pentru a se întreține pe sine și pe ceilalți membri ai familiei, însă care, având în vedere nivelul resurselor sale, poate totuși solicita o asistență specială pentru acoperirea unor costuri excepționale, stabilite în mod individual, necesare asigurării întreținerii sale, scutiri de impozite acordate, în funcție de venituri, de autorități locale sau măsuri de sprijinire a veniturilor în cadrul politicii comunale privind veniturile minime.

În al doilea rând, Curtea a decis că Directiva 2003/86, și în special articolul 2 litera (d) din aceasta, trebuie interpretată în sensul că se opune unei reglementări naționale care, în aplicarea cerinței privind resursele, prevăzută la articolul 7 alineatul (1) litera (c) din această directivă, realizează o distincție în funcție de împrejurarea dacă legăturile de familie sunt anterioare sau posterioare intrării susținătorului reîntregirii pe teritoriul statului membru gazdă.

În cauza *Bolbol* (Hotărârea din 17 iunie 2010, C-31/09), Curtea a interpretat articolul 12 alineatul (1) litera (a) prima teză din Directiva 2004/83/CE⁶⁰. Această directivă are particularitatea de a relua, în contextul Uniunii Europene, obligațiile care decurg din Convenția de la Geneva⁶¹. Curtea a amintit că normele specifice ale convenției aplicabile palestinienilor strămutați privesc doar persoanele care beneficiază în prezent de protecția sau de asistența Agenției ONU de Ajutorare și Construcție pentru Refugiații Palestinieni din Orientul Mijlociu (denumită în continuare

⁵⁸ Regulamentul (CE) nr. 562/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 martie 2006 de instituire a unui Cod comunitar privind regimul de trecere a frontierelor de către persoane (Codul frontierelor Schengen, JO L 105, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 8, p. 5).

⁵⁹ Directiva 2003/86/CE a Consiliului din 22 septembrie 2003 privind dreptul la reîntregirea familiei (JO L 251, p. 12, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 164).

⁶⁰ Directiva 2004/83/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind standardele minime referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de statutul de refugiat sau persoanele care, din alte motive, au nevoie de protecție internațională și referitoare la conținutul protecției acordate (JO L 304, p. 12, Ediție specială, 19/vol. 7, p. 52).

⁶¹ Convenția privind statutul refugiaților, încheiată la Geneva la 28 iulie 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 189, p. 150, nr. 2545 (1954)].

„UNRWA”). În consecință, numai în cazul persoanelor care au recurs în mod concret la ajutorul furnizat de UNRWA sunt aplicabile aceste norme specifice. Dimpotrivă, persoanelor care sunt sau au fost numai eligibile pentru protecție sau pentru asistență din partea acestei agenții li se aplică dispozițiile generale ale convenției. Astfel, cererile lor de acordare a statutului de refugiat trebuie să facă obiectul unei examinări individuale și nu pot fi admise decât în caz de persecuții ca urmare a apartenenței lor la o anumită rasă sau religie, ca urmare a cetățeniei lor sau pentru motive politice. În ceea ce privește aspectul dovezii beneficiarii efective de un ajutor din partea UNRWA, Curtea a relevat că, deși înregistrarea la această agenție constituie o dovadă suficientă, trebuie să se permită beneficiarului să facă dovada acestui fapt prin orice alt mijloc.

În cauzele *B* și *D* (Hotărârea din 9 noiembrie 2010, C-57/09 și C-101/09), Curtea a precizat modalitățile de aplicare a clauzei de excludere de la statutul de refugiat prevăzute la articolul 12 alineatul (2) literele (b) și (c) din Directiva 2004/83/CE⁶². Curtea era confruntată, pe de o parte, cu un candidat la statutul de refugiat și, pe de altă parte, cu un refugiat recunoscut, care au făcut parte dintr-o organizație înscrisă pe lista persoanelor, a grupurilor și a entităților implicate în acte de terorism, întocmită de Uniunea Europeană în contextul combaterii terorismului instituite printr-o rezoluție a Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite.

Curtea a început prin a examina aspectul dacă – atunci când persoana în cauză a făcut parte dintr-o organizație înscrisă pe listă și care a susținut în mod activ lupta armată a acestei organizații, ocupând, eventual, o poziție proeminentă în cadrul acesteia – ne aflăm în prezența unei „*infrafracțiuni grave de drept comun*” sau a unor „*acte contrare scopurilor și principiilor Organizației Națiunilor Unite*” în sensul directivei menționate. În această privință, Curtea a precizat că excluderea de la recunoașterea statutului de refugiat a unei persoane care a făcut parte dintr-o organizație care folosea metode teroriste este condiționată de o examinare individuală a faptelor specifice care permit să se aprecieze dacă există motive întemeiate să se considere că, în cadrul activităților sale în această organizație, persoana în cauză a comis o infracțiune gravă de drept comun sau s-a făcut vinovată de acte contrare scopurilor și principiilor Organizației Națiunilor Unite ori că a instigat la comiterea unei astfel de infracțiuni sau a unor astfel de acte ori a participat la comiterea acestora în orice alt mod, în sensul aceleiași directive.

Din aceasta rezultă, în primul rând, că simplul fapt că persoana în cauză a făcut parte dintr-o astfel de organizație nu poate avea în mod automat drept consecință faptul că aceasta trebuie să fie exclusă de la recunoașterea statutului de refugiat. În al doilea rând, Curtea a observat că simpla participare la activitățile unui grup terorist nu este nici ea de natură să declanșeze aplicarea automată a clauzelor de excludere prevăzute de aceeași directivă, deoarece aceasta presupune o examinare completă a tuturor împrejurărilor specifice fiecărui caz.

Curtea a constatat apoi că excluderea statutului de refugiat în temeiul uneia dintre clauzele de excludere respective nu presupune ca persoana în cauză să reprezinte un pericol actual pentru statul membru de primire. Clauzele de excludere nu urmăresc să sancționeze decât acte comise în trecut. În sistemul acestei directive, alte dispoziții permit autorităților competente să ia măsurile necesare atunci când o persoană reprezintă un pericol actual.

În sfârșit, Curtea a interpretat directiva menționată în sensul că statele membre pot să recunoască un drept de azil în temeiul dreptului lor național unei persoane care este exclusă de la recunoașterea statutului de refugiat în temeiul uneia dintre clauzele de excludere prevăzute de

⁶² A se vedea nota de subsol 60.

această directivă, cu condiția ca acest alt tip de protecție să nu prezinte un risc de confuzie cu statutul de refugiat în sensul aceleiași directive.

În cauzele *Salahadin Abdulla și alții* (Hotărârea din 2 martie 2010, C-175/08, C-176/08, C-178/08, C-179/08), Curtea s-a aplecat asupra condițiilor de încetare a statutului de refugiat pentru motive legate de schimbarea circumstanțelor care au justificat recunoașterea sa, în sensul articolului 11 alineatul (1) litera (e) din Directiva 2004/83 citată anterior.

Curtea a considerat că statutul de refugiat al unei persoane încetează atunci când, ca urmare a unei schimbări a circumstanțelor care este semnificativă și nu este provizorie, ce a avut loc în țara terță vizată, circumstanțele care au justificat temerea acesteia de a fi persecutată au încetat să existe, iar această persoană nu are alte motive de a se teme să fie persecutată. Pentru a ajunge la concluzia că temerea refugiatului de a fi persecutat nu mai este fondată, autoritățile competente trebuie să verifice dacă agentul sau agenții de protecție din țara terță, menționați la articolul 7 alineatul (1) din Directiva 2004/83, au luat măsuri rezonabile pentru a împiedica persecuția. Aceștia trebuie să dispună astfel, printre altele, de un sistem juridic eficient care să permită descoperirea, urmărirea penală și sancționarea acțiunilor ce constituie o persecuție. Autoritățile competente trebuie de asemenea să garanteze că resortisantul interesat, în caz de încetare a statutului său de refugiat, va avea acces la o astfel de protecție.

În continuare, Curtea a analizat ipoteza în care circumstanțele care au determinat acordarea statutului de refugiat au încetat să existe și a precizat condițiile în care autoritățile competente trebuie să verifice, la nevoie, dacă nu există alte circumstanțe care justifică temerea persoanei vizate de a fi persecutată. În cadrul acestei analize, Curtea a relevat, în special, că, atât în etapa acordării statutului de refugiat, cât și în etapa examinării aspectului privind menținerea acestuia, aprecierea se referă la aceeași problemă, de a stabili dacă circumstanțele stabilite constituie sau nu constituie o amenințare de a fi persecutat de asemenea natură încât persoana vizată să se poată teme în mod întemeiat, în raport cu situația sa personală, că va fi supusă în mod real la acte de persecuție. În consecință, Curtea a concluzionat că criteriul probabilității care are rol în aprecierea riscului unor acte de persecuție este același ca acela aplicat la momentul acordării statutului de refugiat.

Cooperare judiciară în materie civilă și drept internațional privat

„Comunitarizarea” cooperării judiciare în materie civilă a fost însoțită, cum era de așteptat, de o consolidare a rolului instanței comunitare.

În cursul anului 2010, Curtea de Justiție a pronunțat mai multe decizii importante privind interpretarea unor dispoziții speciale aplicabile contractelor, prevăzute de Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială⁶³.

Vom reține, mai întâi, cauza *Car Trim* (Hotărârea din 25 februarie 2010, C-381/08), în care Curtea de Justiție s-a pronunțat asupra interpretării articolului 5 punctul 1 litera (b) din Regulamentul nr. 44/2001, care consacră două definiții autonome, una în materie de contract de vânzare de mărfuri și cealaltă în materie de contract de prestare de servicii, pentru a facilita aplicarea normei de competență specială consacrate de articolul 5 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001, în

⁶³ Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).

materie contractuală, desemnând instanța de la locul în care obligația care formează obiectul cererii a fost sau urmează a fi executată. În materia contractului de vânzare de mărfuri, articolul 5 punctul 1 litera (b) prima liniuță din acest regulament definește locul de executare al acestei obligații ca fiind locul de livrare al mărfurilor, astfel cum este prevăzut în contract. În materie de contract de prestare de servicii, articolul 5 punctul 1 litera (b) a doua liniuță din același regulament se referă la locul furnizării serviciilor, astfel cum este prevăzut în contract. Întrebarea preliminară adresată Curții, în aceeași cauză, avea ca obiect, pe de o parte, definirea criteriilor de distincție dintre „vânzarea de mărfuri” și „prestarea de servicii” în sensul articolului 5 punctul 1 litera (b) din același regulament și, pe de altă parte, determinarea locului de executare a obligației de livrare, în cazul unei vânzări la distanță, mai ales în ipoteza în care nu s-a prevăzut nimic în contract.

În ceea ce privește prima parte a întrebării, Curtea de Justiție a răspuns că articolul 5 punctul 1 litera (b) din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că contractele al căror obiect este livrarea de mărfuri care urmează a fi fabricate sau produse, chiar atunci când cumpărătorul a formulat anumite cerințe cu privire la obținerea, la transformarea și la livrarea acestor mărfuri, fără ca acesta să fi furnizat materialele, și când furnizorul este răspunzător pentru calitatea și pentru conformitatea mărfii cu contractul, trebuie calificate drept „vânzări de mărfuri” în sensul articolului 5 punctul 1 litera (b) prima liniuță din acest regulament. În ceea ce privește a doua parte a întrebării preliminare, privind determinarea locului de executare a contractului în cazul vânzării la distanță, Curtea a răspuns, mai întâi, că, în conformitate cu articolul 5 punctul 1 litera (b) prima liniuță din Regulamentul nr. 44/2001, în cazul vânzării la distanță, locul unde au fost sau ar fi trebuit să fie livrate mărfurile în temeiul contractului trebuie determinat având în vedere dispozițiile acestui contract. În continuare, Curtea a precizat că, în cazul în care nu este posibilă determinarea locului de livrare în acest temei, fără referire la dreptul material aplicabil contractului, acest loc este cel al predării materiale a mărfurilor prin care cumpărătorul a dobândit sau ar fi trebuit să dobândească puterea de a dispune în mod efectiv de aceste mărfuri la destinația finală a operațiunii de vânzare. Curtea consideră nu numai că această soluție răspunde obiectivelor de previzibilitate și de proximitate, ci și că este conformă obiectivului fundamental al contractului de vânzare de mărfuri, care constă în transferarea acestora de la vânzător la cumpărător, operațiune care nu este complet terminată decât în momentul sosirii acestor mărfuri la destinația lor finală.

Două cauze conexe, *Pammer și Hotel Alpenhof* (Hotărârea din 7 decembrie 2010, C-585/08 și C-144/09), referindu-se de asemenea la aplicarea Regulamentului nr. 44/2001 în materie contractuală, vor reține de asemenea atenția. În această hotărâre, Curtea de Justiție s-a pronunțat asupra interpretării articolului 15 din regulament, referitor la contractele încheiate de consumatori. Mai precis, întrebarea preliminară comună acestor două cauze privea definirea noțiunii „activitate direcționată” spre statul membru de domiciliu al consumatorului, astfel cum este prevăzută de articolul 15 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 44/2001. Această noțiune, care vizează să permită aplicarea dispozițiilor speciale de protecție a consumatorilor din regulament în cazul contractelor încheiate online, nu este definită în regulamentul menționat. Doar o declarație comună a Consiliului și a Comisiei referitoare la articolul 15 din Regulamentul nr. 44/2001 precizează că „simplul fapt că o pagină de internet este accesibilă nu este suficient pentru ca articolul 15 să fie aplicabil, mai este necesar ca această pagină de internet să ofere posibilitatea încheierii de contracte la distanță și ca un contract să fi fost efectiv încheiat la distanță, indiferent prin ce mijloace”. Curtea adaugă că elemente precum limba și moneda pe care le folosește o pagină de internet nu sunt indicii suficiente.

Pentru a preciza termenii regulamentului menționat, Curtea de Justiție enunță o definiție generală a noțiunii „activitate direcționată” în contextul comerțului electronic și furnizează, în continuare, o listă neexhaustivă a indiciilor care permit să se considere că activitatea comerciantului este direcționată spre statul membru de domiciliu al consumatorului. În primul rând, Curtea afirmă

că noțiunea „activitate direcționată” trebuie să fie interpretată în mod autonom și stabilește că un comerciant își direcționează activitatea, prin intermediul internetului, spre statul membru de domiciliu al pârâtului dacă, înainte de încheierea eventuală a unui contract cu acest consumator, rezultă din aceste pagini de internet și din activitatea globală a comerciantului că acesta din urmă intenționa să intre în relații comerciale cu consumatori domiciliați în unul sau mai multe state membre, printre care cel în care acest consumator are domiciliul, în sensul că era dispus să încheie un contract cu ei. În al doilea rând, Curtea enunță, în mod nelimitativ, indiciile pe care trebuie să le verifice instanța națională, care constituie expresiile neechivoce ale intenției comerciantului de a atrage consumatorii stabiliți în alt stat membru decât al său, respectiv natura internațională a activității, menționarea unor itinerarii având ca punct de plecare alte state membre pentru a se deplasa la locul în care are sediul comerciantul, utilizarea unei alte limbi sau a unei alte monede decât limba sau moneda utilizate în mod obișnuit în statul membru în care are sediul comerciantul, cu posibilitatea de a rezerva și de a confirma rezervarea în această limbă diferită, menționarea unor coordonate telefonice, cu indicarea prefixului internațional, efectuarea unor cheltuieli pentru un serviciu de referențiere pe internet în scopul de a facilita accesul consumatorilor domiciliați în alte state membre la pagina de internet a comerciantului sau a intermediarului său, utilizarea unui nume de domeniu de prim nivel diferit de cel al statului membru în care are sediul comerciantul și menționarea unei clientele internaționale alcătuite din clienți domiciliați în diferite state membre. În sfârșit, în al treilea rând, Curtea confirmă, în această hotărâre, caracterul insuficient al unor elemente precum accesibilitatea paginii de internet a comerciantului în statul membru de domiciliu al consumatorului, menționarea unei adrese electronice sau a altor date de contact sau utilizarea unei limbi sau a unei monede utilizate în mod obișnuit în statul membru în care are sediul comerciantul.

Pe de altă parte, în cauza *Pammer*, Curtea a stabilit de asemenea că o călătorie cu o navă cargou poate fi calificată drept „călătorie cu preț forfetar” în sensul articolului 15 alineatul (3) din Regulamentul nr. 44/2001, în măsura în care îndeplinește condițiile necesare pentru a constitui un „pachet de servicii turistice” în sensul articolului 2 alineatul (1) din Directiva 90/314/CEE⁶⁴. Potrivit acestui text, călătoria trebuie să presupună, pe lângă transportul pentru un preț forfetar, cazarea și o durată a călătoriei mai mare de 24 de ore. Vom nota că, din preocuparea pentru coerența dreptului internațional privat al Uniunii, Curtea a decis să interpreteze articolul 15 alineatul (3) din Regulamentul nr. 44/2001 ținând cont de dispoziția corespunzătoare care figurează în Regulamentul (CE) nr. 593/2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale, care face în mod expres referire la noțiunea „pachete de servicii turistice” în înțelesul Directivei 90/314, citată anterior.

Interpretarea Regulamentului (CE) nr. 2201/2003 privind competența, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești în materie matrimonială și în materia răspunderii părintești, de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1347/2000⁶⁵, a prilejuit pronunțarea a trei hotărâri care merită a fi menționate. Aceste decizii privesc cereri referitoare la înapoierea copilului în caz de deplasare ilicită a acestuia din urmă în afara țării în care are reședința obișnuită. Vom nota de asemenea că două dintre aceste decizii au fost pronunțate în cadrul procedurii preliminare de urgență prevăzute la articolul 104b din Regulamentul de procedură al Curții. Această procedură este aplicabilă de la 1 martie 2008 în privința trimerilor referitoare la spațiul de libertate, de securitate și de justiție, pentru a permite Curții să examineze într-un termen considerabil mai scurt problemele cele mai

⁶⁴ Directiva 90/314/CEE a Consiliului din 13 iunie 1990 privind pachetele de servicii pentru călătorii, vacanțe și circuite (JO L 158, p. 59, Ediție specială, 13/vol. 9, p. 248).

⁶⁵ Regulamentul (CE) nr. 2201/2003 al Consiliului din 27 noiembrie 2003 (JO L 338, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 183).

sensibile, precum cele care se pot pune, de exemplu, în anumite situații privative de libertate, atunci când răspunsul la întrebarea formulată este determinant pentru aprecierea situației juridice a persoanei deținute sau private de libertate, sau în materie de răspundere parentală și de încredințare a copiilor, atunci când competența instanței sesizate în temeiul dreptului Uniunii depinde de răspunsul la întrebarea preliminară.

În cauza *Povse* (Hotărârea din 1 iulie 2010, C-211/10), instanța austriacă de trimitere a adresat Curții de Justiție, în cadrul procedurii de urgență sus-menționate, o serie de întrebări preliminare privitoare la interpretarea dispozițiilor din Regulamentul nr. 2201/2003 referitoare la încredințarea și la înapoierea copilului. Litigiul principal opunea părinții unui copil deplasat în mod ilicit de mama sa de la domiciliul comun din Italia către Austria. Complexitatea acestei cauze consta în faptul că două proceduri, una pe rolul instanțelor italiene și cealaltă pe rolul instanțelor austriece, se desfășuraseră în paralel și fuseseră soluționate diferit. Prima întrebare preliminară privea aspectul dacă o măsură provizorie precum cea pronunțată de instanța italiană, prin care se ridică interdicția aplicată mamei de a părăsi teritoriul italian împreună cu copilul și prin care se dispunea cu titlu provizoriu încredințarea copilului către ambii părinți, cu încuviințarea în favoarea copilului a dreptului de a avea reședința în Austria până la adoptarea deciziei definitive, este o „hotărâre de încredințare care nu implică înapoierea copilului” în sensul articolului 10 litera (b) punctul (iv) din Regulamentul nr. 2201/2003. Efectul unei asemenea decizii pronunțate de instanța din statul membru în care se afla reședința obișnuită anterioară a copilului este transferarea competenței acesteia către instanțele din statul membru în care a fost dus copilul răpit. Curtea a statuat că o hotărâre provizorie nu constituie o „hotărâre de încredințare care nu implică înapoierea copilului”, în sensul articolului 10 litera (b) punctul (iv) din regulamentul menționat, și nu poate justifica un transfer de competență către instanțele judecătorești din statul membru spre care copilul a fost deplasat ilicit. Această concluzie rezultă din economia regulamentului și servește de asemenea intereselor copilului. Soluția contrară ar risca astfel să descurajeze instanța competentă din statul membru în care se afla reședința anterioară a copilului să ia măsurile provizorii impuse de interesul copilului. În al doilea rând, Curtea a fost întrebată cu privire la interpretarea articolului 11 alineatul (8) din Regulamentul nr. 2201/2003. Potrivit acestei dispoziții, o hotărâre de neînapoiere pronunțată în aplicarea articolului 13 din Convenția de la Haga din 1980, precum cea pronunțată în speță de instanțele austriece la sesizarea tatălui, nu se poate opune executării oricărei decizii ulterioare prin care se dispune înapoierea copilului, pronunțată de o instanță competentă în temeiul Regulamentului nr. 2201/2003, precum cea obținută în procedura principală de către tată de la instanța italiană, după pronunțarea hotărârii austriece de neînapoiere. Întrebarea adresată Curții era aceea dacă, pentru a fi executorie, hotărârea prin care se dispunea înapoierea copilului trebuia să se întemeieze pe o hotărâre definitivă a aceleiași instanțe referitoare la încredințarea copilului. Curtea a răspuns în sens negativ, considerând că o asemenea interpretare ar fi dificil conciliabilă cu obiectivul privind urgența urmărit de articolul 11 din același regulament și cu prioritatea acordată competenței instanței de origine. În al treilea rând, Curtea a precizat că articolul 47 alineatul (2) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 2201/2003 trebuie interpretat în sensul că o hotărâre pronunțată ulterior de o instanță judecătorească din statul membru de executare, prin care se dispune cu titlu provizoriu cu privire la încredințare și care este considerată executorie potrivit dreptului din acest stat, nu poate fi opusă executării unei hotărâri certificate pronunțate anterior de instanța judecătorească competentă din statul membru de origine și prin care se dispune înapoierea copilului. În ceea ce privește caracterul ireconciliabil, potrivit articolului 47 alineatul (2) al doilea paragraf din același regulament, al unei hotărâri judecătorești certificate cu o hotărâre executorie ulterioară, acesta nu trebuie verificat în raport cu posibilele hotărâri pronunțate ulterior de instanțele competente din statul membru de origine. În sfârșit, în al patrulea rând, Curtea a statuat că executarea unei hotărâri certificate nu poate fi refuzată în statul membru de executare pentru motivul că, în urma unei schimbări a împrejurărilor intervenite după pronunțarea sa, executarea ar putea să aducă o atingere gravă interesului superior al copilului.

Astfel, o asemenea modificare constituie o problemă de fond care intră în atribuțiile instanței competente din statul membru de origine.

Problema încredințării și a deplasării ilicite a unui copil în cadrul aplicării Regulamentului nr. 2201/2003 s-a aflat de asemenea în centrul cauzei *McB* (Hotărârea din 5 octombrie 2010, C-400/10), soluționată, și aceasta, potrivit procedurii preliminare de urgență. Această cauză pune în lumină diferențele care există între legislațiile naționale ale statelor membre în ceea ce privește dreptul privind încredințarea al tatălui necăsătorit cu mama copilului. Astfel, în unele legislații naționale, tatăl natural al copilului nu beneficiază de drept de un drept privind încredințarea, dobândirea acestui drept fiind condiționată de obținerea unei decizii a instanței naționale competente care să îi confere un asemenea drept. Aceasta este situația în dreptul irlandez care era aplicabil fondului litigiului. Rezultă că, în absența unei hotărâri de încredințare a copilului, tatăl nu poate dovedi caracterul ilicit al deplasării copilului în sensul articolului 2 alineatul (11) din Regulamentul nr. 2201/2003 pentru a solicita înapoierea copilului în țara în care copilul avea reședința obișnuită. Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare adresată Curții de Justiție în cauza *McB* privea aspectul dacă dreptul unui stat membru care supune încredințarea unui copil tatălui său, care nu este căsătorit cu mama copilului, obținerii unei hotărâri judecătorești este compatibil cu Regulamentul nr. 2201/2003, interpretat în conformitate cu articolul 7 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, referitor la respectarea vieții private și de familie.

Curtea a subliniat, într-o primă fază, că, deși noțiunea „încredințare” este autonom definită de regulamentul în cauză, rezultă din articolul 2 alineatul (11) litera (a) din regulamentul menționat că problema desemnării titularului dreptului ține de dreptul național aplicabil, definit ca fiind legea statul membru în care copilul avea reședința obișnuită imediat înaintea deplasării sau neînapoierei sale. Într-o a doua fază, Curtea a statuat că faptul că tatăl natural nu este, spre deosebire de mamă, în mod automat deținătorul unui drept privind încredințarea copilului său în sensul articolului 2 din Regulamentul nr. 2201/2003 nu afectează conținutul esențial al dreptului său la viață privată și de familie, prevăzut la articolul 7 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, în măsura în care dreptul său de a solicita instanței competente încredințarea este ocrotit.

În sfârșit, vom menționa cauza *Purrucker* (Hotărârea din 15 iulie 2010, C-256/09), în care Curtea de Justiție s-a pronunțat asupra aplicabilității dispozițiilor Regulamentului nr. 2201/2003 privind recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești pronunțate de instanța unui alt stat membru unor măsuri provizorii adoptate în materia încredințării în temeiul articolului 20 din regulament. În primul rând, Curtea a amintit distincția dintre normele prevăzute la articolele 8-14 din regulamentul menționat, care stabilesc competența pe fond, și norma prevăzută la articolul 20 alineatul (1) din același regulament, care permite unei instanțe a unui stat membru, chiar atunci când competența pe fond nu este stabilită, să adopte măsuri provizorii și asiguratorii, cu tripla condiție ca măsurile adoptate să fie urgente, adoptate cu privire la persoanele sau bunurile prezente în statul membru unde se află această instanță și să fie de natură provizorie. În al doilea rând, Curtea a statuat că sistemul de recunoaștere și de executare prevăzut la articolul 21 și următoarele din Regulamentul nr. 2201/2003 nu este aplicabil măsurilor provizorii adoptate în temeiul articolului 20 din regulamentul menționat. Curtea a relevat, astfel, că legiuitorul Uniunii nu a dorit o asemenea aplicabilitate, după cum rezultă atât din istoricul legislativ, cât și din dispozițiile echivalente din instrumente precedente, precum Regulamentul (CE) nr. 1347/2000 și Convenția Bruxelles II. În plus, Curtea a reținut de asemenea ideea că o aplicare în orice alt stat membru, inclusiv în statul care are competența pe fond, a sistemului de recunoaștere și de executare prevăzut de Regulamentul nr. 2201/2003 în ceea ce privește măsurile provizorii ar crea un risc de eludare a normelor de competență prevăzute de acest regulament și de „forum shopping”. Această situație ar fi contrară obiectivelor urmărite de regulamentul menționat și în special luării în considerare a interesului superior al copilului prin adoptarea deciziilor care îl privesc de către instanța judecătorească

apropiată geografic de reședința sa obișnuită, considerată de legiuitorul Uniunii ca fiind în poziția cea mai adecvată pentru a aprecia măsurile care trebuie adoptate în interesul copilului. În sfârșit, în al treilea rând, Curtea s-a pronunțat asupra necesității de a permite pârâtului în procedura de urgență să exercite o cale de atac împotriva hotărârii prin care se dispune adoptarea măsurilor provizorii. Curtea a considerat astfel că, în lumina importanței măsurilor provizorii, indiferent dacă sunt adoptate de o instanță competentă sau incompetentă pe fond, care pot fi dispuse în materia răspunderii părintești, este necesar ca o persoană vizată de o astfel de procedură, chiar dacă a fost ascultată de instanța judecătorească care a adoptat măsurile, să poată lua inițiativa de a exercita o cale de atac împotriva hotărârii prin care s-au pronunțat aceste măsuri provizorii. Este esențial ca această persoană să poată să facă să fie controlată de către o instanță judecătorească diferită de cea care a adoptat măsurile respective și care să se pronunțe într-un termen scurt în special competența pe fond pe care și-ar fi declarat-o instanța judecătorească care a adoptat măsurile provizorii sau, dacă nu rezultă din hotărâre că instanța judecătorească ar fi competentă sau s-ar fi declarat competentă pe fond în temeiul acestui regulament, respectarea condițiilor stabilite la articolul 20 din regulamentul menționat.

Cooperare polițienească și judiciară în materie penală

Instrumentul emblematic în domeniul cooperării polițienești și judiciare în materie penală, mandatul european de arestare, a continuat să alimenteze jurisprudența.

În cauza *Mantello* (Hotărârea din 16 noiembrie 2010, C-261/09), Curtea a interpretat articolul 3 alineatul (2) din Decizia-cadru 2002/584/JAI⁶⁶, care permite autorității judiciare din statul membru de executare să refuze executarea unui mandat european de arestare atunci când din informațiile aflate la dispoziția autorității judiciare de executare rezultă că persoana căutată a fost „judecată definitiv într-un stat membru pentru aceleași fapte”. Întrebată în primul rând cu privire la interpretarea noțiunii „aceleași fapte”, Curtea a constatat că, în scopul emiterii și al executării unui mandat european de arestare, noțiunea „aceleași fapte”, care figurează la articolul 3 punctul 2 din Decizia-cadru 2002/584, constituie o noțiune autonomă de drept al Uniunii. Pe de altă parte, această noțiune „aceleași fapte” figurează de asemenea la articolul 54 din Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen și a fost, în acest cadru, interpretată în sensul că vizează numai identitatea actelor materiale și că înglobează un ansamblu de împrejurări concrete indisolubil legate între ele, independent de încadrarea juridică a acestor fapte sau de interesul juridic protejat. În considerarea obiectivului comun al articolului 54 din convenția menționată și al articolului 3 alineatul (2) din decizia-cadru, care urmăresc să se evite ca o persoană să fie din nou urmărită penal sau judecată pentru aceleași fapte, interpretarea acestei noțiuni oferită în contextul Convenției de punere în aplicare a Acordului Schengen este valabilă și în contextul Deciziei-cadru 2002/584.

În continuare, Curtea a relevat că o persoană căutată este considerată că a fost judecată definitiv pentru aceleași fapte în cazul în care, în urma unei proceduri penale, acțiunea publică s-a stins în mod definitiv sau persoana este achitată definitiv. Acest caracter „definitiv” al hotărârii depinde de dreptul statului membru în care a fost pronunțată această hotărâre. În consecință, o decizie care, potrivit dreptului statului membru care a inițiat urmărirea penală, nu stinge definitiv acțiunea publică la nivel național pentru anumite fapte nu constituie un impediment procedural în calea începerii sau a continuării urmăririi penale, pentru aceleași fapte, în unul dintre statele membre ale Uniunii. Când, ca răspuns la o solicitare de informații din partea autorității judiciare de executare, autoritatea care a emis mandatul de arestare a constatat în mod expres, pe baza dreptului său

⁶⁶ Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (JO L 190, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 3).

național, că precedentă hotărâre pronunțată în ordinea sa juridică nu constituie o hotărâre definitivă cu privire la faptele vizate în mandatul său de arestare, autoritatea judiciară de executare nu poate, în principiu, să refuze executarea unui mandat european de arestare.

Politica externă și de securitate comună

În cadrul politicii externe și de securitate comună, Curtea, sesizată de Oberlandesgericht Düsseldorf, a precizat întinderea măsurilor restrictive specifice îndreptate împotriva anumitor persoane și entități în vederea combaterii terorismului (Hotărârea din 29 iunie 2010, C-550/09) și a interpretat articolele 2 și 3 din Regulamentul (CE) nr. 2580/2001⁶⁷.

Pentru a pune în aplicare anumite rezoluții ale Organizației Națiunilor Unite, Consiliul a adoptat Poziția comună 2001/931/PESC⁶⁸ și Regulamentul nr. 2580/2001, prin care se dispune înghețarea fondurilor persoanelor și entităților înscrise pe o listă întocmită și în mod regulat actualizată prin decizii ale Consiliului. Regulamentul menționat interzice, în plus, să fie puse fonduri, direct sau indirect, la dispoziția persoanelor și a entităților înscrise pe această listă.

Până în iunie 2007, au fost adoptate decizii fără nicio comunicare către persoanele și entitățile care apăreau pe listă a motivelor specifice ale înscrierii lor pe această listă. Ca urmare a unei hotărâri a Tribunalului⁶⁹ prin care a fost invalidată înscrierea unui grup pentru motivele, în special, că Consiliul nu motivase această înscriere și că, prin urmare, un control jurisdicțional pe fond era imposibil, Consiliul a modificat procedura sa de înscriere. Cu ocazia adoptării unei noi decizii de actualizare a listei⁷⁰, intrată în vigoare la 29 iunie 2007, Consiliul a furnizat astfel persoanelor și grupurilor vizate o expunere de motive care justificau înscrierea lor. În hotărâri ulterioare, Tribunalul a invalidat înscrierea mai multor alte entități pentru aceleași motive ca și cele enunțate în hotărârea sa pronunțată în cauza T-228/02, citată anterior. La 2 mai 2002, organizația Devrimci Halk Kurtulus Partisi-Cephesi (DHKP-C) a fost înscrisă pe lista în discuție. De la acel moment, Consiliul a adoptat diverse decizii de actualizare a acestei liste. DHKP-C a fost menținută în continuare pe listă.

Cauza în care a fost sesizată Curtea privea doi resortisanți germani împotriva cărora fusese inițiată o procedură penală în Germania. Se reproșa domnilor E și F că ar fi fost, în perioada cuprinsă între 30 august 2002 și 5 noiembrie 2008, membri ai DHKP-C. Aceștia au fost arestați preventiv pentru apartenență la un grup terorist, iar o procedură penală a fost inițiată împotriva lor. Confruntată cu îndoieli în ceea ce privește validitatea înscrierii DHKP-C pe listă, instanța de trimitere a întrebat Curtea de Justiție dacă, în contextul hotărârilor Tribunalului prin care s-a anulat înscrierea anumitor persoane și entități pentru nerespectarea garanțiilor procedurale elementare, înscrierea DHKP-C trebuie, pentru perioada anterioară datei de 29 iunie 2007, să fie de asemenea considerată ca nevalidă, în pofida faptului că DHKP-C nu a solicitat anularea acestei înscrieri.

Cu titlu introductiv, Curtea a relevat că, în cauza aflată pe rolul instanței naționale, se putea ajunge la sancțiuni penale privative de libertate. În acest context, Curtea a subliniat că Uniunea

⁶⁷ Regulamentul (CE) nr. 2580/2001 al Consiliului din 27 decembrie 2001 privind măsuri restrictive specifice îndreptate împotriva anumitor persoane și entități în vederea combaterii terorismului (JO L 344, p. 70, Ediție specială, 18/vol. 1, p. 169).

⁶⁸ Poziția comună 2001/931/PESC a Consiliului din 27 decembrie 2001 privind aplicarea de măsuri specifice pentru combaterea terorismului (JO L 344, p. 93, Ediție specială, 18/vol. 1, p. 179).

⁶⁹ Hotărârea din 12 decembrie 2006, Organizația mujahedinilor poporului din Iran/Consiliul (T-228/02).

⁷⁰ Decizia 2007/445/CE a Consiliului din 28 iunie 2007 de punere în aplicare a articolului 2 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2580/2001 și de abrogare a Deciziilor 2006/379/CE și 2006/1008/CE (JO L 169, p. 58).

este o uniune de drept, în care instituțiile sale sunt supuse controlului conformității actelor lor în special cu Tratatul FUE și cu principiile generale de drept. În contextul unei proceduri naționale, orice parte are dreptul să invoce în fața instanței sesizate nevaliditatea dispozițiilor cuprinse în acte ale Uniunii care constituie fundamentul unei decizii sau al unui act național adoptat împotriva sa și să determine instanța națională să adreseze Curții, în această privință, o întrebare preliminară dacă această parte nu dispunea de dreptul de a introduce la Tribunal o acțiune directă împotriva acestor dispoziții.

Cu privire la validitatea deciziilor Consiliului anterioare lunii iunie 2007, Curtea a notat că niciuna dintre aceste decizii nu a fost însoțită de o motivare cu privire la condițiile legale de aplicare a regulamentului în cazul DHKP-C, precum și de o expunere a motivelor specifice și concrete pentru care Consiliul a considerat că înscrierea DHKP-C pe listă era sau rămânea justificată. Inculpații sunt, prin urmare, lipsiți de indicațiile necesare pentru a verifica temeinicia înscrierii DHKP-C pe listă pentru perioada anterioară datei de 29 iunie 2007 și pentru a se asigura în special de exactitatea și de relevanța elementelor care au condus la această înscriere, chiar dacă aceasta contribuie la fundamentarea actului de punere sub acuzare care le este adresat. Lipsa motivării de care a fost afectată înscrierea respectivă este totodată de natură să compromită un control jurisdicțional adecvat al legalității sale pe fond. Or, posibilitatea efectuării unui astfel de control se dovedește indispensabilă pentru a permite să se asigure un just echilibru între cerințele de combatere a terorismului internațional și protecția drepturilor și a libertăților fundamentale.

Cu privire la aspectul dacă decizia din iunie 2007 ar fi validat în mod retroactiv înscrierea DHKP-C pe listă, Curtea a constatat că această decizie nu putea, în niciun caz, să contribuie la fundamentarea unei condamnări penale pentru fapte care se raportează la perioada anterioară intrării sale în vigoare. O asemenea interpretare ar încălca principiul neretroactivității dispozițiilor susceptibile să întemeieze o condamnare penală. În aceste condiții, Curtea a statuat că este de competența instanței naționale să înlăture aplicarea, în contextul procedurii principale, a deciziilor Consiliului adoptate înainte de iunie 2007, care nu pot, în consecință, să contribuie la fundamentarea urmărilor penale împotriva domnilor E și F în ceea ce privește perioada anterioară datei de 29 iunie 2007.

În sfârșit, Curtea a dat o interpretare largă interdicției instaurate de articolul 2 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 2580/2001 de a oferi fonduri persoanelor sau entităților care figurează pe listă. Potrivit Curții, această interdicție înglobează orice act a cărui îndeplinire este necesară pentru a permite unei persoane, unui grup sau unei entități incluse pe lista prevăzută la articolul 2 alineatul (3) din Regulamentul nr. 2580/2001 să obțină efectiv puterea de a dispune pe deplin de fondurile, de alte active financiare sau de resursele economice respective. Potrivit Curții, o asemenea accepțiune este independentă de existența sau de inexistența unui raport între autorul și destinatarul actului de punere la dispoziție în discuție.

În cauza *M și alții* (Hotărârea din 29 aprilie 2010, C-340/08), Curtea s-a aplecat asupra aspectului dacă prestațiile de asigurări sociale și de asistență – precum alocațiile de subzistență, alocațiile familiale, indemnizațiile de locuință – acordate soților unor prezumați teroriști înscriși pe lista Regulamentului (CE) nr. 881/2002⁷¹ intră în sfera fondurilor blocate în temeiul acestui regulament.

⁷¹ Regulamentul (CE) nr. 881/2002 al Consiliului din 27 mai 2002 de instituire a unor măsuri restrictive specifice împotriva anumitor persoane și entități care au legătură cu Osama ben Laden, cu rețeaua Al-Qaida și cu talibanii și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 467/2001 al Consiliului de interzicere a exportului anumitor mărfuri și servicii către Afganistan, de întărire a interdicției de zbor și de extindere a înghețării fondurilor și a altor resurse financiare în ceea ce îi privește pe talibanii din Afganistan (JO L 139, p. 9, Ediție specială, 18/vol. 1, p. 189).

Curtea a constatat că, ținând cont de divergențele dintre diferitele versiuni lingvistice ale regulamentului menționat și ale Rezoluției Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite pe care acest regulament urmărește să o pună în aplicare, se impune să se interpreteze regulamentul menționat în funcție de obiectul său, vizând combaterea terorismului internațional. Obiectivul înghețării fondurilor este de a împiedica posibilitatea accesului persoanelor desemnate la resurse economice sau financiare de orice natură, pe care acestea le-ar putea utiliza pentru a susține activități teroriste. În particular, acest obiectiv trebuie înțeles în sensul că înghețarea fondurilor nu se aplică decât în privința activelor care pot fi transformate în fonduri, în bunuri sau în servicii care pot fi utilizate pentru a susține activități teroriste. Curtea a remarcat că nu s-a susținut că soțiile în cauză retransmit aceste fonduri soților lor în loc de a le destina cheltuielilor de bază ale familiei și nu s-a contestat că fondurile în discuție sunt în mod real utilizate de soții pentru a acoperi necesitățile esențiale ale familiei din care fac parte persoanele înscrise pe listă. Or, posibilitatea transformării acestor fonduri în mijloace care pot fi utilizate în susținerea unor activități teroriste apare dificil plauzibilă deoarece prestațiile sunt stabilite la un nivel care vizează să acopere doar necesitățile strict vitale ale persoanelor avute în vedere. Prin urmare, Curtea a concluzionat că avantajul pe care o persoană din listă l-ar putea obține indirect din alocațiile sociale plătite soției sale nu repune în discuție obiectivul acestui regulament. În consecință, regulamentul menționat nu se aplică acordării unor prestații de asigurări sociale sau de asistență soțiilor persoanelor înscrise pe lista de înghețare a fondurilor.

C – Compunerea Curții de Justiție

(Ordinea protocolară la 7 octombrie 2010)

Primul rând, de la stânga la dreapta:

Domnul președinte de cameră A. Arabadjiev; domnul prim-avocat general Y. Bot; domnii președinți de cameră K. Lenaerts și A. Tizzano; domnul președinte al Curții V. Skouris; domnii președinți de cameră J. N. Cunha Rodrigues, J.-C. Bonichot, K. Schieman și J.-J. Kasel.

Al doilea rând, de la stânga la dreapta:

Domnii judecători M. Ilešič și G. Arestis; doamna avocat general J. Kokott; domnul judecător A. Rosas; domnul președinte de cameră D. Šváby; doamna judecător R. Silva de Lapuerta; domnii judecători E. Juhász, A. Borg Barthet și J. Malenovský.

Al treilea rând, de la stânga la dreapta:

Domnii avocați generali J. Mazák și P. Mengozzi; domnii judecători L. Bay Larsen, E. Levits, U. Löhmus și A. Ó Caoimh; doamna avocat general E. Sharpston; doamna judecător P. Lindh; domnul judecător T. von Danwitz.

Al patrulea rând, de la stânga la dreapta:

Domnul judecător E. Jarašiūnas; domnul avocat general P. Cruz Villalón; doamnele judecător M. Berger și C. Toader; doamna avocat general V. Trstenjak; domnul judecător M. Safjan; domnul avocat general N. Jääskinen; doamna judecător A. Prechal; domnul grefier A. Calot Escobar.

1. Membrii Curții de Justiție

(în ordinea intrării în funcție)

Vassilios Skouris

născut în 1948; licențiat în drept al Universității Libere din Berlin (1970); doctor în drept constituțional și administrativ al Universității din Hamburg (1973); profesor agregat la Universitatea din Hamburg (1972-1977); profesor de drept public la Universitatea din Bielefeld (1978); profesor de drept public la Universitatea din Salonic (1982); ministru al afacerilor interne (în anii 1989 și 1996); membru al Comitetului de administrație al Universității din Creta (1983-1987); director al Centrului de Drept Economic Internațional și European din Salonic (1997-2005); președintele Asociației Elene pentru Dreptul European (1992-1994); membru al Comitetului Național Grec de Cercetare (1993-1995); membru al Comitetului Superior pentru Recrutarea Funcționarilor Greci (1994-1996); membru al Consiliului științific al Academiei de Drept European din Trier (începând cu anul 1995); membru al Comitetului de administrație al Școlii Naționale de Magistratură din Grecia (1995-1996); membru al Consiliului științific din cadrul Ministerului Afacerilor Externe (1997-1999); președintele Consiliului Economic și Social din Grecia în anul 1998; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 8 iunie 1999; președintele Curții de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2003.

Antonio Tizzano

născut în 1940; profesor de drept al Uniunii Europene la Universitatea „La Sapienza”, Roma; profesor la universitățile „Istituto Orientale” (1969-1979) și „Federico II” din Napoli (1979-1992), la Universitatea din Catania (1969-1977) și la Universitatea din Mogadiscio (1967-1972); avocat la Curtea de Casație italiană; consilier juridic la Reprezentanța Permanentă a Republicii Italiene pe lângă Comunitățile Europene (1984-1992); membru al delegației italiene la negocierile de aderare a Regatului Spaniei și a Republicii Portugheze la Comunitățile Europene, la negocierile pentru Actul Unic European și pentru Tratatul privind Uniunea Europeană; autor a numeroase lucrări publicate, printre care „Comentarii la tratatele europene” și „Codurile Uniunii Europene”; fondator și director, începând cu anul 1996, al revistei // *Diritto dell'Unione Europea*; membru în comitetele de conducere sau de redacție ale mai multor reviste juridice; raportor la numeroase congrese internaționale; conferințe și cursuri în cadrul mai multor instituții internaționale, printre care Academia de Drept Internațional de la Haga (1987); membru al grupului de experți independenți desemnat să examineze situația financiară a Comisiei Comunităților Europene (1999); avocat general la Curtea de Justiție în perioada cuprinsă între 7 octombrie 2000 și 3 mai 2006; judecător la Curtea de Justiție începând cu 4 mai 2006.

José Narciso da Cunha Rodrigues

născut în 1940; a îndeplinit diverse funcții judiciare (1964-1977); i-au fost încredințate diferite misiuni din partea guvernului în vederea realizării și a coordonării de studii privind reforma sistemului judiciar; agent guvernamental pe lângă Comisia Europeană a Drepturilor Omului și Curtea Europeană a Drepturilor Omului (1980-1984); expert pe lângă Comitetul Director al Drepturilor Omului al Consiliului Europei (1980-1985); membru al Comisiei de revizuire a Codului penal și a Codului de procedură penală; Procurador-Geral da República (procuror general) (1984-2000); membru al Comitetului de supraveghere din cadrul Oficiului de Luptă Antifraudă al Uniunii Europene (OLAF) (1999-2000); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2000.

Christiaan Willem Anton Timmermans

născut în 1941; referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (1966-1969); funcționar la Comisia Comunităților Europene (1969-1977); doctor în drept (Universitatea din Leiden); profesor de drept european la Universitatea din Groningen (1977-1989); magistrat asistent la Curtea de Apel din Arnhem; responsabil cu editarea a diferite publicații; director general adjunct la Serviciul Juridic al Comisiei Comunităților Europene (1989-2000); profesor de drept european la Universitatea din Amsterdam; judecător la Curtea de Justiție în perioada cuprinsă între 7 octombrie 2000 și 10 iunie 2010.

Allan Rosas

născut în 1948; doctor în drept al Universității din Turku (Finlanda); profesor de drept la Universitatea din Turku (1978-1981) și la Åbo Akademi (Turku/Åbo) (1981-1996), directorul Institutului pentru Drepturile Omului din cadrul acestei instituții (1985-1995); diverse posturi universitare de răspundere, naționale și internaționale; membru al unor societăți științifice; coordonator al mai multor proiecte și programe de cercetare, naționale și internaționale, mai ales în următoarele domenii: drept comunitar, drept internațional, drepturile omului și drepturile fundamentale, drept constituțional și administrație publică comparată; reprezentant al guvernului finlandez în calitate de membru sau de consilier al delegațiilor finlandeze la diferite conferințe și reuniuni internaționale; expert al sistemului juridic finlandez, în special în cadrul comisiilor juridice guvernamentale și parlamentare din Finlanda, precum și în cadrul Națiunilor Unite, al UNESCO, al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) și al Consiliului Europei; începând cu anul 1995, consilier juridic principal la Serviciul Juridic al Comisiei Europene, însărcinat cu relațiile externe; din martie 2001, director general adjunct al Serviciului Juridic al Comisiei Europene; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 17 ianuarie 2002.

Rosario Silva de Lapuerta

născută în 1954; licențiată în drept (Universitatea Complutense din Madrid); Abogado del Estado repartizată la Málaga; Abogado del Estado la Serviciul juridic al Ministerului Transporturilor, Turismului și Comunicațiilor și, în continuare, la Serviciul juridic al Ministerului Afacerilor Externe; Abogado del Estado-Jefe la Serviciul juridic al statului, responsabilă cu cauzele în fața Curții de Justiție, și director general adjunct al Serviciului de asistență juridică comunitară și internațională din cadrul Abogacía General del Estado (Ministerul Justiției); membru al grupului de reflecție al Comisiei asupra viitorului sistemului jurisdicțional comunitar; șef al delegației spaniole a grupului „Prietenii Președinției” (Amis de la Présidence) pentru reforma sistemului jurisdicțional comunitar prevăzută în Tratatul de la Nisa și al grupului ad-hoc „Curtea de Justiție” al Consiliului; profesor de drept comunitar la Școala Diplomatică din Madrid; codirector al revistei *Noticias de la Unión Europea*; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2003.

Koen Lenaerts

născut în 1954; licențiat și doctor în drept (Universitatea Catolică din Louvain); Master of Laws, Master in Public Administration (Harvard University); asistent (1979-1983) și apoi profesor de drept european la Universitatea Catolică din Louvain (începând cu 1983); referent juridic la Curtea de Justiție (1984-1985); profesor la Colegiul Europei din Bruges (1984-1989); avocat în Baroul din Bruxelles (1986-1989); profesor invitat la Harvard Law School (1989); judecător la Tribunalul de Primă Instanță în perioada cuprinsă între 25 septembrie 1989 și 6 octombrie 2003; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2003.

Juliane Kokott

născută în 1957; studii juridice (universitățile din Bonn și Geneva); LL. M. (American University/Washington DC); doctor în drept (Universitatea din Heidelberg, 1985; Universitatea Harvard, 1990); profesor invitat la Universitatea din Berkeley (1991); profesor de drept public german și străin, profesor de drept internațional și de drept european la universitățile din Augsburg (1992), Heidelberg (1993) și Düsseldorf (1994); judecător supleant pentru guvernul german la Curtea Internațională pentru Conciliere și Arbitraj a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE); vicepreședinte al Consiliului consultativ federal pentru schimbarea globală (WBGU, 1996); profesor de drept internațional, de drept internațional al afacerilor și de drept european la Universitatea din St Gallen (1999); director al Institutului de Drept European și Internațional al Afacerilor al Universității din St Gallen (2000); director adjunct al programului de specializare în dreptul afacerilor la Universitatea din St Gallen (2001); avocat general la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2003.

Konrad Hermann Theodor Schiemann

născut în 1937; studii juridice la Universitatea din Cambridge; Barrister (1964-1980); Queen's Counsel (1980-1986); judecător la High Court of England and Wales (1986-1995); Lord Justice of Appeal (1995-2003); Bencher din 1985 și Treasurer în 2003 al Honourable Society of the Inner Temple; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 8 ianuarie 2004.

Pranas Kūris

născut în 1938; licențiat în drept al Universității din Vilnius (1961); doctorand în științe juridice la Universitatea din Moscova (1965); doctor în drept (*Dr. hab.*), Universitatea din Moscova (1973); stagiar la Institutul de Înalte Studii Internaționale (director: profesor Ch. Rousseau), Universitatea din Paris (1967-1968); membru titular al Academiei de Științe din Lituania (1996); doctor *honoris causa* al Universității de Drept din Lituania (2001); diverse funcții administrative și didactice în cadrul Universității din Vilnius (1961-1990); conferențiar universitar, profesor agregat, profesor de drept internațional public, decan al Facultății de Drept; mai multe posturi guvernamentale în cadrul serviciului diplomatic și în domeniul justiției în Lituania; ministru al justiției (1990-1991), consilier de stat (1991), ambasadorul Republicii Lituania în Belgia, Luxemburg și Țările de Jos (1992-1994); judecător la fosta Curte Europeană a Drepturilor Omului (iunie 1994-noiembrie 1998); judecător la Curtea Supremă de Justiție din Lituania și președinte al acesteia din decembrie 1994 până în octombrie 1998; judecător la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (din noiembrie 1998); a participat la mai multe conferințe internaționale; membru al delegației Republicii Lituania pentru negocierile cu URSS (1990-1992); autor a mai multe lucrări publicate (în jur de 200); judecător la Curtea de Justiție în perioada cuprinsă între 11 mai 2004 și 6 octombrie 2010.

Endre Juhász

născut în 1944; licențiat în drept al Universității din Szeged, Ungaria (1967); examen de admitere în Baroul maghiar (1970); studii postuniversitare de drept comparat la Universitatea din Strasbourg, Franța (1969, 1970, 1971, 1972); funcționar la Departamentul juridic al Ministerului Comerțului Exterior (1966-1974), director pentru probleme legislative (1973-1974); prim-atașat comercial al Ambasadei Ungariei din Bruxelles, responsabil de probleme comunitare (1974-1979); director în cadrul Ministerului Comerțului Exterior (1979-1983); prim-atașat comercial, ulterior consilier comercial al Ambasadei Ungariei din Washington DC, Statele Unite ale Americii (1983-1989); director general în cadrul Ministerului Comerțului și al Ministerului Relațiilor Economice Internaționale (1989-1991); negociator-șef pentru Acordul de asociere între Ungaria, Comunitățile Europene și statele lor membre (1990-1991); secretar general la Ministerul Relațiilor Economice Internaționale, director al Oficiului pentru Afaceri Europene (1992); secretar de stat la Ministerul Relațiilor Economice Internaționale (1993-1994); secretar de stat, președinte al Oficiului pentru Afaceri Europene din Ministerul Industriei și Comerțului (1994); ambasador extraordinar și plenipotențiar, șef al misiunii diplomatice a Ungariei pe lângă Uniunea Europeană (ianuarie 1995-mai 2003); negociator-șef pentru aderarea Ungariei la Uniunea Europeană (iulie 1998-aprilie 2003); ministru fără portofoliu pentru coordonarea problemelor de integrare europeană (din mai 2003); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 11 mai 2004.

George Arestis

născut în 1945; licențiat în drept al Universității din Atena (1968); M. A. Comparative Politics and Government, Universitatea Kent din Canterbury (1970); a exercitat profesia de avocat în Cipru (1972-1982); numit judecător la District Court (1982); promovat în funcția de președinte al District Court (1995); președinte administrativ al District Court din Nicosia (1997-2003); judecător la Curtea Supremă de Justiție din Cipru (2003); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 11 mai 2004.

Anthony Borg Barthet U.O.M.

născut în 1947; doctor în drept al Universității Regale din Malta (1973); intră în administrația publică malteză în calitate de Notary to Government în 1975; consilier al Republicii în 1978, prim-consilier al Republicii în 1979, Assistant Attorney General în 1988 și numit Attorney General de către președintele Maltei, în 1989; titular cu fracțiune de normă al cursului de drept civil la Universitatea din Malta (1985-1989); membru al Consiliului Universității din Malta (1998-2004); membru al Comisiei pentru Administrarea Justiției (1994-2004); membru al Comitetului director al Centrului de Arbitraj din Malta (1998-2004); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 11 mai 2004.

Marko Ilešič

născut în 1947; doctor în drept (Universitatea din Ljubljana); specializare în drept comparat (universitățile din Strasbourg și Coimbra); examen judiciar; profesor de drept civil, de drept comercial și de drept privat internațional; prodecan (1995-2001) și decan (2001-2004) al Facultății de Drept a Universității din Ljubljana; autorul mai multor lucrări juridice publicate; avocat, membru al baroului; judecător onorific și președinte de cameră la Tribunalul pentru litigii de muncă din Ljubljana (1975-1986); președintele Tribunalului pentru sport din Slovenia (1978-1986); președintele Camerei Arbitrale a Bursei din Ljubljana; arbitru pe lângă Camera de Comerț a Iugoslaviei (până în anul 1991) și a Sloveniei (din 1991); arbitru pe lângă Camera Internațională de Comerț din Paris; judecător la Curtea de Apel a UEFA și a FIFA; președintele Uniunii Asociațiilor Juriștilor Sloveni (1993-2005); membru al International Law Association, al Comitetului Maritim Internațional și al mai multor asociații juridice internaționale; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 11 mai 2004.

Jiří Malenovský

născut în 1950; doctor în drept al Universității „Karlovy” din Praga (1975); profesor asistent (1974-1990), prodecan (1989-1991) și șef al Departamentului de drept internațional și de drept european (1990-1992) la Universitatea „Masaryk” din Brno; judecător la Curtea Constituțională cehoslovacă (1992); ambasador pe lângă Consiliul Europei (1993-1998); președintele Comitetului Delegaților Miniștrilor al Consiliului Europei (1995); director general la Ministerul Afacerilor Externe (1998-2000); președinte la secția cehă și slovacă a Asociației de Drept Internațional (1999-2001); judecător la Curtea Constituțională (2000-2004); membru al Consiliului legislativ (1998-2000); membru al Curții Permanente de Arbitraj de la Haga (din 2000); profesor de drept internațional public la Universitatea „Masaryk” din Brno (2001); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 11 mai 2004.

Uno Lõhmus

născut în 1952; doctor în drept (1986); membru al baroului (1977-1998); profesor de drept penal invitat la Universitatea din Tartu; judecător la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (1994-1998); președintele Curții Supreme de Justiție a Estoniei (1998-2004); membru al Comisiei juridice a Constituției; consultant în cadrul Comitetului de elaborare a Codului penal; membru al grupului de lucru însărcinat cu elaborarea Codului de procedură penală; autorul mai multor lucrări în domeniul drepturilor omului și al dreptului constituțional; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 11 mai 2004.

Egils Levits

născut în 1955; licențiat în drept și în științe politice la Universitatea din Hamburg; colaborator științific la Facultatea de Drept a Universității din Kiel; consilier în cadrul parlamentului leton pe probleme de drept internațional, de drept constituțional, precum și pe probleme privind reforma legislativă; ambasadorul Letoniei în Germania și în Elveția (1992-1993), în Austria, în Elveția și în Ungaria (1994-1995); viceprim-ministru și ministru al justiției, acționând în calitate de ministru al afacerilor externe (1993-1994); conciliator la Curtea de Conciliere și Arbitraj din cadrul OSCE (din 1997); membru al Curții Permanente de Arbitraj (din 2001); ales judecător la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (1995), reales în 1998 și în 2001; numeroase lucrări publicate în domeniul dreptului constituțional, al dreptului administrativ, al reformei legislative și al dreptului comunitar; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 11 mai 2004.

Aindrias Ó Caoimh

născut în 1950; licențiat în drept civil (National University of Ireland, University College Dublin, 1971); Barrister (King's Inns, 1972); diplomă de studii superioare în drept european (University College Dublin, 1977); Barrister în Baroul din Irlanda (1972-1999); lector universitar în drept european (King's Inns, Dublin); Senior Counsel (1994-1999); reprezentant al guvernului irlandez în numeroase cauze în fața Curții de Justiție a Comunităților Europene; judecător la High Court din Irlanda (din 1999); Benchers (decan) al Honorable Society of King's Inns (din 1999); vicepreședinte al Societății Irlandeze de Drept European; membru al Asociației de Drept Internațional (secția irlandeză); fiul lui Andreas O'Keefe (Aindrias Ó Caoimh), judecător la Curtea de Justiție (1974-1985); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 13 octombrie 2004.

Lars Bay Larsen

născut în 1953; licențiat în științe politice (1976), licențiat în drept (1983), Universitatea din Copenhaga; funcționar în cadrul Ministerului Justiției (1983-1985); titular de curs (1984-1991) și ulterior profesor asociat (1991-1996) de dreptul familiei la Universitatea din Copenhaga; șef de secție la Advokatsamfund (1985-1986); șef de serviciu (1986-1991) la Ministerul Justiției; admis în barou (1991); șef de secție (1991-1995), șef al Departamentului de poliție (1995-1999) și al Departamentului juridic (2000-2003) din cadrul Ministerului Justiției; reprezentantul Danemarcei în Comitetul K-4 (1995-2000), în Grupul central Schengen (1996-1998) și la Europol Management Board (1998-2000); judecător la Højesteret (2003-2006); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 11 ianuarie 2006.

Eleanor Sharpston

născută în 1955; studii în economie, limbi străine și drept la King's College, Cambridge (1973-1977); asistent și cercetător la Corpus Christi College, Oxford (1977-1980); admisă în barou (Middle Temple, 1980); Barrister (1980-1987 și 1990-2005); referent juridic pe lângă Sir Gordon Slynn, avocat general, apoi judecător (1987-1990); profesor de drept european și de drept comparat (Director of European Legal Studies) la University College London (1990-1992); profesor (Lecturer) la Facultatea de Drept (1992-1998), apoi profesor asociat (Affiliated Lecturer) (1998-2005) la Universitatea din Cambridge; Fellow of King's College, Cambridge (din 1992); profesor asociat și cercetător (Senior Research Fellow) la Centre for European Legal Studies al Universității din Cambridge (1998-2005); Queen's Counsel (1999); Benchet of Middle Temple (2005); avocat general la Curtea de Justiție începând cu data de 11 ianuarie 2006.

Paolo Mengozzi

născut în 1938; profesor de drept internațional și titular al Catedrei „Jean Monnet” de dreptul Comunităților Europene a Universității din Bologna; *doctor honoris causa* al Universității „Carlos III” din Madrid; profesor invitat la universitățile „Johns Hopkins” (Bologna Center), „St. Johns” (New York), Georgetown, Paris II, Georgia (Atena) și la Institut universitaire international (Luxemburg); coordonator al European Business Law Pallas Program, organizat în cadrul Universității din Nijmegen; membru al Comitetului consultativ al Comisiei Comunităților Europene pentru achiziții publice; subsecretar de stat pentru industrie și comerț cu ocazia semestrului președinției italiene a Consiliului; membru al grupului de reflecție al Comunității Europene asupra Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) și director al sesiunii 1997 a Centrului de Cercetări din cadrul Academiei de Drept Internațional de la Haga consacrată OMC; judecător la Tribunalul de Primă Instanță în perioada cuprinsă între 4 martie 1998 și 3 mai 2006; avocat general la Curtea de Justiție începând cu data de 4 mai 2006.

Pernilla Lindh

născută în 1945; licențiată în drept a Universității din Lund; referent juridic și judecător la Tribunalul de Primă Instanță din Trollhättan (1971-1974); referent juridic la Curtea de Apel din Stockholm (1974-1975); judecător la Tribunalul de Primă Instanță din Stockholm (1975); consilier pe probleme juridice și administrative al Președintelui Curții de Apel din Stockholm (1975-1978); consilier special la Domstolverket (Administrația Națională a Instanțelor) (1977); consilier în cadrul cabinetului Cancelarului Justiției (Justice Chancellor) (1979-1980); magistrat-asistent la Curtea de Apel din Stockholm (1980-1981); consilier juridic la Ministerul Comerțului (1981-1982); consilier juridic, apoi director și director general pentru probleme juridice la Ministerul Afacerilor Externe (1982-1995); obține titlul de ambasador în 1992; vicepreședinte al Swedish Market Court; responsabilă cu problemele juridice și instituționale în cadrul negocierilor SEE (vicepreședinte, apoi președinte al grupului AELS) și cu ocazia negocierilor de aderare a Regatului Suediei la Uniunea Europeană; judecător la Tribunalul de Primă Instanță în perioada cuprinsă între 18 ianuarie 1995 și 6 octombrie 2006; judecător la Curtea de Justiție începând cu 7 octombrie 2006.

Yves Bot

născut în 1947, absolvent al Facultății de Drept din Rouen, doctor în drept (Universitatea Paris II Panthéon-Assas); profesor asociat la Facultatea de Drept din Le Mans (1974-1982); procuror adjunct (substitut), apoi prim-procuror adjunct (premier substitut) la parchetul din Le Mans (1974-1982); procuror al Republicii pe lângă Tribunal de grande instance din Dieppe (1982-1984); procuror adjunct al Republicii pe lângă Tribunal de grande instance din Strasbourg (1984-1986); procuror al Republicii pe lângă Tribunal de grande instance din Bastia (1986-1988); avocat general pe lângă Curtea de Apel din Caen (1988-1991); procuror al Republicii pe lângă Tribunal de grande instance din Le Mans (1991-1993); consilier special al ministrului justiției (1993-1995); procuror al Republicii pe lângă Tribunal de grande instance din Nanterre (1995-2002); procuror al Republicii pe lângă Tribunal de grande instance din Paris (2002-2004); procuror general pe lângă Curtea de Apel din Paris (2004-2006); avocat general la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2006.

Ján Mazák

născut în 1954; doctor în drept (Universitatea „Pavol Jozef Safarik”, Košice, 1978); profesor de drept civil (1994) și de drept comunitar (2004); director al Institutului de Drept Comunitar al Facultății de Drept din Košice (2004); judecător la Krajský súd (tribunalul régional) din Košice (1980); vicepreședinte (1982) și președinte (1990) al Mestský súd (tribunalul orașului) din Košice; membru al Asociației Baroului Slovac (1991); consilier juridic la Curtea Constituțională (1993-1998); viceministru al justiției (1998-2000); președinte al Curții Constituționale (2000-2006); membru al Comisiei de la Veneția (2004); avocat general la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2006.

Jean-Claude Bonichot

născut în 1955; licențiat în drept al Universității din Metz, absolvent al Institutului de Studii Politice din Paris, fost student al Școlii Naționale de Administrație; raportor (1982-1985), commissaire du gouvernement (1985-1987 și 1992-1999); judecător (assesseur) (1999-2000); președinte al celei de a șasea subsecții de contencios (2000-2006) în cadrul Consiliului de Stat (Conseil d'État); referent juridic la Curtea de Justiție (1987-1991); director de cabinet al ministrului muncii, forței de muncă și formării profesionale, apoi director de cabinet al ministrului de stat, ministru al funcției publice și modernizării administrației (1991-1992); șef al misiunii juridice a Consiliului de Stat pe lângă Casa Națională de Asigurări Medicale a Salariaților (2001-2006); profesor asociat la Universitatea din Metz (1988-2000), apoi la Universitatea Paris I Panthéon-Sorbonne (începând cu 2000); autor a numeroase lucrări publicate în domeniul dreptului administrativ, al dreptului comunitar și al dreptului european al drepturilor omului; fondator și președinte al comitetului de redacție al „Buletinului de jurisprudență de drept al urbanismului”, cofondator și membru al comitetului de redacție al „Buletinului juridic al colectivităților locale”, președinte al consiliului științific al grupului de cercetare privind instituțiile și dreptul amenajării urbanistice și al habitatului; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2006.

Thomas von Danwitz

născut în 1962; studii la Bonn, la Geneva și la Paris; examen de stat în drept (1986 și 1992); doctor în drept (Universitatea din Bonn, 1988); diplomă internațională de administrație publică (École nationale d'administration, 1990); diplomă de abilitare (Universitatea din Bonn, 1996); profesor de drept public german și de drept european (1996-2003), decan al Facultății de Drept a Universității Ruhrului, din Bochum (2000-2001); profesor de drept public german și de drept european (Universitatea din Köln, 2003-2006); director al Institutului de Drept Public și de Științe Administrative (2006); profesor invitat la Fletcher School of Law and Diplomacy (2000), la Universitatea „François Rabelais” (Tours, 2001-2006) și la Universitatea Paris I Panthéon-Sorbonne (2005-2006); doctor *honoris causa* al Universității „François Rabelais” (Tours, 2010); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2006.

Verica Trstenjak

născută în 1962; examen judiciar (1987); doctor în drept al Universității din Ljubljana (1995); profesor (începând cu 1996) de teoria statului și a dreptului (doctrină) și de drept privat; cercetător; studii de doctorat la Universitatea din Zürich, la Institutul de Drept Comparat al Universității din Viena, la Institutul „Max Planck” de drept internațional privat de la Hamburg, la Universitatea Liberă din Amsterdam; profesor invitat la universitățile din Viena și din Freiburg (Germania) și la Școala de Drept „Bucerius” din Hamburg; șef al Serviciului juridic (1994-1996) și secretar de stat în Ministerul Științei și al Tehnologiei (1996-2000); secretar general al guvernului (2000); membru al grupului de lucru pentru elaborarea Codului Civil European (Study Group on European Civil Code) începând din 2003; responsabilă cu proiectul de cercetare Humboldt (Humboldt Stiftung); a publicat mai mult de o sută de articole juridice și mai multe cărți în domeniul dreptului european și al dreptului privat; premiul „Juristul anului 2003” al Asociației Juriștilor Sloveni; membru în consiliul editorial al mai multor reviste juridice; secretar general al Asociației Juriștilor Sloveni, membru al mai multor asociații de juriști, printre care Gesellschaft für Rechtsvergleichung; judecător la Tribunalul de Primă Instanță în perioada cuprinsă între 7 iulie 2004 și 6 octombrie 2006; avocat general la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2006.

Alexander Arabadjiev

născut în 1949; studii de drept (Universitatea „St Kliment Ohridski”, Sofia); judecător la Tribunalul de Primă Instanță din Blagoevgrad (1975-1983); judecător la Curtea Regională din Blagoevgrad (1983-1986); judecător la Curtea Supremă (1986-1991); judecător la Curtea Constituțională (1991-2000); membru al Comisiei Europene a Drepturilor Omului (1997-1999); membru al Convenției europene asupra viitorului Europei (2002-2003); deputat (2001-2006); observator la Parlamentul European; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 12 ianuarie 2007.

Camelia Toader

născută în 1963; licențiată în drept (1986), doctor în drept (1997) (Universitatea București); judecător stagiar la Judecătoria Buftea (1986-1988); judecător la Judecătoria Sectorului 5 din București (1988-1992); admisă în Baroul București (1992); titular de curs (1992-2005), ulterior, începând cu anul 2005, profesor de drept civil și de dreptul european al contractelor la Universitatea București; mai multe studii doctorale și de cercetare la Institutul „Max Planck” de Drept Internațional Privat de la Hamburg (între 1992 și 2004); șef al Departamentului pentru integrare europeană al Ministerului Justiției (1997-1999); judecător la Înalta Curte de Casație și Justiție (1999-2006); profesor invitat la Universitatea din Viena (2000); formator în drept comunitar la Institutul Național al Magistraturii (2003 și 2005-2006); membru al comitetului de redacție al mai multor reviste juridice; începând cu anul 2010, membru asociat al Academiei Internaționale de Drept Comparat și cercetător onorific al Centrului de Studii de Drept European al Institutului de Cercetări Juridice al Academiei Române; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 12 ianuarie 2007.

Jean-Jacques Kasel

născut în 1946; doctor în drept, licență specială în drept administrativ (ULB, 1970); absolvent al IEP din Paris (Ecofin, 1972); avocat stagiar; consilier juridic la Banque de Paris et des Pays-Bas (1972-1973); atașat de legatie, ulterior secretar de legatie la Ministerul Afacerilor Externe (1973-1976); președintele unor grupuri de lucru în cadrul Consiliului de Miniștri (1976); secretar I de ambasadă, reprezentant permanent adjunct pe lângă OCDE (Paris, 1976-1979); șef de cabinet al vicepreședintelui guvernului (1979-1980); președinte al Cooperării Politice Europene (1980); consilier, ulterior șef de cabinet adjunct al președintelui Comisiei Comunităților Europene (1981); director pentru buget și statut la Secretariatul general al Consiliului de Miniștri (1981-1984); însărcinat cu afaceri la reprezentanța permanentă pe lângă Comunitățile Europene (1984-1985); președinte al comitetului bugetar; ministru plenipotențiar, director al Afacerilor politice și culturale (1986-1991); consilier diplomatic al prim-ministrului (1986-1991); ambasador în Grecia (1989-1991, nerezident); președinte al comitetului politic (1991); ambasador, reprezentant permanent pe lângă Comunitățile Europene (1991-1998); președinte al Coreper (primul semestru al anului 1997); ambasador (Bruxelles, 1998-2002); reprezentant permanent la NATO (1998-2002); mareșal al Curții și șef de cabinet al Alteței Sale Regale Marele Duce (2002-2007); judecător la Curtea de Justiție începând cu 15 ianuarie 2008.

Marek Safjan

născut în 1949; doctor în drept (Universitatea din Varșovia, 1980); doctor abilitat în științe juridice (Universitatea din Varșovia, 1990); profesor titular de drept (1998); director al Institutului de Drept Civil al Universității din Varșovia (1992-1996); vicerector al Universității din Varșovia (1994-1997); secretar general al secției poloneze a Asociației „Henri Capitant” a prietenilor culturii juridice franceze (1994-1998); reprezentant al Republicii Polone în Comitetul pentru bioetică al Consiliului Europei (1991-1997); președinte al Consiliului științific al Institutului pentru Justiție (1998); judecător la Tribunalul Constituțional (1997-1998), apoi președinte al aceluiași tribunal (1998-2006); membru al Academiei Internaționale de Drept Comparat (din 1994); membru al Asociației Internaționale de Drept, Etică și Știință (din 1995), membru al Comitetului Helsinki Polonez; membru al Academiei Poloneze de Arte și Litere; medalia *pro merito* decernată de Secretarul general al Consiliului Europei (2007); autor a numeroase lucrări publicate în domeniul dreptului civil, al dreptului medical și al dreptului european; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2009.

Daniel Šváby

născut în 1951; doctor în drept (Universitatea din Bratislava); judecător la Tribunalul de Primă Instanță din Bratislava; judecător la Curtea de Apel în cauze civile și vicepreședinte al Curții de Apel din Bratislava; membru al Secției de drept civil și de dreptul familiei din cadrul Institutului de Drept al Ministerului Justiției; judecător interimar la Curtea Supremă în cauze comerciale; membru al Comisiei Europene pentru Drepturile Omului (Strasbourg); judecător la Curtea Constituțională (2000-2004); judecător la Tribunalul de Primă Instanță în perioada cuprinsă între 12 mai 2004 și 6 octombrie 2009; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2009.

Maria Berger

născută în 1956; studii de drept și de economie (1975-1979), doctor în drept; asistent și titular de curs la Institutul de Drept Public și de Științe Politice al Universității din Innsbruck (1979-1984); administrator la Ministerul Federal al Științei și Cercetării, ultima dată ca șef de unitate adjunct (1984-1988); responsabilă de problemele privind Uniunea Europeană în Cancelaria Federală (1988-1989); șef al serviciului „Integrare europeană” al Cancelariei Federale (pregătirea aderării Austriei la Uniunea Europeană) (1989-1992); director al Autorității AELS de Supraveghere, la Geneva și la Bruxelles (1993-1994); vicepreședinte al Donau-Universităt din Krems (1995-1996); deputat în Parlamentul European (noiembrie 1996-ianuarie 2007 și decembrie 2008-iulie 2009) și membru al Comisiei juridice; membru supleant al Convenției europene asupra viitorul Europei (februarie 2002-iulie 2003); membru al Consiliului municipal al orașului Perg (septembrie 1997-septembrie 2009); ministru federal al justiției (ianuarie 2007-decembrie 2008); judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2009.

Niilo Jääskinen

născut în 1958; licență în drept (1980), diplomă de studii aprofundate în drept (1982), doctorat la Universitatea din Helsinki (2008); titular de curs la Universitatea din Helsinki (1980-1986); referent juridic și judecător temporar la Tribunalul de Primă Instanță din Rovaniemi (1983-1984); consilier juridic (1987-1989), apoi șef al Secției de drept european (1990-1995) în cadrul Ministerului Justiției; consilier juridic la Ministerul Afacerilor Externe (1989-1990); consilier și secretar pentru afaceri europene în Marea Comisie a parlamentului finlandez (1995-2000); judecător temporar (iulie 2000-decembrie 2002), apoi judecător (ianuarie 2003-septembrie 2009) la Curtea Supremă Administrativă; responsabil cu problemele juridice și instituționale în cadrul negocierilor pentru aderarea Republicii Finlanda la Uniunea Europeană; avocat general la Curtea de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2009.

Pedro Cruz Villalón

născut în 1946; licențiat în drept (1963-1968) și doctor (1975) la Universitatea din Sevilla; studii postuniversitare la Universitatea Freiburg im Breisgau (1969-1971); profesor agregat de drept politic la Universitatea din Sevilla (1978-1986); titularul Catedrei de drept constituțional a Universității din Sevilla (1986-1992); referent juridic la Curtea Constituțională (1986-1987); magistrat la Curtea Constituțională (1992-1998); președintele Curții Constituționale (1998-2001); Fellow la Wissenschaftskolleg din Berlin (2001-2002); titularul Catedrei de drept constituțional a Universității Autonome din Madrid (2002-2009); consilier electiv la Consiliul de Stat (2004-2009); autor a numeroase lucrări publicate; avocat general la Curtea de Justiție începând cu data de 14 decembrie 2009.

Alexandra (Sacha) Prechal

născută în 1959; studii de drept (Universitatea din Groningen, 1977-1983); doctor în drept (Universitatea din Amsterdam, 1995); titular de curs de drept la Facultatea de Drept din Maastricht (1983-1987); referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (1987-1991); titular de curs la Institutul „Europa” din cadrul Facultății de Drept a Universității din Amsterdam (1991-1995); profesor de drept european la Facultatea de Drept a Universității din Tilburg (1995-2003); profesor de drept european la Facultatea de Drept a Universității din Utrecht și membră a consiliului de administrație al Institutului „Europa” din cadrul Universității din Utrecht (începând cu 2003); membră în colegiile de redacție ale mai multor reviste juridice naționale și internaționale; autoare a numeroase lucrări publicate; membră a Academiei regale de științe olandeze; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 10 iunie 2010.

Egidijus Jarašiūnas

născut în 1952; licențiat în drept al Universității din Vilnius (1974-1979); doctor în științe juridice al Academiei de Drept din Lituania (1999), avocat în Baroul din Lituania (1979-1990); deputat în Consiliul Suprem (parlamentul) al Republicii Lituania (1990-1992), apoi membru al Seimas (parlamentul) al Republicii Lituania și membru al Comitetului de stat și de drept (1992-1996); judecător la Curtea Constituțională a Republicii Lituania (1996-2005), apoi consilier al președintelui Curții Constituționale a Republicii Lituania (din 2006); asistent la Catedra de drept constituțional a Facultății de Drept a Universității „Mykolas Romeris” (1997-2000), apoi profesor asociat (2000-2004), ulterior profesor (din 2004) la catedra menționată și, în sfârșit, șef al Catedrei de drept constituțional (2005-2007); decan al Facultății de Drept a Universității „Mykolas Romeris” (2007-2010); membru al Comisiei de la Veneția (2006-2010); semnatar al Actului din 11 martie 1990 de restaurare a independenței Lituaniei; autor a numeroase lucrări juridice publicate; judecător la Curtea de Justiție începând cu data de 6 octombrie 2010.

Roger Grass

născut în 1948; absolvent al Institutului de Studii Politice din Paris, titular al unei diplome de studii superioare de drept public; procuror adjunct al Republicii pe lângă Tribunalul de Mare Instanță din Versailles; administrator principal la Curtea de Justiție; secretarul general al Parchetului de pe lângă Curtea de Apel din Paris; membru în cabinetul ministrului justiției; referent juridic al președintelui Curții de Justiție; grefier la Curtea de Justiție în perioada cuprinsă între 10 februarie 1994 și 6 octombrie 2010.

Alfredo Calot Escobar

născut în 1961; licențiat în drept al Universității din Valencia (1979-1984); analist comercial la Consiliul Camerelor de Comerț ale Comunității Autonome Valencia (1986); jurist-lingvist la Curtea de Justiție (1986-1990); jurist-revizor la Curtea de Justiție (1990-1993); administrator la Serviciul presă și informare al Curții de Justiție (1993-1995); administrator la Secretariatul Comisiei instituționale a Parlamentului European (1995-1996); atașat pe lângă grefierul Curții de Justiție (1996-1999); referent juridic la Curtea de Justiție (1999-2000); șef al Unității de traducere de limbă spaniolă la Curtea de Justiție (2000-2001); director, apoi director general al Direcției generale de traducere a Curții de Justiție (2001-2010); grefier al Curții de Justiție începând cu data de 7 octombrie 2010.

2. Modificări în compunerea Curții de Justiție în 2010

Ședința solemnă din 10 iunie 2010

Ca urmare a demisiei domnului Christiaan Timmermans, reprezentanții guvernelor statelor membre ale Uniunii Europene au numit-o, prin decizia din 2 iunie 2009, pe doamna Alexandra Prechal ca judecător la Curtea de Justiție a Uniunii Europene, pentru durata rămasă din mandatul domnului Timmermans, și anume pentru perioada cuprinsă între 10 iunie 2010 și 6 octombrie 2012.

Ședința solemnă din 6 octombrie 2010

În urma demisiei domnului Pranas Kūris, reprezentanții guvernelor statelor membre ale Uniunii Europene l-au numit, prin decizia din 29 septembrie 2010, pe domnul Egidijus Jarašiūnas ca judecător la Curtea de Justiție a Uniunii Europene, pentru restul duratei mandatului domnului Kūris, și anume pentru perioada cuprinsă între 6 octombrie 2010 și 6 octombrie 2012.

În urma demisiei domnului Roger Grass, care exercită funcția de grefier al Curții de Justiție de la 10 februarie 1994, judecătorii și avocații generali l-au ales, la 14 septembrie 2010, pe domnul Alfredo Calot Escobar ca grefier al Curții de Justiție, pentru un mandat de șase ani, și anume pentru perioada cuprinsă între 7 octombrie 2010 și 6 octombrie 2016.

3. Ordini protocolare

de la 1 ianuarie 2010 până la 10 iunie 2010

Domnul V. SKOURIS, președintele Curții
 Domnul A. TIZZANO, președintele Camerei întâi
 Domnul J. N. CUNHA RODRIGUES, președintele
 Camerei a doua
 Domnul K. LENAERTS, președintele Camerei
 a treia
 Domnul J.-C. BONICHOT, președintele Camerei
 a patra
 Domnul P. MENGGOZZI, prim-avocat general
 Doamna R. SILVA de LAPUERTA, președintele
 Camerei a șaptea
 Domnul E. LEVITS, președintele Camerei
 a cincea
 Doamna P. LINDH, președintele Camerei a șasea
 Doamna C. TOADER, președintele Camerei
 a opta
 Domnul C. W. A. TIMMERMANS, judecător
 Domnul A. ROSAS, judecător
 Doamna J. KOKOTT, avocat general
 Domnul K. SCHIEMANN, judecător
 Domnul P. KÜRIS, judecător
 Domnul E. JUHÁSZ, judecător
 Domnul G. ARESTIS, judecător
 Domnul A. BORG BARTHET, judecător
 Domnul M. ILEŠIČ, judecător
 Domnul J. MALENOVSKÝ, judecător
 Domnul U. LÖHMUS, judecător
 Domnul A. Ó CAOIMH, judecător
 Domnul L. BAY LARSEN, judecător
 Doamna E. SHARPSTON, avocat general
 Domnul Y. BOT, avocat general
 Domnul J. MAZÁK, avocat general
 Domnul T. von DANWITZ, judecător
 Doamna V. TRSTENJAK, avocat general
 Domnul A. ARABADJIEV, judecător
 Domnul J.-J. KASEL, judecător
 Domnul M. SAFJAN, judecător
 Domnul D. ŠVÁBY, judecător
 Doamna M. BERGER, judecător
 Domnul N. JÄÄSKINEN, avocat general
 Domnul P. CRUZ VILLALÓN, avocat general

Domnul R. GRASS, grefier

de la 11 iunie 2010 până la 6 octombrie 2010

Domnul V. SKOURIS, președintele Curții
 Domnul A. TIZZANO, președintele Camerei întâi
 Domnul J. N. CUNHA RODRIGUES, președintele
 Camerei a doua
 Domnul K. LENAERTS, președintele Camerei
 a treia
 Domnul J.-C. BONICHOT, președintele Camerei
 a patra
 Domnul P. MENGGOZZI, prim-avocat general
 Doamna R. SILVA de LAPUERTA, președintele
 Camerei a șaptea
 Domnul E. LEVITS, președintele Camerei a cincea
 Doamna P. LINDH, președintele Camerei a șasea
 Doamna C. TOADER, președintele Camerei
 a opta
 Domnul C. W. A. TIMMERMANS, judecător
 Domnul A. ROSAS, judecător
 Doamna J. KOKOTT, avocat general
 Domnul K. SCHIEMANN, judecător
 Domnul P. KÜRIS, judecător
 Domnul E. JUHÁSZ, judecător
 Domnul G. ARESTIS, judecător
 Domnul A. BORG BARTHET, judecător
 Domnul M. ILEŠIČ, judecător
 Domnul J. MALENOVSKÝ, judecător
 Domnul U. LÖHMUS, judecător
 Domnul A. Ó CAOIMH, judecător
 Domnul L. BAY LARSEN, judecător
 Doamna E. SHARPSTON, avocat general
 Domnul Y. BOT, avocat general
 Domnul J. MAZÁK, avocat general
 Domnul T. von DANWITZ, judecător
 Doamna V. TRSTENJAK, avocat general
 Domnul A. ARABADJIEV, judecător
 Domnul J.-J. KASEL, judecător
 Domnul M. SAFJAN, judecător
 Domnul D. ŠVÁBY, judecător
 Doamna M. BERGER, judecător
 Domnul N. JÄÄSKINEN, avocat general
 Domnul P. CRUZ VILLALÓN, avocat general
 Doamna A. PRECHAL, judecător

Domnul R. GRASS, grefier

**de la 7 octombrie 2010 până la
31 decembrie 2010**

Domnul V. SKOURIS, președintele Curții
Domnul A. TIZZANO, președintele Camerei întâi
Domnul J. N. CUNHA RODRIGUES, președintele
Camerei a doua
Domnul K. LENAERTS, președintele Camerei
a treia
Domnul J.-C. BONICHOT, președintele Camerei
a patra
Domnul Y. BOT, prim-avocat general
Domnul K. SCHIEMANN, președintele Camerei
a opta
Domnul A. ARABADJIEV, președintele Camerei
a șasea
Domnul J.-J. KASEL, președintele Camerei
a cincea
Domnul D. ŠVÁBY, președintele Camerei a șaptea
Domnul A. ROSAS, judecător
Doamna R. SILVA de LAPUERTA, judecător
Doamna J. KOKOTT, avocat general
Domnul E. JUHÁSZ, judecător
Domnul G. ARESTIS, judecător
Domnul A. BORG BARTHET, judecător
Domnul M. ILEŠIČ, judecător
Domnul J. MALENOVSKÝ, judecător
Domnul U. LÖHMUS, judecător
Domnul E. LEVITS, judecător
Domnul A. Ó CAOIMH, judecător
Domnul L. BAY LARSEN, judecător
Doamna E. SHARPSTON, avocat general
Domnul P. MENGGOZZI, avocat general
Doamna P. LINDH, judecător
Domnul J. MAZÁK, avocat general
Domnul T. von DANWITZ, judecător
Doamna V. TRSTENJAK, avocat general
Doamna C. TOADER, judecător
Domnul M. SAFJAN, judecător
Doamna M. BERGER, judecător
Domnul N. JÄÄSKINEN, avocat general
Domnul P. CRUZ VILLALÓN, avocat general
Doamna A. PRECHAL, judecător
Domnul E. JARAŠIŪNAS, judecător

Domnul A. CALOT ESCOBAR, grefier

4. Foști membri ai Curții de Justiție

Pilotti Massimo, judecător (1952-1958), președinte din 1952 până în 1958
Serrarens Petrus, judecător (1952-1958)
Van Kleffens Adrianus, judecător (1952-1958)
Rueff Jacques, judecător (1952-1959 și 1960-1962)
Riese Otto, judecător (1952-1963)
Lagrange Maurice, avocat general (1952-1964)
Delvaux Louis, judecător (1952-1967)
Hammes Charles Léon, judecător (1952-1967), președinte din 1964 până în 1967
Roemer Karl, avocat general (1953-1973)
Catalano Nicola, judecător (1958-1962)
Rossi Rino, judecător (1958-1964)
Donner Andreas Matthias, judecător (1958-1979), președinte din 1958 până în 1964
Trabucchi Alberto, judecător (1962-1972), ulterior avocat general (1973-1976)
Lecourt Robert, judecător (1962-1976), președinte din 1967 până în 1976
Strauss Walter, judecător (1963-1970)
Gand Joseph, avocat general (1964-1970)
Monaco Riccardo, judecător (1964-1976)
Mertens de Wilmars Josse J., judecător (1967-1984), președinte din 1980 până în 1984
Pescatore Pierre, judecător (1967-1985)
Dutheillet de Lamothe Alain Louis, avocat general (1970-1972)
Kutscher Hans, judecător (1970-1980), președinte din 1976 până în 1980
Mayras Henri, avocat general (1972-1981)
O'Dalaigh Cearbhall, judecător (1973-1974)
Sørensen Max, judecător (1973-1979)
Reischl Gerhard, avocat general (1973-1981)
Warner Jean-Pierre, avocat general (1973-1981)
Mackenzie Stuart Alexander J., judecător (1973-1988), președinte din 1984 până în 1988
O'Keeffe Aindrias, judecător (1975-1985)
Touffait Adolphe, judecător (1976-1982)
Capotorti Francesco, judecător (1976), ulterior avocat general (1976-1982)
Bosco Giacinto, judecător (1976-1988)
Koopmans Thymen, judecător (1979-1990)
Due Ole, judecător (1979-1994), președinte din 1988 până în 1994
Everling Ulrich, judecător (1980-1988)
Chloros Alexandros, judecător (1981-1982)
Rozès Simone, avocat general (1981-1984)
Verloren van Themaat Pieter, avocat general (1981-1986)
Slynn Sir Gordon, avocat general (1981-1988), ulterior judecător (1988-1992)
Grévisse Fernand, judecător (1981-1982 și 1988-1994)
Bahlmann Kai, judecător (1982-1988)
Galmot Yves, judecător (1982-1988)
Mancini G. Federico, avocat general (1982-1988), ulterior judecător (1988-1999)
Kakouris Constantinos, judecător (1983-1997)
Darmon Marco, avocat general (1984-1994)

Joliet René, judecător (1984-1995)
Lenz Carl Otto, avocat general (1984-1997)
O'Higgins Thomas Francis, judecător (1985-1991)
Schockweiler Fernand, judecător (1985-1996)
Da Cruz Vilaça José Luís, avocat general (1986-1988)
De Carvalho Moithinho de Almeida José Carlos, judecător (1986-2000)
Mischo Jean, avocat general (1986-1991 și 1997-2003)
Rodríguez Iglesias Gil Carlos, judecător (1986-2003), președinte din 1994 până în 2003
Diez de Velasco Manuel, judecător (1988-1994)
Zuleeg Manfred, judecător (1988-1994)
Van Gerven Walter, avocat general (1988-1994)
Tesauro Giuseppe, avocat general (1988-1998)
Jacobs Francis Geoffrey, avocat general (1988-2006)
Kapteyn Paul Joan George, judecător (1990-2000)
Murray John L., judecător (1991-1999)
Gulmann Claus Christian, avocat general (1991-1994), ulterior judecător (1994-2006)
Edward David Alexander Ogilvy, judecător (1992-2004)
Elmer Michael Bendik, avocat general (1994-1997)
Hirsch Günter, judecător (1994-2000)
Cosmas Georges, avocat general (1994-2000)
La Pergola Antonio Mario, judecător (1994 și 1999-2006), avocat general (1995-1999)
Puissochet Jean-Pierre, judecător (1994-2006)
Léger Philippe, avocat general (1994-2006)
Ragnemalm Hans, judecător (1995-2000)
Fennelly Nial, avocat general (1995-2000)
Sevón Leif, judecător (1995-2002)
Wathelet Melchior, judecător (1995-2003)
Jann Peter, judecător (1995-2009)
Ruiz-Jarabo Colomer Dámaso, avocat general (1995-2009)
Schintgen Romain, judecător (1996-2008)
Ioannou Krateros, judecător (1997-1999)
Alber Siegbert, avocat general (1997-2003)
Saggio Antonio, avocat general (1998-2000)
O'Kelly Macken Fidelma, judecător (1999-2004)
Von Bahr Stig, judecător (2000-2006)
Colneric Ninon, judecător (2000-2006)
Geelhoed Leendert A., avocat general (2000-2006)
Stix-Hackl Christine, avocat general (2000-2006)
Timmermans Christiaan Willem Anton, judecător (2000-2010)
Poiares Pessoa Maduro Luís Miguel, avocat general (2003-2009)
Makarczyk Jerzy, judecător (2004-2009)
Klučka Ján, judecător (2004-2009)
Kūris Pranas, judecător (2004-2010)

Președinți

Pilotti Massimo (1952-1958)
Donner Andreas Matthias (1958-1964)
Hammes Charles Léon (1964-1967)
Lecourt Robert (1967-1976)
Kutscher Hans (1976-1980)
Mertens de Wilmars Josse J. (1980-1984)
Mackenzie Stuart Alexander John (1984-1988)
Due Ole (1988-1994)
Rodríguez Iglésias Gil Carlos (1994-2003)

Grefieri

Van Houtte Albert (1953-1982)
Heim Paul (1982-1988)
Giraud Jean-Guy (1988-1994)
Grass Roger (1994-2010)

D – Statistici judiciare ale Curții de Justiție

Activitatea generală a Curții de Justiție

1. Cauze introduse, cauze soluționate, cauze aflate pe rol (2006-2010)

Cauze introduse

2. Natura procedurilor (2006-2010)
3. Domeniul acțiunii (2010)
4. Acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor de către un stat membru (2006-2010)

Cauze soluționate

5. Natura procedurilor (2006-2010)
6. Hotărâri, ordonanțe, avize (2010)
7. Completul de judecată (2006-2010)
8. Cauze soluționate prin hotărâre, aviz sau ordonanță cu caracter jurisdicțional (2006-2010)
9. Domeniul acțiunii (2006-2010)
10. Domeniul acțiunii (2010)
11. Hotărâri privind neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru: soluția (2006-2010)
12. Durata procedurilor (hotărâri și ordonanțe cu caracter jurisdicțional) (2006-2010)

Cauze aflate pe rol la 31 decembrie

13. Natura procedurilor (2006-2010)
14. Completul de judecată (2006-2010)

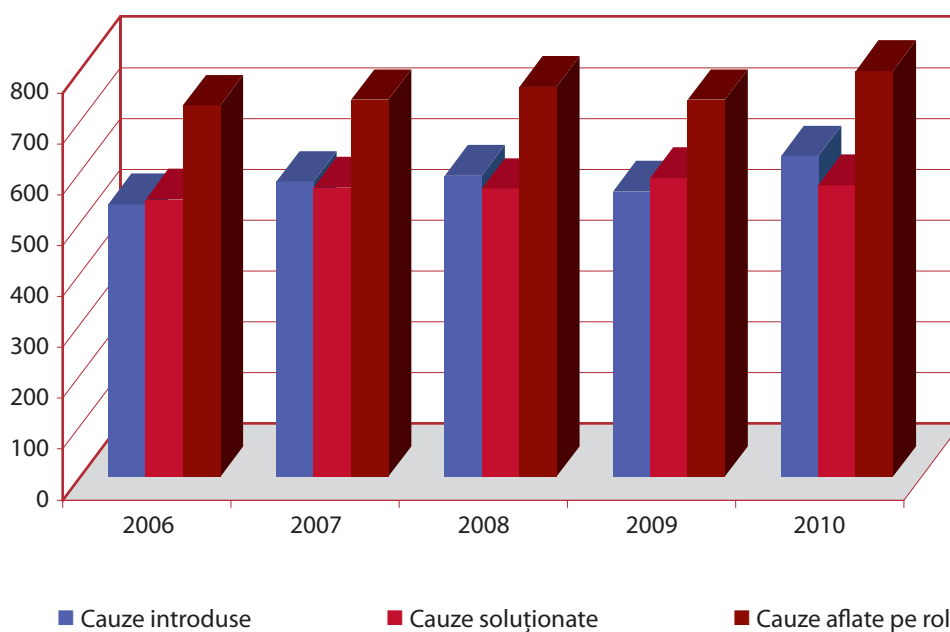
Diverse

15. Proceduri accelerate (2006-2010)
16. Proceduri preliminare de urgență (2008-2010)
17. Măsuri provizorii (2010)

Evoluția generală a activității judiciare (1952-2010)

18. Cauze introduse și hotărâri
19. Trimiteri preliminare introduse (din fiecare stat membru și în fiecare an)
20. Trimiteri preliminare introduse (din fiecare stat membru și pentru fiecare instanță)
21. Acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor de către un stat membru introduse

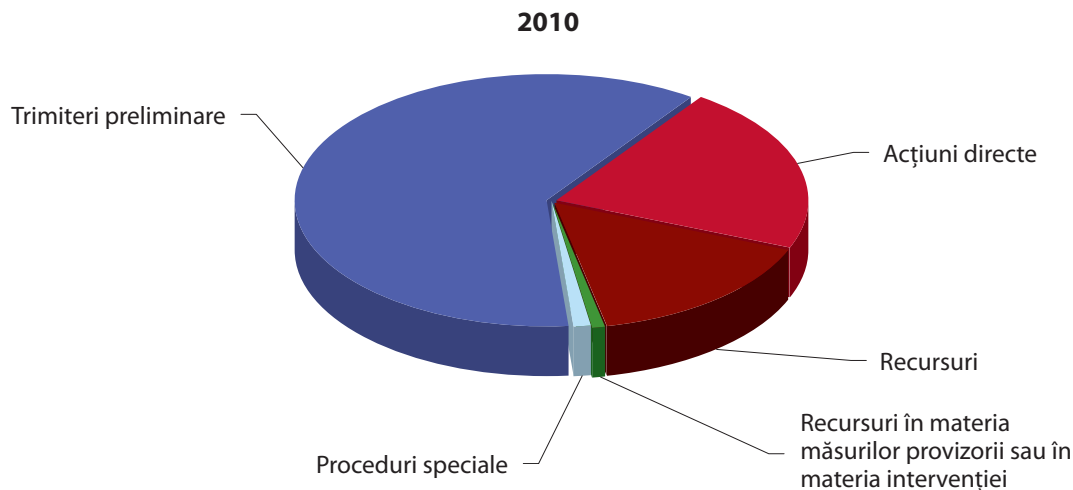
1. **Activitatea generală a Curții de Justiție** **Cauze introduse, cauze soluționate, cauze aflate pe rol** **(2006-2010)¹**

	2006	2007	2008	2009	2010
Cauze introduse	537	581	593	562	631
Cauze soluționate	546	570	567	588	574
Cauze aflate pe rol	731	742	768	742	799

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunitile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

2. Cauze introduse – Natura procedurilor (2006-2010)¹

	2006	2007	2008	2009	2010
Trimiteri preliminare	251	265	288	302	385
Acțiuni directe	201	222	210	143	136
Recursuri	80	79	78	105	97
Recursuri în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției	3	8	8	2	6
Avize			1	1	
Proceduri speciale ²	2	7	8	9	7
Total	537	581	593	562	631
Cereri privind măsuri provizorii	1	3	3	2	2

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

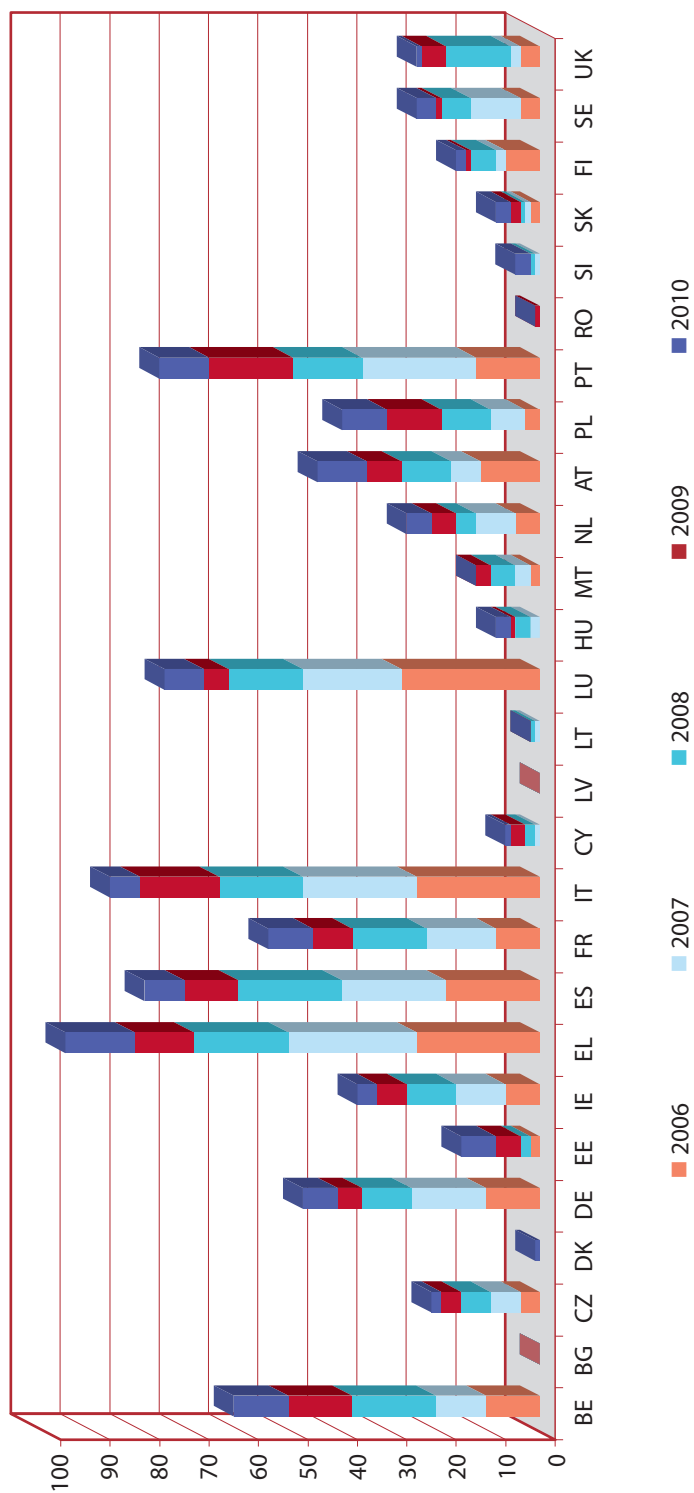
² Sunt considerate „proceduri speciale”: rectificarea hotărârii (articolul 66 din Regulamentul de procedură); stabilirea cheltuielilor de judecată (articolul 74 din Regulamentul de procedură); asistența judiciară (articolul 76 din Regulamentul de procedură); opoziția la hotărârea pronunțată într-o cauză judecată în lipsă (articolul 94 din Regulamentul de procedură); terța opoziție (articolul 97 din Regulamentul de procedură); revizuirea hotărârii (articolul 98 din Regulamentul de procedură); interpretarea hotărârii (articolul 102 din Regulamentul de procedură); examinarea propunerii primului avocat general de reexaminare a unei decizii a Tribunalului (articolul 62 din Statutul Curții); procedura de poprire (Protocolul privind privilegiile și imunitățile); cauzele în materie de imunitate (Protocolul privind privilegiile și imunitățile).

3. Cauze introduse – Domeniul acțiunii (2010)¹

	Acțiuni directe	Trimiteri preliminare	Recursuri	Recursuri în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției	Total	Proceduri speciale
Accesul la documente			4		4	
Achiziții publice	6	5	4		15	
Acțiunea externă a Uniunii Europene		5	1		6	
Agricultură	5	20			25	
Ajutoare de stat	4	4	15		24	
Apropierea legislațiilor	10	16			26	
Cetățenia Uniunii		2			2	
Concurență		5	13		20	
Dispoziții financiare (buget, cadrul financiar, resurse proprii, combaterea fraudei)	1	5			6	
Drept instituțional	2	1	17		22	2
Dreptul întreprinderilor	12	1			13	
Educația, formarea profesională, tineretul și sportul			1		1	
Energie		7			7	
Fiscalitate	5	57			62	
Înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (Regulamentul REACH)	1				1	
Libera circulație a capitalurilor	4	3			7	
Libera circulație a mărfurilor		5			5	
Libera circulație a persoanelor	2	10	1		13	
Libera prestare a serviciilor	13	38			51	
Libertatea de stabilire	1	5			6	
Mediu	34	26			61	
Politica comercială		1	3		4	
Politica economică și monetară			1		1	
Politica externă și de securitate comună	1		6		7	
Politica industrială	6	6			12	
Politica socială	5	40			45	
Principiile dreptului Uniunii	1	11			12	
Proprietate intelectuală și industrială		19	30		49	
Protecția consumatorilor	1	9			10	
Sănătatea publică	1	3			4	
Securitatea socială a lucrătorilor migranți	2	7			9	
Spațiul de libertate, securitate și justiție	5	38			43	
Transporturi	13	11	1		25	
Uniunea vamală și Tariful vamal comun		21			21	
TFUE	135	381	97	6	619	2
Privilegii și imunități		4			4	
Procedură						5
Statutul funcționarilor	1				1	
Diverse	1	4			5	5
TOTAL GENERAL	136	385	97	6	624	7

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reuniturile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

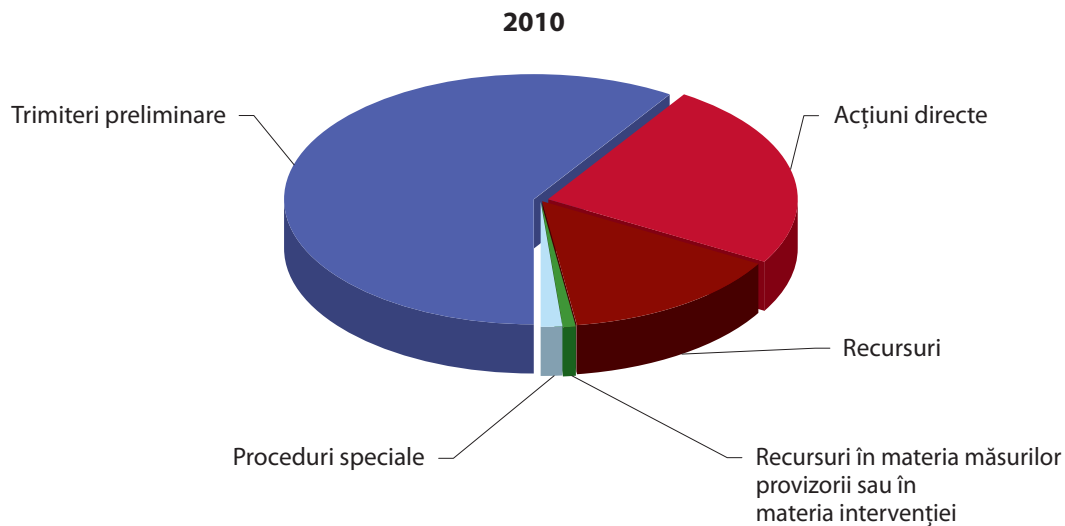
4. Cauze introduse – Acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor de către un stat membru (2006-2010)¹⁾

	2006	2007	2008	2009	2010
Belgia	11	10	17	13	11
Bulgaria					
Republica Cehă	4	6	6	4	2
Danemarca					1
Germania	11	15	10	5	7
Estonia	2		2	5	7
Irlanda	7	10	10	6	4
Grecia	25	26	19	12	14
Spania	19	21	21	11	8
Franța	9	14	15	8	9
Italia	25	23	17	16	6
Cipru		1	2	3	1
Letonia					
Lituania		1	1		
Luxemburg	28	20	15	5	8
Ungaria		2	3	1	3
Malta	2	3	5	3	
Țările de Jos	5	8	4	5	5
Austria	12	6	10	7	10
Polonia	3	7	10	11	9
Portugalia	13	23	14	17	10
România				1	
Slovenia		1	1		3
Slovacia	2	1	1	2	3
Finlanda	7	2	5	1	2
Suedia	4	10	6	1	4
Regatul Unit	4	2	13	5	1
Total	193	212	207	142	128

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunirile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

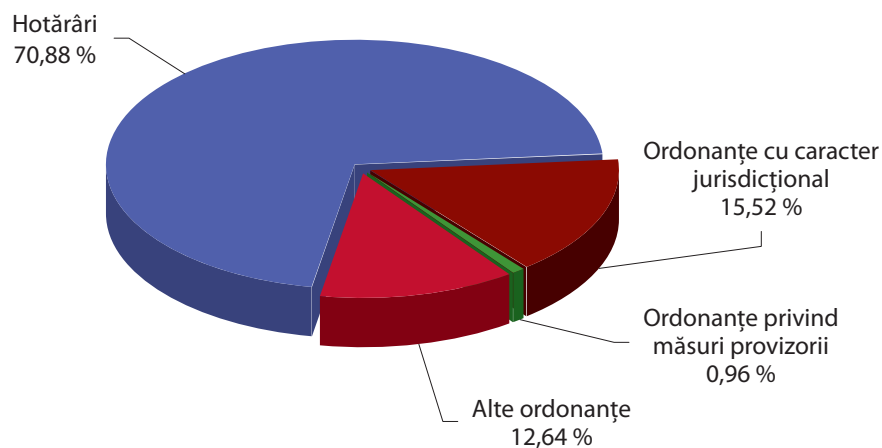
5. Cauze soluționate – Natura procedurilor (2006-2010)¹

	2006	2007	2008	2009	2010
Trimiteri preliminare	266	235	301	259	339
Acțiuni directe	212	241	181	215	139
Recursuri	63	88	69	97	84
Recursuri în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției	2	2	8	7	4
Avize	1			1	
Proceduri speciale	2	4	8	9	8
Total	546	570	567	588	574

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

6. Cauze soluționate – Hotărâri, ordonanțe, avize (2010)¹

	Hotărâri	Ordonanțe cu caracter jurisdicțional ²	Ordonanțe privind măsuri provizorii ³	Alte ordonanțe ⁴	Avize	Total
Trimiteri preliminare	239	33		21		293
Ațiuni directe	97			42		139
Recursuri	34	43	1	3		81
Recursuri în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției			4			4
Avize						
Proceduri speciale		5				5
Total	370	81	5	66		522

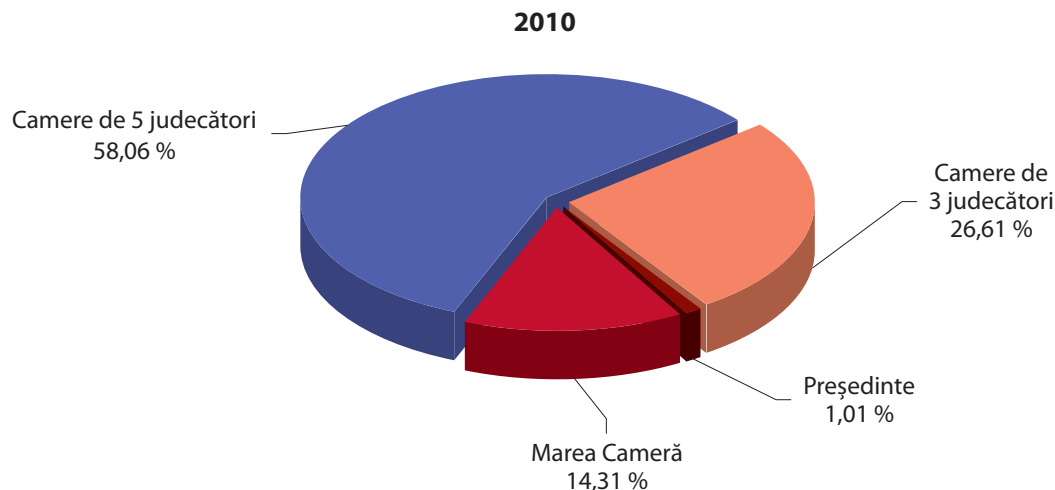
¹ Cifrele menționate (cifre nete) indică numărul total de cauze, luând în considerare reunitățile pentru motive de conexitate (o serie de cauze conexe = o cauză).

² Ordonanțe prin care se finalizează judecata, altele decât ordonanțele de radiere, de nepronunțare asupra fondului sau de trimitere la Tribunal.

³ Ordonanțe pronunțate ca urmare a unei cereri întemeiate pe articolele 278 TFUE și 279 TFUE (fostele articole 242 CE și 243 CE), pe articolul 280 TFUE (fostul articol 244 CE) sau pe dispozițiile corespunzătoare din TCEEA ori ca urmare a unui recurs formulat împotriva unei ordonanțe privind măsurile provizorii sau intervenția.

⁴ Ordonanțe prin care se finalizează judecata prin radiere, prin nepronunțare asupra fondului sau prin trimitere la Tribunal.

7. Cauze soluționate – Completul de judecată (2006-2010)¹

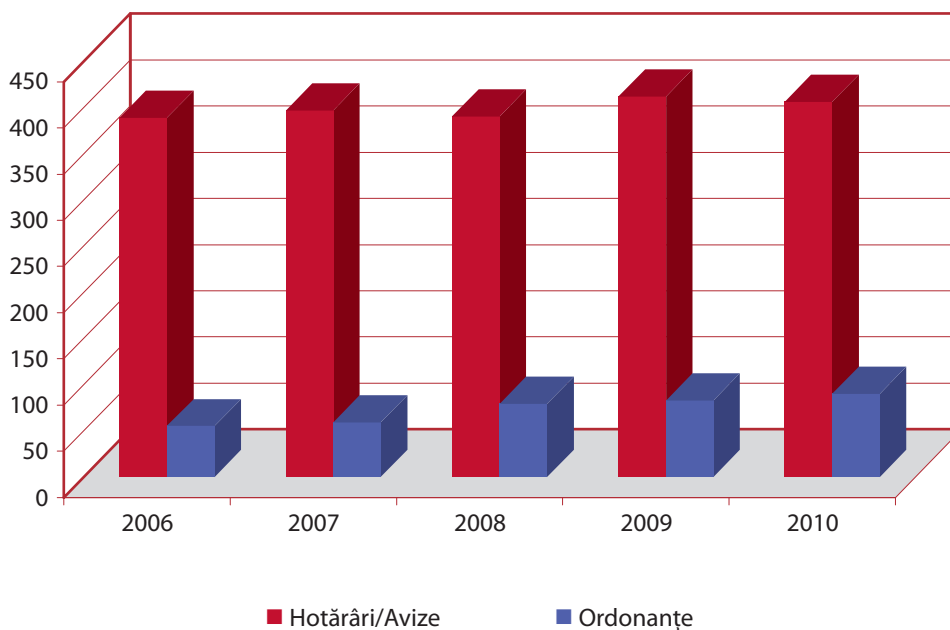

	2006			2007			2008			2009			2010		
	Hotărâri/Avize	Ordonanțe ²	Total	Hotărâri/Avize	Ordonanțe ²	Total	Hotărâri/Avize	Ordonanțe ²	Total	Hotărâri/Avize	Ordonanțe ²	Total	Hotărâri/Avize	Ordonanțe ²	Total
Ședință plenară	2		2												
Marea Cameră	55		55	51		51	66		66	41		41	70	1	71
Camere de 5 judecători	265	13	278	241	8	249	259	13	272	275	8	283	280	8	288
Camere de 3 judecători	67	41	108	105	49	154	65	59	124	96	70	166	56	76	132
Președinte		1	1		2	2		7	7		5	5		5	5
Total	389	55	444	397	59	456	390	79	469	412	83	495	406	90	496

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

² Ordonanțe prin care se finalizează judecata, altele decât ordonanțele de radiere, de nepronunțare asupra fondului sau de trimitere la Tribunal.

8. Cauze soluționate prin hotărâre, aviz sau ordonanță cu caracter jurisdicțional (2006-2010)^{1 2}

	2006	2007	2008	2009	2010
Hotărâri/Avize	389	397	390	412	406
Ordonanțe	55	59	79	83	90
Total	444	456	469	495	496

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunitările pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

² Ordonanțe prin care se finalizează judecata, altele decât ordonanțele de radiere, de nepronunțare asupra fondului sau de trimitere la Tribunal.

9. Cauze soluționate prin hotărâre, aviz sau ordonanță cu caracter jurisdicțional – Domeniul acțiunii (2006-2010)¹

	2006	2007	2008	2009	2010
Acțiunea externă a Uniunii Europene	11	9	8	8	10
Aderarea de noi state		1		1	
Agricultură	30	23	54	18	15
Ajutoare de stat	23	9	26	10	16
Apropierea legislațiilor	19	21	21	32	15
Bugetul Comunităților					1
Cercetare, informare, educație, statistică					1
Cetățenia Uniunii	4	2	7	3	6
Concurență	30	17	23	28	13
Convenția de la Roma				1	
Convenția de la Bruxelles	4	2	1	2	
Dispoziții financiare (buget, cadrul financiar, resurse proprii, combaterea fraudei)					1
Drept instituțional	15	6	15	29	26
Dreptul întreprinderilor	9	16	17	17	17
Energie	6	4	4	4	2
Fiscalitate	55	44	38	44	66
Justiție și Afaceri Interne	2		1		
Libera circulație a capitalurilor	4	13	9	7	6
Libera circulație a mărfurilor	8	14	12	13	6
Libera circulație a persoanelor	20	19	27	19	17
Libera prestare a serviciilor	17	24	8	17	30
Libertatea de stabilire	21	19	29	13	17
Mediu ²					9
Mediu și consumatori ²	40	50	43	60	48
Politica comercială	1	1	1	5	2
Politica comună în domeniul pescuitului	7	6	6	4	2
Politica economică și monetară		1	1	1	1
Politica externă și de securitate comună		4	2	2	2
Politica industrială		11	12	6	9
Politica regională	2	7	1	3	2
Politica socială	29	26	25	33	36
Principiile dreptului Uniunii	1	4	4	4	4
Privilegii și imunități	1	1	2		
Proprietate intelectuală și industrială	20	21	22	31	38
Protecția consumatorilor ²					3
Resurse proprii ale Comunităților	6	3		10	5
Securitatea socială a lucrătorilor migranți	7	7	5	3	6
Spațiul de libertate, securitate și justiție	9	17	4	26	24
Tariful vamal comun ³	7	10	5	13	7
Transporturi	9	6	4	9	4
Uniunea vamală și Tariful vamal comun ³	9	12	8	5	15
Tratatul CE	426	430	445	481	482
Tratatul UE	3	4	6	1	4
Tratatul CO		1	2		
Tratatul EA	4	1			
Procedură	2	3	5	5	6
Statutul funcționarilor	9	17	11	8	4
Diverse	11	20	16	13	10
TOTAL GENERAL	444	456	469	495	496

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunirile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

² Rubrica „Mediu și consumatori” a fost împărțită în două rubrici distincte pentru cauzele introduse după 1 decembrie 2009.

³ Rubricile „Tariful vamal comun” și „Uniune vamală” au fost regrupate într-o rubrică unică pentru cauzele introduse după 1 decembrie 2009.

10. Cauze soluționate prin hotărâre, aviz sau ordonanță cu caracter jurisdicțional – Domeniul acțiunii (2010)¹

	Hotărâri/Avize	Ordonanțe ²	Total
Acțiunea externă a Uniunii Europene	10		10
Agricultură	14	1	15
Ajutoare de stat	14	2	16
Apropierea legislațiilor	15		15
Bugetul Comunităților	1		1
Cercetare, informare, educație, statistică	1		1
Cetățenie europeană	6		6
Concurență	8	5	13
Dispoziții financiare (buget, cadrul financiar, resurse proprii, combaterea fraudei)	1		1
Drept instituțional	11	15	26
Dreptul întreprinderilor	17		17
Energie	2		2
Fiscalitate	58	8	66
Libera circulație a capitalurilor	5	1	6
Libera circulație a mărfurilor	5	1	6
Libera circulație a persoanelor	16	1	17
Libera prestare a serviciilor	26	4	30
Libertatea de stabilire	14	3	17
Mediu ³	9		9
Mediu și consumatori ³	44	4	48
Politica comercială	2		2
Politica comună în domeniul pescuitului	1	1	2
Politica economică și monetară		1	1
Politica externă și de securitate comună	2		2
Politica industrială	8	1	9
Politica regională	1	1	2
Politica socială	31	5	36
Principiile dreptului Uniunii	2	2	4
Proprietate intelectuală	19	19	38
Protecția consumatorilor ³	1	2	3
Resurse proprii ale Comunităților	5		5
Securitatea socială a lucrătorilor migranți	4	2	6
Spațiul de libertate, securitate și justiție	23	1	24
Tariful vamal comun ⁴	7		7
Transporturi	4		4
Uniunea vamală și Tariful vamal comun ⁴	12	3	15
Tratatul CE	399	83	482
Tratatul UE	4		4
Procedură		6	6
Statutul funcționarilor	3	1	4
Diverse	3	7	10
TOTAL GENERAL	406	90	496

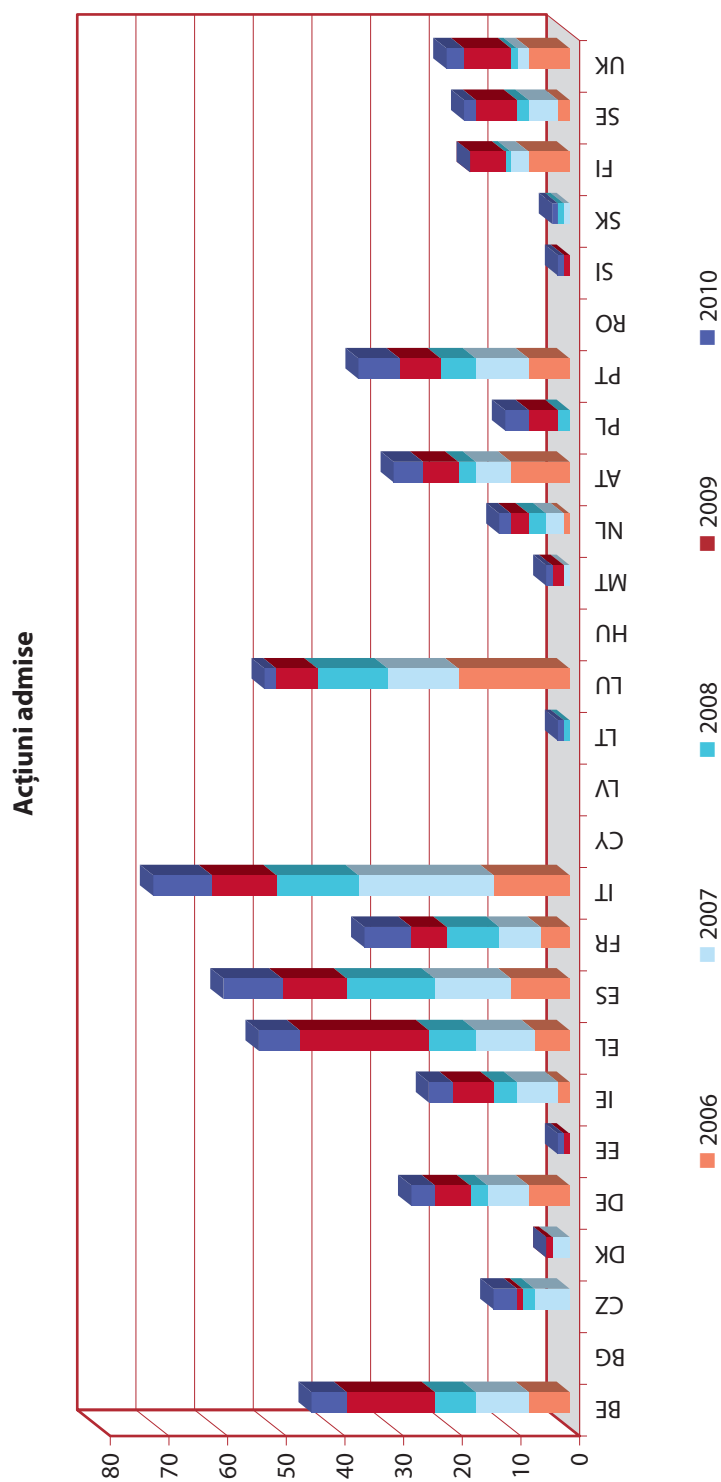
¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunirile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

² Ordonanțe prin care se finalizează judecata, altele decât ordonanțele de radiere, de nepronunțare asupra fondului sau de trimitere la Tribunal.

³ Rubrica „Mediu și consumatori” a fost împărțită în două rubrici distincte pentru cauzele introduse după 1 decembrie 2009.

⁴ Rubricile „Tariful vamal comun” și „Uniune vamală” au fost regrupate într-o rubrică unică pentru cauzele introduse după 1 decembrie 2009.

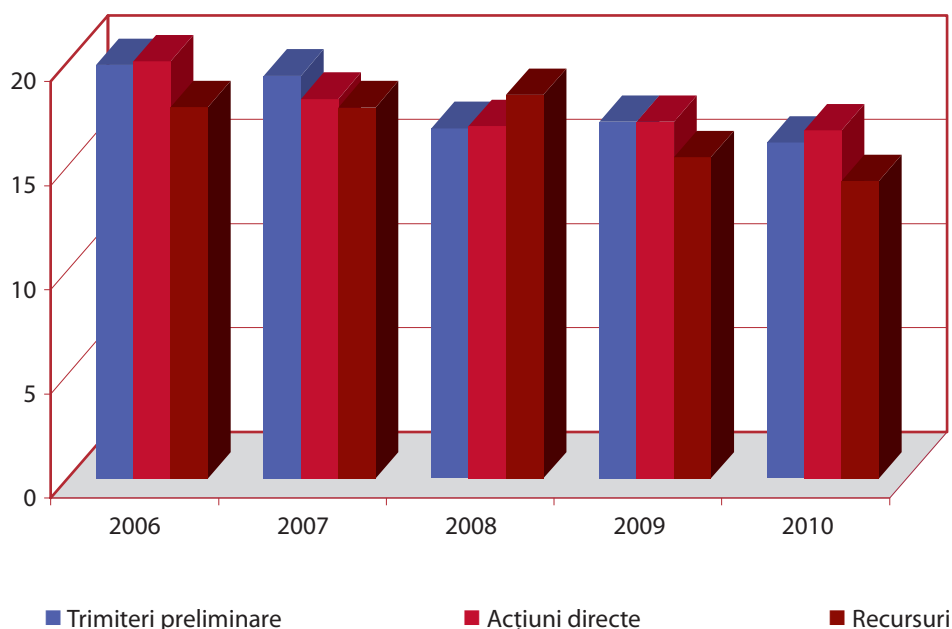
11. Cauze soluționate – Hotărâri privind neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru: soluția (2006-2010)¹

	2006		2007		2008		2009		2010	
	Constatarea neîndeplinirii obligățiilor	Respingere	Constatarea neîndeplinirii obligățiilor	Respingere	Constatarea neîndeplinirii obligățiilor	Respingere	Constatarea neîndeplinirii obligățiilor	Respingere	Constatarea neîndeplinirii obligățiilor	Respingere
Belgia	7		9	1	7		15	1	6	1
Bulgaria										
Republica Cehă			6		2		1		4	
Danemarca			3				1			
Germania	7		7	1	3	3	6	2	4	2
Estonia							1		1	
Irlanda	2	1	7	2	4		7		4	
Grecia	6		10	3	8	1	22		7	
Spania	10	1	13	1	15	1	11		10	2
Franța	5		7		9	1	6		8	2
Italia	13	1	23	2	14	1	11	4	10	
Cipru										
Letonia										
Lituania					1				1	
Luxemburg	19		12		12		7		2	
Ungaria										
Malta			1				2		1	1
Țările de Jos	1	1	3	1	3		3		2	1
Austria	10		6		3		6		5	
Polonia					2		5		4	1
Portugalia	7		9		6		7	1	7	1
România										
Slovenia							1		1	
Slovacia			1		1				1	
Finlanda	7		3	1	1	1	6	1		
Suedia	2	1	5		2	1	7		2	
Regatul Unit	7	3	2	4	1		8	1	3	1
Total	103	8	127	16	94	9	133	10	83	12

¹ Cifrele menționate (cifre nete) indică numărul total de cauze, luând în considerare reunirile pentru motive de conexitate (o serie de cauze conexe = o cauză).

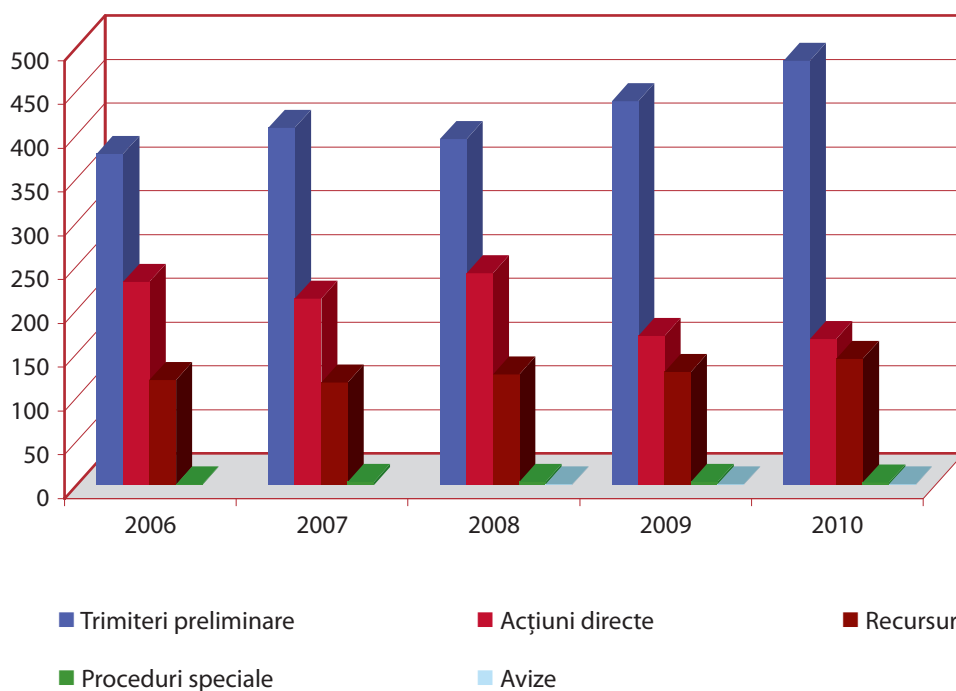
12. Cauze soluționate – Durata procedurilor (2006-2010)¹ (hotărâri și ordonanțe cu caracter jurisdicțional)

	2006	2007	2008	2009	2010
Trimiteri preliminare	19,8	19,3	16,8	17,1	16,1
Proceduri preliminare de urgență			2,1	2,5	2,1
Acțiuni directe	20	18,2	16,9	17,1	16,7
Recursuri	17,8	17,8	18,4	15,4	14,3

¹ Duratele sunt exprimate în luni și în zecimi de lună.
Sunt excluse din calculul privind durata procedurilor: cauzele ce presupun o hotărâre interlocutorie sau o activitate de cercetare judecătorească; avizele; procedurile speciale (respectiv: stabilirea cheltuielilor de judecată, asistența judiciară, opoziția, terța opoziție, interpretarea, revizuirea, rectificarea, procedura de poprire); cauzele care se finalizează prin ordonanță de radiere, de nepronunțare asupra fondului sau de trimitere la Tribunal; procedurile privind măsuri provizorii, precum și recursurile în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției.

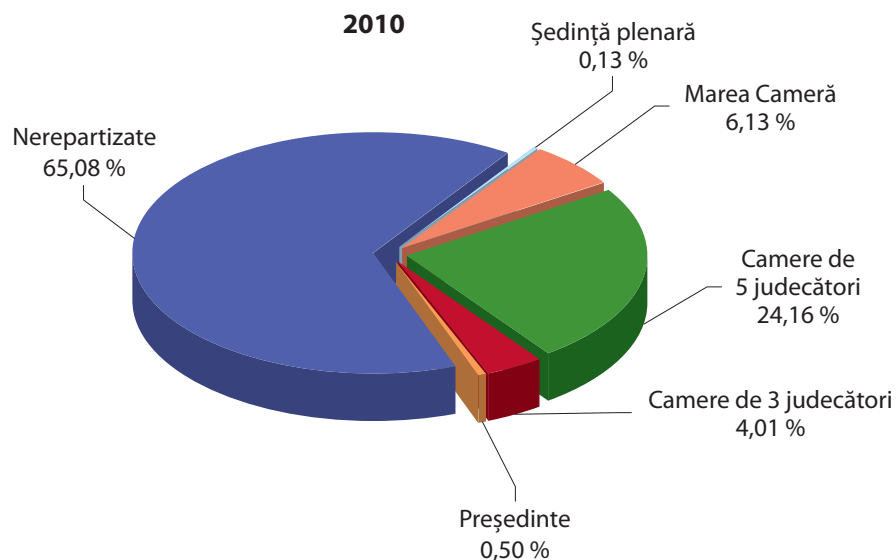
13. Cauze aflate pe rol la 31 decembrie – Natura procedurilor (2006-2010)¹

	2006	2007	2008	2009	2010
Trimiteri preliminare	378	408	395	438	484
Acțiuni directe	232	213	242	170	167
Recursuri	120	117	126	129	144
Proceduri speciale	1	4	4	4	3
Avize			1	1	1
Total	731	742	768	742	799

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunitările pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

14. Cauze aflate pe rol la 31 decembrie – Completul de judecată (2006-2010)¹

	2006	2007	2008	2009	2010
Nerepartizate	489	481	524	490	520
Ședință plenară					1
Marea Cameră	44	59	40	65	49
Camere de 5 judecători	171	170	177	169	193
Camere de 3 judecători	26	24	19	15	32
Președinte	1	8	8	3	4
Total	731	742	768	742	799

¹ Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunitările pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

15. Diverse – Proceduri accelerate (2006-2010)¹

	2006		2007		2008		2009		2010	
	Admitere	Respingere	Admitere	Respingere	Admitere	Respingere	Admitere	Respingere	Admitere	Respingere
Acțiuni directe				1						1
Trimiteri preliminare		5		5	2	6	1	3	4	7
Recursuri				1				1		
Proceduri speciale								1		
Total		5		7	2	6	1	5	4	8

16. Diverse – Proceduri preliminare de urgență (2008-2010)²

	2008		2009		2010	
	Admitere	Respingere	Admitere	Respingere	Admitere	Respingere
Agricultură		1				
Cooperare polițienească și judiciară în materie penală	2	1		1		
Spațiul de libertate, securitate și justiție	1	1	2		5	1
Total	3	3	2	1	5	1

¹ Începând cu 1 iulie 2000, o cauză poate fi judecată potrivit procedurii accelerate în temeiul dispozițiilor articolelor 62a și 104a din Regulamentul de procedură.

² De la 1 martie 2008, o procedură preliminară de urgență poate fi pusă în aplicare, în temeiul articolului 104b din Regulamentul de procedură, în cauzele care țin de spațiul de libertate, securitate și justiție.

17. Diverse – Măsuri provizorii (2010)¹

	Cereri de măsuri provizorii introduse	Recursuri în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției	Soluția		
			Respingere	Admitere	Radiere sau nepronunțare asupra fondului
Accesul la documente	1				
Ajutoare de stat		1			
Concurență		2	3		
Drept instituțional		2	1		
Mediu		1			
Politica comercială	1				
Proprietate intelectuală și industrială	1		1		
TOTAL GENERAL	3	6	5		

¹ Cifrele menționate (cifre nete) indică numărul total de cauze, luând în considerare reunitile pentru motive de conexitate (o serie de cauze conexate = o cauză).

18. Evoluția generală a activității judiciare (1952-2010) – Cauze introduse și hotărâri

Ani	Cauze introduse ¹							Hotărâri/Avize ²
	Acțiuni directe	Trimiteri preliminare	Recursuri	Recursuri în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției	Cereri de emitere a unui aviz	Total	Cereri privind măsuri provizorii	
1953	4					4		
1954	10					10		2
1955	9					9	2	4
1956	11					11	2	6
1957	19					19	2	4
1958	43					43		10
1959	46				1	47	5	13
1960	22				1	23	2	18
1961	24	1			1	26	1	11
1962	30	5				35	2	20
1963	99	6				105	7	17
1964	49	6				55	4	31
1965	55	7				62	4	52
1966	30	1				31	2	24
1967	14	23				37		24
1968	24	9				33	1	27
1969	60	17				77	2	30
1970	47	32				79		64
1971	59	37				96	1	60
1972	42	40				82	2	61
1973	131	61				192	6	80
1974	63	39				102	8	63
1975	61	69			1	131	5	78
1976	51	75			1	127	6	88
1977	74	84				158	6	100
1978	146	123			1	270	7	97
1979	1 218	106				1 324	6	138
1980	180	99				279	14	132
1981	214	108				322	17	128
1982	217	129				346	16	185
1983	199	98				297	11	151
1984	183	129				312	17	165
1985	294	139				433	23	211
1986	238	91				329	23	174
1987	251	144				395	21	208
1988	193	179				372	17	238
1989	244	139				383	19	188

>>>

Ani	Cauze introduse ¹							Hotărâri/Avize ²
	Acțiuni directe	Trimiteri preliminare	Recursuri	Recursuri în materia măsurilor provizorii sau în materia intervenției	Cereri de emitere a unui aviz	Total	Cereri privind măsuri provizorii	
1990	221	141	15	1		378	12	193
1991	140	186	13	1	2	342	9	204
1992	251	162	24	1	2	440	5	210
1993	265	204	17			486	13	203
1994	125	203	12	1	3	344	4	188
1995	109	251	46	2		408	3	172
1996	132	256	25	3		416	4	193
1997	169	239	30	5		443	1	242
1998	147	264	66	4		481	2	254
1999	214	255	68	4		541	4	235
2000	197	224	66	13	2	502	4	273
2001	187	237	72	7		503	6	244
2002	204	216	46	4		470	1	269
2003	277	210	63	5	1	556	7	308
2004	219	249	52	6	1	527	3	375
2005	179	221	66	1		467	2	362
2006	201	251	80	3		535	1	351
2007	221	265	79	8		573	3	379
2008	210	288	77	8	1	584	3	333
2009	143	302	104	2	1	552	1	377
2010	136	385	97	6		624	2	370
Total	8 601	7 005	1 118	85	19	16 828	351	8 637

¹ Cifre brute; sunt excluse procedurile speciale.

² Cifre nete.

19. Evoluția generală a activității judiciare (1952-2010) – Trimiteri preliminare introduse
(din fiecare stat membru și în fiecare an)

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Altele ¹	Total
1961																		1											1
1962																		5											5
1963															1			5											6
1964											2							4											6
1965					4					2								1											7
1966																		1											1
1967	5				11					3					1			3											23
1968	1				4					1	1							2											9
1969	4				11					1					1														17
1970	4				21					2	2							3											32
1971	1				18					6	5				1			6											37
1972	5				20					1	4							10											40
1973	8				37					4	5				1			6											61
1974	5				15					6	5							7									1		39
1975	7			1	26					15	14				1			4									1		69
1976	11				28					8	12							14									1		75
1977	16			1	30		2			14	7							9									5		84
1978	7			3	46		1			12	11							38									5		123
1979	13			1	33		2			18	19				1			11									8		106
1980	14			2	24		3			14	19							17									6		99
1981	12			1	41					17	11				4			17									5		108
1982	10			1	36					39	18							21									4		129
1983	9			4	36					15	7							19									6		98
1984	13			2	38					34	10							22									9		129
1985	13				40					45	11				6			14									8		139
																													>>>

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Altele ¹	Total
1986	13			4	18		4	2	1	19	5				1			16									8		91
1987	15			5	32		2	17	1	36	5				3			19									9		144
1988	30			4	34				1	38	28				2			26									16		179
1989	13			2	47		1	2	2	28	10				1			18			1						14		139
1990	17			5	34		4	2	6	21	25				4			9			2						12		141
1991	19			2	54		2	3	5	29	36				2			17			3						14		186
1992	16			3	62			1	5	15	22				1			18			1						18		162
1993	22			7	57		1	5	7	22	24				1			43			3						12		204
1994	19			4	44		2		13	36	46				1			13			1						24		203
1995	14			8	51		3	10	10	43	58				2			19	2		5					6	20		251
1996	30			4	66			4	6	24	70				2			10	6		6				3	4	21		256
1997	19			7	46		1	2	9	10	50				3			24	35		2				6	7	18		239
1998	12			7	49		3	5	55	16	39				2			21	16		7				2	6	24		264
1999	13			3	49		2	3	4	17	43				4			23	56		7				4	5	22		255
2000	15			3	47		2	3	5	12	50							12	31		8				5	4	26	1	224
2001	10			5	53		1	4	4	15	40				2			14	57		4				3	4	21		237
2002	18			8	59			7	3	8	37				4			12	31		3				7	5	14		216
2003	18			3	43		2	4	8	9	45				4			28	15		1				4	4	22		210
2004	24			4	50		1	18	8	21	48				1	2		28	12		1				4	5	22		249
2005	21		1	4	51		2	11	10	17	18				2	3		36	15	1	2				4	11	12		221
2006	17		3	3	77		1	14	17	24	34			1	1	4		20	12	2	3			1	5	2	10		251
2007	22	1	2	5	59	2	2	8	14	26	43			1		2		19	20	7	3	1		1	5	6	16		265
2008	24		1	6	71	2	1	9	17	12	39	1	3	3	4	6		34	25	4	1				4	7	14		288
2009	35	8	5	3	59	2		11	11	28	29	1	4	3		10	1	24	15	10	3	1	2	1	2	5	28	1	302
2010	37	9	3	10	71		4	6	22	33	49	3	2	2	9	6		24	15	8	10	17	1	5	6	6	29		385
Total	651	18	15	135	1 802	6	55	151	244	816	1 056	2	10	10	73	33	1	767	363	32	77	19	3	8	64	87	505	2	7 005

¹ Cauza C-265/00, Campina Melkunie (Cour de Justice Benelux/Benelux Gerechtshof).
Cauza C-196/09, Miles și alții (Chambre de recours des écoles européennes).

**20. Evoluția generală a activității judiciare (1952-2010) –
Trimiteri preliminare introduse (din fiecare stat membru și pentru
fiecare instanță)**

			Total
Belgia	Cour constitutionnelle	17	
	Cour de cassation	77	
	Conseil d'État	62	
	Alte instanțe	495	651
Bulgaria	Софийски градски съд Търговско отделение	1	
	Alte instanțe	17	18
Republica Cehă	Nejvyšší soud	1	
	Nejvyšší správní soud	5	
	Ústavní soud		
	Alte instanțe	9	15
Danemarca	Højesteret	29	
	Alte instanțe	106	135
Germania	Bundesgerichtshof	130	
	Bundesverwaltungsgericht	100	
	Bundesfinanzhof	272	
	Bundesarbeitsgericht	23	
	Bundessozialgericht	74	
	Staatsgerichtshof des Landes Hessen	1	
	Alte instanțe	1 202	1 802
Estonia	Riigikohus	1	
	Alte instanțe	5	6
Irlanda	Supreme Court	18	
	High Court	15	
	Alte instanțe	22	55
Grecia	Άρειος Πάγος	10	
	Συμβούλιο της Επικρατείας	44	
	Alte instanțe	97	151
Spania	Tribunal Supremo	35	
	Audiencia Nacional	1	
	Juzgado Central de lo Penal	7	
	Alte instanțe	201	244
Franța	Cour de cassation	93	
	Conseil d'Etat	63	
	Alte instanțe	660	816
Italia	Corte suprema di Cassazione	108	
	Corte Costituzionale	1	
	Consiglio di Stato	64	
	Alte instanțe	883	1 056
Cipru	Ανώτατο Δικαστήριο	2	
	Alte instanțe		2

>>>

			Total
Letonia	Augstākā tiesa	9	
	Satversmes tiesa		
	Alte instanțe	1	10
Lituania	Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas	1	
	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas	3	
	Lietuvos vyriausiasis administracinis Teismas	3	
	Alte instanțe	3	10
Luxemburg	Cour supérieure de justice	10	
	Cour de cassation	8	
	Conseil d'Etat	13	
	Cour administrative	7	
	Alte instanțe	35	73
Ungaria	Legfelsőbb Bíróság	3	
	Fővárosi Ítéltábla	2	
	Szegedi Ítéltábla	1	
	Alte instanțe	27	33
Malta	Qorti Kostituzzjonali		
	Qorti ta' l-Appel		
	Alte instanțe	1	1
Țările de Jos	Raad van State	74	
	Hoge Raad der Nederlanden	194	
	Centrale Raad van Beroep	49	
	College van Beroep voor het Bedrijfsleven	139	
	Tariefcommissie	34	
	Alte instanțe	277	767
Austria	Verfassungsgerichtshof	4	
	Oberster Gerichtshof	78	
	Oberster Patent- und Markensenat	3	
	Bundesvergabeamt	24	
	Verwaltungsgerichtshof	61	
	Vergabekontrollsenat	4	
	Alte instanțe	189	363
Polonia	Sąd Najwyższy	5	
	Naczelny Sąd Administracyjny	12	
	Trybunał Konstytucyjny		
	Alte instanțe	15	32
Portugalia	Supremo Tribunal de Justiça	2	
	Supremo Tribunal Administrativo	40	
	Alte instanțe	35	77
România	Înalta Curte de Casație și Justiție	2	
	Curtea de Apel	10	
	Alte instanțe	7	19

>>>

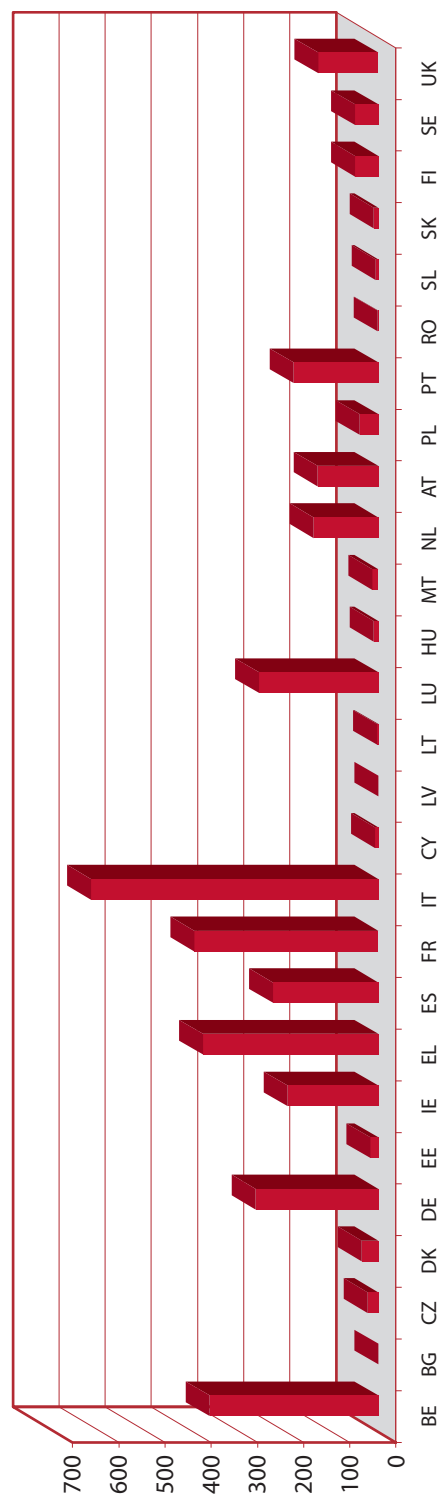
			Total
Slovenia	Vrhovno sodišče		
	Ustavno sodišče		
	Alte instanțe	3	3
Slovacia	Ústavný Súd		
	Najvyšší súd	5	
	Alte instanțe	3	8
Finlanda	Korkein hallinto-oikeus	29	
	Korkein oikeus	11	
	Alte instanțe	24	64
Suedia	Högsta Domstolen	14	
	Marknadsdomstolen	5	
	Regeringsrätten	24	
	Alte instanțe	44	87
Regatul Unit	House of Lords	40	
	Court of Appeal	64	
	Alte instanțe	401	505
Altele	Cour de Justice Benelux/Benelux Gerechtshof ¹	1	1
	Chambre de recours des écoles européennes ²	1	1
Total			7 005

¹ Cauza C-265/00, Campina Melkunie.

² Cauza C-196/09, Miles și alții.

21. Evoluția generală a activității judiciare (1952-2010) – Acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor de către un stat membru introduse

1952-2010

	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK	Total
1952-2010	364		22	35	265	17	196	379	227	398	621	7		2	258	9	13	139	131	40	182	1	5	9	50	50	129	3 549

Capitolul II

Tribunalul

A – Activitatea Tribunalului în 2010

de Marc Jaeger, președintele Tribunalului

2010 a fost, pentru Tribunal, un an de reînnoire parțială în ceea ce privește paisprezece dintre membrii săi. În timp ce mandatele a unsprezece dintre aceștia au fost reînnoite, Tribunalul a regretat plecarea a trei membri care cumulează o experiență de mai mult de 27 de ani în serviciul instanței: domnii A. W. H. Meij și M. Vilaras, judecători la Tribunal din 1998, și domnul V. M. Ciucă, judecător la Tribunal din 2007, înlocuiți de domnii M. Van der Woude, D. Gratsias și, respectiv, A. Popescu. Colegiul a fost de asemenea afectat de demisia, la 29 iunie 2010, a domnului T. Tchipev, judecător la Tribunal din 2007. În ianuarie 2011, niciun candidat nu fusese încă propus pentru a-l înlocui.

Influența semnificativă a acestor împrejurări asupra calendarului judiciar (având în vedere că cele opt complete obișnuite ale instanței au cuprins cel puțin un membru al cărui mandat expira în 2010) a impus o organizare excepțională în scopul de a evita afectarea activității jurisdicționale.

În plus, era necesar să se țină seama de primul exercițiu în cadrul căruia comitetul prevăzut la articolul 255 TFUE a fost chemat să emită avizul prealabil deciziei guvernelor statelor membre – pentru care i-a fost încredințată răspunderea prin Tratatul de la Lisabona – cu privire la capacitatea candidaților de a exercita funcția de judecător. Deși această procedură, care urmărește să garanteze atât independența, cât și competența membrilor Curții și ai Tribunalului, nu poate să fie decât salutăată, aceasta a întârziat totuși definitivarea reînnoirii parțiale. În viitor, va fi necesar ca toți participanții la procesul de numire să împiedice aceste întârzieri și, în consecință, obstacolele serioase în calea bunei funcționări a justiției pe care le generează. Rezultatele Tribunalului în 2010 nu pot să fie analizate cu ignorarea acestor elemente independente de voința și de eforturile instanței de a face față evoluției contenciosului, care este caracterizat de o creștere, de o diversificare și de o complexitate inedite.

Din punct de vedere statistic, anul 2010 a fost marcat de mai multe tendințe. Prima este creșterea marcantă a numărului de cauze introduse, de la 568 (în 2009) la 636 (în 2010), nivel care nu a mai fost niciodată atins până în prezent¹. A doua tendință constă în menținerea unui număr de cauze soluționate care depășește în mod semnificativ 500 (527 de cauze soluționate), și aceasta în pofida împrejurărilor defavorabile descrise anterior. Acest rezultat nu a fost totuși suficient pentru a limita creșterea numărului de cauze aflate pe rol, în număr de 1 300 la 31 decembrie 2010. A treia tendință privește durata procedurii, criteriu de evaluare esențial al activității jurisdicționale. Ca urmare a accentului pus pe celeritatea judecării cauzelor, această durată a scăzut în mod semnificativ, cu 2,5 luni în medie (de la 27,2 luni în 2009 la 24,7 luni în 2010). Această scădere este chiar mai semnificativă în ceea ce privește cauzele soluționate prin hotărâre în domeniile care se află, de la crearea instanței, în centrul contenciosului Tribunalului (cu excepția recursurilor și a proprietății intelectuale), pentru care a fost înregistrată o reducere cu mai mult de șapte luni a duratei procedurii.

Reformele care trebuie continuate și eforturile importante realizate de instanță ar trebui să permită ameliorarea, într-o anumită măsură, a rezultatelor menționate. Acest obiectiv nu poate fi totuși îndeplinit în dauna calității controlului jurisdicțional exercitat, garant al efectivității protecției jurisdicționale, care, la rândul ei, reprezintă un element constitutiv al unei Uniuni de drept.

¹ În lipsa unor grupuri mari de cauze identice sau similare.

Expunerea care urmează își propune să ofere o sinteză a diversității și, uneori, a complexității domeniului de activitate al Tribunalului, în calitatea sa de instanță care se pronunță asupra legalității (I), asupra despăgubirii (II), asupra recursurilor (III) și asupra măsurilor provizorii (IV).

I. Contenciosul legalității

Cu privire la admisibilitatea acțiunilor în anulare

1. Acte susceptibile să facă obiectul unei acțiuni

Constituie acte susceptibile să facă obiectul unei acțiuni în anulare în sensul articolului 263 TFUE măsurile care produc efecte juridice obligatorii de natură a afecta interesele reclamantului, modificând în mod distinct situația juridică a acestuia².

În Hotărârea din 20 mai 2010, *Germania/Comisia* (T-258/06, nepublicată încă), Tribunalul a examinat condițiile în care o comunicare a Comisiei, publicată în seria C a Jurnalului Oficial, poate să fie considerată un act atacabil.

În speță, Republica Federală Germania a solicitat anularea unei comunicări³ care avea ca scop să aducă la cunoștință abordarea generală a Comisiei în ceea ce privește aplicarea tuturor normelor fundamentale privind atribuirea contractelor de achiziții publice, care ar rezulta direct din normele și din principiile tratatului, printre care principiul nediscriminării și cel al transparenței, în cazul atribuirii de contracte de achiziții publice care nu intră sau care intră parțial în domeniul de aplicare al directivelor privind contractele de achiziții publice⁴.

În scopul de a stabili caracterul atacabil al acestui act, despre care Comisia pretindea că nu avea decât o natură interpretativă, Tribunalul își propune să stabilească dacă, ținând seama de conținutul acesteia, comunicarea urmărește să producă efecte juridice noi în raport cu cele pe care le presupune aplicarea principiilor fundamentale ale tratatului. Astfel, se impunea să se aprecieze dacă respectiva comunicare doar explică dispozițiile privind libera circulație a mărfurilor, libertatea de stabilire și libera prestare a serviciilor, principiile nediscriminării și egalității de tratament, precum și principiul proporționalității și normele privind transparența și recunoașterea reciprocă aplicabile contractelor care nu intră sau care intră parțial în domeniul de aplicare al directivelor privind contractele de achiziții publice sau dacă în comunicare se instituie obligații specifice sau noi în raport cu aceste dispoziții, principii și norme. Doar împrejurarea că o comunicare interpretativă nu demonstrează, prin forma sa, prin natura sa ori prin modul său de redactare, că este un act destinat să producă efecte juridice nu este suficientă pentru a concluziona că nu produce efecte juridice obligatorii. Nici împrejurarea că acest act a făcut sau nu a făcut obiectul unei publicări nu este relevantă în această privință.

² Hotărârea Curții din 11 noiembrie 1981, *IBM/Comisia*, 60/81, Rec., p. 2639, punctul 9.

³ Comunicarea interpretativă a Comisiei din 23 iunie 2006 privind dreptul comunitar aplicabil atribuirii de contracte nereglementate sau reglementate parțial de directivele privind achizițiile publice (JO 2006, C 179, p. 2).

⁴ Directiva 2004/17/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 de coordonare a procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții în sectoarele apei, energiei, transporturilor și serviciilor poștale (JO L 134, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 8, p. 3) și Directiva 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 31 martie 2004 privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii (JO L 134, p. 114, Ediție specială, 06/vol. 8, p. 116).

După ce procedează la o examinare aprofundată a conținutului comunicării, Tribunalul concluzionează că aceasta nu conține norme noi de atribuire a contractelor de achiziții publice care depășesc obligațiile prevăzute de dreptul existent și că, în aceste condiții, nu produce efecte juridice obligatorii de natură să afecteze situația juridică a Republicii Federale Germania.

2. Aplicarea în timp a articolului 263 TFUE

Articolul 230 al patrulea paragraf CE supune admisibilitatea acțiunilor introduse de particulari împotriva actelor ai căror destinatari nu sunt dublei condiții ca reclamantii să fie vizați direct și individual de actul atacat. Potrivit jurisprudenței, persoanele fizice sau juridice, altele decât destinatarii unei decizii, nu pot pretinde că aceasta le privește în mod individual decât dacă respectiva decizie le afectează în considerarea anumitor calități care le sunt specifice sau a unei situații de fapt care le caracterizează în raport cu orice altă persoană și, ca urmare a acestui fapt, le individualizează într-un mod analog celui al destinatarului⁵.

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, la 1 decembrie 2009, au fost modificate condițiile de admisibilitate a acțiunii în anulare. Astfel, potrivit articolului 263 al patrulea paragraf TFUE, orice persoană fizică sau juridică poate formula o acțiune împotriva actelor care o privesc direct și individual, precum și împotriva actelor normative care o privesc direct și care nu presupun măsuri de executare.

Chiar înainte de a aborda interpretarea materială a acestor dispoziții, Tribunalul a fost determinat, în acest an, să soluționeze problematica aplicării lor în timp. Având în vedere importanța acestei chestiuni, Tribunalul s-a pronunțat în Mare Cameră cu această ocazie.

Cele două cauze avute în vedere, *Norilsk Nickel Harjavalta și Umicore/Comisia*, precum și *Etimine și Etiproducs/Comisia* (Ordonanțele din 7 septembrie 2010, T-532/08 și T-539/08, nepublicate încă), aveau ca obiect o cerere de anulare a Directivei 2008/58/CE⁶ și a Regulamentului (CE) nr. 790/2009⁷, având ca efect modificarea clasificării anumitor compuși ai carbonaților de nichel și ai boraților.

Având în vedere că acțiunile au fost introduse la 5 decembrie 2008, Comisia invocase o excepție de inadmisibilitate, arătând că actele atacate nu le priveau pe reclamante în mod individual, în sensul articolului 230 CE. Întrucât Tratatul de la Lisabona intrase între timp în vigoare, reclamantele susțineau faptul că, sub imperiul noilor dispoziții ale articolului 263 al patrulea paragraf TFUE, această condiție de admisibilitate nu mai avea vocație să se aplice în ceea ce privește actele atacate. Trebuia să se stabilească astfel dacă articolul 263 al patrulea paragraf TFUE era aplicabil *ratione temporis* acțiunilor în cauză și, mai general, tuturor acțiunilor aflate pe rol la intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona.

Constatând că în Tratatul FUE nu s-a prevăzut nicio dispoziție tranzitorie în această privință, Tribunalul subliniază că reiese dintr-o jurisprudență consacrată că, pe de o parte, potrivit

⁵ Hotărârea Curții din 15 iulie 1963, *Plaumann/Comisia*, 25/62, Rec., p. 197, 223.

⁶ Directiva 2008/58/CE a Comisiei din 21 august 2008 de efectuare a celei de a treizecea modificări, în vederea adaptării la progresul tehnic, a Directivei 67/548/CEE a Consiliului privind apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative referitoare la clasificarea, ambalarea și etichetarea substanțelor periculoase (JO L 246, p. 1).

⁷ Regulamentul (CE) nr. 790/2009 al Comisiei din 10 august 2009 de modificare, în vederea adaptării la progresul tehnic și științific, a Regulamentului (CE) nr. 1272/2008 al Parlamentului European și al Consiliului privind clasificarea, etichetarea și ambalarea substanțelor și a amestecurilor (JO L 235, p. 1).

principiului *tempus regit actum*, admisibilitatea unei acțiuni trebuie apreciată în temeiul normelor în vigoare la data la care a fost introdusă și că, pe de altă parte, condițiile de admisibilitate a acțiunii trebuie apreciate în momentul introducerii acțiunii, respectiv în momentul depunerii cererii introductive, a cărei regularizare nu este posibilă decât în cazul în care are loc anterior expirării termenului de introducere a acțiunii. Soluția contrară ar conduce la riscul unor practici arbitrare în administrarea justiției, întrucât admisibilitatea acțiunii ar depinde de data, de altfel aleatorie, a pronunțării deciziei Tribunalului prin care se încheie judecata.

Această apreciere nu este infirmată de teza potrivit căreia articolul 263 TFUE ar face parte dintre normele de procedură cu privire la care jurisprudența a recunoscut că, spre deosebire de normele de fond sau de drept material, sunt aplicabile în privința tuturor litigiilor pendinte în momentul intrării lor în vigoare. Astfel, chiar dacă s-ar considera că aspectele privind competența jurisdicțională țin de domeniul normelor de procedură, Tribunalul apreciază că, în vederea determinării dispozițiilor aplicabile în raport cu care trebuie apreciată admisibilitatea unei acțiuni în anulare introduse împotriva unui act al Uniunii, se impune aplicarea principiului *tempus regit actum*.

3. Interesul de a exercita acțiunea

Noțiunea de interes de a exercita acțiunea, care condiționează admisibilitatea acțiunilor în anulare, a făcut obiectul unor precizări privind diverse aspecte, abordate în cele ce urmează.

În primul rând, o acțiune în anulare introdusă de o persoană fizică sau juridică este admisibilă numai în măsura în care reclamantul are un interes de a solicita anularea actului atacat. Un astfel de interes presupune ca însăși anularea acestui act să poată avea consecințe juridice sau, potrivit unei alte formulări, ca acțiunea să fie susceptibilă, prin rezultatul său, să aducă un beneficiu părții care a formulat-o⁸. Interesul trebuie să continue să existe până la momentul pronunțării hotărârii judecătorești, sub sancțiunea nepronunțării asupra fondului⁹.

În Hotărârea din 19 ianuarie 2010, *Co-Frutta/Comisia* (T-355/04 și T-446/04, Rep., p. II-1)¹⁰, Tribunalul a precizat aprecierea care trebuie să fie efectuată cu privire la interesul de a exercita acțiunea, în cazul în care, în urma unei cereri de acces la documente ale Comisiei, justițiabilul introduce succesiv două acțiuni, una prin care se urmărește anularea deciziei implicite a Comisiei de respingere a cererii de acces, iar alta prin care se urmărește anularea deciziei explicite a Comisiei, intervenită ulterior primei decizii implicite.

În speță, societatea Co-Frutta, societate de drept italian având ca obiect de activitate maturarea bananelor, adresase Direcției Generale (DG) Agricultură a Comisiei o cerere de acces la documente ale Comisiei referitoare la importatorii de banane înregistrați în Comunitatea Europeană. În urma răspunsului negativ al directorului general al DG Agricultură, reclamanta a adresat secretarului general al Comisiei o cerere de confirmare, cerere la care a primit un răspuns negativ implicit

⁸ A se vedea Hotărârea Tribunalului din 28 septembrie 2004, *MCI/Comisia*, T-310/00, Rec., p. II-3253, punctul 44 și jurisprudența citată.

⁹ Hotărârea Curții din 7 iunie 2007, *Wunenburger/Comisia*, C-362/05 P, Rep., p. I-4333, punctul 42.

¹⁰ A se vedea de asemenea Hotărârea din 10 decembrie 2010, *Ryanair/Comisia*, T-494/08-T-500/08 și T-509/08, nepublicată încă.

la expirarea termenului de 15 zile prevăzut de Regulamentul (CE) nr. 1049/2001¹¹. Reclamanta contestă legalitatea acestor două decizii în fața Tribunalului (obiectul cauzei T-355/04).

Două luni mai târziu, secretarul general al Comisiei a adoptat o decizie explicită prin care confirmă, în esență, decizia sa implicită, permițând totuși accesul doar la o parte dintre documentele solicitate. Reclamanta a introdus împotriva acestei decizii o nouă acțiune (obiectul cauzei T-446/04).

În această privință, Tribunalul apreciază că, prin adoptarea deciziei explicite ulterioare, a cărei anulare este de asemenea solicitată de reclamantă, aceasta din urmă a pierdut interesul de a exercita acțiunea împotriva deciziei implicite și că nu mai este necesară pronunțarea asupra fondului acțiunii introduse în cauza T-355/04. Astfel, prin adoptarea deciziei explicite, Comisia a procedat de fapt la retragerea deciziei implicite concretizate anterior. Pe de altă parte, Tribunalul constată că o eventuală anulare a deciziei implicite pentru vicii de formă nu ar putea determina decât adoptarea unei noi decizii, identică pe fond cu decizia explicită. În plus, examinarea acțiunii formulate împotriva deciziei implicite nu se poate justifica nici prin obiectivul de a evita repetarea nelegalității contestate, nici prin obiectivul de a facilita o eventuală acțiune în despăgubire, aceste obiective putând fi atinse prin examinarea acțiunii împotriva deciziei explicite, singura acțiune apreciată ca fiind admisibilă.

În al doilea rând, în Hotărârea din 11 mai 2010, *PC-Ware Information Technologies/Comisia* (T-121/08, nepublicată încă), Tribunalul a aplicat jurisprudența potrivit căreia, deși interesul de a exercita acțiunea se apreciază în special în raport cu beneficiul direct pe care anularea actului în cauză l-ar aduce reclamantului, acțiunea acestuia din urmă este de asemenea admisibilă în cazul în care anularea solicitată ar avea ca efect să evite repetarea în viitor a nelegalității invocate¹². Astfel, Tribunalul a apreciat că este admisibilă acțiunea introdusă de un candidat respins într-o procedură de achiziții publice împotriva deciziei Comisiei de respingere a ofertei sale, deși contractul fusese deja executat în parte. Tribunalul apreciază că, întrucât este vorba despre un acord-cadru, precum cel în cauză, de instituire a unui punct de cumpărare unic pentru achiziția de software și de licențe ale furnizorului Microsoft, care poate fi utilizat ca model pentru achiziții publice ulterioare analoge, există interesul evitării producerii în viitor a nelegalității invocate de reclamantă.

În al treilea rând, în Hotărârea din 21 mai 2010, *Franța și alții/Comisia* (T-425/04, T-444/04, T-450/04 și T-456/04, nepublicată încă, în recurs), Tribunalul a amintit situația specială prevăzută de tratat cu privire la statele membre în ceea ce privește demonstrarea interesului de a exercita acțiunea și a efectuat, în plus, o distincție între această noțiune și cea de act atacabil.

Astfel, Tribunalul subliniază că tratatul face o distincție netă între dreptul de a formula o acțiune în anulare al instituțiilor și al statelor membre, pe de o parte, și cel al persoanelor fizice și juridice, pe de altă parte, dreptul de a contesta printr-o acțiune în anulare legalitatea deciziilor Comisiei fiind conferit oricărui stat membru, fără ca exercitarea acestui drept să fie condiționată de justificarea unui interes de a exercita acțiunea. Un stat membru nu trebuie, așadar, să demonstreze că un act al Comisiei pe care îl atacă produce efecte juridice în ceea ce îl privește pentru ca acțiunea pe care o introduce să fie admisibilă. Pe de altă parte, noțiunea de interes de a exercita acțiunea nu poate fi confundată cu conceptul de act atacabil, în temeiul căruia, pentru a putea face obiectul unei acțiuni în anulare, un act trebuie să fie destinat să producă efecte juridice susceptibile să cauzeze

¹¹ Regulamentul (CE) nr. 1049/2001 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 mai 2001 privind accesul public la documentele Parlamentului European, ale Consiliului și ale Comisiei (JO L 145, p. 43, Ediție specială, 01/vol. 3, p. 76).

¹² Hotărârea Tribunalului din 25 martie 1999, *Gencor/Comisia*, T-102/96, Rec., p. II-753, punctul 41.

un prejudiciu, ceea ce trebuie determinat prin analizarea conținutului său. În speță, din moment ce decizia atacată constituia un astfel de act atacabil care produce efecte juridice obligatorii, Republica Franceză, în simpla sa calitate de stat membru, putea introduce o acțiune în anulare fără a trebui să justifice că are un interes în această privință.

Normele de concurență aplicabile întreprinderilor

1. Aspecte generale

a) Noțiunea de asociație de întreprinderi

În Hotărârea din 26 octombrie 2010, *CNOP și CCG/Comisia* (T-23/09, nepublicată încă), Tribunalul are o abordare mai puțin restrictivă a calificării drept asociație de întreprinderi în cadrul deciziilor de inspecție ale Comisiei. Potrivit articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003¹³, Comisia poate desfășura toate inspecțiile necesare la întreprinderi și la asociații de întreprinderi. În cauza în care s-a pronunțat această hotărâre, Conseil national de l'Ordre des pharmaciens (CNOP) și Conseil central de la section G (CCG) de l'Ordre national des pharmaciens (ONP), destinatarii deciziei atacate împreună cu ONP, contestau calificarea drept întreprinderi sau asociații de întreprinderi reținută de Comisie în privința lor și, în consecință, posibilitatea acesteia din urmă de a efectua inspecții în incintele lor. Tribunalul subliniază, mai întâi, că este necesar să se ia în considerare natura specifică a deciziilor de inspecție. În special, ținând seama de faptul că astfel de decizii intervin la începutul unei investigații, nu se poate pune problema în acest stadiu să se evalueze în mod definitiv dacă actele sau deciziile entităților destinate sau ale altor entități pot fi calificate ca acorduri între întreprinderi, decizii ale asociațiilor de întreprinderi sau practici concertate contrare articolului 81 alineatul (1) CE [devenit articolul 101 alineatul (1) TFUE] ori chiar practici prevăzute la articolul 82 CE (devenit articolul 102 TFUE). Astfel, nu este vorba în acest stadiu despre a efectua o apreciere a unor comportamente concrete, scopul inspecției fiind chiar acela de a obține probe referitoare la comportamente prezumate. Tribunalul a arătat în continuare că, potrivit constatării Comisiei, ONP și reclamantele sunt organisme care reunesc și reprezintă un anumit număr de profesioniști care pot fi calificați ca întreprinderi în sensul articolului 81 CE. Problema dacă, în exercitarea prerogativelor lor concrete, reclamantelor li se aplică sau nu li se aplică articolul 81 CE este vădit prematură și va trebui soluționată în cadrul deciziei finale. Prin urmare, Tribunalul concluzionează că, în stadiul în care a fost adoptată decizia atacată, Comisia a putut să considere că ONP și reclamantele erau asociații de întreprinderi în sensul articolului 20 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1/2003.

b) Definiția pieței

Hotărârea din 15 decembrie 2010, *CEAHR/Comisia* (T-427/08, nepublicată încă), a permis Tribunalului să amintească metoda de definire a pieței pertinente în cazul piețelor postvânzare. În această hotărâre, Tribunalul arată că, în decizia atacată, Comisia a precizat că piața pieselor de schimb pentru produsele primare ale unei anumite mărci poate să nu reprezinte o piață relevantă separată în două ipoteze: în primul rând, în cazul în care consumatorul se poate orienta spre piesele de schimb fabricate de un alt producător; în al doilea rând, în cazul în care consumatorul se poate orienta spre un alt produs primar pentru a evita o creștere a prețurilor pe piața pieselor de schimb. Tribunalul precizează totuși în această privință că revine Comisiei obligația de a demonstra

¹³ Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167, rectificare în Ediție specială, 08/vol. 4, p. 269).

că, în situația unei creșteri moderate și permanente a prețului produselor secundare, un număr suficient de consumatori s-ar orienta spre celelalte produse, primare sau secundare, pentru a face această creștere nerentabilă. Tribunalul adaugă faptul că demonstrarea existenței unei posibilități pur teoretice de orientare a consumatorilor spre un alt produs primar nu poate fi suficientă pentru o demonstrație în vederea definirii pieței relevante, aceasta întemeindu-se pe conceptul existenței unei concurențe efective. Tribunalul concluzionează că, prin faptul că a considerat că produsele primare și secundare fac parte în speță din aceeași piață fără să fi demonstrat nici măcar faptul că o majorare moderată a prețului produselor unui fabricant pe piața secundară ar cauza o deplasare a cererii spre produsele altor fabricanți pe piața primară, Comisia a săvârșit o eroare vădită de apreciere.

c) Inspecții

Obligația de motivare

În Hotărârea *CNOP și CCG/Comisia*, citată anterior, Tribunalul precizează întinderea obligației de motivare care revine Comisiei în cadrul unei decizii de inspecție. Mai întâi, Tribunalul arată că decizia atacată nu conține o argumentare specifică referitoare la motivele pentru care o asociație profesională, precum cea în cauză, și organele sale sunt considerate asociații de întreprinderi. Cu toate acestea, Tribunalul observă în continuare că, ținând seama de stadiul procedurii administrative în care intervin deciziile de inspecție, Comisia nu dispune la acel moment de informații precise care să îi permită să analizeze dacă actele sau comportamentele vizate pot fi calificate drept decizii ale întreprinderilor sau ale asociațiilor de întreprinderi în sensul articolului 81 CE. Tribunalul amintește că, tocmai prin faptul că a ținut seama de natura specifică a deciziilor de inspecție, jurisprudența în domeniul motivării a pus în evidență tipurile de informații care trebuie să fie cuprinse într-o decizie de inspecție pentru a permite destinatarilor să își valorifice dreptul la apărare în acest stadiu al procedurii administrative. A impune o obligație de motivare mai grea Comisiei în această privință nu ar ține seama în mod corespunzător de caracterul preliminar al inspecției. Prin urmare, potrivit Tribunalului, Comisia nu era obligată să expună în decizia atacată analiza juridică specifică pe baza căreia a calificat destinatarii ca asociații de întreprinderi, în plus față de explicațiile conținute în această privință în decizia respectivă.

Sarcina probei

În Hotărârea din 15 decembrie 2010, *E.ON Energie/Comisia* (T-141/08, nepublicată încă), Tribunalul a confirmat amenda în cuantum de 38 de milioane de euro aplicată societății E.ON Energie AG pentru faptul că aceasta a rupt un sigiliu aplicat de Comisie, cu ocazia unei inspecții, pe o incintă a întreprinderii. Acest prim caz de aplicare a articolului 23 alineatul (1) litera (e) din Regulamentul nr. 1/2003 a determinat Tribunalul să examineze mai detaliat problema sarcinii probei în acest tip de situație.

În această privință, Tribunalul amintește principiul potrivit căruia, în ceea ce privește sarcina probei unei încălcări a dreptului concurenței, atunci când Comisia se întemeiază pe probe directe care sunt, în principiu, suficiente pentru a demonstra existența încălcării, nu este suficient pentru întreprinderea în cauză să invoce posibilitatea apariției unei împrejurări care ar putea afecta valoarea probantă a acestor probe pentru ca Comisia să suporte sarcina de a proba că respectiva împrejurare nu a putut afecta valoarea probantă a acestora. Dimpotrivă, cu excepția cazurilor în care o astfel de probă nu putea fi prezentată de întreprinderea în cauză chiar ca urmare a comportamentului Comisiei, revine întreprinderii în cauză sarcina să stabilească corespunzător cerințelor legale, pe de o parte, existența împrejurării pe care o invocă și, pe de altă parte, faptul că această împrejurare pune în discuție valoarea probantă a probelor pe care se întemeiază Comisia.

În plus, deși Comisia are sarcina de a dovedi ruperea sigiliilor, nu îi revine, în schimb, sarcina de a demonstra că s-a pătruns în incinta care a fost sigilată sau că documentele depozitate în aceasta au fost manevrate. Indiferent de situație, Tribunalul apreciază, în speță, că revenea reclamantei sarcina de a lua măsurile necesare pentru a împiedica orice manevrare a sigiliului în litigiu, cu atât mai mult cu cât fusese clar informată în legătură cu semnificația sigiliului în litigiu și cu consecințele ruperii de sigilii.

Amenzi

În cauza în care s-a pronunțat Hotărârea *E.ON Energie/Comisia*, citată anterior, reclamanta invoca de asemenea faptul că amenda în cuantum de 38 de milioane de euro era disproporționată. Cu toate acestea, Tribunalul arată în hotărârea sa că s-a luat în considerare de către Comisie faptul că ruperea sigiliului în cauză constituia primul caz de aplicare a articolului 23 alineatul (1) litera (e) din Regulamentul nr. 1/2003, precizând și că, indiferent de această împrejurare, în primul rând, reclamanta dispunea de numeroși experți în domeniul juridic, în materia înțelegerilor, în al doilea rând, modificarea Regulamentului nr. 1/2003 avusese loc cu mai mult de trei ani în urmă față de data inspecțiilor privitoare la reclamantă, în al treilea rând, reclamanta fusese informată în legătură cu consecințele ruperii de sigilii și, în al patrulea rând, fuseseră deja aplicate și alte sigilii în clădirile altor societăți din cadrul grupului reclamantei, cu câteva săptămâni înainte. În plus, Tribunalul subliniază că simpla rupere a sigiliului face să dispară efectul de conservare al acestuia și, prin urmare, este suficientă pentru a constitui încălcarea. În sfârșit, Tribunalul consideră că o amendă de 38 de milioane de euro, care reprezenta aproximativ 0,14 % din cifra de afaceri a reclamantei, nu poate fi considerată disproporționată față de încălcare, date fiind natura deosebit de gravă a ruperii de sigilii, dimensiunile reclamantei și necesitatea de a asigura un efect suficient de descurajator al amenzi, astfel încât ruperea unui sigiliu aplicat de Comisie în cadrul inspecțiilor să nu poată fi avantajoasă pentru o întreprindere.

2. Contribuții în domeniul articolului 81 CE (devenit articolul 101 TFUE)

a) Încălcare continuă

În Hotărârea din 19 mai 2010, *IMI și alții/Comisia* (T-18/05, nepublicată încă), examinarea Tribunalului a privit în special caracterul neîntrerupt al participării reclamantelor la încălcare. Tribunalul subliniază în această privință că, deși perioada care separă două manifestări ale unui comportament ilicit este un criteriu pertinent pentru a stabili caracterul continuu al unei încălcări, nu este mai puțin adevărat că problema dacă respectiva perioadă este sau nu este suficient de lungă pentru a constitui o întrerupere a încălcării nu poate fi examinată în mod abstract, ci trebuie apreciată în contextul funcționării înțelegerii în cauză. În speță, Tribunalul arată că perioada de absență a contactelor sau a manifestărilor coluzive din partea reclamantelor depășește cu mai mult de un an intervalele în care întreprinderile membre ale cartelului își manifestau de obicei voința de a restrânge concurența. Tribunalul concluzionează că, prin faptul că a considerat că reclamantele participaseră în mod neîntrerupt la cartel în perioada în litigiu, Comisia a săvârșit o eroare de drept și modifică cuantumul amenzi aplicate reclamantelor pentru a ține cont de participarea lor secvențială la cartel, prin reducerea majorării cuantumului amenzi în temeiul duratei încălcării de la 110 la 100 %.

b) Calculul cuantumului amenzi

Acțiunile împotriva deciziilor Comisiei prin care se sancționează cartelurile denumite cartelurile „aței industriale”, ale „tuburilor sanitare” și ale „tutunului spaniol” au permis Tribunalului să

efectueze precizări și exemplificări referitoare la un anumit număr de elemente care intră în calculul cuantumului amenzilor.

Cuquantumul de plecare

În Hotărârea din 28 aprilie 2010, *BST/Comisia* (T-452/05, nepublicată încă), în ceea ce privește capacitatea economică efectivă a autorilor unei încălcări de a cauza un prejudiciu concurenței, Tribunalul arată că, deși integrarea verticală și diversitatea gamei de produse pot, eventual, să constituie elemente relevante pentru aprecierea influenței pe care o întreprindere este aptă să o exercite pe piață și să fie indicii ale acestei influențe complementare în raport cu cotele de piață și cu cifrele de afaceri pe piața vizată, în speță trebuie să se considere că argumentele reclamantei întemeiate pe integrarea verticală a celorlalte întreprinderi vizate nu demonstrează că acestea din urmă dispuneau de avantaje concurențiale speciale și semnificative pe piața relevantă.

Tratament diferențiat

În cauza *Chalkor/Comisia* (Hotărârea din 19 mai 2010, T-21/05, nepublicată încă, în recurs) și în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea *IMI și alții/Comisia*, citată anterior, Comisia concluzionase că nu era necesar să opereze un tratament diferențiat între contravenienții care participaseră numai la una dintre componentele cartelului denumit cartelul „tuburilor sanitare” și cei care au participat și la o altă componentă a acestui cartel, din moment ce cooperarea în cadrul acestei a doua componente nu fusese mult mai strânsă decât cea care exista în cadrul primei componente. Tribunalul consideră totuși în hotărârile sale că o întreprindere a cărei răspundere este stabilită în legătură cu mai multe componente ale unei înțelegeri contribuie mai mult la eficacitatea și la gravitatea acestei înțelegeri decât o întreprindere contravenientă care este implicată numai într-o singură componentă a aceleiași înțelegeri și săvârșește, așadar, o încălcare mai gravă. Această apreciere trebuie în mod necesar să fie făcută în stadiul stabilirii cuantumului de plecare specific, din moment ce luarea în considerare a circumstanțelor atenuante permite numai să fie adaptat cuantumul de bază al amenzii în funcție de modalitățile de punere în aplicare a înțelegerii de către contravenient. În consecință, Tribunalul reduce cuantumul de plecare al amenzii cu 10 % pentru fiecare dintre reclamantele din aceste cauze.

Plafon de 10 % din cifra de afaceri

În Hotărârea din 28 aprilie 2010, *Gütermann și Zwicky/Comisia* (T-456/05 și T-457/05, nepublicată încă), Tribunalul amintește că, cel puțin în situațiile în care nu există niciun indiciu care să arate că o întreprindere și-a încetat activitățile comerciale sau a deturnat cifra de afaceri pentru a evita aplicarea unei amenzi importante, trebuie considerat că, pentru stabilirea limitei maxime a amenzii, Comisia are obligația să țină seama de cifra de afaceri cea mai recentă care reflectă un an complet de activitate economică. În speță, Tribunalul observă că indicii serioase, precum o cifră de afaceri nulă timp de mai mulți ani, lipsa salariaților sau, mai mult, lipsa unor probe concrete privind o exploatare a imobilelor sale sau a unor proiecte de investiții în vederea exploatării acestora din urmă permit să se presupună că Zwicky & Co. AG nu a continuat să exercite o activitate economică normală în sensul jurisprudenței. În consecință, Tribunalul consideră că, pentru a stabili plafonul de 10 % din cifra de afaceri care nu trebuie depășit la calculul cuantumului amenzii prevăzute la articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, Comisia ar fi trebuit să se refere la ultima cifră de afaceri a întreprinderii Zwicky & Co. care rezultă din activitățile economice reale ale acesteia, iar nu la cea a întreprinderii care a preluat Zwicky & Co. după încetarea activităților sale.

Circumstanțe agravante

În cauza *Deltafina/Comisia* (Hotărârea din 8 septembrie 2010, T-29/05, nepublicată încă, în recurs), Comisia a considerat că reclamanta a jucat rolul de conducător al înțelegerii și, pe de o parte, a majorat în consecință cuantumul de bază al amenzii cu 50 % în temeiul circumstanțelor agravante, iar, pe de altă parte, a ținut seama de acest rol pentru a nu reduce cuantumul amenzii decât cu 10 % în temeiul cooperării. În hotărârea sa, Tribunalul constată săvârșirea unei erori de către Comisie în această privință. Tribunalul amintește, mai întâi, că, pentru a fi calificată drept conducător, întreprinderea în cauză trebuie să fi reprezentat o forță motrice semnificativă pentru înțelegere și să fi avut o răspundere deosebită și concretă în funcționarea acesteia. Or, Tribunalul arată că, în speță, deși elementele invocate de Comisie demonstrează că reclamanta a avut un rol activ și direct în înțelegerea prim-procesatorilor de tutun, acestea nu sunt totuși suficiente pentru a stabili că respectiva societate a reprezentat o asemenea forță motrice pentru înțelegerea menționată și nici că rolul ei ar fi fost mai important decât cel al oricărui prim-procesator spaniol. Tribunalul subliniază, în special, că niciun element din dosar nu sugerează că Deltafina SpA a luat vreo inițiativă în scopul de a crea înțelegerea respectivă sau de a-i determina pe prim-procesatorii spanioli să adere la aceasta și nici, pe de altă parte, că și-a asumat sarcina unor activități legate în mod obișnuit de exercitarea rolului de conducător al unei înțelegeri, cum ar fi conducerea unor reuniuni sau centralizarea și distribuirea anumitor date. Prin urmare, în exercitarea competenței sale de fond, Tribunalul reduce cuantumul amenzii aplicate Deltafina de la 11,88 la 6,12 milioane de euro.

c) Caracterul imputabil al comportamentului ilicit – Obligare în solidar

În Hotărârea din 13 septembrie 2010, *Trioplast Industrier/Comisia* (T-40/06, nepublicată încă), Tribunalul aduce mai multe precizări în ceea ce privește normele aplicabile răspunderii solidare a societăților-mamă succesive pentru plata amenzii impuse filialei lor.

Mai întâi, Tribunalul arată că abordarea care constă în a aplica unei societăți-mamă același quantum de plecare ca acela reținut în ceea ce privește filiala care a participat direct la înțelegere fără ca acest quantum de plecare să fie repartizat, în cazul unei succedări în timp a mai multor societăți-mamă, nu poate fi considerată necorespunzătoare în sine. Astfel, scopul urmărit de Comisie este de a permite ca unei societăți-mamă să i se poată aplica același quantum de plecare ca și cel care i-ar fi fost aplicat în ipoteza în care aceasta ar fi participat direct la încălcare, ceea ce este în conformitate cu scopul politicii concurenței.

În continuare, Tribunalul observă că, în situația unei încălcări săvârșite de o filială care, în perioada încălcării, a aparținut în mod succesiv mai multor entități economice, nu se poate considera *a priori* necorespunzător faptul că un cumul al quantumurilor aplicate societăților-mamă este mai mare decât quantumul sau decât totalul quantumurilor aplicat filialei menționate.

În schimb, Tribunalul arată că în mod greșit decizia atacată conferă Comisiei deplina libertate în ceea ce privește recuperarea amenzii de la una sau de la alta dintre persoanele juridice vizate în funcție de capacitatea acestora de a contribui. Astfel, această libertate de alegere determină ca suma recuperată în mod efectiv de la reclamantă să depindă de quantumurile recuperate de la societățile-mamă precedente și invers, deși aceste societăți nu au constituit niciodată o entitate economică comună și nu sunt, așadar, responsabile în solidar. Tribunalul adaugă faptul că principiul individualității pedepselor și a sancțiunilor impune ca suma achitată în mod efectiv de reclamantă să nu depășească cota-parte din răspunderea sa solidară, cotă-parte care corespunde părții din quantumul aplicat reclamantei în raport cu totalul quantumurilor în limita cărora societățile-mamă succesive sunt obligate respectiv să răspundă în solidar pentru plata amenzii aplicate filialei. În

speță, Tribunalul concluzionează că decizia este incompatibilă cu obligația pe care o are Comisia de a permite reclamantei să cunoască fără ambiguitate cuantumul exact pe care trebuie să îl achite în raport cu perioada pentru care este obligată să răspundă în solidar cu filiala sa pentru încălcare. În consecință, Tribunalul anulează în parte această decizie și stabilește la 2,73 milioane de euro cuantumul aplicat Trioplast Industrier, acest cuantum constituind baza pe care Comisia va trebui să stabilească cota-parte a reclamantei în cadrul răspunderilor solidare ale societăților-mamă succesive pentru plata amenzii aplicate filialei lor.

3. Contribuții în domeniul articolului 82 CE (devenit articolul 102 TFUE)

În Hotărârea din 1 iulie 2010, *AstraZeneca/Comisia* (T-321/05, nepublicată încă, în recurs), Tribunalul s-a pronunțat asupra legalității unei decizii a Comisiei prin care s-a constatat că reclamanta încălcă articolul 82 CE, pe de o parte, prin faptul că a prezentat declarații înșelătoare la oficiile naționale de brevete și, pe de altă parte, prin faptul că a retras autorizații de introducere pe piață a unui produs farmaceutic al cărui brevet urma să expire.

În ceea ce privește primul abuz, Tribunalul a apreciat că furnizarea de informații înșelătoare autorităților publice, de natură să le inducă în eroare pe acestea și să permită, în consecință, acordarea unui drept exclusiv la care întreprinderea nu are dreptul sau la care are dreptul pentru o perioadă mai scurtă, constituie o practică străină de concurență bazată pe merite, care poate fi deosebit de restrictivă pentru concurență.

Natura înșelătoare a declarațiilor comunicate autorităților publice trebuie să fie evaluată pe baza unor elemente obiective, dovedirea caracterului intenționat al comportamentului și a relei-credințe a întreprinderii care deține o poziție dominantă nefiind necesară pentru identificarea unui abuz de poziție dominantă. Cu toate acestea, împrejurarea că noțiunea de abuz de poziție dominantă are un conținut obiectiv și nu implică intenția de a prejudicia nu conduce la concluzia că intenția de a recurge la practici străine de concurență bazată pe merite este lipsită de relevanță în toate ipotezele, chiar dacă o constatare a abuzului ar trebui să se întemeieze în primul rând pe constatarea obiectivă a unei manifestări efective a comportamentului în cauză.

În ceea ce privește al doilea abuz, și anume retragerea autorizațiilor de introducere pe piață a unui produs farmaceutic al cărui brevet urma să expire, Tribunalul a considerat că, deși existența unei poziții dominante nu privează o întreprindere care se află în această poziție de dreptul de a-și proteja propriile interese comerciale atunci când acestea sunt amenințate, ea nu poate utiliza procedurile de reglementare astfel încât să împiedice sau să îngreuneze intrarea concurenților pe piață, în absența unor motive legate de apărarea intereselor legitime ale unei întreprinderi angajate într-o concurență bazată pe merite sau în absența unor justificări obiective. Astfel, elaborarea de către o întreprindere, chiar aflată în poziție dominantă, a unei strategii având ca obiect minimalizarea eroziunii vânzărilor și capacitatea acesteia de a face față concurenței produselor generice este legitimă și se încadrează în procesul normal al concurenței, în măsura în care comportamentul în cauză nu se îndepărtează de practicile unei concurențe bazate pe merite.

După expirarea perioadei de exclusivitate pentru utilizarea rezultatelor testelor farmacologice și toxicologice și ale studiilor clinice, comportamentul menit să împiedice producătorii de medicamente generice să facă uz de dreptul lor de a beneficia de aceste informații prezentate în scopul introducerii pe piață a produsului original nu are niciun temei în protecția legitimă a unei investiții care se încadrează în concurență bazată pe merite. Împrejurarea potrivit căreia concurenții întreprinderii dominante ar fi putut obține autorizațiile de introducere pe piață pe calea unor proceduri alternative nu este suficientă pentru a elimina caracterul abuziv al comportamentului care constă în retragerea autorizațiilor de introducere pe piață, din moment ce acesta este de

natură să excludă de pe piață, cel puțin temporar, producătorii concurenți de medicamente generice.

În Hotărârea din 9 septembrie 2010, *Tomra Systems și alții/Comisia* (T-155/06, nepublicată încă, în recurs), Tribunalul a examinat problema dacă, pentru a dovedi excluderea concurenților de pe piață în ansamblul său, Comisia trebuie să determine dimensiunea de viabilitate minimă necesară pentru a opera pe piața relevantă și apoi să verifice dacă partea din piață care nu putea fi cucerită (cu alte cuvinte, partea din cerere legată prin practicile în cauză) este suficient de mare pentru a fi susceptibilă să aibă un efect de excludere a concurenților. Tribunalul consideră că blocarea unei părți substanțiale a pieței de către o întreprindere dominantă nu poate fi justificată de demonstrarea faptului că partea pieței care poate fi cucerită este încă suficientă pentru a face loc unui număr limitat de concurenți. Astfel, pe de o parte, clienții care se găsesc în partea blocată a pieței ar trebui să aibă posibilitatea de a profita de orice grad de concurență care este posibil pe piață și concurenții ar trebui să poată concura pe baza meritelor pentru ansamblul pieței, iar nu numai pentru o parte a acesteia. Pe de altă parte, rolul întreprinderii dominante nu este acela de a determina câți concurenți viabili sunt autorizați să o concureze în ceea ce privește partea cererii care încă poate fi cucerită.

4. Contribuții în domeniul controlului concentrărilor

a) Noțiunea de act atacabil

Cauza în care s-a pronunțat Ordonanța din 2 septembrie 2010, *Schemaventotto/Comisia* (T-58/09, nepublicată încă), a permis Tribunalului să aducă precizări în ceea ce privește aplicarea articolului 21 din Regulamentul (CE) nr. 139/2004¹⁴. În această cauză, proiectul de concentrare între Abertis Infrastructures SA și Autostrade SpA, autorizat inițial de Comisie, a fost abandonat de societățile menționate, în special din cauza dificultăților determinate de evoluțiile legislative din Italia. Acestea din urmă au făcut obiectul unei evaluări preliminare realizate de Comisie, prin care s-a constatat încălcarea articolului 21 din Regulamentul nr. 139/2004. Având în vedere o propunere de modificări legislative, Comisia a comunicat totuși autorităților italiene, la 13 august 2008, decizia sa de închidere a procedurii deschise în temeiul articolului 21 din Regulamentul nr. 139/2004. Prin scrisoarea din 4 septembrie 2008, Comisia a informat reclamanta în legătură cu această decizie, obiect al acțiunii în fața Tribunalului.

În primul rând, Tribunalul consideră în această ordonanță că, prin scrisoarea respectivă, Comisia a comunicat doar decizia sa de a nu continua procedura în cauza Abertis/Autostrade, privind eventualele încălcări identificate în cadrul evaluării preliminare, ceea ce nu semnifică o aprobare a noilor dispoziții legislative naționale.

În al doilea rând, Tribunalul examinează dacă această măsură constituie un act atacabil, și anume dacă produce efecte juridice obligatorii de natură a afecta interesele reclamantei, modificând în mod distinct situația juridică a acesteia. În această privință, Tribunalul arată că procedura prevăzută la articolul 21 alineatul (4) din Regulamentul nr. 139/2004 privește controlul operațiunilor concrete de concentrare efectuat de Comisie în temeiul regulamentului amintit. În consecință, Comisia este obligată să adopte în privința statului membru în cauză o decizie care să constea fie în recunoașterea interesului în cauză, având în vedere compatibilitatea sa cu principiile generale și cu celelalte dispoziții de drept al Uniunii, fie în negarea acestui interes, având în vedere

¹⁴ Regulamentul (CE) nr. 139/2004 al Consiliului din 20 ianuarie 2004 privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi (JO L 24, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 201).

incompatibilitatea sa cu aceste principii și dispoziții. Astfel, pentru motivul renunțării la proiectul de concentrare, Comisia nu mai era, în speță, competentă să închidă procedura deschisă în temeiul articolului 21 alineatul (4) din regulamentul menționat printr-o decizie referitoare la recunoașterea unui interes public protejat prin măsurile naționale în cauză.

Această concluzie nu poate fi pusă în discuție de faptul că procedura prevăzută la articolul 21 alineatul (4) din Regulamentul nr. 139/2004 nu are doar un rol obiectiv, ci are totodată un rol subiectiv, mai precis, acela de a proteja interesele întreprinderilor în cauză referitoare la proiectul de concentrare urmărit în perspectiva asigurării securității juridice și a celerității procedurii prevăzute de regulamentul amintit, rolul subiectiv devenind caduc din cauza renunțării la proiect.

Prin urmare, Comisia nu putea decât să adopte o decizie oficială de clasare a procedurii în cauză. Întrucât nu a produs un alt efect, această decizie nu putea, așadar, să fie un act atacabil.

În cauza *Éditions Jacob/Comisia* (Hotărârea din 13 septembrie 2010, T-279/04, nepublicată, în recurs), Comisia invoca o excepție de inadmisibilitate a acțiunii reclamantei formulate împotriva deciziei prin care se autoriza, cu condiția retrocedării unor active, preluarea societății Vivendi Universal Publishing SA de către Lagardère SCA. Astfel, Comisia considera că o decizie anterioară, prin care decisese să inițieze investigația aprofundată a proiectului de concentrare, avusese drept efect să califice, în mod implicit, dar obligatoriu, achiziția prealabilă de active-țintă de către Natexis Banques Populaires SA drept dobândirea unor valori mobiliare ale unei întreprinderi în vederea revânzării lor. Prin urmare, decizia atacată nu ar fi fost decât o decizie pur confirmativă. Tribunalul respinge interpretarea Comisiei amintind că decizia de a deschide etapa de investigație aprofundată nu constituie un act supus căilor de atac, ci o măsură pregătitoare care are drept unic obiect deschiderea unei examinări destinate să stabilească elementele care trebuie să permită Comisiei să se pronunțe pe calea unei decizii finale asupra compatibilității acestei operațiuni cu piața comună. Tribunalul adaugă faptul că deschiderea etapei de investigație aprofundată are ca unic obiect constatarea prealabilă a existenței îndoielilor serioase ridicate de compatibilitatea operațiunii notificate.

b) Noțiunea de concentrare

În cauza *Aer Lingus Group/Comisia* (Hotărârea din 6 iulie 2010, T-411/07, nepublicată încă), reclamanta, întemeindu-se pe dispoziții legislative naționale, urmărea să extindă noțiunea „concentrare”, astfel cum este definită în dreptul Uniunii, la cazuri în care, în lipsa obținerii controlului, o participație dobândită de o întreprindere la capitalul unei alte întreprinderi nu conferă, ca atare, posibilitatea exercitării unei influențe decisive asupra activității acesteia din urmă. Ryanair Holdings plc lansase o ofertă publică de cumpărare (OPC) pentru întregul capital al Aer Lingus Group plc, dar a trebuit să renunțe la proiectul său ca urmare a deciziei Comisiei prin care operațiunea a fost declarată incompatibilă cu piața comună. În urma acestei decizii, Aer Lingus Group solicitase totuși Comisiei să oblige Ryanair Holdings să ceseze, în plus, participația sa minoritară deja deținută la capitalul său. Întrucât Comisia a respins această cerere, Aer Lingus Group a introdus o acțiune împotriva deciziei respective.

În hotărârea sa, Tribunalul amintește că prerogativa de a solicita cesionarea tuturor acțiunilor dobândite de o întreprindere în cadrul altei întreprinderi nu există decât pentru a restabili situația existentă anterior punerii în aplicare a concentrării. Prin urmare, fără o preluare a controlului și, așadar, fără o punere în aplicare a concentrării, Comisia nu dispune de competența de a dizolva „concentrarea” menționată. Tribunalul precizează de asemenea că, în general, Regulamentul nr. 139/2004 nu are ca finalitate protejarea societăților de disputele comerciale dintre acestea și acționarii lor sau înlăturarea oricărei incertitudini cu privire la aprobarea unor decizii importante de

către aceștia din urmă, acest tip de contencios fiind de competența instanțelor naționale. În același sens, a accepta faptul că se poate solicita de către Comisie cesionarea unei participații minoritare în cadrul unei întreprinderi concurente pentru simplul motiv că aceasta reprezintă un risc teoretic pe plan economic atunci când există un duopol sau un inconvenient pentru atractivitatea acțiunilor uneia dintre întreprinderile care compun acest duopol ar depăși competențele conferite Comisiei în temeiul controlului concentrărilor.

În cauza *Éditions Jacob/Comisia*, citată anterior, reclamanta contesta calificarea juridică a achiziționării de active-țintă de către Natexis Banques Populaires drept operațiune de dobândire a unor valori mobiliare ale unei întreprinderi în vederea revânzării lor, care intră sub incidența articolului 3 alineatul (5) litera (a) din Regulamentul (CEE) nr. 4064/89¹⁵. Reclamanta arăta că această operațiune, denumită „de transfer”, era în fapt o operațiune de concentrare în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (b) din regulamentul menționat, întrucât aceasta a permis Lagardère să dobândească fie controlul unic al activelor-țintă prin intermediul Natexis Banques Populaires, fie controlul comun al acestora împreună cu Natexis Banques Populaires și, prin urmare, să dispună de posibilitatea de a exercita o influență decisivă asupra activității legate de activele-țintă.

Potrivit Tribunalului, nu pot fi reținute susținerile legate de controlul unic. Astfel, rezultă din cuprinsul contractului de cesiune că Lagardère nu dispunea nici de dreptul de proprietate sau de folosință asupra activelor-țintă înainte de adoptarea de către Comisie a deciziei de autorizare condiționată, nici de drepturi care să îi ofere posibilitatea de a exercita o influență decisivă asupra organelor societăților care controlează activele-țintă. În ceea ce privește controlul comun, Tribunalul arată că, presupunând chiar că transferul activelor-țintă a permis Lagardère să exercite în comun cu Natexis Banques Populaires o influență decisivă asupra activității legate de acestea din urmă din momentul realizării operațiunii de transfer, operațiunea de concentrare care ar fi succedat ar fi constituit în orice caz o operațiune distinctă de operațiunea de concentrare notificată de Lagardère. Eroarea pe care Comisia ar fi săvârșit-o prin calificarea transferului activelor-țintă drept „dobândire a unor valori mobiliare ale unei întreprinderi în vederea revânzării lor”, iar nu drept dobândire a unui control unic sau comun, nu ar avea, în orice caz, incidență asupra legalității deciziei prin care preluarea societății Vivendi Universal Publishing de către Lagardère SCA a fost, cu condiția retrocedării unor active, declarată compatibilă cu piața comună.

c) Creștere în eficiență – Caracter verificabil

În Hotărârea *Ryanair/Comisia*, citată anterior, Tribunalul observă, mai întâi, că, potrivit Comisiei, rezultă atât din Regulamentul nr. 139/2004, cât și din Orientările privind evaluarea concentrărilor orizontale¹⁶ că, pentru a putea contracara efectele negative ale unei concentrări cu privire la consumatori, creșterile în eficiență care rezultă din aceasta trebuie să fie verificabile, susceptibile să aducă un beneficiu consumatorilor și să nu fi putut fi obținute în aceeași măsură prin mijloace mai puțin anticoncurențiale decât concentrarea avută în vedere. În ceea ce privește prima condiție, Tribunalul subliniază că, spre deosebire de ceea ce a apreciat Comisia în decizia atacată, în conformitate cu orientările, condiția privind caracterul verificabil al creșterilor în eficiență nu impune ca partea care notifică să furnizeze date susceptibile să fie verificate în mod independent de către un terț sau documente anterioare concentrării care să permită evaluarea în mod obiectiv și independent a întinderii creșterilor în eficiență generate de achiziție. Comisia nu putea, așadar,

¹⁵ Regulamentul (CEE) nr. 4064/89 al Consiliului din 21 decembrie 1989 privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi (versiune rectificată în JO 1990, L 257, p. 13).

¹⁶ Orientări privind evaluarea concentrărilor orizontale în temeiul Regulamentului Consiliului privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi (JO 2004, C 31, p. 5, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 56).

să înlăture datele prezentate de Ryanair Holdings pentru acest motiv. Tribunalul adaugă faptul că activitatea comercială nu permite în mod necesar furnizarea unor asemenea documente în timp util, iar documentele utilizate de o întreprindere pentru a iniția o OPC, indiferent că provin de la această întreprindere sau de la consilierii acesteia, sunt prin natura lor susceptibile să prezinte o anumită relevanță în ceea ce privește susținerea conținutului afirmațiilor referitoare la creșterile în eficiență.

d) Angajamente

Mandatar

În cauza *Éditions Jacob/Comisia* (Hotărârea din 13 septembrie 2010, T-452/04, nepublicată, în recurs), Tribunalul a fost sesizat în legătură cu legalitatea deciziei referitoare la aprobarea societății Wendel Investissement SA în calitate de cumpărător al activelor cesionate conform deciziei Comisiei din 7 ianuarie 2004 prin care s-a autorizat, cu condiția retrocedării unor active, preluarea societății Vivendi Universal Publishing de către Lagardère. Unul dintre motivele invocate era legat de faptul că aprobarea societății Wendel Investissement fusese întemeiată pe raportul întocmit de un mandatar care nu era independent. În această privință, Tribunalul arată că, pe de o parte, mandatarul a fost desemnat în timp ce era membru al organului de conducere al societății care deținea activele-țintă și, pe de altă parte, că acesta și-a exercitat efectiv funcția în mod simultan cu aceea de membru al comitetului executiv al acestei societăți deținătoare a activelor-țintă. Prin urmare, el se afla într-un raport de dependență față de această societate, de natură să suscite îndoieli cu privire la neutralitatea de care trebuia să dea dovadă în îndeplinirea rolului său de mandatar. În măsura în care acesta a elaborat raportul de evaluare a candidaturii Wendel Investissement pentru cumpărarea activelor cesionate, raport care a exercitat o influență determinantă asupra deciziei de aprobare adoptate de Comisie, Tribunalul consideră că nelegalitatea constatată justifică anularea deciziei de aprobare a Wendel Investissement în calitate de cumpărător.

Ajutoare de stat

Contenciosul ajutoarelor de stat a constituit o parte importantă a activității Tribunalului în 2010, cu 50 de cauze soluționate. Numai o sinteză a acestor decizii poate să fie expusă, în ceea ce privește, în primul rând, aspectele de admisibilitate, în al doilea rând, aspectele de fond și, în al treilea rând, aspectele procedurale.

1. Admisibilitate

Jurisprudența din acest an oferă precizări privind aprecierea calității procesuale active, în ceea ce privește acțiunile prin care se urmărește să se conteste o decizie a Comisiei de declarare a compatibilității unui ajutor cu piața comună.

În primul rând, în cauza *TF1/Comisia* (Hotărârea din 13 septembrie 2010, T-193/06, nepublicată încă), reclamantul solicita anularea unei decizii a Comisiei referitoare la măsurile de sprijin pentru cinema și audiovizual în Franța, prin care Comisia a decis să nu ridice obiecții în ceea ce privește măsurile în cauză la încheierea fazei preliminare de examinare prevăzute la articolul 88 alineatul (3) CE.

Invocând faptul că decizia atacată este adresată în mod oficial Republicii Franceze, Comisia contesta admisibilitatea acțiunii inițiate de reclamantă, concluzionând că aceasta din urmă nu este vizată în mod individual prin această decizie.

Tribunalul amintește că obiectul fazei preliminare a examinării este numai acela de a permite Comisiei să își formeze o primă opinie cu privire la compatibilitatea parțială sau totală a ajutorului. Doar în faza examinării prevăzute la articolul 88 alineatul (2) CE, Comisia este obligată să solicite părților în cauză să își prezinte observațiile. Astfel, atunci când, fără a deschide procedura oficială de investigare, Comisia constată că un ajutor este compatibil cu piața comună, este admisibilă o acțiune introdusă de beneficiarii acestor garanții procedurale, în special întreprinderile concurente ale beneficiarilor ajutorului, prin care se urmărește apărarea drepturilor lor procedurale. În schimb, în cazul în care reclamantul contestă temeinicia deciziei de apreciere a ajutorului ca atare, simpla împrejurare că acesta ar putea fi considerat parte în cauză în sensul articolului 88 alineatul (2) CE nu poate fi suficientă pentru ca acțiunea să fie admisibilă.

În speță, cu titlu preliminar, Tribunalul a examinat natura motivelor reclamantei înainte de a concluziona că niciunul dintre aceste motive de anulare nu urmărea să se constate existența unor dificultăți serioase ridicate de măsurile de sprijin în cauză în ceea ce privește calificarea lor ca ajutor de stat sau compatibilitatea lor cu piața comună, dificultăți care ar fi determinat obligația Comisiei de a deschide procedura oficială. Reclamanta nu pune în discuție refuzul Comisiei de a deschide procedura oficială de investigare prevăzută la articolul 88 alineatul (2) CE și nici nu invoca încălcarea drepturilor procedurale care decurg din această dispoziție, ci viza exclusiv obținerea anulării pe fond a deciziei, astfel cum a confirmat în ședință, răspunzând la o întrebare a Tribunalului.

În aceste împrejurări, acțiunea nu urmărea apărarea drepturilor procedurale ale reclamantei, care trebuia, prin urmare, să demonstreze că are un statut special în sensul jurisprudenței care rezultă din Hotărârea Curții Plaumann/Comisia¹⁷, în special pentru că poziția sa pe piață este afectată în mod substanțial de măsurile care fac obiectul deciziei, fiind necesar ca afectarea poziției sale concurențiale să fie examinată în raport cu beneficiarii măsurilor de ajutor în cauză, și anume operatorii care au activități de producție în domeniul cinematografic și audiovizual. În speță, având în vedere că procentul de investiții obligatorii aplicat cifrei de afaceri era același pentru toți concurenții, faptul că obligațiile reclamantei depășesc cheltuielile celorlalți concurenți, ținând seama de cifra sa de afaceri ridicată, nu era de natură să îi atribue un statut special și, prin urmare, nu o individualiza în mod analog cu destinatarul, în sensul jurisprudenței Plaumann/Comisia.

În al doilea rând, în Hotărârea din 13 septembrie 2010, *Grecia și alții/Comisia* (T-415/05, T-416/05 și T-423/05, nepublicată încă), Tribunalul a considerat că, atât timp cât reclamantelor li se recunoaște, chiar după intrarea în lichidare, interesul de a cere anularea deciziei atacate, intervenienta avea în continuare un interes corelativ de a interveni în susținerea Comisiei pentru a apăra legalitatea acestei decizii, fie și numai în scopul de a adresa cereri de despăgubire, urmate de eventuale acțiuni, întemeiate pe acordarea ilegală a unor ajutoare care i-au cauzat prejudicii.

În al treilea și ultimul rând, în Hotărârea din 16 decembrie 2010, *Țările de Jos și NOS/Comisia* (T-231/06 și T-237/06, nepublicată încă), Tribunalul a amintit că procedura administrativă în materie de ajutoare de stat este inițiată numai împotriva statului membru în cauză. Întreprinderile beneficiare ale ajutoarelor sunt considerate numai „părți interesate” în această procedură. Rezultă că părțile interesate, departe de a putea să invoce dreptul la apărare recunoscut persoanelor împotriva cărora o procedură este inițiată, dispun numai de dreptul de a fi asociate la procedura administrativă într-o măsură adecvată ținând seama de circumstanțele speței.

¹⁷ Hotărârea din 15 iulie 1963, 25/62, Rec., p. 197, 223.

2. Norme de fond

a) Ajutor individual acordat în temeiul unei scheme generale de ajutoare aprobate de Comisie

În Hotărârea din 3 martie 2010, *Freistaat Sachsen și alții/Comisia* (T-102/07 și T-120/07, nepublicată încă), Tribunalul a considerat că, atunci când Comisia se confruntă cu un ajutor individual în legătură cu care se susține că a fost acordat în temeiul unei scheme autorizate în prealabil, aceasta nu poate, de la bun început, să îl analizeze direct în raport cu Tratatul CE. Mai întâi, înainte de inițierea oricărei proceduri, Comisia trebuie să se limiteze la a controla dacă ajutorul intră sub incidența schemei generale și dacă îndeplinește condițiile stabilite în decizia de aprobare a acesteia. Dacă nu ar proceda astfel, Comisia ar putea, cu ocazia examinării fiecărui ajutor individual, să revină asupra deciziei sale de aprobare a schemei de ajutoare, care presupunea deja o examinare în raport cu articolul 87 CE. Un ajutor care constituie o aplicare riguroasă și previzibilă a condițiilor stabilite în decizia de aprobare a schemei generale aprobate este considerat, în consecință, drept un ajutor existent care nu trebuie notificat Comisiei și nici nu trebuie examinat în raport cu articolul 87 CE.

De asemenea, Tribunalul a precizat că o decizie a Comisiei prin care aceasta se pronunță asupra conformității unui ajutor cu schema respectivă reprezintă exercitarea atribuției sale de a asigura aplicarea articolelor 87 CE și 88 CE. Din acest motiv, examinarea de către Comisie a conformității unui ajutor cu schema amintită nu constituie o inițiativă care depășește cadrul competențelor sale. În consecință, aprecierea Comisiei nu poate fi limitată de aprecierea autorităților naționale care au acordat ajutorul.

b) Atribuirea unui avantaj economic

În Hotărârea din 21 mai 2010, *Franța și alții/Comisia* (T-425/04, T-444/04, T-450/04 și T-456/04, nepublicată încă), Tribunalul a considerat că declarații publice făcute de autoritățile naționale determină un avantaj considerabil în favoarea unei întreprinderi, în măsura în care permit o recâștigare a încrederii piețelor financiare. De asemenea, aceste declarații fac posibil, mai ușor și mai puțin costisitor, accesul întreprinderii la noi credite necesare pentru refinanțarea datoriilor imediate și, în definitiv, contribuie la stabilizarea situației financiare foarte fragile a întreprinderii. Aceste declarații influențează în mod decisiv reacția agenților de rating. Or, orice influență pozitivă asupra ratingului unei întreprinderi, fie și numai ca urmare a unor declarații publice care sunt susceptibile să creeze sau să consolideze încrederea investitorilor, are un impact imediat asupra nivelului costurilor pe care aceasta trebuie să le suporte pentru a se finanța pe piețele de capital.

Tribunalul a precizat de asemenea că cerința legăturii dintre avantajul identificat și angajarea de resurse de stat presupune, în principiu, ca avantajul menționat să fie strâns legat de o sarcină corespunzătoare care grevează bugetul de stat sau de crearea, în temeiul unor obligații coercitive din punct de vedere juridic, asumate de stat, a unui risc economic suficient de concret pentru acest buget. Pentru ca anumite declarații să fie asimilate unei garanții de stat sau să fie interpretate ca manifestarea unui angajament irevocabil de acordare a unui sprijin financiar precis, precum o restituire a datoriilor pe termen scurt, acestea trebuie să constea într-o angajare concretă, necondiționată și irevocabilă de resurse publice și să precizeze, în mod explicit, fie sumele exacte care urmează a fi investite, fie datoriile concrete care urmează a fi garantate, fie, cel puțin, un cadru financiar prestabilit, precum o linie de credit în limita unei anumite sume, precum și condițiile acordării sprijinului preconizat. Simplul fapt că un stat membru a recurs la reputația sa deosebită pe piețele financiare nu poate fi suficient pentru a demonstra că resursele sale au fost expuse unui astfel de risc încât să se poată considera că acesta constituie un transfer de resurse de stat, în sensul

articolului 87 alineatul (1) CE, care să fie suficient de legat de avantajul conferit prin declarațiile sale.

În Hotărârea din 15 iunie 2010, *Mediaset/Comisia* (T-177/07, nepublicată încă, în recurs), Tribunalul a amintit că jurisprudența a admis că un avantaj acordat în mod direct anumitor persoane fizice sau juridice care nu sunt neapărat întreprinderi poate constitui un avantaj indirect și, prin urmare, un ajutor de stat în favoarea altor persoane fizice sau juridice care sunt întreprinderi. Astfel, trebuie să fie respinsă teza potrivit căreia o subvenție acordată consumatorilor nu poate fi calificată drept ajutor de stat în favoarea operatorilor care furnizează produse sau servicii de consum.

c) Servicii de interes economic general

În Hotărârea din 1 iulie 2010, *M6 și TF1/Comisia* (T-568/08 și T-573/08, nepublicată încă, în recurs), Tribunalul a considerat că poziția potrivit căreia respectarea celei de a patra dintre condițiile definite la punctele 88-93 din Hotărârea Curții din 24 iulie 2003, *Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg*¹⁸, condiționează acordarea derogării prevăzute la articolul 86 alineatul (2) CE se bazează pe o confuzie între condițiile care determină calificarea unui ajutor de stat în sensul articolului 87 alineatul (1) CE și condițiile care sunt utilizate pentru a evalua compatibilitatea unui ajutor în temeiul articolului 86 alineatul (2) CE. Condițiile Hotărârii *Altmark Trans și Regierungspräsidium Magdeburg*, citată anterior, au ca singur și unic obiect calificarea măsurii în cauză ca ajutor de stat, pentru stabilirea existenței unei obligații de notificare a acestei măsuri Comisiei, în ipoteza unui nou ajutor, sau de cooperare cu această instituție, în cazul unui ajutor existent.

De asemenea, Tribunalul a arătat că problema dacă o întreprindere însărcinată cu executarea serviciului de interes economic general al radiodifuziunii și-ar putea îndeplini obligațiile de serviciu public cu costuri mai mici este lipsită de relevanță pentru aprecierea compatibilității finanțării statale a acestui serviciu prin prisma normelor comunitare în materia ajutoarelor de stat. Ceea ce urmărește să prevină articolul 86 alineatul (2) CE prin aprecierea proporționalității ajutorului este ca operatorul însărcinat cu serviciul de interes economic general să beneficieze de o finanțare care depășește costurile nete ale serviciului public.

În Hotărârea *Țările de Jos și NOS/Comisia*, citată anterior, Tribunalul a precizat că statele membre dispun de o amplă putere de apreciere cu privire la definirea a ceea ce acestea consideră ca fiind servicii de interes economic general. Prin urmare, definiția acestor servicii dată de un stat membru nu poate fi contestată de Comisie decât în cazul unei erori vădite. În ceea ce privește definiția serviciului public în sectorul radiodifuziunii, deși este adevărat că nu revine Comisiei rolul de a decide dacă un program trebuie furnizat ca serviciu de interes economic general și nici de a pune la îndoială natura sau calitatea unui anumit produs, aceasta trebuie, ca gardian al tratatului, să poată interveni în caz de eroare vădită.

d) Criteriul investitorului privat în economia de piață

În Hotărârea din 3 martie 2010, *Bundesverband deutscher Banken/Comisia* (T-163/05, nepublicată încă), Tribunalul a respins argumentul potrivit căruia exercițiul intelectual care constă în a verifica dacă o operațiune s-a desfășurat în condiții normale ale economiei de piață trebuie în mod necesar să fie efectuat prin referire numai la investitorul sau numai la întreprinderea beneficiară a investiției, de vreme ce interacțiunea dintre diferiți agenți economici este tocmai ceea ce caracterizează

¹⁸ C-280/00, Rec., p. I-7747.

economia de piață. Astfel, Comisia poate să examineze dacă o întreprindere ar fi putut să își procure de la alți investitori fonduri care să îi ofere aceleași avantaje și, eventual, în ce condiții. Pe de altă parte, acest exercițiu nu impune nici să se facă abstracție totală de constrângerile legate de natura patrimoniului transferat.

Pe de altă parte, Tribunalul a considerat că faptul că unul dintre aspectele operațiunii implică o creștere a riscului suportat de investitor nu justifică o majorare a remunerației decât dacă acel aspect conduce la un avantaj pentru bancă sau dacă aceasta nu este în măsură să refuze fondurile propuse. În schimb, dacă majorarea riscului pentru investitor decurge dintr-o decizie pe care acesta a adoptat-o pentru motive care îi sunt proprii, fără a fi influențat de dorințele sau de necesitățile băncii, aceasta va refuza să plătească o majorare a remunerației și își va procura fondurile de la alți investitori.

În Hotărârea *Grecia și alții/Comisia*, citată anterior, după ce a amintit că rezultă din articolul 87 alineatul (1) CE că noțiunea de ajutor este o noțiune obiectivă care depinde numai de chestiunea dacă o măsură de stat conferă întreprinderii beneficiare un avantaj economic pe care nu l-ar fi obținut în condiții normale de piață, Tribunalul a apreciat că faptul că operațiunea este rezonabilă pentru întreprinderea publică sau pentru puterile publice care acordă ajutorul nu exonerează de obligația de aplicare a criteriului investitorului privat.

e) Obligația de a recupera ajutorul

În Hotărârea *Grecia și alții/Comisia*, citată anterior, Tribunalul a abordat problema recuperării ajutorului în cazul unei continuități economice între două întreprinderi. În situația unei astfel de continuități, noua întreprindere poate fi considerată drept beneficiarul efectiv al ajutoarelor care au favorizat sectorul activităților în cauză, care fuseseră acordate fostei întreprinderi înainte ca activitățile acesteia să fie preluate de noua întreprindere. În schimb, în absența, după divizare, a unei unități economice între cele două întreprinderi, ajutoare acordate fostei întreprinderi după divizare nu pot să fie recuperate de la noua întreprindere pentru simplul motiv că această societate a obținut un avantaj indirect din aceste ajutoare. Astfel, această împrejurare nu ar permite, singură, să se considere că noua întreprindere este beneficiarul efectiv al ajutoarelor acordate fostei întreprinderi.

În ceea ce privește repartizarea obligației de restituire între beneficiarii unui ajutor, Tribunalul a amintit că, într-o decizie prin care s-a constatat incompatibilitatea unui ajutor și prin care s-a impus recuperarea acestuia, Comisia nu este obligată să precizeze în ce măsură fiecare întreprindere beneficiară a profitat de valoarea ajutorului în cauză. Revine statului membru vizat să determine suma care trebuie rambursată de fiecare dintre aceste întreprinderi la momentul recuperării ajutorului, în cooperare cu Comisia, în conformitate cu articolul 10 CE.

Pe de altă parte, criteriile jurisprudențiale de identificare a beneficiarului efectiv al unui ajutor prezintă caracter obiectiv. Existența unei continuități economice poate fi stabilită pe baza unor elemente obiective diverse, precum absența plății, în schimbul activelor transferate, a unui preț conform cu condițiile pieței sau împrejurarea obiectivă că transferul are ca efect eludarea obligației de restituire a ajutorului în litigiu.

Constatarea cu privire la existența unei continuități economice între două întreprinderi nu permite să se prezume că, având în vedere menținerea dificultăților economice ale acestor două societăți după divizare, noile măsuri în favoarea noii întreprinderi, examinate în decizia atacată, constituie continuarea logică a ajutoarelor anterioare și, prin urmare, se încadrează în categoria ajutoarelor de

stat. Este de competența instanței Uniunii să verifice dacă, având în vedere elementele pertinente, aceste măsuri pot fi disociate în mod rezonabil de măsurile de ajutor anterioare.

3. Norme procedurale

a) Procedura oficială de investigare

În Hotărârea din 3 martie 2010, *Bundesverband deutscher Banken/Comisia* (T-36/06, nepublicată încă), Tribunalul a considerat că problema aplicării greșite de către Comisie a criteriului investitorului privat nu se confundă cu cea a existenței unor dificultăți serioase care impun inițierea procedurii oficiale de investigare. Pe de altă parte, faptul că, în cadrul unei cauze paralele, Comisia nu a răspuns anumitor obiecții ridicate de reclamant nu înseamnă că aceasta nu se putea pronunța asupra măsurii în cauză pe baza informațiilor de care dispunea și că, în consecință, trebuia să inițieze procedura oficială de investigare pentru a completa ancheta. Atunci când Comisia a inițiat procedura oficială de investigare cu privire la operațiuni similare și când, cu această ocazie, s-a discutat despre importanța anumitor caracteristici comune tuturor operațiunilor, se poate considera că există la dispoziția Comisiei informații care îi permit să aprecieze relevanța caracteristicilor respective.

b) Obligația de motivare

În Hotărârea *Freistaat Sachsen și alții/Comisia*, citată anterior, Tribunalul a anulat, pentru motivare insuficientă, o decizie a Comisiei care a concluzionat în sensul existenței unui ajutor de stat incompatibil cu piața comună și care, în calculul cuantumului ajutorului către întreprinderi în dificultate, nu cuprindea nicio trimitere la practica piețelor financiare cu privire la cumulul riscurilor (întreprindere în dificultate, lipsa garanțiilor etc.), având în vedere că nu reieșea cu claritate raportul dintre majorările stabilite de Comisie și situația specifică a întreprinderilor în cauză și că alegerea majorărilor avea, cel puțin în aparență, un caracter aleatoriu și în condițiile în care Comunicarea Comisiei privind metoda de stabilire a ratelor de referință și de actualizare¹⁹ nu cuprinde nicio altă indicație privind cumulul riscurilor. Ar fi trebuit să se explice de către Comisie recurgerea la prime suplimentare, precum și nivelul acestora prin intermediul unei analize a practicii pieței pentru a permite societăților menționate să repună în discuție caracterul adecvat al majorărilor, iar Tribunalului să controleze legalitatea acestora.

În plus, în Hotărârea *Mediaset/Comisia*, citată anterior, Tribunalul a precizat că, aplicată calificării unei măsuri drept ajutor, obligația de motivare impune indicarea motivelor pentru care Comisia consideră că măsura în cauză intră în domeniul de aplicare al articolului 87 alineatul (1) CE. În ceea ce privește existența unei denaturări a concurenței pe piața comună, deși Comisia este obligată să evoce în motivarea deciziei cel puțin împrejurările în care a fost acordat un ajutor, atunci când acestea permit să se demonstreze că ajutorul este de natură să afecteze schimburile comerciale dintre statele membre și să denatureze sau să amenințe să denatureze concurența, Comisia nu este obligată, în schimb, să efectueze o analiză economică a situației reale a piețelor relevante, a cotei de piață a întreprinderilor beneficiare ale ajutoarelor, a poziției întreprinderilor concurente și a fluxului schimburilor comerciale dintre statele membre. În plus, în cazul ajutoarelor acordate ilegal, Comisia nu este obligată să demonstreze efectul real pe care aceste ajutoare l-au avut asupra concurenței și asupra schimburilor comerciale dintre statele membre. Astfel, într-o asemenea situație, această cerință ar determina favorizarea statelor membre care plătesc ajutoare ilegale în

¹⁹ Comunicarea 97/C 273/03 privind metoda de stabilire a ratelor de referință și de actualizare (JO 1997, C 273, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 59).

detrimentul celor care notifică ajutoarele în stadiu de proiect. În special, este suficientă stabilirea de către Comisie a faptului că ajutorul în litigiu este de natură să afecteze schimburile comerciale dintre statele membre și să denatureze sau să amenințe să denatureze concurența, fără să fie necesar să se delimiteze piața în cauză.

Marca comunitară

Deciziile privitoare la aplicarea Regulamentelor (CE) nr. 40/94²⁰ și (CE) nr. 207/2009²¹ continuă să reprezinte în anul 2010 o parte importantă a cauzelor soluționate de Tribunal (180 de cauze, respectiv 34 % din numărul total de cauze soluționate în 2010).

1. Motive absolute de refuz

Articolul 7 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 40/94 și din Regulamentul nr. 207/2009 interzice înregistrarea ca marcă comunitară a semnelor care sunt lipsite de caracter distinctiv, fiind necesar ca respectivul caracter distinctiv să fie apreciat în raport cu produsele sau serviciile pentru care este solicitată înregistrarea și cu percepția publicului relevant.

În Hotărârea din 15 iunie 2010, *X Technology Swiss/OAPI (Colorarea în portocaliu a vârfului unei șosete)* (T-547/08, nepublicată încă, în recurs), Tribunalul a respins acțiunea îndreptată împotriva deciziei camerei de recurs a Oficiului pentru Armonizare în cadrul Pieței Interne (mărci, desene și modele industriale) (OAPI), potrivit căreia o colorare în portocaliu sub formă de capișon care acoperă vârful articolelor de galanterie pentru încălțăminte este, pentru consumatorul mediu, un semn lipsit de caracter distinctiv. În primul rând, potrivit Tribunalului, camera de recurs nu a săvârșit o eroare prin faptul că a aplicat jurisprudența referitoare la mărcile tridimensionale mărcii solicitate, calificată de reclamantă drept „marcă de poziție”. Astfel, potrivit Tribunalului, calificarea unei „mărci de poziție” ca marcă figurativă sau tridimensională sau ca o categorie specifică de mărci este lipsită de relevanță în cadrul aprecierii caracterului său distinctiv, faptul că un semn se confundă cu aspectul produsului desemnat fiind determinant pentru aplicabilitatea jurisprudenței. În al doilea rând, Tribunalul a apreciat că, în cazul în care un semn nu este în măsură să identifice originea comercială a produselor, acesta nu poate fi înregistrat ca marcă, în pofida faptului că vizează produse care se supun tendințelor modei și a faptului că, în consecință, numeroase semne similare există sau sunt create în mod constant în sectorul industrial respectiv. În sfârșit, Tribunalul a clarificat faptul că riscul ca un element de prezentare a unui produs sau a unui serviciu să fie copiat de un concurent nu aduce atingere interpretării articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 40/94, întrucât operatorul economic care utilizează în activitatea comercială un semn care nu îndeplinește condiția prevăzută de această dispoziție ar putea, eventual, dovedi că acesta din urmă a dobândit un caracter distinctiv după ce a fost utilizat în sensul articolului 7 alineatul (3) din Regulamentul nr. 40/94 sau ar putea recurge la celelalte mijloace juridice aflate eventual la dispoziția sa, precum dreptul desenelor și modelelor industriale sau o acțiune în temeiul concurenței neloiale.

Pe de altă parte, în Hotărârile din 12 noiembrie 2010, *Deutsche Bahn/OAPI (Combinație orizontală a culorilor gri și roșu)* (T-404/09, nepublicată) și *Deutsche Bahn/OAPI (Combinație verticală a culorilor gri și roșu)* (T-405/09, nepublicată), Tribunalul a revenit asupra problemei caracterului

²⁰ Regulamentul (CE) nr. 40/94 al Consiliului din 20 decembrie 1993 privind marca comunitară (JO L 11, p. 1, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 146).

²¹ Regulamentul (CE) nr. 207/2009 al Consiliului din 26 februarie 2009 privind marca comunitară (JO L 78, p. 1), care a înlocuit Regulamentul nr. 40/94.

distinctiv al unei combinații de culori. În aceste două hotărâri, Tribunalul a confirmat abordarea restrictivă aplicabilă cererilor de înregistrare ca marcă a unei combinații de culori și a constatat că o combinație de culori nu prezenta o diferență perceptibilă, pentru publicul în cauză, în raport cu culorile utilizate în mod obișnuit pentru serviciile vizate și era, în consecință, lipsită de un caracter distinctiv.

2. Motive relative de refuz

În Hotărârea din 22 iunie 2010, *Montero Padilla/OAPI – Padilla Requena (JOSE PADILLA)* (T-255/08, nepublicată încă), Tribunalul oferă o precizare în ceea ce privește motivele pe care poate fi întemeiată o opoziție. Reclamanta solicitase, în esență, Tribunalului să controleze legalitatea deciziei camerei de recurs a OAPI în raport cu articolul 9 din Regulamentul nr. 40/94, referitor la dreptul conferit de marca comunitară. Tribunalul precizează că motivele pe care poate fi întemeiată o opoziție, precum cele prevăzute la articolul 42 alineatul (1) din Regulamentul nr. 40/94, sunt doar motive relative de refuz, astfel cum sunt prevăzute la articolul 8 din același regulament, întrucât articolul 9 din acest regulament definește întinderea dreptului conferit de marca comunitară și, așadar, efectele înregistrării acesteia din urmă, însă nu se referă la condițiile de înregistrare. Prin urmare, articolul 9 din Regulamentul nr. 40/94 nu face parte din cadrul juridic care trebuie luat în considerare de OAPI la examinarea unei cereri de înregistrare sau a unei opoziții. În plus, Tribunalul apreciază că rezultă din modul de redactare a articolului 8 alineatul (5) din Regulamentul nr. 40/94, care folosește termenii „pentru care este înregistrată marca anterioară”, că această dispoziție nu se aplică mărcilor anterioare în sensul articolului 8 alineatul (2) din același regulament decât în măsura în care au făcut obiectul unei înregistrări. În consecință, articolul 8 alineatul (5) din Regulamentul nr. 40/94 nu protejează, în raport cu produse sau cu servicii nesimilare, decât mărcile de notorietate în sensul articolului 6 bis din Convenția de la Paris²², pentru care este prezentată o dovadă a înregistrării. În sfârșit, Tribunalul precizează că dreptul de autor nu poate constitui „semn utilizat în comerț”, în sensul articolului 8 alineatul (4) din Regulamentul nr. 40/94, astfel cum rezultă din economia articolului 52 din acest regulament. Această din urmă dispoziție prevede, la alineatul (1) litera (c), că o marcă comunitară este declarată nulă atunci când există un drept anterior prevăzut la articolul 8 alineatul (4) din Regulamentul nr. 40/94 și când se îndeplinesc condițiile menționate la acest alineat. Alineatul (2) litera (c) al aceluiași articol prevede că o marcă comunitară este de asemenea declarată nulă dacă utilizarea ei poate fi interzisă în temeiul unui „alt” drept anterior, în special în temeiul unui drept de autor. Rezultă că dreptul de autor nu face parte dintre drepturile anterioare prevăzute la articolul 8 alineatul (4) din Regulamentul nr. 40/94.

3. Raportul dintre motive absolute și motive relative de refuz

În Hotărârea *JOSE PADILLA*, citată anterior, Tribunalul subliniază că rezultă din modul de redactare a articolului 42 alineatul (1) din Regulamentul nr. 40/94, precum și din economia aceluiași articol și a articolului 43 din regulamentul menționat că motivele absolute de refuz prevăzute la articolul 7 din acest regulament nu trebuie examinate în cadrul unei proceduri de opoziție. Astfel, motivele pe care s-ar putea întemeia o opoziție, în conformitate cu articolul 42 alineatul (1) din Regulamentul nr. 40/94, sunt doar motivele relative de refuz, prevăzute la articolul 8 din același regulament.

²² Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale din 20 martie 1883, cu revizuirile și modificările ulterioare.

4. Aspecte procedurale

În Hotărârea din 28 aprilie 2010, *Claro/OAPI – Telefónica (Claro)* (T-225/09, nepublicată, în recurs), Tribunalul respinge acțiunea îndreptată împotriva deciziei camerei de recurs a OAPI, prin care aceasta a apreciat o cale de atac ca fiind inadmisibilă, pentru motivul că nu s-a depus niciun memoriu în care să se expună motivele în termenul prevăzut la articolul 59 din Regulamentul nr. 40/94. Reclamanta invocase că este inutilă depunerea unui memoriu ca urmare, pe de o parte, a faptului că aceasta contesta în integralitatea sa decizia diviziei de opoziție prin care s-a admis opoziția pe baza motivului relativ de refuz prevăzut la articolul 8 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 40/94 și, pe de altă parte, a continuității funcționale dintre diferitele organe ale OAPI, care sunt ținute să își întemeieze deciziile referindu-se la procedura care a avut loc în fața instanței inferioare. Tribunalul precizează că depunerea unui memoriu în care se expun motivele căii de atac nu era în niciun caz inutilă, întrucât revine părții care a formulat o cale de atac în fața unei camere de recurs sarcina de a expune motivele pe care se întemeiază această cale de atac. În schimb, nu revine camerei de recurs obligația de a stabili, prin deducții, motivele pe care se întemeiază calea de atac cu care este sesizată. În plus, în ceea ce privește continuitatea funcțională, Tribunalul aplică din nou principiile stabilite de Curte în Hotărârea din 13 martie 2007, *OAPI/Kaul*²³, precizând că rezultă din articolul 62 alineatul (1) din Regulamentul nr. 40/94 că, prin intermediul căii de atac cu care este sesizată, camera de recurs este chemată să efectueze o nouă examinare completă a fondului opoziției, atât în drept, cât și în fapt. Cu toate acestea, o astfel de examinare implică admisibilitatea căii de atac în fața camerei de recurs, întrucât, dacă este inadmisibilă, camera de recurs trebuie să o respingă fără să examineze fondul.

În continuare, în Hotărârea din 16 iunie 2010, *Kureha/OAPI – Sanofi-Aventis (KREMEZIN)* (T-487/08, nepublicată), Tribunalul s-a pronunțat asupra valorii probante a unei publicații a Organizației Mondiale a Proprietății Intellectuale (OMPI), depusă tardiv în scopul de a dovedi existența mărcii anterioare. Tribunalul apreciază că nicio dispoziție din Regulamentele nr. 40/94 și (CE) nr. 2868/95²⁴ nu se opune posibilității ca instanțele OAPI să considere că publicarea de către OMPI a înregistrării internaționale îndeplinește cerințele impuse de norma 19 alineatul (2) din Regulamentul nr. 2868/95. În consecință, contestarea eventuală a valorii probante a unei publicări în OMPI a înregistrării internaționale este reglementată de norma 20 alineatele (2) și (4) din Regulamentul nr. 2868/95, având în vedere că cele două dispoziții reglementează schimbul de observații și de probe între părți prin intermediul OAPI, în timp ce norma 19 din același regulament nu privește decât comunicarea între OAPI și titularul opoziției. În plus, Tribunalul consideră că rezultă din coroborarea dispozițiilor aplicabile din Regulamentele nr. 40/94 și nr. 2868/95 că, în cadrul aplicării normei 20 din Regulamentul nr. 2868/95, OAPI poate, pe de o parte, să invite părțile să depună observații cât de des consideră necesar și, pe de altă parte, să ia în considerare, dacă apreciază oportun, elemente care îi sunt comunicate de părți după expirarea termenului.

În plus, Hotărârea din 13 septembrie 2010, *Inditex/OAPI – Marín Díaz de Cerio (OFTEN)* (T-292/08, nepublicată încă), a permis Tribunalului să precizeze dacă aspectele legate de dovada utilizării serioase a unei mărci anterioare și de similitudinea dintre produse, care nu sunt invocate în fața unei camere de recurs a OAPI, fac parte din cadrul litigiului desfășurat în fața acestei instanțe atât timp cât au fost invocate în fața diviziei de opoziție. În ceea ce privește problema utilizării serioase, Tribunalul apreciază că aceasta are caracter specific și prealabil, întrucât pe baza acesteia se poate determina dacă, în scopul examinării opoziției, se poate considera că marca anterioară a fost înregistrată pentru

²³ C-29/05 P, Rep., p. I-2213.

²⁴ Regulamentul (CE) nr. 2868/95 al Comisiei din 13 decembrie 1995 de punere în aplicare a Regulamentului nr. 40/94 (JO L 303, p. 1, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 189).

produsele sau serviciile în cauză. În consecință, aspectul menționat nu se înscrie în cadrul examinării opoziției propriu-zise, atât timp cât motivul întemeiat pe dovada insuficientă a utilizării serioase nu face parte din obiectul litigiului în fața camerei de recurs, acesta fiind limitat la examinarea referitoare la existența unui risc de confuzie. În schimb, o opoziție întemeiată pe existența unui risc de confuzie are drept efect sesizarea OAPI cu problema identității sau a similitudinii atât a mărcilor în cauză, cât și a produselor și a serviciilor pe care acestea le vizează, ținând seama de interdependența dintre factorii luați în considerare în cadrul aprecierii globale a riscului de confuzie.

În sfârșit, în Hotărârea din 9 decembrie 2010, *Tresplain Investment/OAPI – Hoo Hing (Golden Elephant Brand)* (T-303/08, nepublicată încă), Tribunalul amintește că motivele care nu sunt invocate de reclamantă în fața instanțelor OAPI nu sunt admisibile în fața Tribunalului. Cu toate acestea, potrivit unei jurisprudențe constante, OAPI poate fi pus în situația de a ține seama în special de legislația națională a unui stat membru în care este protejată marca anterioară pe care este întemeiată cererea de declarare a nulității, ca urmare a faptului că limitarea cadrului faptic al analizei efectuate de OAPI nu exclude luarea în considerare, pe lângă faptele prezentate explicit de părți, a faptelor notorii, în cazul în care acestea sunt necesare pentru aprecierea condițiilor de aplicare a unei cauze de nulitate și în special pentru aprecierea forței probante a înscrisurilor prezentate. În speță, reclamanta a susținut că, în cadrul analizei existenței unei prezentări înșelătoare, camera de recurs a OAPI ar fi trebuit să ia în considerare împrejurarea că intervenienta nu a făcut dovada niciunui caz de confuzie. Dacă reclamanta arată că legislația unui stat membru (în speță, Regatul Unit) impune, în cazul coexistenței a două mărci pe piață, ca dovada cazurilor concrete de confuzie să fie făcută în cadrul unei acțiuni în utilizare abuzivă a unei denumiri la nivel național, un astfel de argument este admisibil chiar dacă reclamanta nu l-a invocat în fața OAPI, cu condiția să rezulte din dosar coexistența mărcilor. În plus, Tribunalul apreciază că faptul că intervenienta nu a luat cunoștință de situația juridică decât pe parcursul procesului, în măsura în care, la momentul la care aceasta a înaintat memoriul în răspuns, Tribunalul încă nu respinsese ca inadmisibilă acțiunea separată pe care o formulase, nu poate constitui un element nou de fapt sau de drept în sensul articolului 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului.

5. Desene și modele comunitare

În cursul anului 2010, Tribunalul a fost determinat să aplice, pentru prima dată, Regulamentul (CE) nr. 6/2002²⁵.

În Hotărârea din 18 martie 2010, *Grupo Promer Mon Graphic/OAPI – PepsiCo (Reprezentarea unui suport promoțional circular)* (T-9/07, nepublicată încă, în recurs), Tribunalul precizează că lista motivelor de nulitate a unui desen sau model comunitar stabilită la articolul 25 alineatul (1) din Regulamentul nr. 6/2002 trebuie să fie considerată exhaustivă și nu cuprinde reaua-credință a titularului desenului sau modelului comunitar atacat. Tribunalul procedează în plus la definirea anumitor noțiuni fundamentale ale Regulamentului nr. 6/2002. În ceea ce privește noțiunea „conflict”, Tribunalul arată că articolul 25 alineatul (1) litera (d) din Regulamentul nr. 6/2002 trebuie interpretat în sensul că un desen sau model comunitar se află în conflict cu un desen sau model anterior în cazul în care, având în vedere libertatea autorului în realizarea respectivului desen sau model comunitar, acesta nu produce asupra utilizatorului avizat o impresie globală diferită de cea produsă de desenul sau modelul anterior invocat. Pe de altă parte, Tribunalul clarifică domeniul de aplicare al noțiunilor „gradul de libertate al autorului în realizarea desenului sau modelului”, „utilizator avizat” și „impresia globală”. În ceea ce privește gradul de libertate al autorului în

²⁵ Regulamentul (CE) nr. 6/2002 al Consiliului din 12 decembrie 2001 privind desenele sau modelele industriale comunitare (JO 2002, L 3, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 33, p. 70).

realizarea desenului sau modelului, Tribunalul apreciază că acesta trebuie să fie definit în special pe baza constrângerilor aferente caracteristicilor impuse de funcția tehnică a produsului sau a unui element al produsului ori de prevederile legale aplicabile produsului. În ceea ce privește utilizatorul avizat, Tribunalul precizează că acesta nu este nici fabricant, nici vânzător de produse în care desenele sau modelele în cauză urmează a fi încorporate sau cărora urmează să le fie aplicate, deși acesta este dotat cu o vigilență specifică și dispune de o anumită cunoaștere a stadiului anterior al tehnicii, cu alte cuvinte, a patrimoniului de desene sau modele aferente produsului în cauză care au fost divulgate la data depunerii cererii de înregistrare a desenului sau modelului atacat sau, după caz, la data priorității revendicate. În sfârșit, Tribunalul precizează că, în cadrul aprecierii concrete a impresiei globale a desenelor sau modelelor în cauză, trebuie să se ia în considerare gradul de libertate al autorului în realizarea desenului sau modelului atacat. Prin urmare, în măsura în care similitudinile dintre desenele sau modelele în cauză privesc caracteristici comune, aceste similitudini nu vor avea decât o importanță nesemnificativă în impresia globală produsă de desenele sau modelele menționate asupra utilizatorului avizat. În consecință, cu cât libertatea autorului în realizarea desenului sau modelului atacat este mai restrânsă, cu atât diferențele minore dintre desenele sau modelele în cauză pot fi suficiente pentru a produce o impresie globală diferită asupra utilizatorului avizat.

În continuare, în Hotărârea din 12 mai 2010, *Beifa Group/OAPI – Schwan-Stabilo Schwanhäüßer (Instrument de scris)* (T-148/08, nepublicată încă), Tribunalul oferă precizări în ceea ce privește interpretarea articolului 25 alineatul (1) litera (e) din Regulamentul nr. 6/2002, care prevede că un desen sau model industrial comunitar poate fi declarat nul numai dacă se utilizează un semn distinctiv într-un desen sau model ulterior și legislația comunitară sau legislația statului membru în cauză care reglementează respectivul semn îi conferă titularului dreptul de a interzice utilizarea în cauză. Potrivit Tribunalului, articolul menționat vizează de asemenea ipoteza unei similitudini între semne, și nu numai ipoteza unei identități, astfel încât camera de recurs nu a săvârșit o eroare de drept interpretând dispoziția în sensul că aceasta poate fi invocată de către titularul unui semn distinctiv, pentru a solicita declararea nulității unui desen sau model industrial comunitar ulterior, atunci când în desenul sau modelul industrial respectiv se utilizează un semn care prezintă o similitudine cu semnul său. Tribunalul examinează în plus aspectul legat de condițiile de prezentare a cererii privind dovada utilizării serioase de către titularul unui desen sau model industrial comunitar vizat de cererea de declarare a nulității, în lipsa unor dispoziții specifice în această privință în Regulamentul nr. 6/2002. Tribunalul arată că cererea amintită trebuie să fie formulată expres și în timp util în fața OAPI. În schimb, o cerere privind dovedirea utilizării serioase a unui semn anterior invocată în susținerea unei cereri de declarare a nulității unui desen sau model industrial comunitar nu poate fi prezentată pentru prima dată în fața camerei de recurs.

În sfârșit, în Hotărârea din 22 iunie 2010, *Shenzhen Taiden/OAPI – Bosch Security Systems (Echipament de comunicare)* (T-153/08, nepublicată încă), Tribunalul precizează că, astfel cum rezultă din considerentul (14) al Regulamentului nr. 6/2002, la evaluarea caracterului individual al unui desen sau model industrial, în sensul articolului 6 din același regulament, trebuie să se țină seama de natura produsului căruia i se aplică sau în care este încorporat desenul sau modelul industrial și mai ales de sectorul industrial căruia îi aparține. În plus, Tribunalul clarifică noțiunea de utilizator avizat, subliniind că respectiva calitate de „utilizator” presupune ca persoana vizată să utilizeze produsul în care este încorporat desenul sau modelul industrial în conformitate cu finalitatea acestui produs și că prin calificativul „avizat” se sugerează faptul că utilizatorul, fără a fi designer sau expert tehnic, cunoaște diversele desene sau modele industriale existente în sectorul vizat, are un anumit nivel de cunoștințe în ceea ce privește elementele pe care, de regulă, aceste desene sau modele industriale le conțin și, datorită interesului său pentru produsele respective, dă dovadă de un grad de atenție relativ ridicat atunci când le utilizează. Totuși, toate acestea nu presupun ca utilizatorul avizat să fie în măsură să deosebească, mergând dincolo de experiența acumulată prin

utilizarea produsului respectiv, aspectele configurației produsului, care sunt dictate de funcția sa tehnică, de cele care sunt arbitrare.

Mediu

1. Sistem de comercializare a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră

Sistemul de comercializare a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră, instituit prin Directiva 2003/87/CE²⁶, constituie o sursă nouă și constantă de contencios pentru Tribunal din anul 2007.

În acest an, vom menționa Hotărârea din 2 martie 2010, *Arcelor/Parlamentul European și Consiliul* (T-16/04, nepublicată încă). În cadrul unei acțiuni în despăgubire prin care se urmărea repararea prejudiciilor pretins cauzate reclamantei ca urmare a adoptării directivei menționate, Tribunalul apreciază că legiuitorul comunitar dispune de o largă putere de apreciere în exercitarea competențelor în domeniul mediului, în temeiul articolelor 174 CE și 175 CE. Exercițarea acestei puteri discreționare presupune, pe de o parte, necesitatea ca acest legiuitor să anticipeze și să evalueze evoluțiile ecologice, științifice, tehnice și economice cu caracter complex și nesigur și, pe de altă parte, să asigure un echilibru și un arbitraj între diferitele obiective, principii și interese prevăzute la articolul 174 CE. Aceasta se traduce în cadrul Directivei 2003/87 prin stabilirea unei serii de obiective și de obiective intermediare parțial contradictorii.

Pe de altă parte, Tribunalul amintește că instituțiile trebuie să respecte, asemenea statelor membre, libertățile fundamentale, cum ar fi libertatea de stabilire, care sunt menite să ducă la îndeplinirea obiectivelor esențiale ale Uniunii, în special realizarea pieței interne. Din această obligație nu rezultă că legiuitorul comunitar trebuie să reglementeze domeniul în cauză astfel încât legislația comunitară, în special atunci când aceasta ia forma unei directive, să ofere o soluție exhaustivă și definitivă unor probleme apărute din perspectiva pieței interne sau să efectueze o armonizare completă a legislațiilor naționale pentru a elimina toate obstacolele imaginabile din calea comerțului. Atunci când este necesar ca legiuitorul să restructureze sau să creeze un sistem complex, precum un sistem de comercializare a cotelor, acestuia i se permite să recurgă la o abordare etapizată și să nu procedeze decât la o armonizare progresivă a legislațiilor naționale în cauză.

Tribunalul subliniază că, în temeiul principiului subsidiarității, reglementarea Uniunii în materia protecției mediului nu urmărește o armonizare completă, statele membre fiind libere să adopte măsuri de protecție mai stricte, aceste măsuri fiind supuse numai condițiilor de a fi compatibile cu tratatul și de a fi notificate Comisiei. Simplul fapt că legiuitorul comunitar nu a tranșat o anumită chestiune care ține de domeniul de aplicare al Directivei 2003/87 și de cel al unei libertăți fundamentale nu justifică, în sine, caracterizarea acestei omisiuni ca fiind contrară normelor din tratat. În plus, întrucât punerea în aplicare a Directivei 2003/87 este supusă controlului exercitat de instanțele naționale, este de competența acestor instanțe să adreseze Curții o întrebare preliminară în cazul în care întâmpină dificultăți legate de interpretarea sau de validitatea acestei directive.

În sfârșit, reclamanta susținea că Directiva 2003/87 încalcă principiul securității juridice ca urmare a lipsei unei dispoziții care să reglementeze întinderea consecințelor financiare care ar putea rezulta atât din eventuala insuficiență a cotelor de emisie alocate unei instalații, cât și din prețul acestor

²⁶ Directiva 2003/87/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 octombrie 2003 de stabilire a unui sistem de comercializare a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră în cadrul Comunității și de modificare a Directivei 96/61/CE a Consiliului (JO L 275, p. 32, Ediție specială, 15/vol. 10, p. 78).

cote, care este determinat exclusiv de forțele pieței rezultate ca urmare a instituirii sistemului de comercializare a cotelor. În această privință, Tribunalul constată că o reglementare a prețului cotelor ar putea să contracareze obiectivul principal al Directivei 2003/87, mai exact, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin intermediul unui sistem performant de comercializare a cotelor, în cadrul căruia costul emisiilor și al investițiilor realizate în vederea reducerii acestora este în principal determinat de mecanismele pieței. În cazul unei insuficiențe a cotelor, măsura în care operatorii sunt stimulați să reducă sau să nu reducă emisiile depinde de o decizie economică complexă adoptată, între altele, în funcție de prețul cotelor de emisie disponibile pe piața de comercializare și de costurile unor eventuale măsuri de reducere a emisiilor care pot avea ca obiect fie reducerea producției, fie investiții în mijloace de producție mai eficiente la nivelul randamentului energetic. În cadrul unui astfel de sistem, creșterea costului emisiilor nu poate fi reglementată în prealabil de către legiuitor fără ca prin aceasta să se riște reducerea, ori chiar anularea, stimulentei economice care reprezintă fundamentul funcționării sale și, astfel, să se perturbe eficacitatea sistemului de comercializare a cotelor.

Lipsa de previzibilitate în ceea ce privește evoluția pieței de comercializare constituie un element inerent și inseparabil de mecanismul economic care caracterizează sistemul de comercializare a cotelor, supus regulilor clasice ale cererii și ofertei, și nu poate fi, așadar, contrară principiului securității juridice.

2. Transport aerian – Relații externe

În Hotărârea din 9 septembrie 2010, *Elveția/Comisia* (T-319/05, nepublicată încă, în recurs), Tribunalul a fost sesizat cu un litigiu referitor la Acordul dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind transportul aerian²⁷ și la măsurile germane privind apropierea aeronavelor de aeroportul din Zürich (Elveția).

Data fiind apropierea frontierei germane, majoritatea zborurilor care aterizează la Zürich și cea mai mare parte a decolărilor la începutul dimineții și la sfârșitul serii trebuie să utilizeze spațiul aerian german. Între 1984 și 2001, utilizarea acestui spațiu aerian a făcut obiectul unui acord bilateral, apoi al unor negocieri, între Confederația Elvețiană și Republica Federală Germania. În 2003, autoritățile federale germane în domeniul aviației au adoptat o reglementare națională în materie de trafic aerian. Aceasta stabilește măsuri care vizau, în esență, să împiedice, în condiții meteorologice normale, survolarea la joasă altitudine a teritoriului german în apropierea frontierei elvețiene între orele 21 și 7 în zilele de lucru și între orele 20 și 9 sâmbăta, duminica și în zilele de sărbătoare legală, cu scopul de a reduce zgomotul la care era expusă populația locală.

Întemeindu-se pe Acordul dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind transportul aerian [care aplică, în sensul acordului, Regulamentul (CEE) nr. 2408/92²⁸], Confederația Elvețiană a depus o plângere la Comisie, prin care i-a solicitat să adopte o decizie pentru ca Republica Federală Germania să înceteze aplicarea măsurilor introduse prin reglementarea națională. Având în vedere că plângerea menționată a fost respinsă, Confederația Elvețiană a introdus o acțiune împotriva acestei decizii, invocând, în special, încălcarea principiilor egalității de tratament, proporționalității și liberei prestări a serviciilor în sectorul transportului aerian.

²⁷ Acordul dintre Comunitatea Europeană și Confederația Elvețiană privind transportul aerian, semnat la 21 iunie 1999 la Luxemburg (JO 2002, L 114, p. 73, Ediție specială, 11/vol. 27, p. 30).

²⁸ Regulamentul (CEE) nr. 2408/92 al Consiliului din 23 iulie 1992 privind accesul operatorilor de transport aerian comunitari la rutele aeriene intracomunitare (JO L 240, p. 8, Ediție specială, 07/vol. 2, p. 167).

Tribunalul constată mai întâi că nu s-a săvârșit o eroare de drept de către Comisie prin faptul că a considerat că măsurile germane nu impun condiții și nici nu restrâng sau refuză exercitarea drepturilor de trafic. Astfel, măsurile germane nu implică nicidecum vreo interdicție, condiționată sau parțială, de traversare a spațiului aerian german de zborurile cu plecarea de pe aeroportul din Zürich sau având ca destinație acest aeroport, ci se limitează la o simplă modificare a traiectoriei zborurilor vizate, ulterior decolării sau anterior aterizării pe aeroportul din Zürich.

Pe de altă parte, în ceea ce privește încălcarea principiului egalității de tratament în raport cu operatorii de transport aerian elvețieni care utilizează aeroportul din Zürich drept aeroport pivot, Tribunalul subliniază că o constatare potrivit căreia o măsură ajunge la același rezultat ca o discriminare pe motiv de naționalitate nu este suficientă pentru a se concluziona în sensul incompatibilității acesteia cu articolul 3 din acordul în cauză și că se impune să se verifice dacă măsura respectivă este justificată de împrejurări obiective și dacă este proporțională cu obiectivul pe care îl urmărește. Or, apropierea de o zonă cu caracter turistic și, în consecință, deosebit de vulnerabilă la emisiile sonore constituie o împrejurare obiectivă care justifică adoptarea acestor măsuri exclusiv în raport cu aeroportul din Zürich. În plus, Tribunalul apreciază că măsurile germane sunt proporționale cu obiectivul pe care îl urmăresc, respectiv reducerea zgomotului provenit de la avioane în partea teritoriului german limitrofă Elveției în timpul nopții și la sfârșitul săptămânii, și că Republica Federală Germania nu avea la dispoziție alte mijloace pentru a obține reducerea zgomotului. Mai precis, respectarea unui contingent de zgomot ar putea să fie dificil de controlat, iar încălcarea sa ar putea fi imposibil de sancționat, spre deosebire de obligațiile legate de stabilirea unor altitudini minime de zbor.

În sfârșit, în cadrul examinării eventualei încălcări a liberei prestări a serviciilor în sectorul transportului aerian, Tribunalul subliniază că obiectivul reducerii zgomotului constituie un aspect specific al protecției mediului, care se numără printre motivele imperative de interes general care pot justifica restricții privind libertățile fundamentale garantate de Tratatul CE, printre care se numără, printre altele, libera prestare a serviciilor, și că măsurile în cauză sunt proporționale cu acest obiectiv.

Politica externă și de securitate comună

Tribunalul a pronunțat, în acest an, cinci hotărâri referitoare la măsuri restrictive luate împotriva unor persoane în cadrul politicii externe și de securitate comună. Mai precis, în două hotărâri, din 9 și din 30 septembrie 2010, Tribunalul a fost determinat să dezvolte jurisprudența sa, deja substanțială, în materia combaterii terorismului.

În primul rând, în ceea ce privește întinderea controlului jurisdicțional efectuat în privința măsurilor de înghețare a fondurilor luate în executarea unor rezoluții ale Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite, Hotărârea Tribunalului din 30 septembrie 2010, *Kadi/Comisia* (T-85/09, nepublicată încă, în recurs), deduce consecințele din Hotărârea Curții din 3 septembrie 2008, *Kadi și Al Barakaat International Foundation/Consiliul și Comisia*²⁹, prin care s-a anulat Hotărârea Tribunalului din 21 septembrie 2005, *Kadi/Consiliul și Comisia*³⁰. În această hotărâre, Curtea a infirmat poziția Tribunalului și a apreciat că instanța Uniunii are o competență de fond pentru a controla legalitatea măsurilor adoptate de Comunitate care pun în aplicare rezoluții ale Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite. În continuare, pronunțându-se asupra litigiului, Curtea a anulat regulamentul de înghețare a fondurilor, apreciind că acesta fusese adoptat cu încălcarea drepturilor fundamentale

²⁹ C-402/05 P și C-415/05 P, Rep., p. I-6351.

³⁰ T-315/01, Rec., p. II-3649.

ale persoanei în cauză, menținând în același timp efectele acestuia, pentru o perioadă care nu poate depăși trei luni, pentru a permite remedierea încălcărilor constatate.

În urma hotărârii Curții, Comisia l-a informat pe reclamant în legătură cu intenția sa de a menține înscrierea acestuia în Regulamentul (CE) nr. 881/2002³¹, în temeiul unui rezumat al motivelor stabilite de Comitetul pentru sancțiuni al Consiliului de Securitate pentru înscrierea reclamantului pe lista persoanelor cărora ar trebui să li se aplice înghețarea fondurilor și a resurselor economice, și l-a invitat să își prezinte observațiile în această privință. La 28 noiembrie 2008, Comisia a adoptat un nou regulament³² prin care s-a menținut înghețarea fondurilor reclamantului.

Sesizat de reclamant cu o acțiune în anulare împotriva acestui din urmă regulament, Tribunalul consideră că, în lumina Hotărârii Curții Kadi și Al Barakaat International Foundation/Consiliul și Comisia, citată anterior, îi revine obligația de a asigura în speță un control jurisdicțional complet și riguros al legalității regulamentului, fără a acorda acestui regulament vreo imunitate de jurisdicție pentru motivul că urmărește să pună în aplicare rezoluții adoptate de Consiliul de Securitate al Națiunilor Unite. Tribunalul trebuie să acționeze astfel cel puțin atât timp cât procedurile de reexaminare aplicate de Comitetul pentru sancțiuni nu oferă în mod vădit garanțiile unei protecții jurisdicționale efective. Acest control trebuie să privească, în mod indirect, aprecierile efectuate pe fond chiar de Comitetul pentru sancțiuni, precum și elementele de probă pe care acestea se întemeiază. Acest control este cu atât mai justificat cu cât măsurile în cauză afectează în mod sensibil și durabil drepturile fundamentale ale reclamantului, care este supus, de aproape zece ani, unui regim care indisponibilizează pentru o durată nelimitată toate fondurile sale. Tribunalul precizează, în această privință, că, la scara unei vieți de om, 10 ani reprezintă o durată considerabilă și că o calificare a măsurilor respective drept preventive sau represive, asigurătorii sau de confiscare, civile sau penale pare a fi de acum înainte o chestiune deschisă.

În cadrul acestui control complet și prin transpunerea criteriilor reținute de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Hotărârea A. și alții împotriva Regatului Unit³³, Tribunalul consideră că dreptul la apărare al reclamantului nu a fost „respectat” decât în mod pur formal și superficial. Comisia nu a luat în considerare în mod corespunzător opinia exprimată de acesta și nu i-a dat acestuia niciun acces, fie și minim, la elementele de probă reținute împotriva sa, fără nicio evaluare comparativă a intereselor acestuia, pe de o parte, și a necesității de a proteja confidențialitatea informațiilor în discuție, pe de altă parte. În aceste condiții, puținele informații și vagile afirmații care figurează în rezumatul motivelor par să fie în mod vădit insuficiente pentru a permite reclamantului să combată în mod eficient acuzațiile formulate împotriva sa.

Tribunalul apreciază astfel că regulamentul a fost adoptat cu încălcarea dreptului la apărare. În plus, în lipsa oricărui acces util la informațiile și la elementele de probă reținute împotriva sa, reclamantul nu a putut să își apere drepturile în privința acestor elemente în condiții satisfăcătoare nici în fața instanței Uniunii, astfel încât trebuie să se constate și o încălcare a dreptului la o cale de atac efectivă. În sfârșit, Tribunalul constată că, având în vedere aplicabilitatea generală și persistența măsurilor de înghețare a fondurilor, regulamentul constituie de asemenea o limitare nejustificată a dreptului de proprietate.

³¹ Regulamentul (CE) nr. 881/2002 al Consiliului din 27 mai 2002 de instituire a unor măsuri restrictive specifice împotriva anumitor persoane și entități care au legătură cu Osama ben Laden, cu rețeaua Al-Qaida și cu talibanii și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 467/2001 (JO L 139, p. 9, Ediție specială, 18/vol. 1, p. 189).

³² Regulamentul (CE) nr. 1190/2008 al Comisiei din 28 noiembrie 2008 de modificare pentru a 101-a oară a Regulamentului (CE) nr. 881/2002 (JO L 322, p. 25).

³³ Hotărârea din 19 februarie 2009 (nepublicată încă în *Recueil des arrêts et décisions*).

În al doilea rând, în ceea ce privește deciziile naționale care pot constitui temeiul unei măsuri de înghețare de fonduri adoptate de Consiliu, Tribunalul, în Hotărârea din 9 septembrie 2010, *Al-Aqsa/Consiliul* (T-348/07, nepublicată încă), a precizat condițiile în care hotărârea pronunțată în cadrul procedurii privind măsurile provizorii, intervenită în cadrul unei proceduri prin care se urmărește să se obțină, cu titlu provizoriu, suspendarea unei măsuri naționale de înghețare a fondurilor (*Sanctieregeling*), constituie într-adevăr o „decizie” adoptată de o autoritate competentă, în sensul articolului 1 alineatul (4) din Poziția comună 2001/931/PESC³⁴ și al articolului 2 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 2580/2001³⁵.

În această privință, Tribunalul arată că, în aceleași limite precum *Sanctieregeling*, hotărârea pronunțată în cadrul procedurii privind măsurile provizorii nu constituie propriu-zis o decizie privind „inițierea unor cercetări sau a urmăririi penale pentru un act terorist” și că nici nu conduce la „condamnarea” reclamantei, în sensul strict penal al termenului. Cu toate acestea, având în vedere conținutul său, domeniul de aplicare și contextul acesteia, hotărârea pronunțată în cadrul procedurii privind măsurile provizorii, coroborată cu *Sanctieregeling*, constituie într-adevăr o „decizie” adoptată de o autoritate competentă, în sensul dispozițiilor citate anterior din Poziția comună 2001/931 și din Regulamentul nr. 2580/2001, care nu impun ca „decizia” națională să se înscrie în cadrul unei proceduri penale *stricto sensu*.

Pe de altă parte, pentru a putea să fie invocată în mod valabil de Consiliu, o decizie națională de „inițiere a unor cercetări sau a urmăririi penale” trebuie să se înscrie în cadrul unei proceduri naționale care să vizeze direct și în principal aplicarea unei măsuri de tip preventiv sau represiv împotriva persoanei interesate, pentru combaterea terorismului. Spre deosebire de decizia unei autorități judiciare naționale care se pronunță doar cu titlu accesoriu și incident asupra implicării posibile a persoanei interesate într-o asemenea activitate, Tribunalul consideră că hotărârea pronunțată în cadrul procedurii privind măsurile provizorii invocată în speță de Consiliu se înscrie într-un mod suficient de direct în cadrul unei proceduri naționale având drept obiect principal impunerea unei măsuri de sancționare economică a persoanei interesate, și anume înghețarea fondurilor sale chiar prin *Sanctieregeling*, din cauza implicării sale într-o activitate teroristă.

Cu toate acestea, era necesar să se stabilească dacă respectiva hotărâre pronunțată în cadrul procedurii privind măsurile provizorii putea să constituie în continuare temeiul deciziei Consiliului, deși *Sanctieregeling* fusese abrogată de autoritățile naționale după respingerea cererii de măsuri provizorii. Tribunalul apreciază că nu acesta este situația în speță. Astfel, prin această hotărâre, judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii a refuzat pur și simplu să suspende în mod provizoriu efectele produse de *Sanctieregeling*. Or, *Sanctieregeling* a încetat în mod definitiv să producă vreun efect juridic întrucât a fost abrogată. Pe cale de consecință, hotărârea pronunțată în cadrul procedurii privind măsurile provizorii produce efecte juridice similare, cu atât mai mult cu cât aceasta nu cuprindea decât o apreciere provizorie, fără a produce efecte asupra deciziei pronunțate pe fond la finalul procesului. De altfel, nu ar fi compatibil cu economia generală a Regulamentului nr. 2580/2001, caracterizată prin preponderența pe care trebuie să o aibă elementele din procedura națională în aprecierea efectuată de Consiliu, ca *Sanctieregeling*, care nu mai produce niciun efect în ordinea juridică olandeză, să continue să producă efecte în mod indirect și pentru o durată nedeterminată, prin intermediul hotărârii pronunțate în cadrul

³⁴ Poziția comună 2001/931/PESC a Consiliului din 27 decembrie 2001 privind aplicarea de măsuri specifice pentru combaterea terorismului (JO L 344, p. 93, Ediție specială, 18/vol. 1, p. 179).

³⁵ Regulamentul (CE) nr. 2580/2001 al Consiliului din 27 decembrie 2001 privind măsuri restrictive specifice îndreptate împotriva anumitor persoane și entități în vederea combaterii terorismului (JO L 344, p. 70, Ediție specială, 18/vol. 1, p. 169).

procedurii privind măsurile provizorii, în ordinea juridică comunitară. Consiliul a depășit astfel limitele puterii sale de apreciere prin menținerea pentru o durată nedeterminată a reclamantei pe lista în litigiu, cu ocazia reexaminării periodice a situației acesteia, pentru unicul motiv că decizia pronunțată de judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii nu era repusă în discuție, în ordinea judiciară olandeză, de instanța jurisdicțională de apel în procedurile privind măsurile provizorii sau de instanța jurisdicțională de fond, deși decizia administrativă care a făcut obiectul cererii de suspendare a efectelor fusese abrogată între timp de emitentul acesteia.

Accesul la documentele instituțiilor

Procedura de acces la documentele Comisiei, reglementată în special de articolele 6-8 din Regulamentul nr. 1049/2001, se desfășoară în două etape. În primul rând, solicitantul trebuie să adreseze Comisiei o cerere inițială de acces la documente. În al doilea rând, în cazul respingerii în tot sau în parte, solicitantul poate depune o cerere de confirmare la secretarul general al Comisiei. Doar măsura adoptată de secretarul general este susceptibilă să producă efecte juridice de natură a afecta interesele solicitantului și, prin urmare, să facă obiectul unei acțiuni în anulare.

În Hotărârea din 19 ianuarie 2010, *Co-Frutta/Comisia* (T-355/04 și T-446/04, Rep., p. II-1)³⁶, Tribunalul a fost determinat să descrie consecințele expirării termenului de 15 zile lucrătoare, care poate fi prelungit, în care instituția trebuie să răspundă la cererea de confirmare. Potrivit Tribunalului, acest termen, prevăzut la articolul 8 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 1049/2001, este imperativ. Cu toate acestea, expirarea acestui termen nu are ca efect privarea instituției de competența de a adopta o decizie. Astfel, niciun principiu de drept nu implică pierderea de către administrație a competenței de a răspunde la o cerere, chiar după expirarea termenelor prevăzute în acest scop. Mecanismul unei decizii implicite de respingere a fost instituit pentru a atenua riscul ca administrația să prefere să nu răspundă la o cerere de acces la documente și să se sustragă oricărui control jurisdicțional, iar nu pentru a fi invalidată orice decizie tardivă. Dimpotrivă, administrația are în principiu obligația de a furniza, fie și tardiv, un răspuns motivat la orice cerere formulată de o persoană interesată. O astfel de soluție este conformă cu funcția mecanismului deciziei implicite de respingere, care constă în a permite persoanelor interesate să atace inacțiunea administrației în vederea obținerii unui răspuns motivat din partea acesteia.

De asemenea, instituția sesizată cu o cerere de acces la un document care emană de la un stat membru și statul membru respectiv trebuie, dacă această cerere a fost notificată de instituție respectivului stat membru, să inițieze de îndată un dialog loial cu privire la aplicarea eventuală a excepțiilor prevăzute la articolul 4 alineatele (1)-(3) din Regulamentul nr. 1049/2001. În stadiul respectiv, acestea trebuie să acorde atenție necesității de a permite instituției menționate să adopte o poziție în termenele prevăzute la articolele 7 și 8 din regulamentul menționat, în care trebuie să soluționeze această cerere de acces. Depășirea termenelor prevăzute de articolul 8 din Regulamentul nr. 1049/2001 nu atrage totuși automat anularea deciziei adoptate după expirarea termenelor. Astfel, anularea unei decizii numai din cauza depășirii termenelor prevăzute de Regulamentul nr. 1049/2001 ar avea ca unic efect redeschiderea procedurii administrative de acces la documente. În orice caz, acoperirea unui eventual prejudiciu cauzat de întârzierea răspunsului Comisiei poate fi solicitată printr-o acțiune în despăgubire.

³⁶ A se vedea de asemenea Hotărârea Tribunalului din 10 decembrie 2010, *Ryanair/Comisia* (T-494/08-T-500/08 și T-509/08, nepublicată încă).

Pe de altă parte, în Hotărârea din 10 decembrie 2010, *Ryanair/Comisia* (T-494/08-T-500/08 și T-509/08, nepublicată încă), Tribunalul a dedus consecințele din Hotărârea Curții din 29 iunie 2010, *Comisia/Technische Glaswerke Ilmenau*³⁷.

Astfel, Tribunalul a amintit că, potrivit acestei hotărâri, la interpretarea excepției prevăzute la articolul 4 alineatul (2) a treia liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001, referitor la protecția obiectivelor activităților de anchetă, trebuie să se țină seama de împrejurarea că celelalte părți interesate, în afara statului membru în cauză, în cadrul procedurilor de control al ajutoarelor de stat nu dispun de dreptul de a consulta documentele din dosarul administrativ al Comisiei și, în consecință, să se recunoască existența unei prezumții generale potrivit căreia divulgarea documentelor din dosarul administrativ ar putea, în principiu, să aducă atingere protecției obiectivelor activităților de anchetă.

Astfel, Comisia are posibilitatea, în temeiul articolului 4 alineatul (2) a treia liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001, să refuze accesul la toate documentele aferente procedurii de control al ajutoarelor de stat, și aceasta fără a efectua în prealabil o examinare concretă și individuală a documentelor menționate. Această prezumție generală nu exclude dreptul respectivelor părți interesate de a dovedi că un anumit document a cărui divulgare este solicitată nu face obiectul prezumției menționate sau că există un interes public superior care justifică divulgarea documentului în cauză, în temeiul articolului 4 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1049/2001.

În speță, întrucât reclamanta nu a invocat niciun argument care să demonstreze că prezumția generală nu este aplicabilă documentelor în cauză, Tribunalul respinge acțiunea.

O problemă similară a fost abordată de Tribunal în Hotărârea din 9 iunie 2010, *Éditions Jacob/Comisia* (T-237/05, nepublicată încă). Cu toate acestea, în speță, documentele la care se solicita accesul se refereau la o procedură privind o operațiune de concentrare de întreprinderi deja închisă la data formulării cererii de acces. În acest context, Tribunalul apreciază că excepția referitoare la protecția obiectivelor activităților de inspecție, de anchetă și de audit nu este aplicabilă decât dacă divulgarea conținutului documentelor în discuție riscă să pună în pericol încheierea acestor activități. Desigur, diferitele acte adoptate cu ocazia anchetei pot face obiectul acestei excepții atât timp cât activitățile de anchetă sau de inspecție se află în desfășurare, chiar dacă ancheta sau inspecția în cauză care a condus la raportul la care se solicită accesul s-a finalizat. Cu toate acestea, a admite, astfel cum pretindea Comisia, că documentele solicitate în speță fac în continuare obiectul excepției menționate atât timp cât deciziile prin care se încheie procedura nu sunt definitive, mai precis, atât timp cât Tribunalul și, eventual, Curtea nu au respins acțiunile introduse împotriva deciziilor sau, în cazul anulării, atât timp cât Comisia nu a adoptat una sau mai multe decizii noi, ar echivala cu a condiționa accesul la aceste documente de un eveniment aleatoriu, viitor și eventual îndepărtat. Rezultă din aceasta că documentele nu mai intrau, în momentul adoptării deciziei de respingere a accesului, în domeniul de aplicare al excepției referitoare la protecția obiectivelor activităților de anchetă. În orice caz, chiar și în situația în care respectivele documente ar fi intrat în domeniul de aplicare al acestei excepții, nu rezulta în nici un mod din motivarea deciziei atacate că documentele solicitate au făcut obiectul unei analize concrete și individuale din partea Comisiei.

În plus, Tribunalul precizează că obligația de păstrare a secretului profesional, care rezultă din articolul 17 din Regulamentul nr. 139/2004 și din articolul 287 CE, nu are o aplicabilitate de natură să poată justifica un refuz general și abstract de acces la documentele comunicate în cadrul notificării

³⁷ C-139/07 P, nepublicată încă.

unei concentrări. Aprecierea caracterului confidențial al unei informații presupune o punere în balanță, pe de o parte, a intereselor legitime care se opun divulgării informației și, pe de altă parte, a interesului general care urmărește ca activitățile instituțiilor să se desfășoare cu respectarea cât se poate de strictă a principiului deschiderii. Prin efectuarea unei analize concrete și individuale a documentelor solicitate, Comisia poate astfel să asigure efectul util al dispozițiilor aplicabile în domeniul concentrărilor, în deplină coerență cu Regulamentul nr. 1049/2001. Tribunalul adaugă, în special, faptul că, în domeniul concentrărilor, corespondența dintre Comisie și părțile implicate nu poate fi considerată că face în mod clar obiectul excepției referitoare la protecția intereselor comerciale și că revine Comisiei obligația de a se asigura de acest aspect printr-o analiză concretă și efectivă a fiecărui document.

Statutul membrilor Parlamentului European

1. Privilegii și imunități

Cauza *Gollnisch/Parlamentul European* (Hotărârea din 19 martie 2010, T-42/06, nepublicată încă) a luat naștere în urma afirmațiilor făcute de domnul Gollnisch, în acel moment membru al Parlamentului European, cu ocazia unei conferințe de presă, care erau susceptibile să constituie o infracțiune. În urma deschiderii, în Franța, a unei anchete pentru contestarea unor crime împotriva umanității și la cererea domnului Romagnoli, de asemenea membru al Parlamentului European, președintele Parlamentului European a sesizat Comisia Afaceri juridice cu o cerere de apărare a imunității reclamantului, în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 6 alineatul (3) din Regulamentul intern al Parlamentului³⁸. În urma examinării acestei cereri și pe baza unei propuneri în acest sens a comisiei menționate, Parlamentul European a respins cererea de acordare a imunității prin decizia din 13 decembrie 2005, invocându-se argumentul potrivit căruia, conform articolului 9 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile Comunităților Europene³⁹, imunitatea membrilor Parlamentului European privește opiniile sau voturile exprimate în cadrul exercitării funcțiilor lor, situație care nu se regăsește în speță.

Sesizat cu o cerere de despăgubiri pentru prejudiciul suferit de domnul Gollnisch ca urmare a acestei decizii, Tribunalul a apreciat că, deși privilegiile și imunitățile recunoscute prin protocolul menționat prezintă un caracter funcțional prin aceea că urmăresc să evite crearea unui obstacol în calea funcționării și independenței Comunităților, nu este mai puțin adevărat că acest protocol creează un drept subiectiv în beneficiul persoanelor vizate, a cărui respectare este garantată prin sistemul căilor de atac stabilit de tratat.

Pe de altă parte, referindu-se la articolul 10 primul paragraf litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile, domnul Romagnoli arătase că imunitatea de care beneficia domnul Gollnisch era cea prevăzută de dispozițiile Constituției franceze, care prevede că Adunarea din care parlamentarul face parte poate dispune suspendarea procedurii penale. Astfel, potrivit respectivului articol din Protocolul privind privilegiile și imunitățile, pe durata sesiunilor Parlamentului European, membrii acestuia beneficiază, pe teritoriul național, de imunitățile recunoscute membrilor parlamentului propriei țări. Prin urmare, Parlamentul European era sesizat cu o cerere de suspendare a procedurii penale în curs împotriva domnului Gollnisch în Franța, iar nu cu o cerere de apărare a imunității întemeiate pe articolul 9 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile. Or, deși Parlamentul European dispune de o largă putere de apreciere în ceea ce privește orientarea pe care dorește să o dea unei decizii adoptate ca urmare a unei

³⁸ JO 2005, L 44, p. 1.

³⁹ Protocolul privind privilegiile și imunitățile Comunităților Europene din 8 aprilie 1965 (JO 1967, 152, p. 13).

cereri precum cea formulată în speță, problema dacă o astfel de decizie trebuia adoptată în temeiul articolului 9 sau în temeiul articolului 10 primul paragraf litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile nu ținea totuși de puterea de apreciere a Parlamentului. Tribunalul constată astfel că Parlamentul European nu a adoptat o decizie cu privire la eventuala suspendare a procedurii penale, deși articolul 10 din Protocolul privind privilegiile și imunitățile face trimitere la sistemele de drept naționale pentru a stabili întinderea și cuprinsul imunității de care beneficiază deputații pe teritoriul lor național, iar articolul 26 al treilea paragraf din Constituția franceză prevede suspendarea procedurii penale pe durata mandatului parlamentar. În speță, reclamantul putea, așadar, să invoce, în cadrul acțiunii sale în despăgubire, nelegalitatea refuzului Parlamentului European de a se pronunța în temeiul articolului 10 primul paragraf litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile.

Cu toate acestea, cererea de despăgubiri ca urmare a prejudiciului rezultat din atingerea adusă onoarei este respinsă, ținând seama de lipsa unei legături de cauzalitate directe între acest prejudiciu și nelegalitatea constatată. Astfel, având în vedere larga marjă de apreciere a Parlamentului European, dacă acesta s-ar fi întemeiat pe articolul 10 primul paragraf litera (a) din Protocolul privind privilegiile și imunitățile, ar fi putut adopta în mod valabil atât o decizie de solicitare a suspendării procedurii penale, cât și o decizie de a nu solicita suspendarea procedurii penale. Astfel, nelegalitatea care afectează decizia atacată nu poate constitui cauza directă și determinantă a atingerii aduse onoarei, pe care o invoca reclamantul.

2. Costuri și despăgubiri

În cauza *Martin/Parlamentul European* (Hotărârea din 16 decembrie 2010, T-276/07, nepublicată încă), Tribunalul a fost sesizat cu o cerere de anulare a unei decizii a secretarului general al Parlamentului European, prin care acesta a declarat nejustificată plata către domnul Martin, membru al Parlamentului European, a sumei de 163 381,54 euro, cu titlu de indemnizație de secretariat, și prin care acesta din urmă a fost informat că se va proceda la recuperarea sumei menționate.

Din rațiuni de transparență, Parlamentul European a adoptat Normele privind cheltuielile și indemnizațiile deputaților în Parlamentul European (CID), al căror articol 14 prevede că membrii Parlamentului European depun o cerere de atribuire a indemnizației de secretariat, care cuprinde, printre altele, numele, adresa, cetățenia, țara, locul și data de naștere a asistentului, precum și semnătura acestuia din urmă, prin care se confirmă exactitatea acestor informații. Tribunalul constată că aceste cerințe au fost consolidate de-a lungul timpului, în special prin obligația de a atașa la cerere o copie a contractului încheiat între membrul Parlamentului European și asistentul său, precum și de a comunica orice schimbare intervenită în ceea ce privește cererea de atribuire a indemnizației. De asemenea, Tribunalul observă că fiecare membru al Parlamentului European, din momentul intrării în funcție, primește o copie a Normelor CID și confirmă primirea acestora, în scris. În sfârșit, membrul Parlamentului European își ia angajamentul oficial de a plăti indemnizația de secretariat asistentului, desemnat nominal, de la începerea activităților acestuia, lista asistenților parlamentari fiind, în plus, accesibilă publicului.

Din toate aceste elemente, Tribunalul deduce că cerințele prevăzute la articolul 14 din Normele CID, în special cu privire la informațiile pe care trebuie să le cuprindă cererea de atribuire întocmită de membrul Parlamentului European în legătură cu asistentul sau asistenții pe care îi angajează, au un caracter substanțial. În speță, Tribunalul arată că reclamantul nu a declarat Parlamentului European anumiți destinatari finali ai plăților și că Parlamentul European nu a primit notificarea rezilierii anumitor contracte. În plus, reclamantul, pe de o parte, nu a rambursat fondurile neutilizate la sfârșitul anului și, pe de altă parte, a utilizat fondurile virate pentru anumiți asistenți în scopul de

a remunera alte persoane. În speță, reclamantul a încălcat Normele CID și nu putea, așadar, să invoce, în cadrul acțiunii sale în anulare, un drept necondiționat de a utiliza fondurile încasate.

Pe de altă parte, Tribunalul subliniază că articolul 71 alineatul (3) din Regulamentul financiar (CE, Euratom) nr. 1605/2002⁴⁰ impune Parlamentului European o obligație necondiționată de a recupera sumele plătite în mod necuvenit. Această obligație incumbă de asemenea secretarului general în temeiul articolului 27 alineatul (3) din Normele CID.

II. Contenciosul despăgubirii

1. Calificarea naturii contractuale sau extracontractuale a litigiului

În Hotărârea din 16 decembrie 2010, *Systran și Systran Luxemburg/Comisia* (T-19/07, nepublicată încă), Tribunalul a amintit că competența sa de a soluționa o acțiune în despăgubire diferă în funcție de natura contractuală sau extracontractuală a răspunderii în cauză. Astfel, în materia răspunderii contractuale, Tribunalul nu este competent decât în prezența unei clauze compromisorii în sensul articolului 238 CE. În lipsa unei astfel de clauze, Tribunalul nu poate, în temeiul articolului 235 CE, să soluționeze, în realitate, o acțiune în daune interese de origine contractuală. În caz contrar, Tribunalul și-ar extinde competența dincolo de litigiile a căror soluționare îi este limitativ rezervată prin articolul 240 CE, în condițiile în care această dispoziție încredințează instanțelor naționale competența de drept comun pentru soluționarea litigiilor în care Comunitatea este parte. În schimb, în materia răspunderii extracontractuale, Curtea este competentă fără a fi necesar ca părțile în litigiu să își manifeste acordul prealabil. Competența Curții reiese, astfel, direct din articolul 235 CE și din articolul 288 al doilea paragraf CE.

Pentru a determina competența sa în temeiul articolului 235 CE, Tribunalul trebuie să examineze, în raport cu diferitele elemente pertinente ale dosarului, dacă cererea de despăgubiri formulată de reclamante se întemeiază în mod obiectiv și global pe obligații de origine contractuală sau extracontractuală. Aceste elemente pot fi deduse, printre altele, din examinarea pretențiilor părților, din faptul generator al prejudiciului a cărui reparare este cerută și din conținutul dispozițiilor contractuale sau extracontractuale invocate pentru soluționarea problemei în litigiu. În acest cadru, competența Tribunalului în materie contractuală derogă de la dreptul comun și trebuie, prin urmare, să fie interpretată în mod restrictiv, astfel încât Tribunalul nu poate soluționa decât cereri care decurg din contract sau care au o legătură directă cu obligațiile care decurg din acesta.

Astfel, în speță, Tribunalul trebuie să examineze conținutul diferitelor contracte încheiate între grupul Systran și Comisie. Un asemenea exercițiu ține de examinarea competenței, a cărei absență este o cauză de inadmisibilitate de ordine publică și nu poate avea drept consecință modificarea naturii litigiului, dându-i un temei contractual.

Examinând în mod aprofundat argumentele expuse de părți, Tribunalul concluzionează că litigiul în cauză este de o natură extracontractuală. Este vorba, astfel, despre aprecierea caracterului pretins culpabil și prejudiciabil al divulgării de către Comisie către un terț a unor informații protejate de un drept de proprietate sau de know-how fără autorizarea expresă a titularului lor în raport cu

⁴⁰ Regulamentul (CE, Euratom) nr. 1605/2002 al Consiliului din 25 iunie 2002 privind regulamentul financiar aplicabil bugetului general al Comunităților Europene (JO L 248, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 3, p. 198).

principiile generale comune legislațiilor statelor membre, aplicabile în materie, iar nu în raport cu dispoziții contractuale.

2. Legătura de cauzalitate

În Hotărârea din 20 ianuarie 2010, *Sungro și alții/Consiliul și Comisia* (T-252/07, T-271/07 și T-272/07, Rep., p. II-55), Tribunalul a respins acțiunile în despăgubire formulate de reclamante, prin care se solicita repararea prejudiciului care le-ar fi fost cauzat de o schemă de ajutor de stat pentru sectorul bumbacului, anulată prin Hotărârea Curții din 7 septembrie 2006, *Spania/Consiliul* (C-310/04, Rec., p. I-7285). În această privință, Tribunalul s-a întemeiat pe considerația potrivit căreia, pentru a stabili prejudiciul imputabil unei acțiuni culpabile a unei instituții comunitare, trebuie luate în considerare efectele neîndeplinirii obligației care generează răspunderea, iar nu cele ale actului în care se înscrie această neîndeplinire, cu condiția ca instituția să fi putut sau să fi trebuit să adopte un act având același efect, fără a încălca norma juridică. Altfel spus, analiza legăturii de cauzalitate nu poate pleca de la premisa incorectă potrivit căreia, în absența unui comportament nelegal, instituția s-ar fi abținut să acționeze sau ar fi adoptat un act contrar – ceea ce poate de asemenea să reprezinte un comportament nelegal –, ci trebuie să se recurgă la compararea între situația generată, pentru terțul în cauză, prin acțiunea culpabilă și situația care ar fi rezultat pentru acesta dintr-un comportament al instituției în conformitate cu norma juridică.

3. Încălcare suficient de gravă a unei norme care conferă drepturi particularilor

În vederea angajării răspunderii extracontractuale a Uniunii, se impune ca reclamantul să probeze existența unei încălcări suficient de grave a unei norme de drept care are ca obiect să confere drepturi particularilor⁴¹.

În cadrul unei cereri de despăgubiri având ca obiect repararea daunelor pretins cauzate reclamantei printr-o decizie a Comisiei prin care se dispune, în temeiul articolului 15a din A doua directivă 75/319/CEE⁴², revocarea autorizațiilor de introducere pe piață a medicamentelor de uz uman care conțin amfepramonă, Tribunalul, în Hotărârea din 3 martie 2010, *Artegoda/Comisia* (T-429/05, nepublicată încă, în recurs), a amintit că cerința unei încălcări suficient de grave urmărește să se evite ca exercitarea de către instituția în cauză a competențelor sale de interes general să fie împiedicată de riscul de a suporta prejudiciile pretinse de întreprinderile în cauză.

În plus, Tribunalul a precizat că, în ipoteza în care marja de apreciere a instituției în cauză este considerabil redusă sau chiar inexistentă, nu există nicio legătură automată între lipsa puterii de apreciere a instituției în cauză și calificarea încălcării ca fiind o încălcare suficient de gravă a dreptului comunitar. Sfera de aplicare a puterii de apreciere a administrației în cauză are, desigur, un caracter determinant, dar nu constituie un criteriu exclusiv. Astfel, este de competența instanței comunitare să ia în considerare complexitatea situației pe care trebuie să o soluționeze, dificultățile de aplicare sau de interpretare a textelor, gradul de claritate și de precizie ale normei încălcate și caracterul impardonabil al erorii comise. De aici reiese că numai stabilirea existenței unei nereguli care nu ar fi fost comisă în împrejurări similare de o administrație care acționează cu prudență și diligența obișnuite poate să angajeze răspunderea Uniunii.

⁴¹ Hotărârea Curții din 4 iulie 2000, *Bergaderm și Goupil/Comisia*, C-352/98 P, Rec., p. I-5291, punctele 42 și 43.

⁴² A doua directivă 75/319/CEE a Consiliului din 20 mai 1975 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative privind medicamentele brevetate (JO L 147, p. 13).

În speță, Tribunalul a arătat că, în cadrul aplicării Directivei 65/65/CEE⁴³, autoritatea competentă să adopte o decizie de revocare sau de suspendare a unei autorizații de introducere pe piață este constrânsă să respecte principiul general de preeminență a protecției sănătății publice, concretizat în dispozițiile materiale ale directivei menționate. Acest principiu îi impune, în primul rând, să țină seama în mod exclusiv de considerațiile privind protecția sănătății, în al doilea rând, să reevalueze raportul beneficii/riscuri prezentat de un medicament atunci când noi date ridică semne de întrebare față de eficacitatea sa terapeutică sau față de securitatea sa și, în al treilea rând, să aplice regimul de probe conform principiului precauției. În speță, reclamanta nu putea să invoce, în cadrul acțiunii în despăgubire, încălcarea articolului 11 din Directiva 65/65. Astfel, dificultățile legate de interpretarea sistematică a condițiilor de revocare sau de suspendare a unei autorizații de introducere pe piață, în lumina ansamblului sistemului comunitar de autorizare prealabilă a medicamentelor, puteau să explice în mod rezonabil, în absența unor precedente similare, eroarea de drept săvârșită de Comisie. În plus, Tribunalul subliniază că, în lipsa evidențierii, în liniile directoare aplicabile, a evoluției criteriului științific determinant în ceea ce privește autorizația de introducere pe piață a medicamentelor de uz uman care conțin amfepramonă, Comisia a trebuit să adopte decizia sa pe baza unei examinări complexe a unor rapoarte științifice preparatorii succesive stabilite în cadrul procedurii de examinare care s-a finalizat cu avizul final privind amfepramona, precum și a liniilor directoare menționate în acest aviz final. În aceste condiții, Tribunalul a considerat că încălcarea dreptului comunitar nu era suficient de gravă.

Trebuie să se arate de asemenea că, în ceea ce privește condiția potrivit căreia încălcarea invocată trebuie să privească o normă de drept având ca obiect acordarea de drepturi particularilor, Tribunalul a apreciat că dispozițiile pertinente din Directiva 75/319, care delimitează domeniile de competență ale Comisiei și, respectiv, ale statelor membre, nu au drept obiect acordarea de drepturi particularilor. Astfel, aceste dispoziții urmăresc în mod specific să organizeze repartizarea competențelor între autoritățile naționale și Comisie în ceea ce privește procedura de recunoaștere reciprocă a autorizațiilor de introducere pe piață naționale. În speță, reclamanta nu putea să invoce, în cadrul acțiunii sale în despăgubire, împrejurarea că decizia Comisiei este lipsită de orice temei juridic, pentru motivul lipsei de competență a Comunității, și faptul că ar obține, în special pentru acest motiv, anularea acesteia.

4. Încălcarea drepturilor de autor și a know-how-ului

Hotărârea *Systran și Systran Luxembourg/Comisia*, citată anterior, ține seama de evoluțiile novatoare privind contenciosul despăgubirii și respectarea drepturilor de autor și a know-how-ului și soluționează un litigiu complex între societatea Systran și Comisie, rezultat dintr-o cerere de ofertă privind întreținerea și consolidarea lingvistică a sistemului de traducere automată al Comisiei.

Între 22 decembrie 1997 și 15 martie 2002, societatea Systran Luxembourg a adaptat, sub denumirea EC-Systran Unix, programul său informatic de traducere automată Systran-Unix la nevoile specifice în domeniu ale Comisiei. La 4 octombrie 2003, Comisia a lansat o cerere de ofertă pentru întreținerea și consolidarea lingvistică a sistemului său de traducere automată. Prestațiile încredințate adjudecatarului acestei piețe de către Comisie priveau, printre altele, „ameliorările, adaptările și îmbogățirea automatismelor lingvistice”, „ameliorările specifice ale programelor de analiză, de transfer și de sinteză”, precum și „actualizările sistemului” avute în vedere prin cererea de ofertă.

⁴³ Directiva 65/65/CEE a Consiliului din 26 ianuarie 1965 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative privind medicamentele (JO 1965, 22, p. 369).

În urma acestei cereri de ofertă, Systran – societatea-mamă a Systran Luxembourg – a contactat Comisia pentru a-i indica faptul că lucrările avute în vedere îi păreau de natură să aducă atingere drepturilor sale de proprietate intelectuală. După mai multe contacte între Systran și Comisie, aceasta a apreciat că Systran nu prezentase „documente probante” de natură să stabilească drepturile pe care această societate le-ar putea pretinde în privința sistemului său de traducere automată EC-Systran Unix. Comisia a considerat astfel că grupul Systran nu avea dreptul de a se opune lucrărilor realizate de societatea care câștigase cererea de ofertă și, prin urmare, a atribuit contractul care constituia obiectul cererii de ofertă.

Apreciind că, în mod nelegal, Comisia a divulgat know-how-ul său unui terț și că a realizat un act de contrafacere cu ocazia realizării, de către adjudecatarul contractului, a unor dezvoltări neautorizate ale versiunii EC-Systran Unix, Systran și Systran Luxembourg au introdus o acțiune în despăgubire împotriva Comisiei. În această privință, Tribunalul a considerat că, prin faptul că și-a conferit dreptul de a realiza lucrări de natură să conducă la o modificare a elementelor referitoare la versiunea Systran-Unix a programului informatic Systran fără să fi obținut în prealabil acordul grupului Systran, Comisia a săvârșit o nelegalitate prin încălcarea principiilor generale comune sistemelor de drept ale statelor membre în materia drepturilor de autor și a know-how-ului. Această faptă culpabilă, care constituie o încălcare suficient de gravă a drepturilor de autor și a know-how-ului deținute de grupul Systran asupra versiunii Systran-Unix a programului informatic Systran, este de natură să angajeze răspunderea extracontractuală a Uniunii.

Având în vedere că a fost probată culpa Comisiei, Tribunalul constată că prejudiciile invocate, și anume, în esență, o daună comercială care rezultă din pierderea unor clienți potențiali și din complicarea discuțiilor cu clienții actuali ai Systran, precum și o daună financiară care rezultă din pierderea atractivității economice a acesteia pentru investitori și o depreciere a activelor sale necorporale, rezultă în mod direct din încălcarea de către Comisie a drepturilor de autor și a know-how-ului deținute de Systran.

Tribunalul stabilește despăgubirea prejudiciului suferit de societatea Systran la suma de 12 001 000 de euro, cu titlu de daune interese, inclusiv cuantumul redevențelor care ar fi fost datorate în situația în care Comisia ar fi solicitat autorizația de a utiliza drepturile de proprietate intelectuală ale Systran pentru a realiza lucrările enumerate în cererea de ofertă, impactul pe care comportamentul Comisiei l-a putut avea asupra cifrei de afaceri realizate de Systran și despăgubirea prejudiciului moral. De asemenea, se va observa că, în mod excepțional, Tribunalul a precizat că difuzarea unui comunicat de presă permitea de asemenea repararea în natură a prejudiciului moral care constă în atingerea adusă reputației Systran prin comportamentul nelegal al Comisiei.

III. Recursuri

În cursul anului 2010, au fost introduse 24 de recursuri împotriva unor decizii ale Tribunalului Funcției Publice, iar 37 de cauze au fost soluționate de camera de recursuri a Tribunalului. Două dintre ele merită o atenție specială.

În primul rând, în Hotărârea din 8 iulie 2010, *Comisia/Putterie-De-Beukelaer* (T-160/08 P, nepublicată încă), Tribunalul a amintit, pe de o parte, că lipsa competenței autorului unui act cauzator de prejudicii constituie un motiv de ordine publică a cărui examinare, dacă este necesar, din oficiu, revine instanței Uniunii și, pe de altă parte, că nerespectarea normelor de procedură referitoare la adoptarea unui act cauzator de prejudicii constituie o încălcare a normelor fundamentale, care poate fi examinată de instanța Uniunii chiar din oficiu. Astfel, refuzul examinării unei contestații interne prevăzute de normele de procedură aplicabile adoptării unui act cauzator de prejudicii

constituie o încălcare a normelor fundamentale în sensul acestei jurisprudențe și poate, așadar, să fie invocat din oficiu de Tribunalul Funcției Publice.

În al doilea rând, este necesar să se sublinieze că, pentru prima dată, Tribunalul a fost sesizat cu o trimitere a Curții spre rejudecare după reexaminarea unei hotărâri pronunțate în recurs. În Hotărârea din 8 iulie 2010, *M/EMA* (T-12/08 P-RENV-RX, nepublicată încă), Tribunalul a considerat că instanța de recurs poate, în anumite condiții, să se pronunțe asupra fondului unei acțiuni, cu toate că procedura în primă instanță s-a limitat la o excepție de inadmisibilitate care a fost admisă de această instanță. Aceasta poate fi situația în cazul în care, pe de o parte, anularea hotărârii sau a ordonanței atacate implică obligatoriu o anumită soluție cu privire la fondul acțiunii în cauză sau atunci când, pe de altă parte, examinarea pe fond a acțiunii în anulare se întemeiază pe argumente prezentate de părți în cadrul recursului ca urmare a unui raționament formulat de prima instanță. Dacă nu există astfel de împrejurări particulare, litigiul nu se află în stare de judecată în sensul articolului 61 din Statutul Curții de Justiție al Uniunii Europene și al articolului 13 alineatul (1) din anexa la statutul menționat. Prin urmare, instanța de recurs nu poate decât să trimită cauza în fața organului jurisdicțional de primă instanță, pentru ca acesta să se pronunțe asupra concluziilor privind fondul acțiunii. Astfel, Tribunalul a trimis cauza Tribunalului Funcției Publice spre rejudecare.

IV. Cereri de măsuri provizorii

În acest an, președintele Tribunalului a fost sesizat cu 41 de cereri de măsuri provizorii, ceea ce reprezintă o creștere evidentă în raport cu numărul de cereri introduse (24) în anul 2009. În 2010, judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii a soluționat 38 de cauze, față de 20 în 2009.

În Ordonanțele din 15 ianuarie și din 25 noiembrie 2010, *United Phosphorus/Comisia* (T-95/09 R II și T-95/09 R III, nepublicate), președintele Tribunalului a admis două cereri de prelungire a unei măsuri de suspendare a executării unei decizii prin care se interzice comercializarea unei substanțe active de uz fitosanitar. Prin Ordonanța din 28 aprilie 2009, *United Phosphorus/Comisia* (T-95/09 R, nepublicată), președintele Tribunalului recunoscutese deja urgența, considerând ca fiind determinant faptul că, în urma adoptării acestei decizii, reclamanta inițiasse o procedură administrativă accelerată de evaluare, nou-creată, în cadrul căreia șansele sale de succes păreau să fie mai mari decât cele pe care le-a avut în cadrul procedurii administrative care a determinat decizia de interzicere, și că această procedură accelerată nou-creată se putea finaliza la doar câteva luni după data impusă pentru retragerea de pe piață a substanței active în cauză. Președintele Tribunalului concluzionase că ar fi nerezonabil să se mențină interzicerea comercializării unei substanțe a cărei introducere pe piață era probabil să fie autorizată numai câteva luni mai târziu. În consecință, după ce a recunoscut existența unui *fumus boni iuris* și a apreciat că evaluarea comparativă a intereselor o favorizează pe reclamantă, președintele Tribunalului pronunțase suspendarea executării deciziei de interzicere până la 7 mai 2010.

În continuare, reclamanta a obținut, prin Ordonanța din 15 ianuarie 2010, ca suspendarea acordată să fie prelungită până la 30 noiembrie 2010, pentru motivul că s-a constatat că procedura accelerată nu s-a finalizat înainte de 7 mai 2010 și că elementele care au justificat acordarea inițială a suspendării executării rămăneau neschimbate. La începutul lunii noiembrie 2010, reclamanta a introdus o nouă cerere de prelungire, întemeindu-se pe faptul că procedura accelerată de evaluare urma să fie soluționată în mod favorabil pentru aceasta. Astfel, Comisia lansase procesul de autorizare a substanței în cauză, iar o directivă care să includă această autorizare urma să intre în vigoare la 1 ianuarie 2011. În aceste împrejurări, prin Ordonanța din 25 noiembrie 2010, președintele Tribunalului a prelungit, până la 31 decembrie 2011, suspendarea deciziei de interzicere, în măsura în care prin aceasta se refuza autorizarea substanței active în cauză. În ceea

ce privește produsele de uz fitosanitar care conțin această substanță, președintele Tribunalului a amintit că decizia de interdicere impunea statelor membre să retragă autorizațiile pentru astfel de produse și că suspendarea acordată prin ordonanțele precedente privea de asemenea retragerea autorizațiilor pentru produsele menționate. Or, chiar și după intrarea în vigoare a autorizației pentru substanța în cauză, reclamanta ar trebui să introducă la autoritățile naționale noi cereri de autorizare pentru produsele sale de uz fitosanitar care conțin substanța menționată, întrucât aceste produse au trebuit să fie retrase de pe piață înainte de acordarea autorizațiilor naționale. În această privință, președintele Tribunalului a constatat că noua directivă de autorizare nu cuprindea nicio dispoziție de abrogare a deciziei de interdicere, astfel încât prin aceasta se dispunea, în lipsa unei prelungiri a suspendării deja acordate, retragerea autorizațiilor pentru produse de care beneficia în prezent reclamanta. În plus, noua directivă nu cuprindea nicio dispoziție care să țină seama de suspendarea acordată prin Ordonanțele din 28 aprilie 2009 și din 15 ianuarie 2010, în scopul de a evita o întrerupere în comercializarea produselor de uz fitosanitar în cauză și de a asigura o etapă de tranziție rezonabilă între decizia de interdicere și punerea în aplicare a noii directive. Prin urmare, președintele Tribunalului a prelungit, până la 31 decembrie 2011, suspendarea acordată anterior, în ceea ce privește retragerea autorizațiilor pentru produsele de uz fitosanitar care conțin substanța activă în cauză, subliniind că o astfel de măsură ținea seama de inocuitatea acestei substanțe, astfel cum a rezultat în final în urma procedurii accelerate de evaluare.

În ceea ce privește cererile de măsuri provizorii întemeiate pe pretinsa incapacitate a reclamantelor de a plăti amenzile aplicate de Comisie pentru încălcarea normelor de concurență, în Ordonanța din 7 mai 2010, *Almamet/Comisia* (T-410/09 R, nepublicată), președintele Tribunalului a reafirmat jurisprudența potrivit căreia reclamanta trebuie să furnizeze indicații concrete, susținute de documente detaliate certificate care să prezinte o imagine fidelă și globală a situației sale financiare, care permit judecătorului delegat cu luarea măsurilor provizorii să aprecieze consecințele precise pe care această parte ar trebui să le suporte, după toate probabilitățile, dacă nu ar fi luate măsurile provizorii solicitate. În temeiul acestei jurisprudențe, președintele a considerat că este insuficientă invocarea de către reclamantă a refuzului pur verbal pe care l-a primit din partea unei bănci pe care a contactat-o în vederea obținerii unei garanții bancare. Președintele Tribunalului a adăugat că, deși jurisprudența referitoare la luarea în considerare a grupului de societăți a fost aplicată des în raport cu acționarul majoritar, raționamentul de la baza sa nu exclude posibilitatea ca această jurisprudență să fie pe deplin relevantă în raport cu acționariatul minoritar, având în vedere că interesele anumitor acționari minoritari pot, dată fiind structura acționariatului, să justifice în egală măsură luarea în considerare a resurselor lor financiare. În speță, având în vedere că acționariatul societății reclamante era compus din doi acționari principali, care dețineau 50 % și, respectiv, 30 % din capitalul său, această societate ar fi trebuit să comunice judecătorului delegat cu luarea măsurilor provizorii informații precise cu privire la acționarul minoritar care deține cota de 30 %⁴⁴.

⁴⁴ În acest context, se impune să se menționeze o altă cauză – protejată de confidențialitate, ținând seama de riscul de a provoca falimentul reclamantei în cazul revelării situației sale financiare precare –, care privea o cerere prin care se urmărea obținerea unei scutiri de la obligația, impusă de Comisie, de a constitui o garanție bancară drept condiție pentru neperceperea imediată a amenzii care i-a fost aplicată. Având în vedere că reclamanta a început deja să execute un plan de plăți eşalonate în favoarea Comisiei, președintele Tribunalului a adoptat o ordonanță de suspendare, în temeiul articolului 105 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, care a fost urmată de o ședință, în scopul de a încuraja părțile să ajungă la o tranzacție judiciară. Dat fiind că eforturile părților au fost încununate de succes, cauza privind măsurile provizorii a fost radiată din registru.

Pe de altă parte, prima cerere de măsuri provizorii introdusă în contextul Regulamentului (CE) nr. 1907/2006⁴⁵ a ridicat problema legăturii de cauzalitate dintre prejudiciul invocat și măsura a cărei suspendare era solicitată. În Ordonanța din 26 martie 2010, *SNF/ECHA* (T-1/10 R, nepublicată), președintele Tribunalului a respins cererea de suspendare a executării înscrierii unei substanțe chimice pe „lista substanțelor care prezintă un risc extrem de ridicat”, pentru motivul că nicio dispoziție din Regulamentul nr. 1907/2006 nu avea ca efect să interzică sau să restrângă fabricarea, comercializarea sau utilizarea acestei substanțe exclusiv ca urmare a înscrierii sale în lista menționată. În ceea ce privește temerea că lista în cauză este percepută de industrie și de consumatori drept o „listă neagră” de substanțe care trebuie evitate, s-a considerat că, în lipsa oricărui automatism între înscrierea substanței pe lista în litigiu și înlocuirea sa progresivă cu alte substanțe, eventuale reacții negative ale clienților reclamantei nu puteau fi considerate consecințe pe care un operator economic ar fi putut să le deducă exclusiv din identificarea substanței ca prezentând un risc extrem de ridicat. Președintele Tribunalului a apreciat că, presupunând că aceste reacții negative se explică printr-o schimbare de strategie a operatorilor economici în cauză, care s-ar întemeia pe o sensibilitate accentuată în privința substanțelor periculoase, ar fi vorba despre o alegere autonomă făcută de acești operatori economici, care ar constitui cauza determinantă a prejudiciului invocat.

În materia procedurii cererii de ofertă, se impune să se menționeze Ordonanța din 31 august 2010, *Babcock Noell/Entreprise commune Fusion for Energy* (T-299/10 R, nepublicată), care a fost pronunțată într-o cauză privitoare la proiectul internațional de construire și de exploatare a unui reactor termonuclear experimental internațional (ITER), destinat să demonstreze fezabilitatea științifică și tehnică a energiei de fuziune. În cadrul acestui proiect a fost creată întreprinderea comună europeană pentru ITER, care are ca misiune să contribuie la realizarea rapidă a energiei de fuziune. În acest scop, întreprinderea comună încheie contracte referitoare la achiziționarea unor bunuri, la realizarea unor lucrări sau la prestarea unor servicii. În ceea ce privește o cerere de ofertă lansată în vederea atribuirii contractului de achiziții de miezuri pentru bobine de câmp toroidal pentru ITER, reclamanta, o societate care activează în domeniul tehnologiei nucleare, a depus o ofertă pentru contractul în cauză, care a fost respinsă pentru motivul că nu este conformă cu dispozițiile din caietul de sarcini. Reclamanta a introdus o acțiune având ca obiect anularea deciziei de respingere și a deciziei de atribuire a contractului către o altă întreprindere, acțiune însoțită de o cerere de măsuri provizorii, care a fost respinsă, întrucât niciuna dintre condițiile de luare a măsurilor provizorii solicitate nu era îndeplinită în speță.

În ceea ce privește condiția referitoare la urgență, pretinsa atingere adusă reputației reclamantei nu a fost recunoscută de judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii, având în vedere că participarea la o ofertă publică implică riscuri pentru toți participanții și că respingerea ofertei unui ofertant, în temeiul normelor privind atribuirea contractelor de achiziții publice, nu are, ca atare, un caracter prejudiciabil. În cazul respingerii nelegale a ofertei unei societăți, există cu atât mai puține motive să se considere că aceasta riscă să sufere o atingere gravă și ireparabilă adusă reputației sale cu cât această respingere nelegală nu prezintă o legătură cu competențele sale, iar hotărârea de anulare ar permite îndreptarea unei eventuale atingeri aduse reputației sale. În plus, în ceea ce privește evaluarea comparativă a intereselor, judecătorul delegat cu luarea măsurilor provizorii a arătat că interesul reclamantei care constă în posibilitatea de a menționa, în scop

⁴⁵ Regulamentul (CE) nr. 1907/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2006 privind înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (REACH), de înființare a Agenției Europene pentru Produse Chimice, de modificare a Directivei 1999/45/CE și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 793/93 al Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 1488/94 al Comisiei, precum și a Directivei 76/769/CEE al Consiliului și a Directivei 91/155/CEE, 93/67/CEE, 93/105/CE și 2000/21/CE ale Comisiei (JO L 396, p. 1, Ediție specială, 13/vol. 60, p. 3).

publicitar, contractul în cauză trebuia să cedeze în fața interesului general al Uniunii, inclusiv cel al cetățenilor săi, legat de o realizare rapidă a proiectului ITER, a cărui importanță politico-economică primordială este evidentă ca urmare a faptului că acest proiect urmărește să exploateze fuziunea drept sursă de energie potențial nelimitată, sigură, durabilă, ecologică și competitivă din punct de vedere economic, din care Uniunea ar putea obține avantaje importante⁴⁶.

În sfârșit, este necesar să se sublinieze impactul juridic, economic și socio-cultural al Ordonanțelor din 30 aprilie, din 19 august, din 19 octombrie și din 25 octombrie 2010, pe care președintele Tribunalului le-a pronunțat în cauza *Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul European și Consiliul* [T-18/10 R, T-18/10 R II, T-18/10 R II INTP și, respectiv T-18/10 R II (în recurs), nepublicate]. Aceste ordonanțe au fost ocazionate de Regulamentul (CE) nr. 1007/2009⁴⁷, care, în interesul bunăstării animalelor și în scopul de a stabili norme armonizate de comercializare a produselor derivate din focă, a interzis, începând cu 20 august 2010, introducerea pe piață a unor astfel de produse, cu excepția celor obținute în urma unor vânători de foci, desfășurate în mod tradițional de comunitățile inuite, care contribuie la subzistența acestora. Această excepție a fost justificată de interesele economice și sociale fundamentale ale comunităților inuite care vânează foci, această vânătoare reprezentând o parte integrantă a culturii și a identității comunităților menționate. În ceea ce privește autorizația acordată în favoarea comunităților inuite, aceasta trebuia să fie pusă în aplicare printr-un regulament de executare care urma să fie adoptat de Comisie.

În ianuarie 2010, mai mulți vânători și trapeuri de foci, transformatori de produse derivate de focă și societăți comerciale care activează în domeniul comercializării unor astfel de produse sau care le utilizează în scop medical au introdus o acțiune în anularea Regulamentului nr. 1007/2009, iar, în februarie 2010, o cerere de suspendare a executării regulamentului menționat. Prin Ordonanța din 30 aprilie 2010, președintele Tribunalului a respins această cerere. După ce a apreciat că admisibilitatea acțiunii principale nu putea fi exclusă și că motivele de anulare invocate de reclamantii erau suficient de relevante și de serioase pentru a constitui un *fumus boni iuris*, președintele Tribunalului a concluzionat totuși că nu există urgență, referindu-se, în special, la faptul că regulamentul de executare prin care se urmărește aplicarea autorizației în favoarea comunităților inuite nu fusese încă adoptat de Comisie.

În iulie 2010, reclamantii au introdus o nouă cerere de măsuri provizorii, întemeiată pe un fapt nou, și anume publicarea proiectului de regulament de executare al Comisiei. Reclamantii au arătat că viitorul regulament de executare, care ar intra în vigoare la 20 august 2010, ar fi total inadecvat și ar priva de orice efect practic autorizația în favoarea comunităților inuite. Prin Ordonanța din 19 august 2010, președintele Tribunalului a admis această nouă cerere, în temeiul articolului 105 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, și a suspendat executarea Regulamentului nr. 1007/2009 în măsura în care prin acesta se limita, în privința reclamantilor, introducerea pe piață a unor produse derivate din focă, până la adoptarea ordonanței prin care se finalizează procedura măsurilor provizorii.

Prin Ordonanța din 25 octombrie 2010, președintele Tribunalului a finalizat procedura măsurilor provizorii și a respins, pentru lipsa urgenței, noua cerere de măsuri provizorii introdusă în iulie

⁴⁶ În materia contractelor de achiziții publice, se impune să se menționeze de asemenea ordonanțele de respingere, nepublicate, din 15 octombrie 2010, *Nexans France/Entreprise commune Fusion for Energy* (T-415/10 R), din 26 martie 2010, *Sviluppo Globale/Comisia* (T-6/10 R), din 5 februarie 2010, *De Post/Comisia* (T-514/09 R), și din 20 ianuarie 2010, *Agriconsulting Europe/Comisia* (T-443/09 R).

⁴⁷ Regulamentul (CE) nr. 1007/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009 privind comerțul cu produse derivate din focă (JO L 286, p. 36).

2010. Mai întâi, având în vedere că printre reclamanți nu figurează nicio entitate de drept public, aceștia nu puteau invoca interesele generale economice, sociale și culturale ale inuiților, ci fiecare dintre aceștia trebuiau să probeze că Regulamentul nr. 1007/2009 era susceptibil să îi cauzeze, cu titlu individual, un prejudiciu grav și ireparabil dacă cererea de măsuri provizorii ar fi respinsă. Or, reclamanții nu au prezentat astfel de probe. În ceea ce privește vânătorii și trapeurii de foci sau transformatorii de produse derivate de focă, aceștia au omis să precizeze veniturile pe care le obțin din vânătoare sau din alte activități ori averea lor personală și nu au prezentat niciun certificat emis de o autoritate competentă care să ateste faptul că au dreptul la un ajutor social, la o indemnizație de șomaj sau la o altă formă de alocație, chiar dacă într-un raport depus chiar de către aceștia se menționa că există sisteme de subvenții în Groenlanda și în Canada, țările lor de origine, pentru a susține vânătoarea de foci. În ceea ce privește societățile comerciale care activează în acest sector, acestea nu au prezentat date statistice care să permită să se aprecieze gravitatea prejudiciului invocat în raport cu dimensiunea și cu cifra de afaceri a fiecărei societăți.

În sfârșit, în ceea ce privește regulamentul de executare al Comisiei, reclamanții nu au demonstrat imposibilitatea de a crea sistemul de trasabilitate impus prin acest regulament, care ar trebui să permită identificarea produselor derivate din focă obținute în urma vânătorii desfășurate de inuiți. Dimpotrivă, raportul depus chiar de către aceștia menționa sisteme de trasabilitate care erau deja aplicate în mod efectiv în Groenlanda (utilizarea unei etichete care dispune de un cod de bare și care conține textul „Vânătoare desfășurată în mod tradițional de comunitățile inuite, care contribuie la subzistența acestora”). Reclamanții au omis să expună motivele pentru care ar fi imposibil să se adapteze aceste sisteme de trasabilitate existente în Groenlanda la cerințele regulamentului de executare.

B – Compunerea Tribunalului

(Ordinea protocolară la 18 noiembrie 2010)

Primul rând, de la stânga la dreapta:

Domnii A. Dittrich, S. Papasavvas, O. Czúcz și J. Azizi, președinți de cameră; domnul M. Jaeger, președintele Tribunalului; domnul N. J. Forwood, președinte de cameră; doamna I. Pelikánová, președinte de cameră; domnii E. Moavero Milanesi și L. Truchot, președinți de cameră.

Al doilea rând, de la stânga la dreapta:

Domnul judecător N. Wahl; doamnele judecător K. Jürimäe și I. Wiszniewska-Białecka; domnul judecător F. Dehousse; doamnele judecător M. E. Martins Ribeiro și E. Cremona; domnul judecător V. Vadapalas; doamna judecător I. Labucka; domnul judecător M. Prek.

Al treilea rând, de la stânga la dreapta:

Domnii judecători D. Gratsias, J. Schwarcz, K. O'Higgins, S. Soldevila Frago, V. M. Ciucă, S. Frimodt Nielsen, H. Kanninen și M. Van der Woude; domnul grefier E. Coulon.

1. Membrii Tribunalului

(în ordinea intrării în funcție)

Marc Jaeger

născut în 1954; licențiat în drept la Universitatea „Robert Schuman” din Strasbourg; studii la Colegiul Europei; admis în Baroul Luxemburg (1981); attaché de justice, delegat pe lângă procurorul general din Luxemburg (1983); judecător la Tribunalul Luxemburg (1984); referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (1986-1996); președinte al Institut universitaire international din Luxemburg (IUIL); judecător la Tribunal începând cu data de 11 iulie 1996; președintele Tribunalului începând cu data de 17 septembrie 2007.

Josef Azizi

născut în 1948; doctor în drept și licențiat în științe sociale și economice al Universității din Viena; titular de curs și profesor la Universitatea de Științe Economice din Viena, la Facultatea de Drept a Universității din Viena și la alte câteva universități; profesor de onoare la Facultatea de Drept a Universității din Viena; Ministerialrat și șef de secție la Cancelaria Federală; membru al Comitetului Director pentru Cooperare Juridică din cadrul Consiliului Europei (CDCJ); mandatar *ad litem* în fața Verfassungsgerichtshof (Curtea Constituțională) în proceduri judiciare de control al constituționalității legilor federale; coordonator responsabil de armonizarea dreptului federal austriac cu dreptul comunitar; judecător la Tribunal începând cu data de 18 ianuarie 1995.

Arjen W. H. Meij

născut în 1944; consilier la Curtea Supremă de Justiție a Regatului Țărilor de Jos (1996); consilier și vicepreședinte la College van Beroep voor het bedrijfsleven (Tribunalul Administrativ de Comerț și Industrie) (1986); consilier interimar la Curtea de Apel pentru Securitatea Socială și la Comisia judiciară a tarifului vamal; referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (1980); profesor de drept european la Facultatea de Drept a Universității din Groningen și cercetător la University of Michigan Law School; membru al Secretariatului internațional al Camerei de Comerț din Amsterdam (1970); judecător la Tribunal în perioada cuprinsă între 17 septembrie 1998 și 13 septembrie 2010.

Mihalis Vilaras

născut în 1950; avocat (1974-1980); expert național la Serviciul Juridic al Comisiei Comunităților Europene și ulterior administrator principal la Direcția Generală V (Ocuparea Forței de Muncă, Relații Industriale, Afaceri Sociale); auditor, consilier principal la Consiliul de Stat și, începând cu anul 1999, consilier superior; membru asociat la Curtea Supremă Specială din Grecia; membru al Comitetului central de elaborare a proiectelor de lege din Grecia (1996-1998); director al Serviciului juridic din cadrul Secretariatului general al guvernului elen; judecător la Tribunal în perioada cuprinsă între 17 septembrie 1998 și 25 octombrie 2010.

Nicholas James Forwood

născut în 1948; absolvent al Universității din Cambridge (BA 1969, MA 1973) (științe mecanice și drept); înscris în Baroul din Anglia în 1970, exercită în continuare profesia de avocat la Londra (1971-1999) și la Bruxelles (1979-1999); înscris în Baroul din Irlanda în anul 1981; numit Queen's Counsel în 1987; Bencher la Middle Temple în 1998; reprezentant al Baroului Angliei și al Țării Galilor la Consiliul Barourilor Uniunii Europene (CCBE) și președinte al delegației permanente a CCBE pe lângă Curtea de Justiție (1995-1999); membru al Consiliului de administrație al World Trade Law Association și al European Maritime Law Organization (1993-2002); judecător la Tribunal începând cu data de 15 decembrie 1999.

Maria Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro

născută în 1956; studii la Lisabona, la Bruxelles și la Strasbourg; advogada în Portugalia și la Bruxelles; cercetător independent la Institutul de Studii Europene al Universității Libere din Bruxelles; referent juridic pe lângă judecătorul portughez la Curtea de Justiție, domnul Moitinho de Almeida (1986-2000), și ulterior pe lângă președintele Tribunalului de Primă Instanță, domnul Vesterdorf (2000-2003); judecător la Tribunal începând cu data de 31 martie 2003.

Franklin Dehousse

născut în 1959; licențiat în drept (Universitatea din Liège, 1981); cercetător aspirant (Fondul Național de Cercetare Științifică, 1985-1989); consilier juridic la Camera Reprezentanților (1981-1990); doctor în drept (Universitatea din Strasbourg, 1990); profesor (Universitățile din Liège și din Strasbourg, Colegiul Europei, Institutul Regal Superior de Apărare, Universitatea „Montesquieu” din Bordeaux; Colegiul „Michel Servet” al universităților din Paris; Facultatea „Notre-Dame de la Paix” din Namur); reprezentant special al ministrului afacerilor externe (1995-1999); director de studii europene la Institutul Regal de Relații Internaționale (1998-2003); judecător (assesseur) la Consiliul de Stat (2001-2003); consultant pe lângă Comisia Europeană (1990-2003); membru al Observatorului Intern (2001-2003); judecător la Tribunal începând cu data de 7 octombrie 2003.

Ena Cremona

născută în 1936; licențiată în limbi străine a Universității Regale din Malta (1955); doctor în drept al Universității Regale din Malta (1958); avocat în cadrul Baroului din Malta, din 1959; consilier juridic la Consiliul Național al Femeilor (1964-1979); membru al Comisiei Serviciului Public (1987-1989); membru al Consiliului de administrație al Lombard Bank Ltd (Malta), reprezentând statul în calitate sa de acționar (1987-1993); membru al Comisiei electorale din 1993; membru al comisiilor de doctorat la Facultatea de Drept a Universității Regale din Malta; membru al Comisiei Europene împotriva Rasismului și a Intoleranței (ECRI) (2003-2004); judecător la Tribunal începând cu data de 12 mai 2004.

Ottó Czúcz

născut în 1946; doctor în drept al Universității din Szeged (1971); administrator la Ministerul Muncii (1971-1974); titular de curs și profesor (1974-1989), decan al Facultății de Drept (1989-1990), prorector al Universității din Szeged (1992-1997); avocat; membru al conducerii Casei Naționale de Pensii; vicepreședinte al Institutului European de Securitate Socială (1998-2002); membru al Consiliului științific al Asociației Internaționale de Securitate Socială; judecător la Curtea Constituțională (1998-2004); judecător la Tribunal începând cu data de 12 mai 2004.

Irena Wiszniewska-Bialecka

născută în 1947; licențiată în drept a Universității din Varșovia (1965-1969); cercetător (asistent universitar, conferențiar și profesor) la Institutul de Științe Juridice al Academiei Poloneze de Științe (1969-2004); cercetător asociat la Institutul „Max Planck” de Drept Străin și Internațional în materie de brevete, drepturi de autor și drept al concurenței de la München (bursieră a Fundației Alexander von Humboldt, 1985-1986); avocat (1992-2000); judecător la Curtea Supremă Administrativă (2001-2004); judecător la Tribunal începând cu data de 12 mai 2004.

Irena Pelikánová

născută în 1949; doctor în drept, asistent universitar de drept economic (înainte de 1989), ulterior doctor în științe, profesor de dreptul afacerilor (din anul 1993) la Facultatea de Drept a Universității „Karlovy” din Praga; membru al conducerii Comisiei de Valori Mobiliare (1999-2002); avocat; membru al Consiliului legislativ al guvernului ceh (1998-2004); judecător la Tribunal începând cu data de 12 mai 2004.

Vilenas Vadapalas

născut în 1954; doctor în drept al Universității din Moscova; doctor (*doctor habilitatus*) în drept al Universității din Varșovia; profesor de drept internațional (din 1981), de drepturile omului (din 1991) și de drept comunitar (din 2000) la Universitatea din Vilnius; consilier pentru afaceri externe în cadrul guvernului (1991-1993); membru al grupului de coordonare a delegației de negociere pentru aderarea la Uniunea Europeană; director general al Departamentului de drept european al guvernului (1997-2004); profesor de drept european la Universitatea din Vilnius, titular al Catedrei „Jean Monnet”; președinte al Asociației Lituanene de Studii asupra Uniunii Europene; raportor al grupului de lucru al parlamentului pentru reforma constituțională privind aderarea Lituaniei; membru al Comisiei Internaționale a Juriștilor (aprilie 2003); judecător la Tribunal începând cu data de 12 mai 2004.

Küllike Jürimäe

născută în 1962; licențiată în drept a Universității din Tartu (1981-1986); asistent al Procurorului Republicii la Tallinn (1986-1991); absolventă a Școlii de Diplomatie din Estonia (1991-1992); consilier juridic (1991-1993) și consilier general la Camera de Comerț și Industrie (1992-1993); judecător la Curtea de Apel din Tallinn (1993-2004); European Master în drepturile omului și democratizare la universitățile din Padova și din Nottingham (2002-2003); judecător la Tribunal începând cu data de 12 mai 2004.

Ingrida Labucka

născută în 1963; licențiată în drept a Universității din Letonia (1986); inspector la Ministerul Afacerilor Interne pentru regiunea Kirov și orașul Riga (1986-1989); judecător la Tribunalul de Primă Instanță din Riga (1990-1994); avocat (1994-1998 și iulie 1999-mai 2000); ministru al justiției (noiembrie 1998-iulie 1999 și mai 2000-octombrie 2002); membru al Curții Internaționale de Arbitraj de la Haga (2001-2004); membru al parlamentului (2002-2004); judecător la Tribunal începând cu data de 12 mai 2004.

Savvas S. Papasavvas

născut în 1969; absolvent al Universității din Atena (Ptychion în 1991); studii postuniversitare la Universitatea Paris II (DEA în drept public în 1992) și la Universitatea Aix-Marseille III (doctorat în drept în 1995); membru al Baroului din Cipru, membru al Baroului din Nicosia începând din 1993; titular de curs la Universitatea din Cipru (1997-2002), conferențiar universitar de drept constituțional din septembrie 2002; cercetător la Centrul European de Drept Public (2001-2002); judecător la Tribunal începând cu data de 12 mai 2004.

Enzo Moavero Milanesi

născut în 1954; doctor în drept (Universitatea „La Sapienza”, Roma); specializat în drept comunitar (Colegiul Europei, Bruges); înscris în barou, exercită profesia de avocat (1978-1983); titularul cursului de drept comunitar la universitățile „La Sapienza”, Roma (1993-1996), „Luiss”, Roma (1993-1996 și 2002-2006), și „Bocconi”, Milano (1996-2000); consilier pentru probleme comunitare al prim-ministrului italian (1993-1995); funcționar la Comisia Europeană: consilier juridic și apoi șef de cabinet al vicepreședintelui (1989-1992), șef de cabinet al comisarului responsabil pentru piața internă (1995-1999) și pentru concurență (1999), director în cadrul Direcției Generale Concurență (2000-2002), secretar general adjunct al Comisiei Europene (2002-2005); director general al Biroului consilierilor politici (BEPA) la Comisia Europeană (2006); judecător la Tribunal începând cu data de 3 mai 2006.

Nils Wahl

născut în 1961; masterat în drept la Universitatea din Stockholm (1987); doctorat în drept la Universitatea din Stockholm (1995); profesor docent asociat și titular al Catedrei „Jean Monnet” de drept european (1995); profesor de drept european la Universitatea din Stockholm (2001); avocat stagiar (1987-1989); director general al unei fundații cu scop educativ (1993-2004); președinte al Rețelei Suedeze pentru Cercetare Juridică Europeană (Nätverket för europarättslig forskning) (2001-2006); membru al Consiliului pentru Probleme de Dreptul Concurenței (Rådet för konkurrensfrågor) (2001-2006); judecător la Curtea de Apel din Skåne și din Blekinge (Hovrätten över Skåne och Blekinge) (2005); judecător la Tribunal începând cu data de 7 octombrie 2006.

Miro Prek

născut în 1965; diplomă în drept (1989); admis în barou (1994); diverse atribuții și funcții în administrația publică, în principal în cadrul Biroului guvernamental pentru legislație (secretar de stat adjunct și director adjunct, șef al Departamentului de drept european și de drept comparat) și în cadrul Biroului pentru afaceri europene (subsecretar de stat); membru al echipei de negociere a Acordului de asociere (1994-1996) și pentru aderarea la Uniunea Europeană (1998-2003), responsabil de afacerile juridice; avocat; responsabil de proiecte privind adaptarea la legislația europeană și integrarea europeană, în principal în Balcanii de Vest; șef de divizie în cadrul Curții de Justiție a Comunităților Europene (2004-2006); judecător la Tribunal începând cu data de 7 octombrie 2006.

Teodor Tchipev

născut în 1940; studii de drept la Universitatea „St Kliment Ohridski” din Sofia (1961); doctor în drept (1977); avocat (1963-1964); consilier juridic în cadrul Întreprinderii de Stat pentru Transporturi Rutiere Internaționale (1964-1973); responsabil de curs la Institutul de Drept al Academiei Bulgare de Științe (1973-1988); responsabil de cursul de procedură civilă la Facultatea de Drept a Universității „St Kliment Ohridski” din Sofia (1988-1991); arbitru la Curtea de Arbitraj a Camerei de Comerț și Industrie (1988-2006); judecător la Curtea Constituțională (1991-1994); profesor asociat la Universitatea „Paissiy Hilendarski” din Plovdiv (februarie 2001-2006); ministru al justiției (1994-1995); responsabil de cursul de procedură civilă la Noua Universitate Bulgară din Sofia (1995-2006); judecător la Tribunal în perioada cuprinsă între 12 ianuarie 2007 și 29 iunie 2010.

Valeriu M. Ciucă

născut în 1960; licențiat în drept (1984), doctor în drept (1997) (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași); judecător la Judecătoria Suceava (1984-1989); judecător militar la Tribunalul Militar din Iași (1989-1990); profesor la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1990-2006); bursă de specializare în drept privat la Universitatea din Rennes (1991-1992); conferențiar universitar la Universitatea „Petre Andrei” din Iași (1999-2002); profesor asociat la Université du Littoral Côte d’Opale (LAB. RII) (2006); judecător la Tribunal în perioada cuprinsă între 12 ianuarie 2007 și 26 noiembrie 2010.

Alfred Dittrich

născut în 1950; studii de drept la Universitatea din Erlangen-Nuremberg (1970-1975); referent juridic în cadrul Tribunalului Regional Superior din Nuremberg (1975-1978); funcționar în cadrul Ministerului Federal al Economiei (1978-1982); funcționar în cadrul Reprezentanței Permanente a Republicii Federale Germania pe lângă Comunitățile Europene (1982); funcționar în cadrul Ministerului Federal al Economiei, responsabil de problemele de drept comunitar și de dreptul concurenței (1983-1992); șef al Departamentului „Dreptul Uniunii Europene” (1992-2007) din cadrul Ministerului Justiției; șef al delegației germane a grupului de lucru „Curtea de Justiție” din cadrul Consiliului; agent al guvernului federal în numeroase cauze care s-au aflat pe rolul Curții de Justiție a Comunității Europene; judecător la Tribunal începând cu data de 17 septembrie 2007.

Santiago Soldevila Frago

născut în 1960; licențiat în drept la Universitatea Autonomă din Barcelona (1983); judecător (1985); din 1992, magistrat specializat în cadrul Secției de contencios administrativ a Tribunal Superior de Justicia de Canarias, Santa Cruz de Tenerife (1992 și 1993), și a Audiencia Nacional (Madrid, mai 1998-august 2007), unde a soluționat acțiuni în materie fiscală (TVA), acțiunile formulate împotriva dispozițiilor normative generale ale ministrului economiei și a deciziilor acestuia privind ajutoare de stat sau răspunderea patrimonială a administrației, precum și acțiuni formulate împotriva tuturor acordurilor autorităților centrale de reglementare în domeniile bancar, bursier, energetic, al asigurărilor și al concurenței; referent juridic la Curtea Constituțională (1993-1998); judecător la Tribunal începând cu data de 17 septembrie 2007.

Laurent Truchot

născut în 1962; absolvent al Institutului de Studii Politice din Paris (1984); fost elev al Școlii Naționale a Magistraturii (1986-1988); judecător la Tribunalul de Primă Instanță din Marsilia (ianuarie 1988-ianuarie 1990); magistrat în cadrul Direcției de proceduri civile și judiciare a Ministerului Justiției (ianuarie 1990-iunie 1992); adjunct al șefului de birou, ulterior șef de birou la Direcția generală a concurenței, de consum și de combatere a fraudelor din cadrul Ministerului Economiei, Finanțelor și Industrii (iunie 1992-septembrie 1994); consilier tehnic pe lângă ministrul justiției (septembrie 1994-mai 1995); judecător la Tribunalul de Mare Instanță din Nîmes (mai 1995-mai 1996); referent juridic la Curtea de Justiție, la cabinetul avocatului general Léger (mai 1996-decembrie 2001); consilier referent la Curtea de Casație (decembrie 2001-august 2007); judecător la Tribunal începând cu data de 17 septembrie 2007.

Sten Frimodt Nielsen

născut în 1963; licențiat în drept, Universitatea din Copenhaga (1988); funcționar la Ministerul Afacerilor Externe (1988-1991); titularul cursului de drept internațional și de drept european la Universitatea din Copenhaga (1988-1991); secretar în cadrul Reprezentanței Permanente a Danemarcei pe lângă Națiunile Unite la New York (1991-1994); funcționar în cadrul Serviciului juridic al Ministerului Afacerilor Externe (1994-1995); profesor asociat la Universitatea din Copenhaga (1995); consilier, ulterior consilier principal pe lângă prim-ministru (1995-1998); ministru consilier în cadrul Reprezentanței Permanente a Danemarcei pe lângă Uniunea Europeană (1998-2001); consilier special pe lângă prim-ministru pentru probleme juridice (2001-2002); șef de departament și jurisconsult pe lângă prim-ministru (martie 2002-iulie 2004); subsecretar de stat și jurisconsult pe lângă prim-ministru (august 2004-august 2007); judecător la Tribunal începând cu data de 17 septembrie 2007.

Kevin O'Higgins

născut în 1946; studii la Crescent College din Limerick, la Clongowes Wood College, la University College Dublin (BA degree și diplomă de drept european) și la Kings Inns; înscris în Baroul Irlandei în 1968; barrister (1968-1982); Senior Counsel (Inner Bar of Ireland, 1982-1986); judecător la Circuit Court (1986-1997); judecător la High Court a Irlandei (1997-2008); Benchet of Kings Inns; reprezentant al Irlandei la Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (2000-2008); judecător la Tribunal începând cu data de 15 septembrie 2008.

Heikki Kanninen

născut în 1952; licențiat al Școlii de Înalte Studii Comerciale din Helsinki și al Facultății de Drept a Universității din Helsinki; referent la Curtea Administrativă Supremă din Finlanda; secretar general al Comitetului pentru reforma protecției juridice în administrația publică; administrator principal la Curtea Administrativă Supremă; secretar general al Comitetului pentru reforma contenciosului administrativ, consilier la Direcția legislativă a Ministerului Justiției; grefier adjunct la Curtea AELS; referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene; judecător la Curtea Administrativă Supremă (1998-2005); membru al Comitetului pentru Refugiați; vicepreședinte al Comitetului de dezvoltare a instituțiilor judiciare finlandeze; judecător la Tribunalul Funcției Publice în perioada 6 octombrie 2005-6 octombrie 2009; judecător la Tribunal începând cu data de 7 octombrie 2009.

Juraj Schwarcz

născut în 1952; doctor în drept (Universitatea „Comenius” din Bratislava, 1979); consilier juridic (1975-1990); grefier însărcinat cu Registrul Comerțului pe lângă Tribunalul Municipal din Košice (1991); judecător la Tribunalul Municipal din Košice (ianuarie-octombrie 1992); judecător și președinte de cameră la Curtea Regională din Košice (noiembrie 1992-2009); judecător detașat la Curtea Supremă a Republicii Slovacă, Camera de drept comercial (octombrie 2004-septembrie 2005); președinte al Colegiului de drept comercial la Curtea Regională din Košice (octombrie 2005-septembrie 2009); membru extern al Departamentului de drept comercial și economic al Universității „P. J. Šafárik” din Košice (1997-2009); membru extern al corpului profesoral al Academiei Judiciare (2005-2009); judecător la Tribunal începând cu data de 7 octombrie 2009.

Marc van der Woude

născut în 1960; licențiat în drept (Universitatea din Groningen, 1983); studii la Colegiul Europei (1983-1984); asistent la Colegiul Europei (1984-1986); titular de curs la Universitatea din Leiden (1986-1987); raportor în cadrul Direcției Generale Concurență a Comisiei Comunităților Europene (1987-1989); referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (1989-1992); coordonator politic în cadrul Direcției Generale Concurență a Comisiei Comunităților Europene (1992-1993); membru al Serviciului Juridic al Comisiei Comunităților Europene (1993-1995); avocat în Baroul din Bruxelles din 1995; profesor la Universitatea „Erasmus” din Rotterdam din 2000; autor a numeroase publicații; judecător la Tribunal începând cu data de 13 septembrie 2010.

Dimitrios Gratsias

născut în 1957; licențiat în drept la Universitatea din Atena (1980); diplomă de studii aprofundate de drept public acordată de Universitatea Paris I, Panthéon-Sorbonne (1981); certificat acordat de Centre universitaire d'études communautaires et européennes (Universitatea Paris I) (1982); auditor la Consiliul de Stat (1985-1992); maître des requêtes la Consiliul de Stat (1992-2005); referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (1994-1996); membru asociat al Curții Supreme Speciale din Grecia (1998 și 1999); consilier la Consiliul de Stat (2005); membru al Curții speciale pentru cauze de recuzare (2006); membru al Consiliului Superior al Magistraturii Administrative (2008); inspector pentru instanțele administrative (2009-2010); judecător la Tribunal începând cu data de 25 octombrie 2010.

Andrei Popescu

născut în 1948; licențiat în drept al Universității București (1971); studii postuniversitare de drept internațional al muncii și de drept social european, Universitatea din Geneva (1973-1974); doctor în drept al Universității București (1980); asistent stagiar (1971-1973), asistent titular (1974-1985), apoi titular de curs de dreptul muncii la Universitatea București (1985-1990); cercetător principal al Institutului de Cercetare Științifică în Domeniul Muncii și Protecției Sociale (1990-1991); director general adjunct (1991-1992), apoi director (1992-1996) la Ministerul Muncii și Protecției Sociale; conferențiar (1997), apoi profesor la Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București (2000); secretar de stat la Ministerul Integrării Europene (2001-2005); șef de departament la Consiliul Legislativ al României (1996-2001 și 2005-2009); agent al guvernului român în fața instanțelor Uniunii Europene (2009-2010); judecător la Tribunal începând cu data de 26 noiembrie 2010.

Emmanuel Coulon

născut în 1968; studii juridice (Universitatea Panthéon-Assas, Paris); studii de gestiune (Universitatea Paris-Dauphine); Colegiul Europei (1992); examen de admitere la Centrul Regional de Formare Profesională a Avocaților din Paris; certificat de aptitudine pentru profesia de avocat emis de Baroul din Bruxelles; avocat la Bruxelles; laureat al unui concurs general organizat de Comisia Comunităților Europene; referent juridic la Tribunalul de Primă Instanță (cabinetul președintelui Saggio, 1996-1998; cabinetul președintelui Vesterdorf, 1998-2002); șef de cabinet al președintelui Tribunalului de Primă Instanță (2003-2005); grefier la Tribunal începând cu data de 6 octombrie 2005.

2. Modificări în compunerea Tribunalului în 2010

Ședința solemnă din 13 septembrie 2010

Prin deciziile din 23 iunie 2010 și din 8 iulie 2010, reprezentanții guvernelor statelor membre au reînnoit, pentru perioada cuprinsă între 1 septembrie 2010 și 31 august 2016, mandatele de judecători la Tribunal ale domnilor Marc Jaeger și Josef Azizi, al doamnei Eugénia Martins de Nazaré Ribeiro, al domnului Ottó Czúcz, al doamnei Irena Wyszniowska-Białecka, al domnului Franklin Dehousse, al doamnei Küllike Jürimäe și ale domnilor Savvas S. Papasavvas, Sten Frimodt Nielsen, Heikki Kanninen și Juraj Schwarcz.

Pentru înlocuirea domnului Arjen W. H. Meij, reprezentanții guvernelor statelor membre l-au numit, prin decizia din 8 iulie 2010, pe domnul Marc van der Woude în calitate de judecător la Tribunal pentru perioada cuprinsă între 1 septembrie 2010 și 31 august 2016.

Ședința solemnă din 25 octombrie 2010

Prin decizia din 21 octombrie 2010, reprezentanții guvernelor statelor membre l-au numit pe domnul Dimitrios Gratsias în calitate de judecător la Tribunalul Uniunii Europene pentru perioada cuprinsă între 25 octombrie 2010 și 31 august 2016, acesta înlocuindu-l pe domnul Mihalīs Vīlaras.

Ședința solemnă din 26 noiembrie 2010

Prin decizia din 18 noiembrie 2010, reprezentanții guvernelor statelor membre l-au numit pe domnul Andrei Popescu în calitate de judecător la Tribunalul Uniunii Europene pentru perioada cuprinsă între 26 noiembrie 2010 și 31 august 2016, acesta înlocuindu-l pe domnul Valeriu M. Ciucă.

3. Ordini protocolare

de la 1 ianuarie 2010 până la 14 septembrie 2010

domnul M. JAEGER, președintele Tribunalului
domnul J. AZIZI, președinte de cameră
domnul A. W. H. MEIJ, președinte de cameră
domnul M. VILARAS, președinte de cameră
domnul N. J. FORWOOD, președinte de cameră
Doamna M. E. MARTINS RIBEIRO, președinte de cameră
domnul O. CZÚCZ, președinte de cameră
Doamna I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, președinte de cameră
Doamna I. PELIKÁNOVÁ, președinte de cameră
domnul F. DEHOUSSE, judecător
Doamna E. CREMONA, judecător
Domnul V. VADAPALAS, judecător
Doamna K. JÜRIMÄE, judecător
Doamna I. LABUCKA, judecător
domnul S. PAPASAVVAS, judecător
domnul E. MOAVERO MILANESI, judecător
domnul N. WAHL, judecător
domnul M. PREK, judecător
domnul T. TCHIPEV, judecător
domnul V. M. CIUCĂ, judecător
domnul A. DITTRICH, judecător
domnul S. SOLDEVILA FRAGOSO, judecător
domnul L. TRUCHOT, judecător
domnul S. FRIMODT NIELSEN, judecător
domnul K. O'HIGGINS, judecător
Domnul H. KANNINEN, judecător
Domnul J. SCHWARCZ, judecător

domnul E. COULON, grefier

de la 15 septembrie 2010 până la 24 octombrie 2010

domnul M. JAEGER, președintele Tribunalului
domnul J. AZIZI, președinte de cameră
domnul N. J. FORWOOD, președinte de cameră
domnul O. CZÚCZ, președinte de cameră
Doamna I. PELIKÁNOVÁ, președinte de cameră
domnul S. PAPASAVVAS, președinte de cameră
domnul E. MOAVERO MILANESI, președinte de cameră
domnul A. DITTRICH, președinte de cameră
domnul L. TRUCHOT, președinte de cameră
domnul M. VILARAS, judecător
Doamna M. E. MARTINS RIBEIRO, judecător
domnul F. DEHOUSSE, judecător
Doamna E. CREMONA, judecător
Doamna I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, judecător
domnul V. VADAPALAS, judecător
Doamna K. JÜRIMÄE, judecător
Doamna I. LABUCKA, judecător
domnul N. WAHL, judecător
domnul M. PREK, judecător
domnul V. M. CIUCĂ, judecător
domnul S. SOLDEVILA FRAGOSO, judecător
domnul S. FRIMODT NIELSEN, judecător
domnul K. O'HIGGINS, judecător
domnul H. KANNINEN, judecător
domnul J. SCHWARCZ, judecător
domnul M. VAN DER WOUDE, judecător

domnul E. COULON, grefier

**de la 25 octombrie 2010 până la
25 noiembrie 2010**

domnul M. JAEGER, președintele Tribunalului
domnul J. AZIZI, președinte de cameră
domnul N. J. FORWOOD, președinte de cameră
domnul O. CZÚCZ, președinte de cameră
Doamna I. PELIKÁNOVÁ, președinte de cameră
domnul S. PAPASAVVAS, președinte de cameră
domnul E. MOAVERO MILANESI, președinte de
cameră
domnul A. DITTRICH, președinte de cameră
domnul L. TRUCHOT, președinte de cameră
Doamna M. E. MARTINS RIBEIRO, judecător
domnul F. DEHOUSSE, judecător
Doamna E. CREMONA, judecător
Doamna I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, judecător
domnul V. VADAPALAS, judecător
Doamna K. JÜRIMÄE, judecător
Doamna I. LABUCKA, judecător
domnul N. WAHL, judecător
domnul M. PREK, judecător
domnul V. M. CIUCĂ, judecător
domnul S. SOLDEVILA FRAGOSO, judecător
domnul S. FRIMODT NIELSEN, judecător
domnul K. O'HIGGINS, judecător
domnul H. KANNINEN, judecător
domnul J. SCHWARCZ, judecător
domnul M. VAN DER WOUDE, judecător
domnul D. GRATSIAS, judecător

domnul E. COULON, grefier

**de la 26 noiembrie 2010 până la
31 decembrie 2010**

domnul M. JAEGER, președintele Tribunalului
domnul J. AZIZI, președinte de cameră
domnul N. J. FORWOOD, președinte de cameră
domnul O. CZÚCZ, președinte de cameră
Doamna I. PELIKÁNOVÁ, președinte de cameră
domnul S. PAPASAVVAS, președinte de cameră
domnul E. MOAVERO MILANESI, președinte de
cameră
domnul A. DITTRICH, președinte de cameră
domnul L. TRUCHOT, președinte de cameră
Doamna M. E. MARTINS RIBEIRO, judecător
domnul F. DEHOUSSE, judecător
Doamna E. CREMONA, judecător
Doamna I. WISZNIEWSKA-BIAŁECKA, judecător
domnul V. VADAPALAS, judecător
Doamna K. JÜRIMÄE, judecător
Doamna I. LABUCKA, judecător
domnul N. WAHL, judecător
domnul M. PREK, judecător
domnul S. SOLDEVILA FRAGOSO, judecător
domnul S. FRIMODT NIELSEN, judecător
domnul K. O'HIGGINS, judecător
domnul H. KANNINEN, judecător
domnul J. SCHWARCZ, judecător
domnul M. VAN DER WOUDE, judecător
domnul D. GRATSIAS, judecător
domnul A. POPESCU, judecător

domnul E. COULON, grefier

4. Fostii membri ai Tribunalului

Edward David Alexander Ogilvy (1989-1992)
Yeraris Christos (1989-1992)
Da Cruz Vilaça José Luis (1989-1995), președinte din 1989 până în 1995
Biancarelli Jacques (1989-1995)
Barrington Donal Patrick Michael (1989-1996)
Schintgen Romain Alphonse (1989-1996)
Kirschner Heinrich (1989-1997)
Saggio Antonio (1989-1998), președinte din 1995 până în 1998
Briët Cornelis Paulus (1989-1998)
Lenaerts Koen (1989-2003)
Vesterdorf Bo (1989-2007), președinte din 1998 până în 2007
García-Valdecasas y Fernández Rafael (1989-2007)
Kalogeropoulos Andreas (1992-1998)
Bellamy Christopher William (1992-1999)
Potocki André (1995-2001)
Gens de Moura Ramos Rui Manuel (1995-2003)
Lindh Pernilla (1995-2006)
Tiili Virpi (1995-2009)
Cooke John D. (1996-2008)
Pirrung Jörg (1997-2007)
Mengozzi Paolo (1998-2006)
Meij Arjen W. H. (1998-2010)
Vilaras Mihalis (1998-2010)
Legal Hubert (2001-2007)
Trstenjak Verica (2004-2006)
Šváby Daniel (2004-2009)
Tchipev Teodor (2007-2010)
Ciucă Valeriu M. (2007-2010)

Președinți:

Da Cruz Vilaça José Luis (1989-1995)
Saggio Antonio (1995-1998)
Vesterdorf Bo (1998-2007)

Grefier:

Jung Hans (1989-2005)

C – Statistici judiciare ale Tribunalului

Activitatea generală a Tribunalului

1. Cauze introduse, cauze soluționate, cauze aflate pe rol (2006-2010)

Cauze introduse

2. Natura procedurilor (2006-2010)
3. Natura acțiunii (2006-2010)
4. Domeniul acțiunii (2006-2010)

Cauze soluționate

5. Natura procedurilor (2006-2010)
6. Domeniul acțiunii (2010)
7. Domeniul acțiunii (2006-2010) (hotărâri și ordonanțe)
8. Completul de judecată (2006-2010)
9. Durata procedurilor exprimată în luni (2006-2010) (hotărâri și ordonanțe)

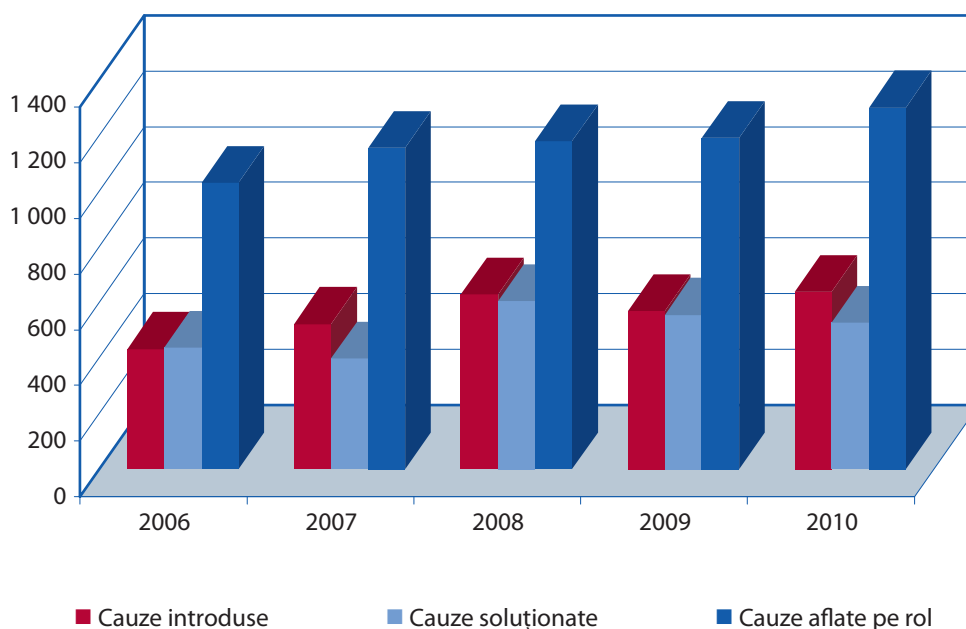
Cauze aflate pe rol la 31 decembrie

10. Natura procedurilor (2006-2010)
11. Domeniul acțiunii (2006-2010)
12. Completul de judecată (2006-2010)

Diverse

13. Măsuri provizorii (2006-2010)
14. Proceduri accelerate (2006-2010)
15. Decizii ale Tribunalului care au făcut obiectul unui recurs la Curtea de Justiție (1989-2010)
16. Repartizarea recursurilor la Curtea de Justiție în funcție de natura procedurii (2006-2010)
17. Soluționarea recursurilor la Curtea de Justiție (2010) (hotărâri și ordonanțe)
18. Soluționarea recursurilor la Curtea de Justiție (2006-2010) (hotărâri și ordonanțe)
19. Evoluție generală (1989-2010) (cauze introduse, cauze soluționate, cauze aflate pe rol)

1. Activitatea generală a Tribunalului – Cauze introduse, cauze soluționate, cauze aflate pe rol (2006-2010)¹

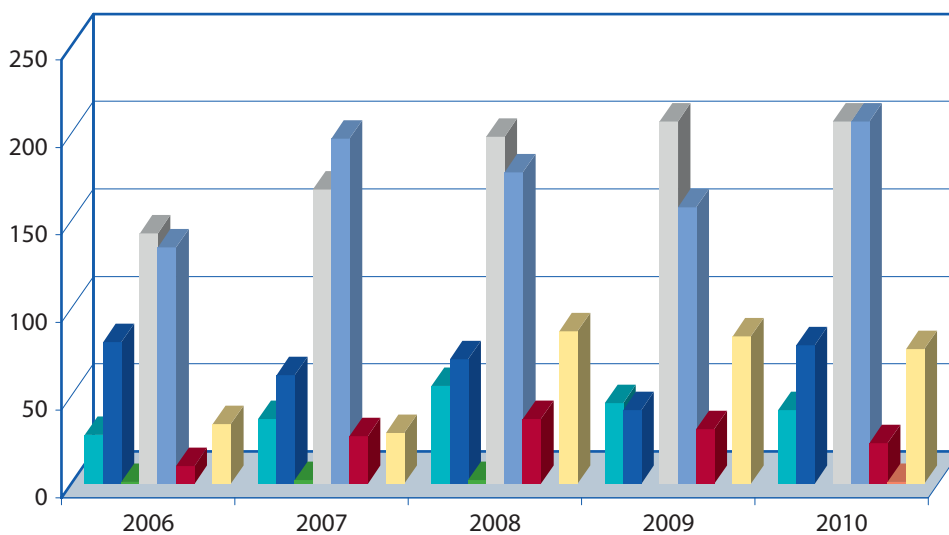

	2006	2007	2008	2009	2010
Cauze introduse	432	522	629	568	636
Cauze soluționate	436	397	605	555	527
Cauze aflate pe rol	1 029	1 154	1 178	1 191	1 300

¹ În lipsa unei mențiuni contrare, prezentul tabel și tabelele din paginile următoare iau în considerare procedurile speciale.

Sunt considerate „proceduri speciale”: opoziția la hotărâre (articolul 41 din Statutul Curții; articolul 122 din Regulamentul de procedură al Tribunalului); terță opoziție (articolul 42 din Statutul Curții; articolul 123 din Regulamentul de procedură al Tribunalului); revizuirea hotărârii (articolul 44 din Statutul Curții; articolul 125 din Regulamentul de procedură al Tribunalului); interpretarea hotărârii (articolul 43 din Statutul Curții; articolul 129 din Regulamentul de procedură al Tribunalului); stabilirea cheltuielilor de judecată (articolul 92 din Regulamentul de procedură al Tribunalului); asistența judiciară (articolul 96 din Regulamentul de procedură al Tribunalului) și rectificarea hotărârii (articolul 84 din Regulamentul de procedură al Tribunalului).

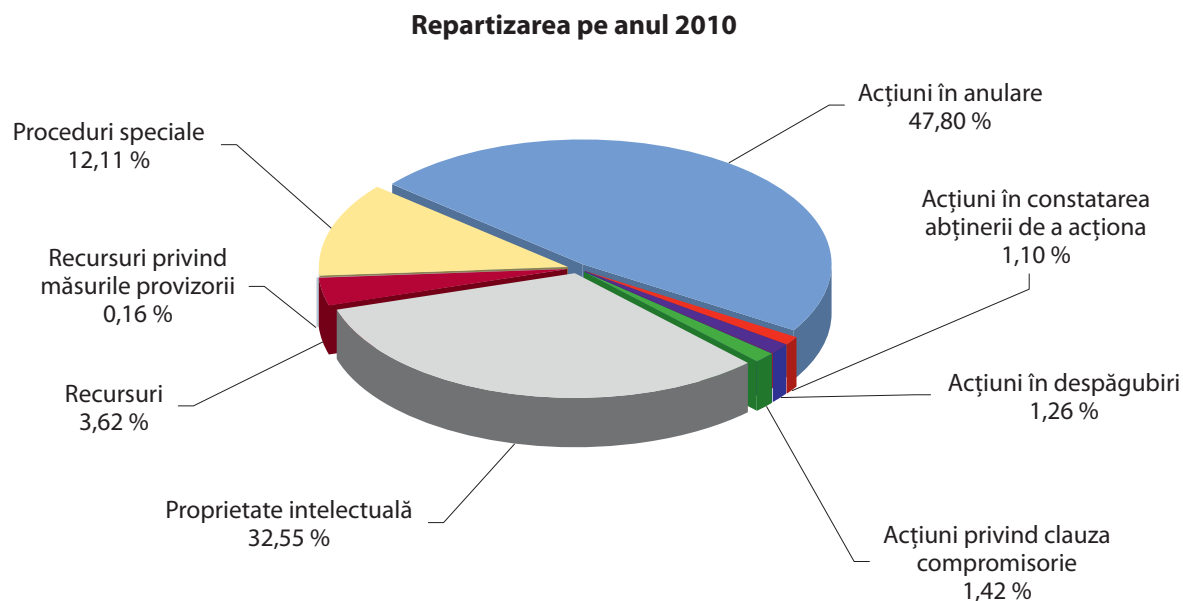
2. Cauze introduse – Natura procedurilor (2006-2010)

■ Ajutoare de stat
 ■ Concurență
 ■ Funcție publică
 ■ Proprietate intelectuală
■ Alte acțiuni directe
 ■ Recursuri
 ■ Recursuri privind măsurile provizorii
 ■ Proceduri speciale

	2006	2007	2008	2009	2010
Ajutoare de stat	28	37	56	46	42
Concurență	81	62	71	42	79
Funcție publică	1	2	2		
Proprietate intelectuală	143	168	198	207	207
Alte acțiuni directe	135	197	178	158	207
Recursuri	10	27	37	31	23
Recursuri privind măsurile provizorii					1
Proceduri speciale	34	29	87	84	77
Total	432	522	629	568	636

3. Cauze introduse – Natura acțiunii (2006-2010)

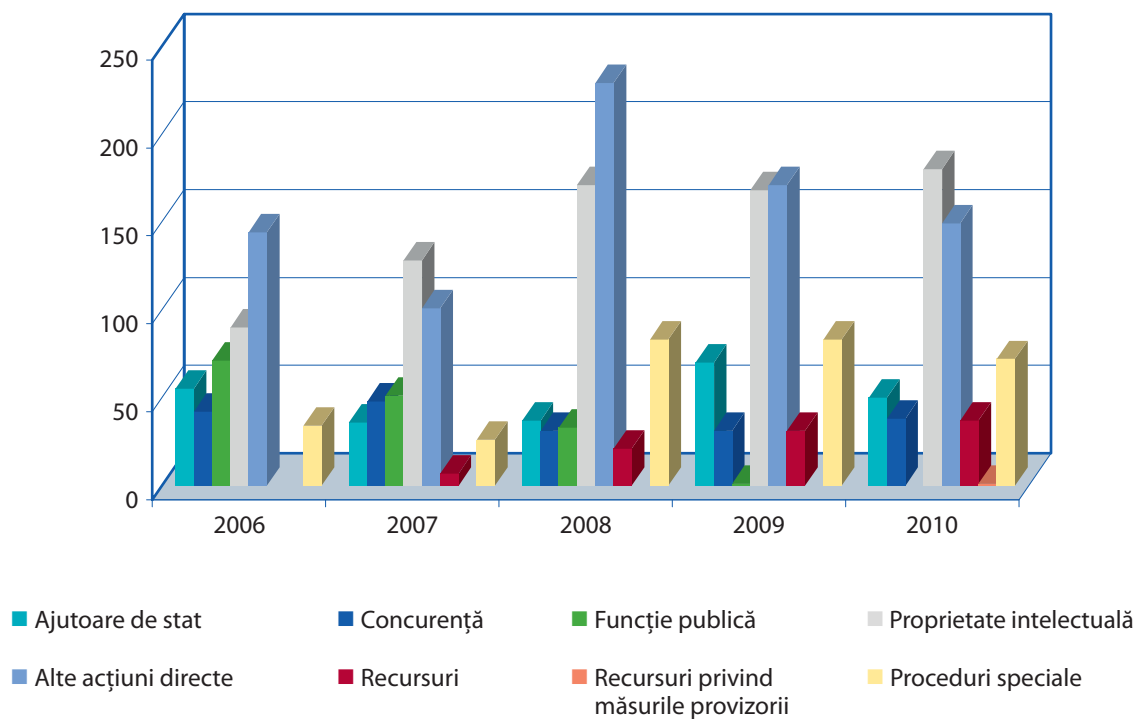
	2006	2007	2008	2009	2010
Acțiuni în anulare	223	251	269	214	304
Acțiuni în constatarea abținerii de a acționa	4	12	9	7	7
Acțiuni în despăgubiri	9	27	15	13	8
Acțiuni privind clauza compromisorie	8	6	12	12	9
Proprietate intelectuală	143	168	198	207	207
Funcție publică	1	2	2		
Recursuri	10	27	37	31	23
Recursuri privind măsurile provizorii					1
Proceduri speciale	34	29	87	84	77
Total	432	522	629	568	636

4. Cauze introduse – Domeniul acțiunii (2006-2010)¹

	2006	2007	2008	2009	2010
Accesul la documente	4	11	22	15	19
Achiziții publice	14	11	31	19	15
Acțiunea externă a Uniunii Europene	2	1	2	5	1
Aderarea de noi state				1	
Agricultură	26	46	14	19	24
Ajutoare de stat	28	37	55	46	42
Apropierea legislațiilor		1			
Cercetarea, dezvoltarea tehnologică și spațiul		4		6	3
Clauză compromisorie	8	6	12	12	9
Coeziunea economică, socială și teritorială	16	17	6	6	24
Concurență	81	62	71	42	79
Cultură	1	1		1	
Dispoziții financiare (buget, cadrul financiar, resurse proprii, combaterea fraudei)	1	1		1	
Drept instituțional	12	19	23	32	17
Dreptul întreprinderilor	1			1	
Educația, formarea profesională, tineretul și sportul		1			
Energie				2	
Fiscalitate	1	2			1
Înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (Regulamentul REACH)					8
Libera circulație a mărfurilor	1	1	1	1	
Libera circulație a persoanelor	4	4	1	1	1
Libera prestare a serviciilor	1		3	4	1
Libertatea de stabilire			1		
Măsuri restrictive (Acțiunea externă)	5	12	7	7	21
Mediu	9	27	7	4	15
Politica comercială	18	9	10	8	9
Politica economică și monetară	2				4
Politica externă și de securitate comună					1
Politica în domeniul pescuitului		5	23	1	19
Politica socială	2	5	6	2	4
Proprietatea intelectuală și industrială	145	168	198	207	207
Protecția consumatorilor			2		
Sănătatea publică	1	1	2	2	4
Spațiul de libertate, securitate și justiție		3	3	2	
Transporturi	1	4	1		1
Uniunea vamală și Tariful vamal comun	2	5	1	5	4
Total Tratatul CE/TFUE	386	464	502	452	533
Total Tratatul CO			1		
Total Tratatul EA	1				1
Statutul funcționarilor	11	29	39	32	25
Proceduri speciale	34	29	87	84	77
TOTAL GENERAL	432	522	629	568	636

¹ În urma intrării în vigoare a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), la 1 decembrie 2009, a fost necesar să se modifice prezentarea domeniilor acțiunilor. Datele referitoare la perioada 2006-2009 au fost revizuite în consecință.

5. Cauze soluționate – Natura procedurilor (2006-2010)

	2006	2007	2008	2009	2010
Ajutoare de stat	55	36	37	70	50
Concurență	42	48	31	31	38
Funcție publică	71	51	33	1	
Proprietate intelectuală	90	128	171	168	180
Alte acțiuni directe	144	101	229	171	149
Recursuri		7	21	31	37
Recursuri privind măsurile provizorii					1
Proceduri speciale	34	26	83	83	72
Total	436	397	605	555	527

6. Cauze soluționate – Domeniul acțiunii (2010)¹

	Hotărâri	Ordonanțe	Total
Accesul la documente	14	7	21
Achiziții publice	10	6	16
Acțiunea externă a Uniunii Europene	1	3	4
Agricultură	9	7	16
Ajutoare de stat	28	22	50
Cercetarea, dezvoltarea tehnologică și spațiul	2	1	3
Clauză compromisorie	10	2	12
Coeziunea economică, socială și teritorială	1	1	2
Concurență	26	12	38
Drept instituțional	9	17	26
Dreptul întreprinderilor		1	1
Educația, formarea profesională, tineretul și sportul	1		1
Energie		2	2
Fiscalitate		1	1
Libera prestare a serviciilor		2	2
Măsuri restrictive (Acțiunea externă)	8	2	10
Mediu	2	4	6
Politica comercială	8		8
Politica economică și monetară		2	2
Politica socială	1	5	6
Proprietatea intelectuală și industrială	132	48	180
Protecția consumatorilor		2	2
Sănătatea publică	2		2
Transporturi	1	1	2
Uniunea vamală și Tariful vamal comun	1	3	4
Total Tratatul CE/TFUE	266	151	417
Statutul funcționarilor	22	16	38
Proceduri speciale		72	72
TOTAL GENERAL	288	239	527

¹ În urma intrării în vigoare a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), la 1 decembrie 2009, a fost necesar să se modifice prezentarea domeniilor acțiunilor. Datele referitoare la perioada 2006-2009 au fost revizuite în consecință.

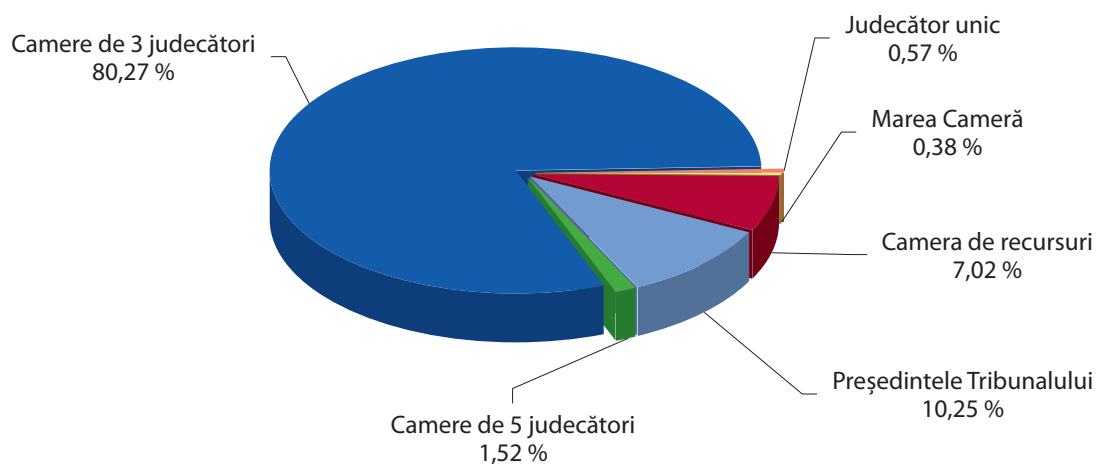
7. Cauze soluționate – Domeniul acțiunii (2006-2010)¹ (hotărâri și ordonanțe)

	2006	2007	2008	2009	2010
Accesul la documente	7	7	15	6	21
Achiziții publice	4	7	26	12	16
Acțiunea externă a Uniunii Europene	5	4	2		4
Aderarea de noi state	1			1	
Agricultură	27	13	48	46	16
Ajutoare de stat	54	36	37	70	50
Apropierea legislațiilor		1	1		
Asocierea țărilor și a teritoriilor de peste mări	2				
Cercetarea, dezvoltarea tehnologică și spațiul	1	1	1	1	3
Clauză compromisorie	5	10	9	10	12
Coeziunea economică, socială și teritorială	6	5	42	3	2
Concurență	42	38	31	31	38
Cultură			1	2	
Dispoziții financiare (buget, cadrul financiar, resurse proprii, combaterea fraudei)	4		2	2	
Drept instituțional	8	10	22	20	26
Dreptul întreprinderilor	1	1			1
Educația, formarea profesională, tineretul și sportul					1
Energie					2
Fiscalitate	1		2		1
Libera circulație a mărfurilor			2	3	
Libera circulație a persoanelor	4	4	2	1	
Libera prestare a serviciilor	2	1		2	2
Libertatea de stabilire			1		
Măsuri restrictive (Acțiunea externă)	4	3	6	8	10
Mediu	11	10	17	9	6
Politica comercială	13	4	12	6	8
Politica economică și monetară	1	1	1		2
Politica industrială		1			
Politica în domeniul pescuitului	24	4	4	17	
Politica socială	5	4	2	6	6
Proprietatea intelectuală și industrială	91	129	171	169	180
Protecția consumatorilor					2
Sănătatea publică	3	2	1	1	2
Spațiul de libertate, securitate și justiție		2	1	3	
Transporturi	2	1	3		2
Uniunea vamală și Tariful vamal comun	2	3	6	10	4
Total Tratatul CE/TFUE	330	302	468	439	417
Total Tratatul CO	1	10			
Total Tratatul EA		1		1	
Statutul funcționarilor	71	58	54	32	38
Proceduri speciale	34	26	83	83	72
TOTAL GENERAL	436	397	605	555	527

¹ În urma intrării în vigoare a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), la 1 decembrie 2009, a fost necesar să se modifice prezentarea domeniilor acțiunilor. Datele referitoare la perioada 2006-2009 au fost revizuite în consecință.

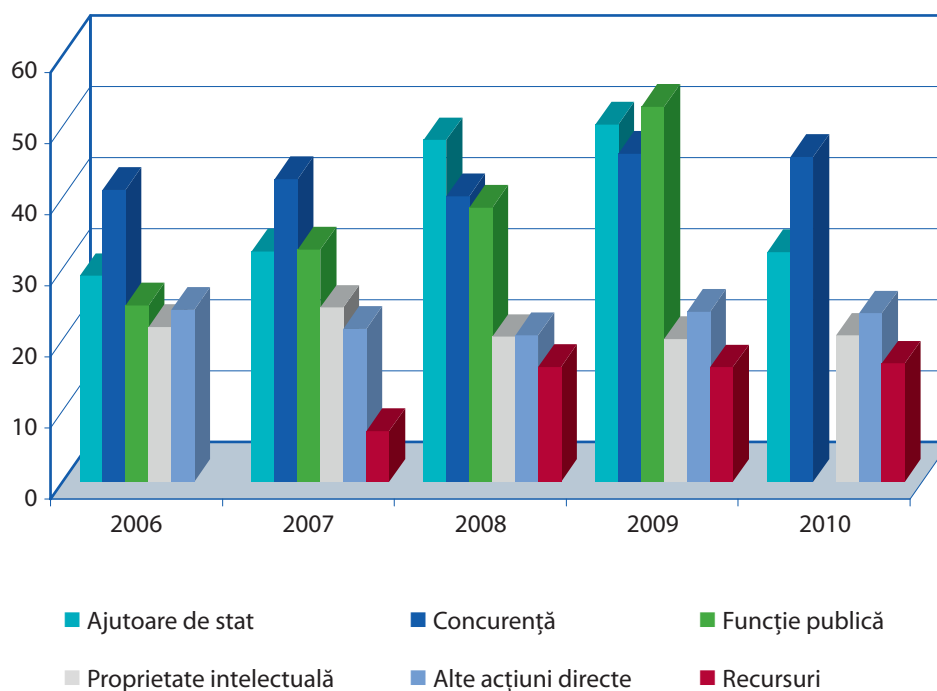
8. Cauze soluționate – Completul de judecată (2006-2010)

Repartizarea pe anul 2010

	2006			2007			2008			2009			2010		
	Hotărâri	Ordonanțe	Total	Hotărâri	Ordonanțe	Total	Hotărâri	Ordonanțe	Total	Hotărâri	Ordonanțe	Total	Hotărâri	Ordonanțe	Total
Marea Cameră				2		2							2		2
Camera de recursuri				3	4	7	16	10	26	20	11	31	22	15	37
Președintele Tribunalului		19	19		16	16		52	52		50	50		54	54
Camere de 5 judecători	22	33	55	44	8	52	15	2	17	27	2	29	8		8
Camere de 3 judecători	198	157	355	196	122	318	228	282	510	245	200	445	255	168	423
Judecător unic	7		7	2		2							3		3
Total	227	209	436	247	150	397	259	346	605	292	263	555	288	239	527

9. Cauze soluționate – Durata procedurilor exprimată în luni (2006-2010)¹ (hotărâri și ordonanțe)

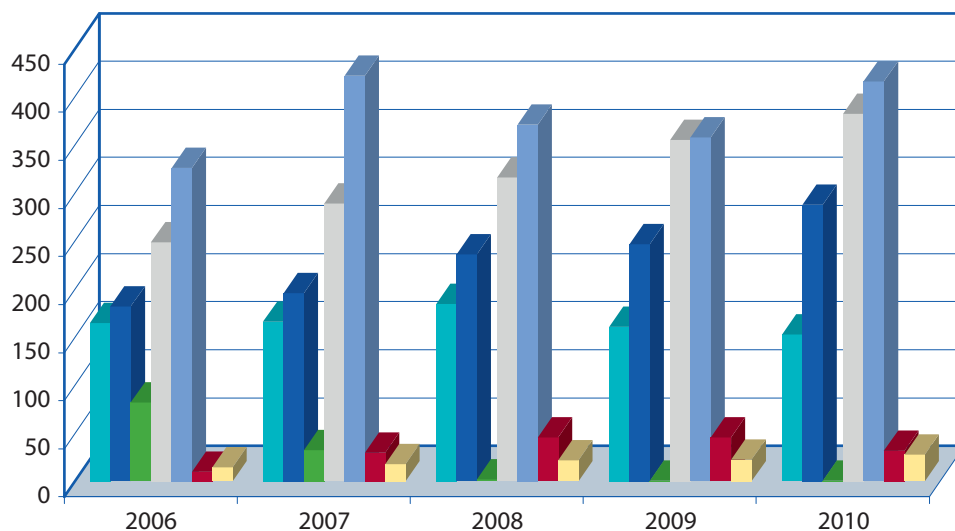

	2006	2007	2008	2009	2010
Ajutoare de stat	29,0	32,4	48,1	50,3	32,4
Concurență	41,1	42,6	40,2	46,2	45,7
Funcție publică	24,8	32,7	38,6	52,8	
Proprietate intelectuală	21,8	24,5	20,4	20,1	20,6
Alte acțiuni directe	24,2	21,5	20,6	23,9	23,7
Recursuri		7,1	16,1	16,1	16,6

¹ Calculul duratei medii a procedurilor nu ține seama de: cauzele soluționate prin hotărâre interlocutorie, procedurile speciale, recursurile privind măsurile provizorii, cauzele trimise de Curtea de Justiție ca urmare a noii repartizări a competențelor între Curtea de Justiție și Tribunal, cauzele trimise de Tribunal ca urmare a intrării în funcțiune a Tribunalului Funcției Publice.

Duratele sunt exprimate în luni și în zecimi de lună.

10. Cauze aflate pe rol la 31 decembrie – Natura procedurilor (2006-2010)

■ Ajutoare de stat
 ■ Concurență
 ■ Funcție publică
 ■ Proprietate intelectuală
■ Alte acțiuni directe
 ■ Recursuri
 ■ Proceduri speciale

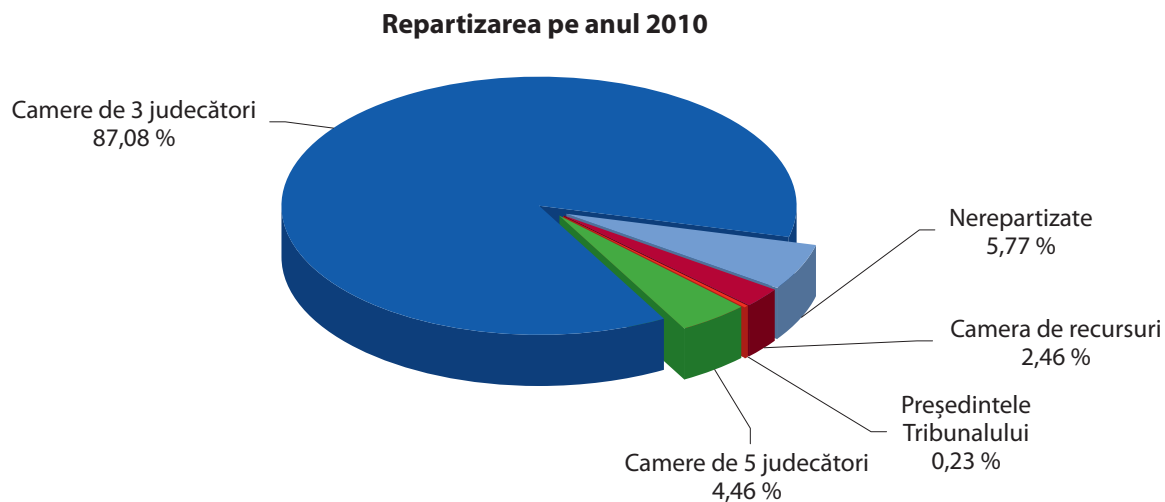
	2006	2007	2008	2009	2010
Ajutoare de stat	165	166	185	161	153
Concurență	182	196	236	247	288
Funcție publică	82	33	2	1	1
Proprietate intelectuală	249	289	316	355	382
Alte acțiuni directe	326	422	371	358	416
Recursuri	10	30	46	46	32
Proceduri speciale	15	18	22	23	28
Total	1 029	1 154	1 178	1 191	1 300

11. Cauze aflate pe rol la 31 decembrie – Domeniul acțiunii (2006-2010)¹

	2006	2007	2008	2009	2010
Accesul la documente	24	28	35	44	42
Achiziții publice	25	29	34	41	40
Acțiunea externă a Uniunii Europene	6	3	3	8	5
Agricultură	85	118	84	57	65
Ajutoare de stat	165	166	184	160	152
Apropierea legislațiilor	1	1			
Cercetarea, dezvoltarea tehnologică și spațiul	1	4	3	8	8
Clauză compromisorie	21	17	20	22	19
Coeziunea economică, socială și teritorială	37	49	13	16	38
Concurență	172	196	236	247	288
Cultură	1	2	1		
Dispoziții financiare (buget, cadrul financiar, resurse proprii, combaterea fraudei)	4	5	3	2	2
Drept instituțional	19	28	29	41	32
Dreptul întreprinderilor	1			1	
Educația, formarea profesională, tineretul și sportul		1	1	1	
Energie				2	
Fiscalitate		2			
Înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (Regulamentul REACH)					8
Libera circulație a mărfurilor	2	3	2		
Libera circulație a persoanelor	3	3	2	2	3
Libera prestare a serviciilor	1		3	5	4
Măsuri restrictive (Acțiunea externă)	9	18	19	18	29
Mediu	23	40	30	25	34
Politica comercială	28	33	31	33	34
Politica economică și monetară	2	1			2
Politica externă și de securitate comună					1
Politica industrială	1				
Politica în domeniul pescuitului	4	5	24	8	27
Politica socială	5	6	10	6	4
Proprietatea intelectuală și industrială	251	290	317	355	382
Protecția consumatorilor	1	1	3	3	1
Sănătatea publică	3	2	3	4	6
Spațiul de libertate, securitate și justiție	0	1	3	2	2
Transporturi	1	4	2	2	1
Uniunea vamală și Tariful vamal comun	14	16	11	6	6
Total Tratatul CE/TFUE	910	1 072	1 106	1 119	1 235
Total Tratatul CO	10		1	1	1
Total Tratatul EA	2	1	1		1
Statutul funcționarilor	92	63	48	48	35
Proceduri speciale	15	18	22	23	28
TOTAL GENERAL	1 029	1 154	1 178	1 191	1 300

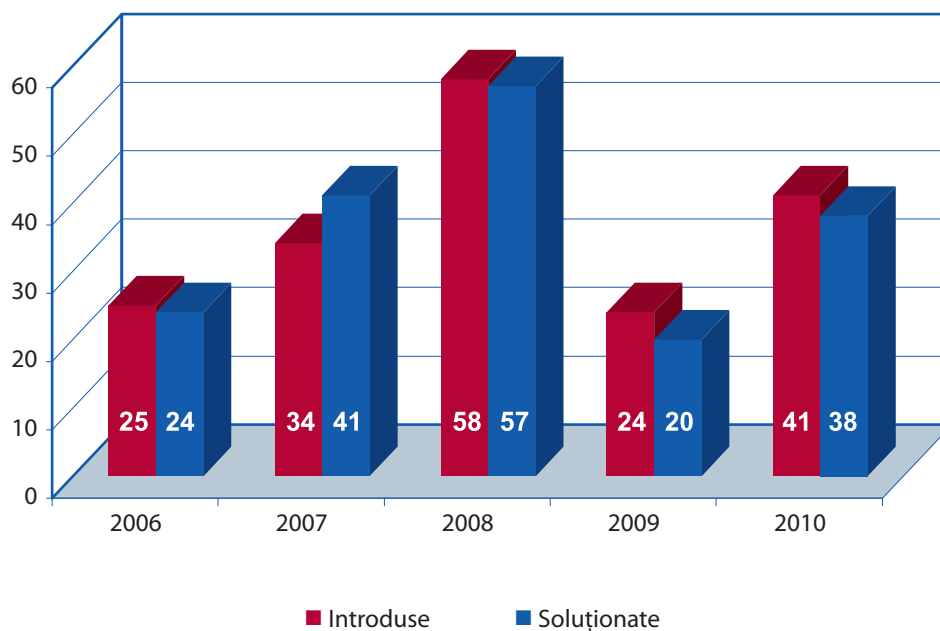
¹ În urma intrării în vigoare a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), la 1 decembrie 2009, a fost necesar să se modifice prezentarea domeniilor acțiunilor. Datele referitoare la perioada 2006-2009 au fost revizuite în consecință.

12. Cauze aflate pe rol la 31 decembrie – Completul de judecată (2006-2010)

	2006	2007	2008	2009	2010
Marea Cameră	2				
Camera de recursuri	10	30	46	46	32
Președintele Tribunalului	1				3
Camere de 5 judecători	117	75	67	49	58
Camere de 3 judecători	825	971	975	1 019	1 132
Judecător unic	2			2	
Nerepartizate	72	78	90	75	75
Total	1 029	1 154	1 178	1 191	1 300

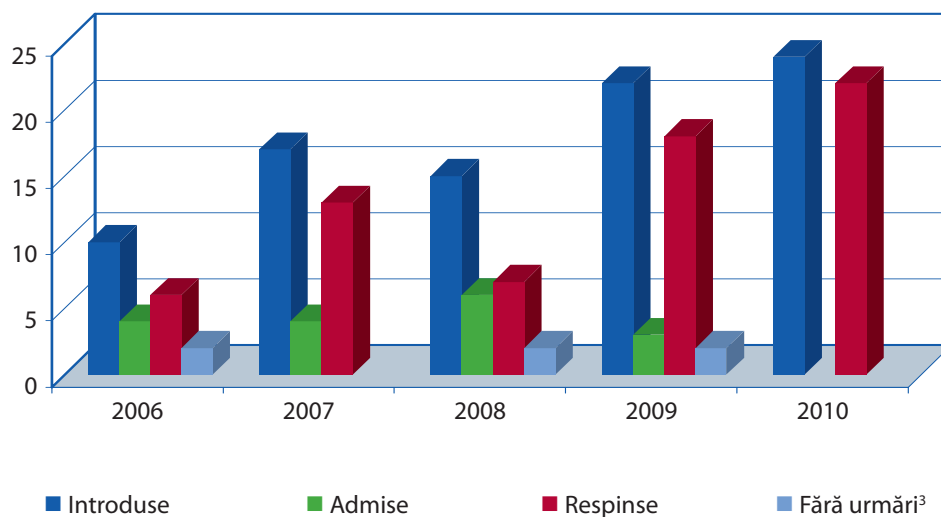
13. Diverse – Măsurî provizorii (2006-2010)

Repartizarea pe anul 2010

	Cereri de măsurî provizorii introduse	Cereri de măsurî provizorii soluționate	Soluția		
			Respingere	Acord	Radiere/ Nepronunțare asupra fondului
Achiziții publice	3	5	5		
Acțiunea externă a Uniunii Europene	1	1	1		
Agricultură	3	4	1	2	1
Ajutoare de stat	7	2	2		
Cercetarea, dezvoltarea tehnologică și spațiul	2	2	2		
Clauză compromisorie	1	2	2		
Coeziunea economică, socială și teritorială	2	2	2		
Concurență	8	4	3		1
Drept instituțional	8	8	6		2
Înregistrarea, evaluarea, autorizarea și restricționarea substanțelor chimice (Regulamentul REACH)	1	1	1		
Mediu	2	3	3		
Politica externă și de securitate comună	1	1	1		
Statutul funcționarilor	2	2		1	1
Uniunea vamală și Tariful vamal comun		1	1		
Total	41	38	30	3	5

14. Diverse – Proceduri accelerate (2006-2010)^{1 2}

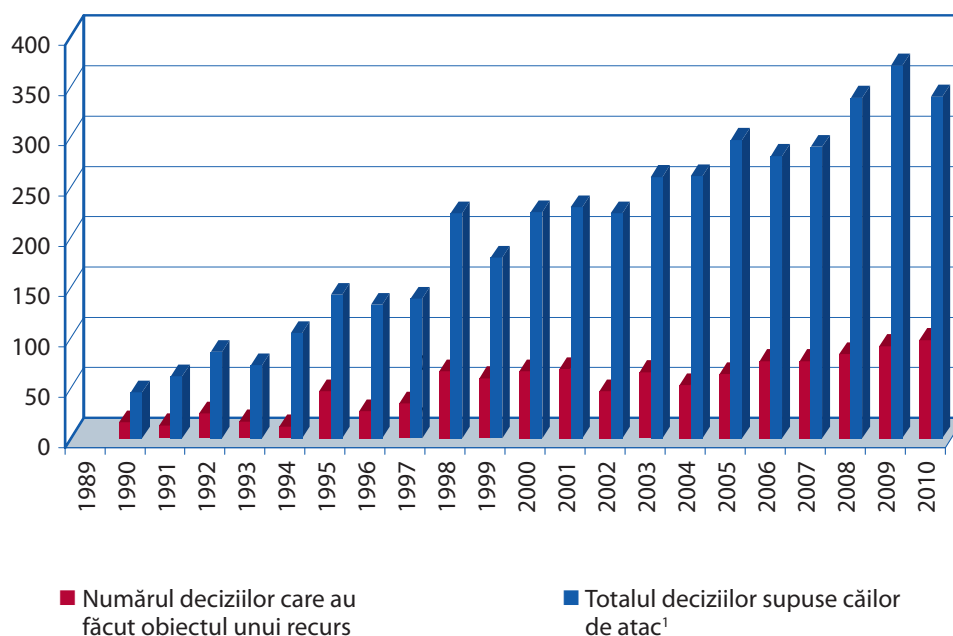
	2006				2007				2008				2009				2010			
	Introduse	Admise	Respinse	Fără urmări ³	Introduse	Admise	Respinse	Fără urmări ³	Introduse	Admise	Respinse	Fără urmări ³	Introduse	Admise	Respinse	Fără urmări ³	Introduse	Admise	Respinse	Fără urmări ³
Accesul la documente					1		1		2		2		4		4					
Achiziții publice					2		1		3	1	3		2		2		2		2	
Acțiunea externă a Uniunii Europene																	1		1	
Agricultură	3	1	3				1		1				2		3					
Ajutoare de stat	1				1		2		1		1						7		5	
Clauză compromisorie									1			1								
Coeziunea economică, socială și teritorială																	1		1	
Concurență	4	2	2		1		1		1		1		2		2		3		3	
Dispoziții financiare (buget, cadrul financiar, resurse proprii, combaterea fraudei)				2																
Drept instituțional									1			1	1		1					
Libera prestare a serviciilor													1	1						
Măsuri restrictive (Acțiunea externă)					3	2	1		4	4			5	1	2	1	10		10	
Mediu	2	1	1		7	1	6						1			1				
Politica comercială					2	1				1			2		2					
Procedură													1		1					
Sănătatea publică													1		1					
Statutul funcționarilor									1					1						
Total	10	4	6	2	17	4	13	0	15	6	7	2	22	3	18	2	24	0	22	0

¹ Judecarea accelerată a unei cauze în fața Tribunalului este posibilă în temeiul articolului 76a din Regulamentul de procedură. Această prevedere este aplicabilă de la 1 februarie 2001.

² În urma intrării în vigoare a Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), la 1 decembrie 2009, a fost necesar să se modifice prezentarea domeniilor acțiunilor. Datele referitoare la perioada 2006-2009 au fost revizuite în consecință.

³ În categoria „fără urmări” se înscriu următoarele situații: retragerea cererii, desistarea și situațiile în care acțiunea este soluționată prin ordonanță înainte de pronunțarea asupra cererii de procedură accelerată.

15. Diverse – Decizii ale Tribunalului care au făcut obiectul unui recurs la Curtea de Justiție (1989-2010)

	Numărul deciziilor care au făcut obiectul unui recurs	Totalul deciziilor supuse căilor de atac ¹	Procentajul deciziilor care au făcut obiectul unui recurs
1989			
1990	16	46	35 %
1991	13	62	21 %
1992	25	86	29 %
1993	17	73	23 %
1994	12	105	11 %
1995	47	143	33 %
1996	27	133	20 %
1997	35	139	25 %
1998	67	224	30 %
1999	60	180	33 %
2000	67	225	30 %
2001	69	230	30 %
2002	47	224	21 %
2003	66	260	25 %
2004	53	261	20 %
2005	64	297	22 %
2006	77	281	27 %
2007	77	290	27 %
2008	84	339	25 %
2009	92	371	25 %
2010	98	340	29 %

¹ Totalul deciziilor supuse căilor de atac – hotărâri, ordonanțe privind măsurile provizorii și de respingere a cererii de intervenție, precum și toate ordonanțele prin care se finalizează judecata, altele decât ordonanțele de radiere și de transfer – pentru care termenul de recurs a expirat sau a fost declarat recurs.

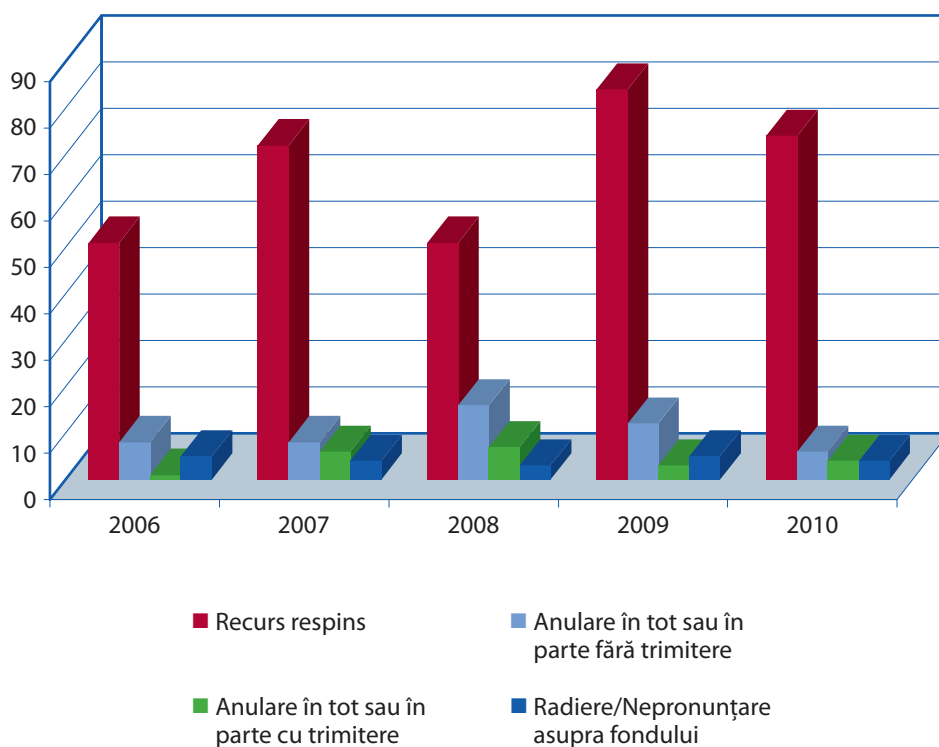
16. Diverse – Repartizarea recursurilor în funcție de natura procedurii (2006-2010)

	2006			2007			2008			2009			2010		
	Recursuri	Decizii supuse căilor de atac	Recursuri în %	Recursuri	Decizii supuse căilor de atac	Recursuri în %	Recursuri	Decizii supuse căilor de atac	Recursuri în %	Recursuri	Decizii supuse căilor de atac	Recursuri în %	Recursuri	Decizii supuse căilor de atac	Recursuri în %
Ajutoare de stat	5	21	24 %	11	30	37 %	4	19	21 %	23	51	45 %	17	35	49 %
Concurență	14	41	34 %	13	33	39 %	7	26	27 %	11	45	24 %	15	33	45 %
Funcție publică	13	62	21 %	10	53	19 %	9	31	29 %	1	3	33 %			
Proprietate intelectuală	18	62	29 %	14	64	22 %	24	105	23 %	25	153	16 %	32	140	23 %
Alte acțiuni directe	27	95	28 %	29	110	26 %	40	158	25 %	32	119	27 %	34	132	26 %
Total	77	281	27 %	77	290	27 %	84	339	25 %	92	371	25 %	98	340	29 %

17. Diverse – Soluționarea recursurilor la Curtea de Justiție (2010) (hotărâri și ordonanțe)

	Recurs respins	Anulare în tot sau în parte fără trimitere	Anulare în tot sau în parte cu trimitere	Radiere/ Nepronunțare asupra fondului	Total
Agricultură	2				2
Ajutoare de stat	7		2		9
Concurență	8	3			11
Drept instituțional	20	2	1		23
Educația, formarea profesională, tineretul și sportul				1	1
Libera circulație a mărfurilor	1				1
Libera circulație a persoanelor	1				1
Mediu și consumatori	1				1
Politica comercială	1				1
Politica economică și monetară	1				1
Politica în domeniul pescuitului	1				1
Politica regională	2				2
Politica socială	1				1
Proprietatea intelectuală și industrială	23	1	1	3	28
Statutul funcționarilor	3				3
Uniunea vamală și Tariful vamal comun	2				2
Total	74	6	4	4	88

18. Diverse – Soluționarea recursurilor la Curtea de Justiție (2006-2010) (hotărâri și ordonanțe)

	2006	2007	2008	2009	2010
Recurs respins	51	72	51	84	74
Anulare în tot sau în parte fără trimitere	8	8	16	12	6
Anulare în tot sau în parte cu trimitere	1	6	7	3	4
Radiere/Nepronunțare asupra fondului	5	4	3	5	4
Total	65	90	77	104	88

19. Diverse – Evoluție generală (1989-2010)

Cauze introduse, cauze soluționate, cauze aflate pe rol

	Cauze introduse ¹	Cauze soluționate ²	Cauze aflate pe rol la 31 decembrie
1989	169	1	168
1990	59	82	145
1991	95	67	173
1992	123	125	171
1993	596	106	661
1994	409	442	628
1995	253	265	616
1996	229	186	659
1997	644	186	1 117
1998	238	348	1 007
1999	384	659	732
2000	398	343	787
2001	345	340	792
2002	411	331	872
2003	466	339	999
2004	536	361	1 174
2005	469	610	1 033
2006	432	436	1 029
2007	522	397	1 154
2008	629	605	1 178
2009	568	555	1 191
2010	636	527	1 300
Total	8 611	7 311	

¹ 1989: Curtea de Justiție a trimis 153 de cauze Tribunalului, nou creat.

1993: Curtea de Justiție a trimis 451 de cauze ca urmare a primei extinderi a competențelor Tribunalului.

1994: Curtea de Justiție a trimis 14 cauze ca urmare a celei de a doua extinderi a competențelor Tribunalului.

2004-2005: Curtea de Justiție a trimis 25 de cauze ca urmare a celei de a treia extinderi a competențelor Tribunalului.

² 2005-2006: Tribunalul a trimis 118 cauze Tribunalului Funcției Publice, nou creat.

Capitolul III

Tribunalul Funcției Publice

A – Activitatea Tribunalului Funcției Publice în 2010

de Paul Mahoney, președintele Tribunalului Funcției Publice

1. Statisticile judiciare ale Tribunalului Funcției Publice indică faptul că numărul cauzelor introduse în 2010 (139) prezintă o creștere semnificativă față de numărul acțiunilor introduse în 2009 (113) și în 2008 (111).

Pe de altă parte, numărul cauzelor finalizate (129) este inferior¹ celui de anul trecut (155).

Astfel, numărul cauzelor aflate pe rolul Tribunalului² este în ușoară creștere în raport cu anul trecut (185 la 31 decembrie 2010, față de 175 la 31 decembrie 2009). Durata medie a procedurii este de asemenea în creștere (18,1 luni în 2010, față de 15,1 luni în 2009³)⁴.

24 de decizii ale Tribunalului Funcției Publice au fost atacate cu recurs la Tribunalul Uniunii Europene. 10 decizii ale Tribunalului Funcției Publice au fost anulate sau au fost anulate în parte de Tribunalul Uniunii Europene, 6 cauze fiind trimise spre rejudecare Tribunalului Funcției Publice.

12 cauze au fost finalizate în urma unei soluționări amiabile, ceea ce reprezintă numărul cel mai mare înregistrat de la crearea Tribunalului Funcției Publice⁵. Astfel, statisticile acestui an par să indice o mai mare receptivitate față de acest mod de soluționare a conflictelor.

2. În ceea ce privește instrumentele procedurale, trebuie menționat că anul acesta Tribunalul a folosit pentru prima oară posibilitatea, prevăzută de Regulamentul de procedură⁶, ca o cauză să fie soluționată de un judecător unic⁷.

¹ Creșterea, în acest an, a procentajului cauzelor finalizate printr-o hotărâre în raport cu procentajul cauzelor finalizate prin procedura, mai simplificată, a ordonanței a contribuit, fără îndoială, la scăderea numărului de cauze finalizate. În plus, trebuie să se țină seama de faptul că Tribunalul Funcției Publice nu a funcționat cu efectivul complet ca urmare a indisponibilității continue a unuia dintre cei șapte judecători.

² Se află încă pe rolul Tribunalului, printre altele, 15 acțiuni formulate de 327 de funcționari și de agenți împotriva instituțiilor acestora, având ca obiect anularea fișelor de regularizare a remunerației acestora pentru perioada cuprinsă între 1 iulie și 31 decembrie 2009, precum și a fișelor de remunerație ale acestora întocmite începând cu data de 1 ianuarie 2010, întrucât fișele menționate aplică o majorare a remunerației pe baza unei rate de 1,85 %, în locul ratei de 3,7 % care ar fi rezultat din aplicarea articolului 65 din Statutul funcționarilor Uniunii Europene (denumit în continuare „statutul”) și a anexei XI la acesta. Aceste cauze sunt strâns legate de cauza Comisia/Consiliul (Hotărârea din 24 noiembrie 2010, C-40/10), prin care Curtea a anulat Regulamentul (UE, Euratom) nr. 1296/2009 al Consiliului din 23 decembrie 2009 de ajustare, începând cu 1 iulie 2009, a remunerațiilor și pensiilor funcționarilor și ale celorlalți agenți ai Uniunii Europene, precum și a coeficienților corectori aferenți.

³ Durata unei eventuale suspendări a procedurii nefiind inclusă.

⁴ O astfel de creștere a duratei procedurii trebuie, fără îndoială, să fie privită și în relație cu creșterea procentajului cauzelor finalizate printr-o hotărâre în raport cu procentajul cauzelor finalizate printr-o ordonanță.

⁵ Se poate semna că, pentru prima oară, a fost încheiat un acord de soluționare amiabilă între părți în cadrul unei proceduri referitoare la măsurile provizorii, cu privire la aspectul aplicării măsurii provizorii solicitate (cauza *De Roos-Le Large/Comisia*, F-50/10 R).

⁶ Articolul 14 din Regulamentul de procedură.

⁷ Această posibilitate a fost utilizată în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 14 decembrie 2010, *Marcuccio/Comisia*, F-1/10.

3. În sfârșit, întrucât anul 2010 a marcat a cincea aniversare a Tribunalului Funcției Publice, a fost organizat cu această ocazie un colocviu⁸ care a reunit magistrați, profesori și avocați specializați în domeniul funcției publice europene și internaționale, funcționari ai instituțiilor europene și reprezentanți ai organizațiilor profesionale și sindicale. Schimburile de idei care au avut loc cu ocazia acestui colocviu vor contribui cu siguranță la procesul de reflecție din cadrul Tribunalului Funcției Publice, în special la cel pe care acesta intenționează să îl lanseze în contextul unei revizuirii a Regulamentului de procedură în lumina experienței dobândite în timpul scurs de la crearea acestei instanțe. Manifestările ocazionate de cea de a cincea aniversare a Tribunalului Funcției Publice au fost de asemenea marcate de o zi „a porților deschise”, rezervată personalului instituției.

4. În cadrul expunerii care urmează vor fi prezentate cele mai semnificative decizii ale Tribunalului Funcției Publice în ceea ce privește aspectele de procedură și de fond. Întrucât nu există nicio noutate importantă care să fie semnalată în ceea ce privește procedurile referitoare la măsurile provizorii⁹, cheltuielile de judecată și cheltuielile de procedură, precum și asistența judiciară, rubricile care erau consacrate în mod tradițional acestor subiecte nu vor figura în raportul din acest an.

I. Aspecte de procedură

Condiții de admisibilitate

1. Procedura precontencioasă: regula concordanței dintre reclamație și cererea introductivă

În Hotărârea din 1 iulie 2010, *Mandt/Parlamentul European* (F-45/07*)¹⁰, Tribunalul Funcției Publice a atenuat caracterul strict al regulii concordanței dintre reclamația precontencioasă și cererea introductivă, stabilind că regula concordanței nu este încălcată decât dacă acțiunea în justiție modifică obiectul reclamației sau cauza acesteia, această din urmă noțiune urmând a fi interpretată în sens larg. În ceea ce privește concluziile în anulare, trebuie să se înțeleagă în principiu prin cauză a litigiului contestarea de către reclamant a legalității interne a actului atacat sau, alternativ, contestarea legalității externe a acestuia. În consecință, și sub rezerva excepțiilor de nelegalitate (care au un caracter intrinsec juridic, care nu este ușor de perceput de nejurisți), precum și a motivelor de ordine publică, are loc o modificare a cauzei litigiului și, prin urmare, suntem în prezența unei inadmisibilități pentru nerespectarea regulii concordanței atunci când reclamantul care contestă în reclamația sa exclusiv validitatea formală a actului care îl lezează invocă în cererea introductivă motive de fond sau în ipoteza inversă, și anume cea în care reclamantul, după ce a contestat în reclamația sa numai fondul actului care îl lezează, formulează o cerere introductivă care conține motive privind validitatea formală a acestuia.

⁸ Actele colocviului vor fi publicate în cursul anului 2011 în *Revue universelle des droits de l'homme* (RUDH), Éditions N. P. Engel. Discursurile pronunțate cu această ocazie sunt deja disponibile pe site-ul Curia.

⁹ Președintele Tribunalului Funcției Publice a adoptat în acest an patru ordonanțe privind măsurile provizorii (Ordonanța din 23 februarie 2010, *Papathanasiou/OAPI*, F-99/09 R, Ordonanța din 14 iulie 2010, *Bermejo Garde/CESE*, F-41/10 R, Ordonanța din 10 septembrie 2010, *Esders/Comisia*, F-62/10 R, și Ordonanța din 15 decembrie 2010, *Bömcke/BEI*, F-95/10 R și F-105/10 R). În aceste patru cauze, cererile de măsuri provizorii au fost respinse.

¹⁰ Hotărârile marcate cu un asterisc sunt traduse în toate limbile oficiale ale Uniunii Europene, cu excepția limbii irlandeze.

Trebuie menționat că, în Hotărârea din 23 noiembrie 2010, *Bartha/Comisia* (F-50/08*), Tribunalul Funcției Publice a stabilit pentru prima dată că este întemeiat un motiv declarat admisibil în temeiul Hotărârii *Mandt/Parlamentul European*, citată anterior.

2. Noțiunea de act care lezează

În Hotărârea din 13 ianuarie 2010, *A și G/Comisia* (cauzele conexate F-124/05 și F-96/06*), Tribunalul Funcției Publice a stabilit, în urma Hotărârii Tribunalului de Primă Instanță din 15 octombrie 2008, *Mote/Parlamentul European*, T-345/05, care se referea la ridicarea imunității de jurisdicție a unui membru al Parlamentului European, că decizia prin care este ridicată imunitatea de jurisdicție a unui funcționar constituie un act care îl lezează pe acesta din urmă. Cu toate acestea, în speță, motivul invocat de reclamant referitor la nelegalitatea deciziei prin care a fost ridicată imunitatea sa de jurisdicție nu mai era admisibil în cadrul acțiunii în despăgubire pe care o formulase, în măsura în care acesta nu atacase decizia menționată în termenele prevăzute la articolele 90 și 91 din statut.

Prin Hotărârea din 23 noiembrie 2010, *Gheysens/Consiliul* (F-8/10*), Tribunalul Funcției Publice a stabilit că o decizie prin care se refuză reînnoirea unui contract pe perioadă determinată este un act care lezează care trebuie să fie motivat, în conformitate cu articolul 25 din statut, în cazul în care aceasta este distinctă de contractul în cauză, ceea ce se întâmplă în special dacă aceasta se întemeiază pe elemente noi sau dacă reprezintă o luare de poziție a administrației ca urmare a unei cereri a agentului respectiv care se referă la o posibilitate, înscrisă în contract, de reînnoire a acestuia.

3. Interesul de a exercita acțiunea

În Hotărârea din 5 mai 2010, *Bouillez și alții/Consiliul* (F-53/08*), Tribunalul Funcției Publice a confirmat că funcționarii promovabili la un anumit grad au, în principiu, un interes personal să conteste nu numai deciziile de nepromovare adoptate în ceea ce îi privește, ci și deciziile de promovare la gradul respectiv a altor funcționari.

4. Termene

În Hotărârea din 30 septembrie 2010, *Lebedef și Jones/Comisia* (F-29/09*), referitoare la un litigiu privind legalitatea dispoziției cuprinse la articolul 3 alineatul (5) primul paragraf din anexa XI la statut, potrivit căreia nu se aplică niciun coeficient corector nu numai pentru Belgia (țara de referință pentru stabilirea costului vieții), dar nici pentru Luxemburg, Tribunalul Funcției Publice a amintit mai întâi jurisprudența potrivit căreia un funcționar care nu a atacat, în termenele prevăzute pentru depunerea unei reclamații și pentru introducerea unei acțiuni, fișa de remunerație prin care se materializează, pentru prima dată, punerea în practică a unui act cu aplicabilitate generală de stabilire a drepturilor bănești nu poate să atace fișele ulterioare după expirarea respectivelor termene invocând în privința acestora aceeași nelegalitate care ar fi afectat prima dintre aceste fișe. Cu toate acestea, în speță, Tribunalul Funcției Publice a constatat că reclamantii criticau în esență faptul că Comisia continua să aplice articolul 3 alineatul (5) primul paragraf din anexa XI la statut fără să fi realizat un studiu privind eventuala diferență dintre puterea de cumpărare din Bruxelles și cea din Luxemburg, în condițiile în care aceștia invocă apariția unor circumstanțe economice noi, care nu mai justifică, în special în raport cu principiul egalității de tratament, aplicarea acestei dispoziții. Pe de altă parte, Tribunalul Funcției Publice a amintit dificultățile de ordin procedural pe care le-ar întâmpina un particular care ar intenționa să formuleze, în temeiul articolului 265 TFUE, o acțiune în constatarea abținerii de a acționa împotriva unei instituții în vederea abrogării unei dispoziții dintr-un regulament adoptat de legiuitorul Uniunii. În aceste condiții, Tribunalul Funcției Publice a stabilit că a exclude, în aplicarea jurisprudenței sus-menționate, posibilitatea

unui funcționar de a contesta fișa sa de remunerație ca urmare a unei schimbări a situației de fapt, precum o schimbare a condițiilor economice, prin ridicarea cu această ocazie a unei excepții de nelegalitate împotriva unei dispoziții din statut care, deși s-a dovedit a fi validă la momentul adoptării sale, a devenit, potrivit funcționarului respectiv, nelegală ca urmare a acestei schimbări a situației ar face să devină practic imposibilă exercitarea unei acțiuni având ca obiect asigurarea respectării principiului general al egalității de tratament recunoscut de dreptul Uniunii și ar aduce astfel o atingere disproporționată dreptului la o protecție jurisdicțională efectivă.

În Ordonanța din 16 decembrie 2010, *AG/Parlamentul European* (F-25/10), Tribunalul Funcției Publice a stabilit că, în ceea ce privește notificarea unei decizii prin scrisoare recomandată, în cazul în care destinatarul unei scrisori recomandate care este absent de la domiciliul său la momentul trecerii factorului poștal nu efectuează niciun demers sau nu ridică scrisoarea în termenul normal de păstrare a acesteia de către serviciile poștale, trebuie să se considere că decizia în cauză a fost notificată în mod corespunzător destinatarului său la momentul expirării acestui termen. Astfel, dacă s-ar admite că un asemenea comportament al destinatarului ar împiedica notificarea potrivit cerințelor legale a unei decizii prin scrisoare recomandată, pe de o parte, ar fi reduse în mod considerabil garanțiile pe care le prezintă acest mod de notificare, în condițiile în care acesta constituie un mod deosebit de sigur și de obiectiv de notificare a actelor administrative. Pe de altă parte, destinatarul ar avea o anumită latitudine în ceea ce privește stabilirea momentului la care începe să curgă termenul de introducere a acțiunii, în condițiile în care un astfel de termen nu poate fi lăsat la dispoziția părților și trebuie să îndeplinească cerințele referitoare la securitatea juridică și la o bună administrare a justiției. Cu toate acestea, prezumția că destinatarul a primit notificarea deciziei la expirarea termenului normal de păstrare a scrisorii recomandate de către serviciile poștale nu are un caracter absolut. Astfel, aplicarea acesteia este condiționată de dovedirea de către administrație a îndeplinirii corecte a procedurii de notificare prin scrisoare recomandată, în special prin lăsarea unui anunț privind trecerea factorului poștal la ultima adresă indicată de destinatar. În plus, această prezumție nu este irefragabilă. Destinatarul poate, printre altele, încerca să dovedească faptul că nu a avut posibilitatea, în special din motive de boală sau ca urmare a unui caz de forță majoră independent de voința sa, să ia cunoștință în mod util de anunțul privind trecerea factorului poștal.

Documente confidențiale

În cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 15 aprilie 2010, *Matos Martins/Comisia* (F-2/07), Tribunalul Funcției Publice, după ce a constatat caracterul confidențial în raport cu reclamantul al anumitor documente a căror prezentare o solicitase prin intermediul unei măsuri de organizare a procedurii, a permis numai avocatului reclamantului, iar nu și acestuia din urmă, accesul la respectivele documente, consultarea acestora trebuind să fie efectuată la sediul grefei, fără a fi permisă copierea documentelor în cauză.

Prin două ordonanțe, din 17 martie 2010 și din 20 mai 2010, adoptate în cauza *Missir Mamachi di Lusignano/Comisia* (F-50/09)¹¹, Tribunalul Funcției Publice a dispus ca pârâta să prezinte anumite documente clasificate „acces restricționat UE”, precizând care sunt măsurile de securitate care vor însoți accesul la aceste documente și subliniind în special că nici reclamantul, nici avocatul acestuia nu vor fi autorizați să consulte aceste înscrisuri. Tribunalul a precizat printre altele că, în cazul în care ar urma să bazeze soluția litigiului pe respectivele documente, ar fi necesar să își pună problema modului de aplicare în speță a principiului caracterului contradictoriu al procedurii și a dispozițiilor

¹¹ Decizia prin care se finalizează judecata în această cauză nu a fost încă pronunțată.

articolului 44 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, acest principiu și aceste dispoziții putând să implice ca reclamantul să aibă acces, cel puțin parțial, la documentele respective¹².

Examinare din oficiu a unui motiv

Prin 11 hotărâri din 29 iunie 2010¹³, Tribunalul Funcției Publice a amintit că respectarea dreptului la apărare constituie un aspect esențial a cărui încălcare poate fi invocată din oficiu și a anulat în speță, pentru încălcarea acestui principiu, o serie de decizii ale Oficiului European de Poliție (Europol) prin care s-a refuzat încheierea unui contract pe durată nedeterminată cu reclamantii.

II. Cu privire la fond

Principii generale

1. Răspunderea extracontractuală a instituțiilor

În Hotărârea *Nanopoulos/Comisia* (hotărâre din 11 mai 2010, F-30/08*, care face obiectul unui recurs în fața Tribunalului Uniunii Europene), Tribunalul Funcției Publice a amintit că răspunderea extracontractuală a instituțiilor, în cazul în care este pusă în discuție în temeiul dispozițiilor articolului 236 CE (devenit, după modificarea sa prin Tratatul de la Lisabona, articolul 270 TFUE), poate fi angajată numai din cauza nelegalității unui act care lezează (sau a unei acțiuni lipsite de caracter decizional), fără a fi nevoie să se ridice problema dacă este vorba despre o încălcare suficient de gravă a unei norme de drept ce are ca obiect acordarea de drepturi particularilor. Tribunalul Funcției Publice a precizat că această jurisprudență nu exclude ca instanța să aprecieze întinderea puterii de apreciere a administrației în domeniul în cauză; dimpotrivă, acest criteriu este un parametru esențial în examinarea legalității deciziei sau a acțiunii în cauză, controlul legalității exercitat de instanță și întinderea acestuia fiind în funcție de marja de apreciere mai redusă sau mai extinsă de care dispune administrația în funcție de dreptul aplicabil și de imperativele funcționării corespunzătoare ce se impun acesteia.

În Hotărârea din 9 martie 2010, *N/Parlamentul European* (F-26/09), Tribunalul Funcției Publice, după ce a amintit că anularea unui act atacat de un funcționar constituie, prin ea însăși, o reparare adecvată și, în principiu, suficientă a oricărui prejudiciu moral pe care acesta din urmă poate să îl fi suferit, a precizat ipotezele în care instanțele Uniunii au admis anumite excepții de la această regulă. Astfel, Tribunalul a precizat că anularea actului nelegal al administrației nu poate constitui o reparare deplină a prejudiciului moral suferit, în primul rând, în cazul în care acest act cuprinde o apreciere explicit negativă referitoare la capacitățile reclamantului care îl poate răni, în al doilea rând, în cazul în care nelegalitatea comisă este de o gravitate deosebită și, în al treilea rând, în cazul în care anularea unui act este lipsită de orice efect util.

¹² Ordonanța din 17 martie 2010, citată anterior.

¹³ Hotărârile pronunțate în cauzele F-27/09, F-28/09, F-34/09, F-35/09, F-36/09, F-37/09, F-38/09, F-39/09, F-41/09, F-42/09, F-44/09.

2. Drepturi fundamentale și principii generale ale dreptului funcției publice

a) Dreptul fundamental la inviolabilitatea domiciliului privat

În Hotărârea din 9 iunie 2010, *Marcuccio/Comisia* (F-56/09), Tribunalul Funcției Publice a amintit că dreptul fundamental la inviolabilitatea domiciliului privat al persoanelor fizice este recunoscut în ordinea juridică a Uniunii în calitate de principiu general comun sistemelor de drept ale statelor membre și că, în plus, Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (denumită în continuare „CEDO”), la care se referă articolul 6 alineatul (2) TUE, prevede, la articolul 8 alineatul (1), că „[o]rice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului și a corespondenței sale”. În speță, s-a constatat că reprezentanții administrației, prin faptul că au pătruns în locuința de serviciu a reclamantului fără a respecta nicio formalitate, au adus atingere dreptului persoanei în cauză la respectarea bunurilor sale, a domiciliului său și a vieții sale private și că o astfel de greșală de serviciu este de natură să angajeze răspunderea pârâtei.

b) Presumția de nevinovăție

În cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 23 noiembrie 2010, *Wenig/Comisia* (F-75/09), Tribunalul Funcției Publice era sesizat cu un motiv prin intermediul căruia reclamantul susținea că, prin faptul că a refuzat să admită cererile sale de asistență, Comisia ar fi încălcat principiul prezumției de nevinovăție, întrucât un astfel de refuz ar fi însemnat în mod implicit că, în opinia Comisiei, reclamantul ar fi comis într-adevăr anumite fapte relatate într-un articol dintr-un ziar. Tribunalul Funcției Publice a amintit mai întâi că principiul prezumției de nevinovăție consacrat la articolul 6 alineatul (2) din CEDO nu se limitează la o garanție procedurală în materie penală, ci că domeniul său de aplicare este mai extins și impune ca niciun reprezentant al statului să nu declare că o persoană este vinovată de săvârșirea unei infracțiuni înainte ca vinovăția acesteia să fie stabilită de o instanță. În continuare, Tribunalul a hotărât în speță că, întrucât Comisia nu a făcut nicio declarație din care se putea înțelege că, din punctul său de vedere, reclamantul ar fi comis sau ar fi putut comite o infracțiune, persoana în cauză nu putea pretinde în mod întemeiat că Comisia ar fi încălcat principiul prezumției de nevinovăție prin simplul fapt de a fi refuzat să îi acorde asistență.

c) Obligația de solitudine

În Hotărârea din 28 octombrie 2010, *U/Parlamentul European* (F-92/09*), Tribunalul Funcției Publice a precizat că obligația de solitudine impune ca administrația, în cazul în care există o îndoială cu privire la originea medicală a dificultăților întâmpinate de un funcționar în a-și exercita atribuțiile care îi revin, să dea dovadă de toată diligența necesară pentru a elimina această îndoială înaintea adoptării unei decizii privind concedierea respectivului funcționar. În plus, îndatoririle care revin administrației în temeiul obligației de solitudine sunt sporite în mod considerabil atunci când este vorba despre situația particulară a unui funcționar în cazul căruia există îndoieli cu privire la sănătatea sa mentală și, în consecință, cu privire la capacitatea sa de a-și apăra în mod adecvat propriile interese.

3. Aplicarea dreptului internațional privat de către o instituție a Uniunii

În Hotărârea *Mandt/Parlamentul European*, citată anterior, Tribunalul Funcției Publice, referitor la aplicarea de către o instituție a unei dispoziții care făcea trimitere la starea civilă a persoanelor, a precizat că administrația nu avea obligația să stabilească dreptul aplicabil și/sau ordinea juridică

competentă prin intermediul unui raționament bazat strict pe dreptul internațional privat, ci putea să se limiteze la a reține, ca element de legătură, existența unor legături „foarte strânse” cu litigiul.

În această cauză, două persoane solicitau, în calitate de soț supraviețuitor al aceluiași funcționar decedat, să beneficieze de o pensie de urmaș în temeiul articolului 79 din statut, situație în care Parlamentul European a decis să împartă pensia respectivă între cei doi solicitanți. După ce a respins ca inadmisibilă acțiunea formulată de unul dintre cei doi solicitanți (Ordonanța din 23 mai 2008, Braun-Neumann/Parlamentul European, F-79/07), Tribunalul Funcției Publice a respins pe fond acțiunea formulată de celălalt solicitant, nereținând nici argumentul prin care era contestată chiar calitatea de soț supraviețuitor a primului solicitant (Tribunalul Funcției Publice constatând în această privință că această persoană era considerată soț supraviețuitor de dreptul și ordinea juridică a unei țări care prezenta legături foarte strânse atât cu aceasta, cât și cu litigiul în ansamblul său), nici argumentul potrivit căruia, în cazul existenței a doi soți supraviețuitori, fiecare dintre aceștia ar avea dreptul la o pensie de urmaș completă. Astfel, Tribunalul Funcției Publice a considerat că Parlamentul European, confruntat cu o lacună legislativă, nu a comis o eroare de drept prin adoptarea soluției sus-menționate.

Drepturi și obligații ale funcționarului

1. Obligația de asistență

În Hotărârea *Wenig/Comisia*, citată anterior, s-a stabilit că administrația nu poate fi obligată să ofere asistență, în cadrul unei proceduri penale, unui funcționar care este suspectat, pe baza unor elemente precise și pertinente, de a-și fi încălcat în mod grav obligațiile profesionale și care, pentru acest motiv, poate face obiectul unor proceduri disciplinare, chiar dacă o astfel de încălcare ar fi fost comisă ca urmare a unor acte nelegale ale unor terți.

2. Accesul unui funcționar la documentele care îl privesc

În Hotărârea *A și G/Comisia*, citată anterior, Tribunalul Funcției Publice a precizat care este relația dintre dispozițiile articolului 26 din statut, referitoare la dreptul unui funcționar de a avea acces la dosarul său personal, dispozițiile referitoare la accesul unui funcționar la documentele de natură medicală care îl privesc, astfel cum sunt prevăzute de Reglementarea comună privind asigurarea împotriva riscurilor de accident și de boală profesională ale funcționarilor, și dispozițiile Regulamentului (CE) nr. 1049/2001 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 mai 2001 privind accesul public la documentele Parlamentului European, ale Consiliului și ale Comisiei (JO L 145, p. 43, Ediție specială, 01/vol. 3, p. 76).

Cariera funcționarului

1. Concursuri

În Hotărârea din 15 iunie 2010, *Pachitis/Comisia* (F-35/08*, care face obiectul unui recurs în fața Tribunalului Uniunii Europene), Tribunalul Funcției Publice a anulat decizia Oficiului European pentru Selecția Personalului (EPSO) de excludere a reclamantului din lista candidaților care au obținut cele mai bune note la testele de acces din cadrul unui concurs general, ca urmare a faptului că EPSO nu era competent să adopte o astfel de decizie. Astfel, Tribunalul a stabilit că, în lipsa unei modificări statutare care să confere în mod expres EPSO atribuții care revin în prezent comisiei de evaluare din cadrul unui concurs, EPSO nu are competența de a exercita astfel de atribuții și, în special, atribuții care, în ceea ce privește recrutarea funcționarilor, se referă la stabilirea conținutului probelor și la corectarea acestora, inclusiv a probelor care sunt constituite din întrebări cu variante

multiple de răspuns, chiar dacă aceste probe ar fi prezentate ca fiind teste „de acces” al candidaților la probele scrise și orală din cadrul concursului.

În Hotărârea *Bartha/Comisia*, citată anterior, Tribunalul Funcției Publice a făcut mai multe precizări în legătură cu dispoziția prevăzută la articolul 3 al cincilea paragraf din anexa III la statut, potrivit căreia o comisie de evaluare compusă din mai mult de patru membri cuprinde cel puțin doi membri din fiecare gen. Tribunalul a precizat, printre altele, că respectarea acestei norme trebuie verificată în raport cu momentul constituirii comisiei de evaluare, astfel cum rezultă din lista publicată de instituția sau instituțiile organizatoare ale concursului, și că este necesar să fie luați în considerare numai membrii titulari ai comisiei de evaluare.

2. Proceduri de promovare

În Hotărârea *Bouillez și alții/Consiliul*, citată anterior, s-a precizat că rezultă din dispozițiile articolului 45 alineatul (1) din statut că nivelul responsabilităților exercitate de funcționarii promovabili constituie unul dintre cele trei elemente relevante pe care administrația trebuie să le ia în considerare în analiza comparativă a meritelor respectivilor funcționari. Expresia „dacă este cazul”, care figurează la articolul 45 alineatul (1) a patra teză din statut, semnifică pur și simplu că, deși, în principiu, agenții din același grad sunt considerați că ocupă funcții cu responsabilități echivalente, atunci când nu aceasta este în mod concret situația, respectiva împrejurare trebuie luată în considerare în cadrul procedurii de promovare.

Tribunalul Funcției Publice, care a considerat în speță ca fiind întemeiat motivul referitor la o încălcare a articolului 45 alineatul (1) din statut, a amintit mai întâi că instanța Uniunii a admis că, atunci când actul care trebuie anulat aduce beneficii unui terț, cum este cazul înscrierii într-o listă de rezervă, al unei decizii de promovare sau al unei decizii de numire într-un post care trebuie ocupat, este necesar ca instanța să verifice în prealabil dacă anularea nu ar constitui o sancțiune excesivă pentru nelegalitatea săvârșită. Tribunalul Funcției Publice a amintit apoi că, în materie de promovare, instanța Uniunii efectuează o examinare de la caz la caz. În primul rând, aceasta ia în considerare natura nelegalității săvârșite. În al doilea rând, efectuează o evaluare comparativă a intereselor. În cadrul evaluării comparative a intereselor pe care o efectuează, instanța ia în considerare, mai întâi, interesul pe care îl au reclamantii de a fi repuși legal și integral în drepturile lor, în continuare, interesele funcționarilor promovați în mod nelegal și, în final, interesul serviciului.

În Hotărârea din 15 decembrie 2010, *Almeida Campos și alții/Consiliul* (F-14/09), Tribunalul Funcției Publice a stabilit că autoritatea împuternicită să facă numiri (denumită în continuare „AIPN”) nu putea în mod legal să examineze separat meritele unor funcționari având același grad în funcție de aspectul dacă aceștia făceau parte, sub regimul fostului statut, din categoria A sau din cadrul lingvistic LA, în condițiile în care legiuitorul a decis că și unii și ceilalți vor face parte, în noul statut, din grupa de funcții unică a administratorilor.

Condițiile de muncă ale funcționarului

În Hotărârea din 30 noiembrie 2010, *Taillard/Parlamentul European* (F-97/09), s-a precizat că, dat fiind că bolile pot evolua, nu se poate susține că rezultatele unui arbitraj care a concluzionat că un funcționar este apt de muncă continuă să fie valabile în cazul în care acesta din urmă prezintă ulterior un nou certificat medical. În ceea ce privește riscul eludării procedurii referitoare la controalele medicale prin prezentarea unor certificate medicale succesive referitoare la aceeași boală, Tribunalul Funcției Publice a considerat că, în cazul în care acest lucru se dovedește a fi necesar, de exemplu, atunci când există indicii privind un abuz din partea reclamantului, instituția în cauză va putea recurge la procedurile disciplinare aplicabile.

Regimul financiar și prestațiile de asigurări sociale ale funcționarului

1. Remunerația

În Hotărârea din 14 octombrie 2010, *W/Comisia* (F-86/09*), Tribunalul Funcției Publice a fost sesizat cu o cerere de anulare a unei decizii a Comisiei prin care i s-a refuzat unui agent plata alocației pentru locuință pentru motivul că cuplul format din acest agent și partenerul său de același sex în cadrul unei uniuni consensuale nu îndeplinea condiția stabilită la articolul 1 alineatul (2) litera (c) punctul (iv) din anexa VII la statut, dat fiind că acesta avea acces la căsătoria civilă în Belgia. Reclamantul, care avea dublă cetățenie, belgiană și marocană, contesta poziția administrației și afirma că, ținând seama de cetățenia sa marocană, această căsătorie era imposibilă în măsura în care, prin încheierea unei căsătorii cu o persoană de același sex, risca să facă în Maroc obiectul unor sancțiuni penale întemeiate pe articolul 489 din Codul penal marocan, care pedepsește homosexualitatea. Bazându-se pe jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, Tribunalul Funcției Publice a stabilit că trebuia ca normele statutare care extind dreptul la alocația pentru locuință la funcționarii înregistrați ca parteneri stabili în cadrul unei uniuni consensuale să primească o interpretare de natură să asigure că acest drept nu rămâne teoretic, ci se dovedește a fi concret și efectiv. În speță, Tribunalul Funcției Publice a constatat că o lege națională precum articolul 489 din Codul penal marocan, care incriminează actele de homosexualitate fără a distinge în funcție de locul în care au loc astfel de acte, riscă să facă să devină teoretic accesul la căsătorie și, așadar, dreptul la alocația pentru locuință. În consecință, Tribunalul a anulat decizia pârâtei prin care se refuza plata către reclamant a alocației menționate.

2. Asigurări sociale

În Hotărârea din 1 iulie 2010, *Füller-Tomlinson/Parlamentul European* (F-97/08, care face obiectul unui recurs în fața Tribunalului Uniunii Europene), Tribunalul Funcției Publice a respins o excepție prin care reclamanta invoca nelegalitatea baremului european de evaluare a atingerilor aduse integrității fizice și psihice, care face parte integrantă din Reglementarea comună privind asigurarea împotriva riscurilor de accident și de boală profesională, intrată în vigoare la 1 ianuarie 2006.

În Hotărârea din 14 septembrie 2010, *AE/Comisia* (F-79/09), Tribunalul Funcției Publice, sesizat cu o acțiune în răspundere prin care se invoca durata nerezonabilă a procedurii de recunoaștere a unei boli profesionale, a amintit că ține de responsabilitatea Comisiei ca instituție să solicite membrilor comisiilor medicale să își respecte obligația de diligență.

În Hotărârea din 23 noiembrie 2010, *Marcuccio/Comisia* (F-65/09), Tribunalul Funcției Publice a respins o excepție de nelegalitate îndreptată împotriva criteriilor de definire a unei boli grave, în sensul articolului 72 din statut, și anume o estimare negativă în privința șanselor de supraviețuire, o evoluție cronică, necesitatea unor măsuri terapeutice sau de diagnostic constrângătoare și existența sau riscul unui handicap grav. Prin această hotărâre, s-a precizat de asemenea că noțiunea „boală mintală” în sensul articolului 72 din statut nu se poate referi decât la bolile care prezintă în mod obiectiv o anumită gravitate, iar nu la orice tulburare psihologică și psihiatrică, indiferent de gravitatea acesteia.

În Hotărârea din 1 decembrie 2010, *Gagalis/Consiliul* (F-89/09), s-a precizat că atât articolul 73 alineatul (3) din statut, cât și articolul 9 alineatul (1) al treilea paragraf din Reglementarea privind riscurile de accident trebuie interpretate în sensul că prevăd numai o rambursare suplimentară a cheltuielilor efectuate pentru prestații care fac obiectul articolului 72 din statut, după ce a fost efectuată rambursarea părții din cheltuieli care revine sistemului de asigurări de sănătate. Sistemul de asigurare privind accidentele reprezintă o completare și nu prevede, așadar, cu excepția

cheltuielilor prevăzute la alineatul (2) al articolului 9 menționat, nicio rambursare a cheltuielilor efectuate pentru prestații care nu fac obiectul sistemului de asigurări de sănătate și care, pentru acest motiv, nu au fost deloc suportate de sistemul de asigurări de sănătate.

Regimul disciplinar

În Hotărârea *A și G/Comisia*, citată anterior, s-a precizat că împrejurarea că o procedură disciplinară a fost încheiată fără aplicarea unei sancțiuni disciplinare funcționarului în cauză nu poate împiedica instanța europeană să exercite un control cu privire la legalitatea deciziei de inițiere a unei proceduri disciplinare împotriva persoanei în cauză. În vederea protejării drepturilor funcționarului în cauză, trebuie să se considere că AIPN și-a exercitat competența în mod nelegal nu numai în cazul în care se face dovada unui abuz de putere, ci și atunci când lipsesc elemente suficient de precise și de pertinente care să indice faptul că partea interesată ar fi săvârșit o greșală disciplinară. Pe de altă parte, a fost reafirmat în această hotărâre principiul potrivit căruia o procedură disciplinară trebuie să fie efectuată într-un termen rezonabil. Obligația de diligență care revine autorității disciplinare privește atât inițierea procedurii disciplinare, cât și desfășurarea acesteia.

Regimul aplicabil celorlalți agenți ai Uniunii Europene

1. Concedierea unui agent care avea un contract pe durată nedeterminată

În Hotărârile din 9 decembrie 2010, *Schuerings/ETF* (F-87/08) și *Vandeuren/ETF* (F-88/08), Tribunalul Funcției Publice, după ce a precizat că a permite unui angajator să pună capăt fără vreun motiv valabil unui raport de muncă pe durată nedeterminată ar fi contrar stabilității care caracterizează contractele pe durată nedeterminată și ar contrazice chiar esența acestui tip de contract, a stabilit că reducerea perimetrului activităților unei agenții poate fi considerată ca fiind de natură să constituie un motiv valabil de concediere, cu condiția însă ca agenția respectivă să nu dispună de un alt post în care să poată fi repartizat agentul în cauză. Atunci când examinează dacă un agent poate fi repartizat într-un alt post, existent sau care urmează a fi creat, administrația trebuie să pună în balanță interesul serviciului, care impune recrutarea persoanei care este cea mai aptă să ocupe postul, și interesul agentului a cărui concediere este avută în vedere. În acest scop, administrația trebuie să țină seama, în cadrul puterii sale de apreciere, de diferite criterii, printre care figurează cerințele postului în raport cu calificarea și cu potențialul agentului, împrejurarea dacă contractul de muncă al agentului în cauză precizează sau nu precizează că acesta din urmă este angajat pentru a ocupa un anumit post, rapoartele sale de evaluare, precum și vârsta acestuia, vechimea în serviciu și numărul de ani în care acesta mai trebuie să cotizeze înainte de a-și putea valorifica drepturile de pensie.

2. Concedierea unui agent la încheierea perioadei sale de probă

În Hotărârea din 24 februarie 2010, *Menghi/ENISA* (F-2/09), referitoare la concedierea unui agent temporar după terminarea perioadei sale de probă, Tribunalul Funcției Publice a făcut mai multe precizări cu privire la deciziile de concediere. În primul rând, acesta a indicat că, chiar dacă ar fi demonstrată existența unei hărțuiri morale suferite de un agent, nu orice decizie care îl lezează pe agentul respectiv și care intervine în acest context de hărțuire ar fi, în consecință, nelegală. Ar fi necesar în plus să reiasă o legătură între hărțuirea în cauză și motivele deciziei contestate. În al doilea rând, Tribunalul a afirmat că nerespectarea dispozițiilor articolului 24 din statut, referitor la obligația de asistență, nu poate fi invocată în mod util împotriva unei decizii de concediere. Astfel, numai deciziile administrative al căror conținut este legat de obligația de asistență, adică deciziile prin care se respinge o cerere de asistență sau, în anumite împrejurări excepționale, omiterea de a acorda asistență în mod spontan unui agent ar putea încălca această obligație. Or,

obiectul unei decizii de concediere nu intră în domeniul de aplicare al articolului 24 din statut și, în consecință, este nerelevant în raport cu obligația de asistență care este prevăzută la acest articol. În sfârșit, Tribunalul a stabilit că dispozițiile prevăzute la articolul 22a alineatul (3) din statut, potrivit cărora funcționarul care a comunicat o informație referitoare la fapte din care se poate presupune existența unei posibile activități ilegale sau a unei conduite care poate constitui o încălcare gravă a obligațiilor funcționarilor Uniunii „nu suferă niciun prejudiciu din partea instituției, în măsura în care a acționat cu bună-credință”, nu oferă funcționarului care a comunicat, în temeiul articolului 22a alineatul (1) din statut, informații privind fapte din care se poate presupune existența unei activități ilegale o protecție împotriva oricărei decizii care îl poate leza, ci numai împotriva deciziilor care ar fi adoptate în temeiul unei astfel de comunicări.

B – Compunerea Tribunalului Funcției Publice

(Ordinea protocolară la 31 decembrie 2010)

De la stânga la dreapta:

Domnii judecători S. Van Raepenbusch și H. Kreppel; domnul H. Tagaras, președinte de cameră; domnul P. Mahoney, președintele Tribunalului; domnul S. Gervasoni, președinte de cameră; doamnele judecător I. Boruta și M. I. Rofes i Pujol; doamna grefier W. Hakenberg.

1. Membrii Tribunalului Funcției Publice

(în ordinea intrării în funcție)

Paul J. Mahoney

născut în 1946; studii juridice (Master of Arts, Universitatea din Oxford, 1967; Master of Laws, University College London, 1969); lector la University College London (1967-1973); barrister (Londra, 1972-1974); administrator, administrator principal la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (1974-1990); profesor de drept invitat la Universitatea Saskatchewan, Saskatoon, Canada (1988); șef al personalului la Consiliul Europei (1990-1993); șef de secție (1993-1995), grefier adjunct (1995-2001), grefierul Curții Europene a Drepturilor Omului (2001-septembrie 2005); președintele Tribunalului Funcției Publice începând cu data de 6 octombrie 2005.

Horstpeter Kreppel

născut în 1945; studii universitare la Berlin, la München și la Frankfurt am Main (1966-1972); primul examen de stat (1972); magistrat stagiar la Frankfurt am Main (1972-1973 și 1974-1975); Colegiul Europei din Bruges (1973-1974); al doilea examen de stat (Frankfurt am Main, 1976); angajat la Biroul Federal al Forței de Muncă și avocat (1976); judecător la Tribunalul pentru Litigii de Muncă (landul Hessa, 1977-1993); lector la Fachhochschule für Sozialarbeit din Frankfurt am Main și la Verwaltungsfachhochschule din Wiesbaden (1979-1990); expert național la Serviciul Juridic al Comisiei Comunităților Europene (1993-1996 și 2001-2005); atașat pentru afaceri sociale la Ambasada Republicii Federale Germania la Madrid (1996-2001); judecător la Tribunalul pentru Litigii de Muncă din Frankfurt am Main (februarie-septembrie 2005); judecător la Tribunalul Funcției Publice începând cu data de 6 octombrie 2005.

Irena Boruta

născută în 1950; licențiată în drept a Universității din Wrocław (1972), doctor în drept (Łódź, 1982); avocat, membru al Baroului Republicii Polone (din 1977); cercetător invitat (Universitatea Paris X, 1987-1988; Universitatea din Nantes, 1993-1994); expert al „Solidarnosc” (1995-2000); profesor de dreptul muncii și de drept social european la Universitatea din Łódź (1997-1998 și 2001-2005), profesor agregat la Școala Superioară de Comerț din Varșovia (2002), profesor de dreptul muncii și al securității sociale la Universitatea „Cardinal Stefan Wyszyński” din Varșovia (2002-2005); viceministru al muncii și al afacerilor sociale (1998-2001); membru al Comitetului de negociatori pentru aderarea Republicii Polone la Uniunea Europeană (1998-2001); reprezentant al guvernului polonez pe lângă Organizația Internațională a Muncii (1998-2001); autor al mai multor lucrări în domeniul dreptului muncii și al dreptului social european; judecător la Tribunalul Funcției Publice începând cu data de 6 octombrie 2005.

Haris Tagaras

născut în 1955; licențiat în drept (Universitatea din Salonic, 1977); diplomă specială de licență în drept european (Institutul de Studii Europene al Universității Libere din Bruxelles, 1980); doctor în drept (Universitatea din Salonic, 1984); jurist lingvist la Consiliul Comunităților Europene (1980-1982); cercetător la Centrul de Drept Economic Internațional și European din Salonic (1982-1984); administrator la Curtea de Justiție a Comunităților Europene și la Comisia Comunităților Europene (1986-1990); profesor de drept comunitar, de drept internațional privat și de drepturile omului la Universitatea Panteion din Atena (din 1990); colaborator extern pentru afaceri europene la Ministerul Justiției și membru al Comitetului permanent al Convenției de la Lugano (1991-2004); membru al Comisiei Naționale de Concurență (1999-2005); membru al Comisiei Naționale a Poștei și Telecomunicațiilor (2000-2002); membru al Baroului din Salonic, avocat pe lângă Curtea de Casație; membru fondator al Uniunii Avocaților din Europa (UAE); membru asociat al Academiei Internaționale de Drept Comparat; judecător la Tribunalul Funcției Publice începând cu data de 6 octombrie 2005.

Sean Van Raepenbusch

născut în 1956; licențiat în drept (Universitatea Liberă din Bruxelles, 1979); diplomă specială de licență în drept internațional (Bruxelles, 1980); doctor în drept (1989); responsabil al Serviciului juridic din cadrul Société anonyme du canal et des installations maritimes din Bruxelles (1979-1984); funcționar la Comisia Comunităților Europene (Direcția Generală Afaceri Sociale, 1984-1988); membru al Serviciului Juridic al Comisiei Comunităților Europene (1988-1994); referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (1994-2005); titular de curs la Centrul Universitar din Charleroi (drept social internațional și european, 1989-1991), la Universitatea din Mons-Hainaut (drept european, 1991-1997), la Universitatea din Liège (dreptul funcției publice europene, 1989-1991; dreptul instituțional al Uniunii Europene, 1995-2005; drept social european, 2004-2005); numeroase lucrări publicate în domeniul dreptului social european și al dreptului constituțional al Uniunii Europene; judecător la Tribunalul Funcției Publice începând cu data de 6 octombrie 2005.

Stéphane Gervasoni

născut în 1967; licențiat al Institutului de Studii Politice din Grenoble (1988) și al Școlii Naționale de Administrație (1993); membru al Consiliului de Stat (Secția de contencios, 1993-1997, Secția socială, 1996-1997, maître des requêtes, 1996-2008, consilier principal din 2008); conferențiar universitar la Institutul de Studii Politice din Paris (1993-1995); comisar al guvernului pe lângă Comisia specială de casație în materie de pensii (1994-1996); consilier juridic la Ministerul Funcției Publice și la Primăria Parisului (1995-1997); secretar general la prefectura departamentului Yonne, subprefect al arondismentului Auxerre (1997-1999); secretar general la prefectura departamentului Savoie, subprefect al arondismentului Chambéry (1999-2001); referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (septembrie 2001-septembrie 2005); membru titular al Comisiei de recurs din cadrul NATO (2001-2005); judecător la Tribunalul Funcției Publice începând cu data de 6 octombrie 2005.

Maria Isabel Rofes i Pujol

născută în 1956; studii de drept (licenciatura en derecho, Universitatea din Barcelona, 1981); specializare în comerțul internațional (Mexic, 1983); studii privind integrarea europeană (Camera de Comerț din Barcelona, 1985) și privind dreptul comunitar (Escola d'Administració Pública de Catalunya, 1986); funcționar în cadrul Generalitat de Catalunya (membru al Serviciului juridic al Ministerului Industriei și Energiei, aprilie 1984-august 1986); membru în Baroul din Barcelona (1985-1987); administrator și apoi administrator principal în cadrul Diviziei cercetare și documentare a Curții de Justiție a Comunităților Europene (1986-1994); referent juridic la Curtea de Justiție (cabinetul avocatului general Ruiz-Jarabo Colomer, ianuarie 1995-aprilie 2004; cabinetul domnului judecător Lohmus, mai 2004-august 2009); titularul cursului de contencios comunitar la Facultatea de Drept (Universitat Autònoma din Barcelona, 1993-2000); numeroase lucrări publicate și cursuri în materia dreptului social european; membru al Camerei de recurs a Oficiului Comunitar pentru Soiuri de Plante (2006-2009); judecător la Tribunalul Funcției Publice începând cu data de 7 octombrie 2009.

Waltraud Hakenberg

născută în 1955; studii juridice la Ratisbonne și la Geneva (1974-1979); primul examen de stat (1979); studii postuniversitare de drept comunitar la Colegiul Europei din Bruges (1979-1980); magistrat stagiar la Ratisbonne (1980-1983); doctor în drept (1982); al doilea examen de stat (1983); avocat la München și la Paris (1983-1989); funcționar la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (1990-2005); referent juridic la Curtea de Justiție a Comunităților Europene (cabinetul domnului judecător Jann, 1995-2005); funcții didactice în cadrul mai multor universități din Germania, Austria, Elveția și Rusia; profesor onorific al Universității din Saar (din 1999); membru în diverse comitete, asociații și comisii juridice; numeroase lucrări publicate în domeniul dreptului și al contenciosului comunitar; grefier la Tribunalul Funcției Publice începând cu data de 30 noiembrie 2005.

2. Modificări în compunerea Tribunalului Funcției Publice în 2010

Nu a avut loc nicio modificare în compunerea Tribunalului Funcției Publice în anul 2010.

3. Ordinea protocolară

**de la 1 ianuarie 2010 până la
31 decembrie 2010**

Domnul P. MAHONEY, președintele Tribunalului

Domnul H. TAGARAS, președinte de cameră

Domnul S. GERVASONI, președinte de cameră

Domnul H. KREPPEL, judecător

Doamna I. BORUTA, judecător

Domnul S. VAN RAEPENBUSCH, judecător

Doamna M. I. ROFES i PUJOL, judecător

Doamna W. HAKENBERG, grefier

4. Fost membru al Tribunalului Funcției Publice

Kanninen Heikki (2005-2009)

C – Statistici judiciare ale Tribunalului Funcției Publice

Activitatea generală a Tribunalului Funcției Publice

1. Cauze introduse, cauze soluționate, cauze aflate pe rol (2006-2010)

Cauze introduse

2. Procentajul cauzelor pentru fiecare dintre instituțiile pârâte principale (2006-2010)
3. Limba de procedură (2006-2010)

Cauze soluționate

4. Hotărâri și ordonanțe – Completul de judecată (2010)
5. Soluția (2010)
6. Măsuri provizorii (2006-2010)
7. Durata procedurilor exprimată în luni (2010)

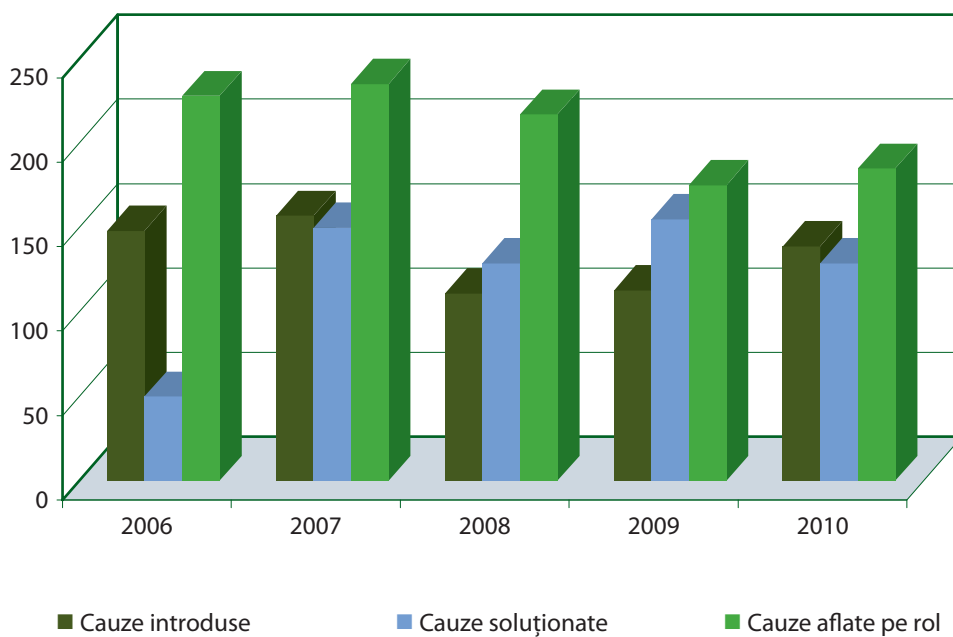
Cauze aflate pe rol la 31 decembrie

8. Completul de judecată (2006-2010)
9. Numărul de reclamanți (2010)

Diverse

10. Deciziile Tribunalului Funcției Publice care au făcut obiectul unui recurs la Tribunal (2006-2010)
11. Soluțiile pronunțate în recursurile în fața Tribunalului (2006-2010)

1. **Activitatea generală a Tribunalului Funcției Publice** **Cauze introduse, cauze soluționate, cauze aflate pe rol** **(2006-2010)**

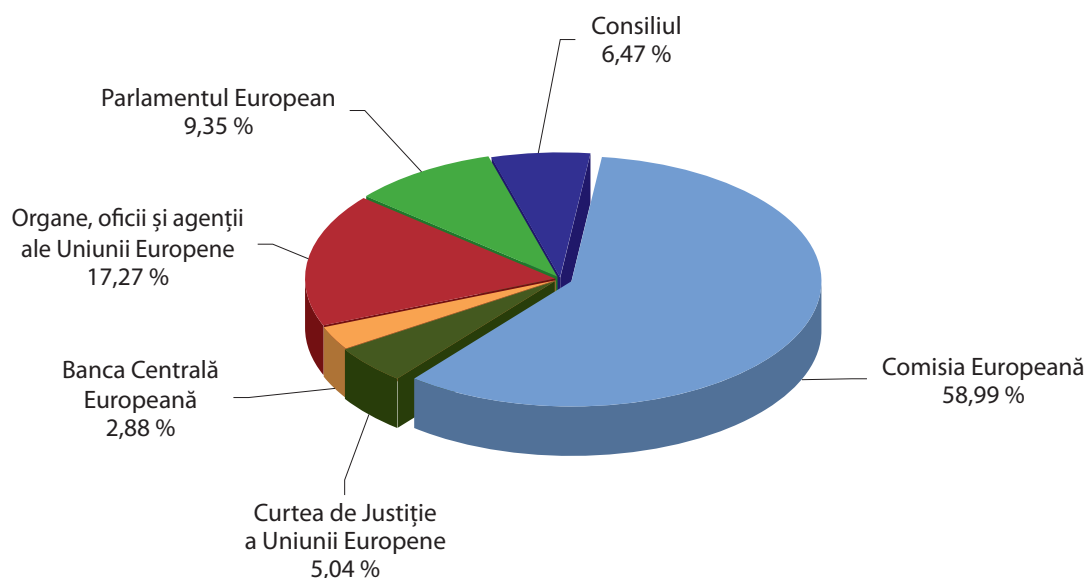
	2006	2007	2008	2009	2010
Cauze introduse	148	157	111	113	139
Cauze soluționate	50	150	129	155	129
Cauze aflate pe rol	228	235	217	175	185 ¹

Cifrele menționate (cifre brute) indică numărul total de cauze, independent de reunirile pentru motive de conexitate (un număr de cauză = o cauză).

¹ Dintre care 14 cauze suspendate.

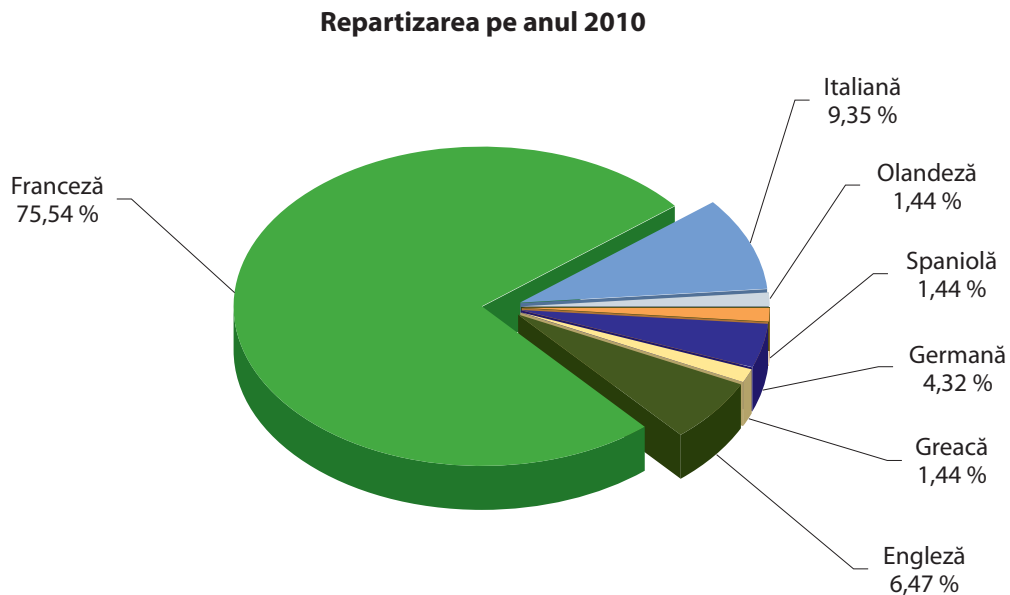
2. Cauze introduse – Procentajul cauzelor pentru fiecare dintre instituțiile pârâte principale (2006-2010)

Procentajul cauzelor introduse (2010)

	2006	2007	2008	2009	2010
Parlamentul European	7,48 %	15,29 %	14,41 %	8,85 %	9,35 %
Consiliul	5,44 %	4,46 %	4,50 %	11,50 %	6,47 %
Comisia Europeană	72,79 %	63,69 %	54,95 %	47,79 %	58,99 %
Curtea de Justiție a Uniunii Europene	4,08 %	3,82 %		2,65 %	5,04 %
Banca Centrală Europeană		1,27 %	2,70 %	4,42 %	2,88 %
Curtea de Conturi	2,72 %	2,55 %	5,41 %	0,88 %	
Organe, oficii și agenții ale Uniunii Europene	7,48 %	8,92 %	18,02 %	23,89 %	17,27 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

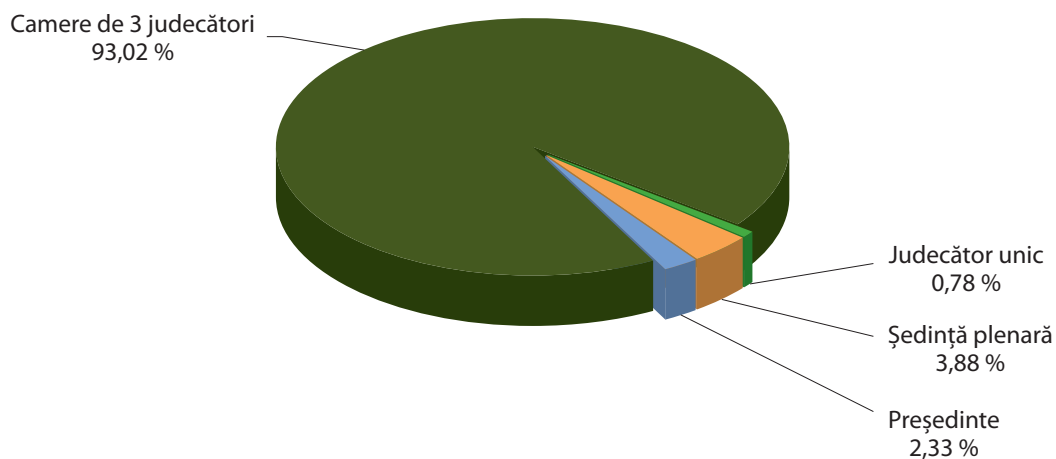
3. Cauze introduse – Limba de procedură (2006-2010)

Limba de procedură	2006	2007	2008	2009	2010
Bulgară		2			
Spaniolă	1	2	1	1	2
Cehă				1	
Germană	2	17	10	9	6
Greacă	3	2	3	3	2
Engleză	8	8	5	8	9
Franceză	113	101	73	63	105
Italiană	10	17	6	13	13
Lituaniană		2	2		
Maghiară	2	1	1		
Olandeză	7	4	8	15	2
Polonă			1		
Portugheză			1		
Română		1			
Slovenă	1				
Finlandeză	1				
Total	148	157	111	113	139

Limba de procedură indică limba în care cauza a fost introdusă, iar nu limba maternă sau cetățenia reclamantului.

4. Cauze soluționate – Hotărâri și ordonanțe – Completul de judecată (2010)

	Hotărâri	Ordonanțe de radiere ca urmare a unei soluționări amiabile ¹	Alte ordonanțe prin care se finalizează judecata	Total
Ședință plenară	4	1		5
Președinte			3	3
Camere de 3 judecători	84	11	25	120
Judecător unic	1			1
Total	89	12	28	129

¹ În cursul anului 2010 s-au înregistrat alte 12 încercări de soluționare amiabilă la inițiativa Tribunalului Funcției Publice, care au rămas fără rezultat.

5. Cauze soluționate – Soluția (2010)

	Hotărâri			Ordonanțe				Total
	Acțiuni admise în întregime	Acțiuni admise în parte	Acțiuni respinse în întregime, nepronunțare asupra fondului	Acțiuni/Cereri [în mod vădit] inadmisibile sau nefondate	Soluționări amiabile ca urmare a intervenției completului de judecată	Radiere pentru alt motiv, nepronunțare asupra fondului sau trimitere	Cereri admise în tot sau în parte (proceduri speciale)	
Asigurări sociale/Boală profesională/Accidente		2	4	1	1	1		9
Concurs	3	2	6					11
Condiții de muncă/Concedii	1	1	1		1			4
Evaluare/Promovare	1	3	5		3	8		20
Pensii și prestații de invaliditate			3		1			4
Proceduri disciplinare		2						2
Recrutare/Numire/Încadrare în grad	2	1	16	1	2	5		27
Remunerație și despăgubiri	2		3		2			7
Repartizare/Schimbare a repartizării		1	1	1				3
Rezilierea contractului unui agent	11	4	7	2	1			25
Altele		5	2	5	1	2	2	17
Total	20	21	48	10	12	16	2	129

6. Măsurile provizorii (2006-2010)

Proceduri finalizate privind măsurile provizorii		Soluția		
		Admitere în tot sau în parte	Respingere	Radiere
2006	2		2	
2007	4		4	
2008	4		4	
2009	1	1		
2010	6		4	2
Total	17	1	14	2

7. Cauze soluționate – Durata procedurilor exprimată în luni (2010)

		Durata întregii proceduri	Durata procedurii, durata unei eventuale suspendări nefind inclusă
Hotărâri		Durata medie	Durata medie
Cauze introduse la Tribunalul Funcției Publice	81	21,4	19,7
Cauze introduse inițial la Tribunal ¹	8	62,4	34,9
Total	89	25,1	21

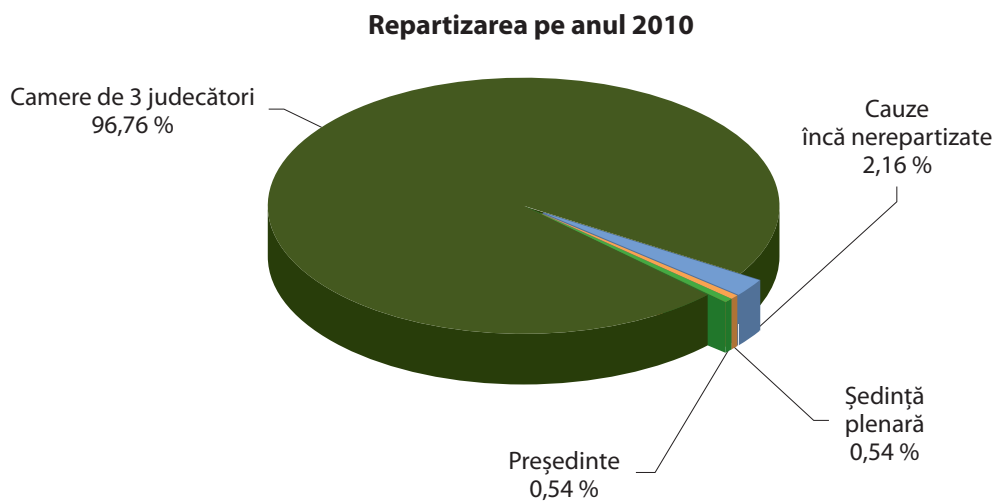
		Durata întregii proceduri	Durata procedurii, durata unei eventuale suspendări nefind inclusă
Ordonanțe		Durata medie	Durata medie
Cauze introduse la Tribunalul Funcției Publice	37	17,1	10,1
Cauze introduse inițial la Tribunal ¹	3	66,5	28,9
Total	40	20,8	11,5

TOTAL GENERAL	129	23,8	18,1
----------------------	------------	-------------	-------------

Duratele sunt exprimate în luni și în zecimi de lună.

¹ La începutul activității Tribunalului Funcției Publice, Tribunalul a transferat acestuia 118 cauze.

8. Cauze aflate pe rol la 31 decembrie – Completul de judecată (2006-2010)

	2006	2007	2008	2009	2010
Ședință plenară	2	3	5	6	1
Președinte	4	3	2	1	1
Camere de 3 judecători	212	206	199	160	179
Judecător unic					
Cauze încă nerepartizate	10	23	11	8	4
Total	228	235	217	175	185

9. Cauze aflate pe rol la 31 decembrie – Numărul de reclamanți (2010)

Cauzele aflate pe rol care reunesc cel mai mare număr de reclamanți

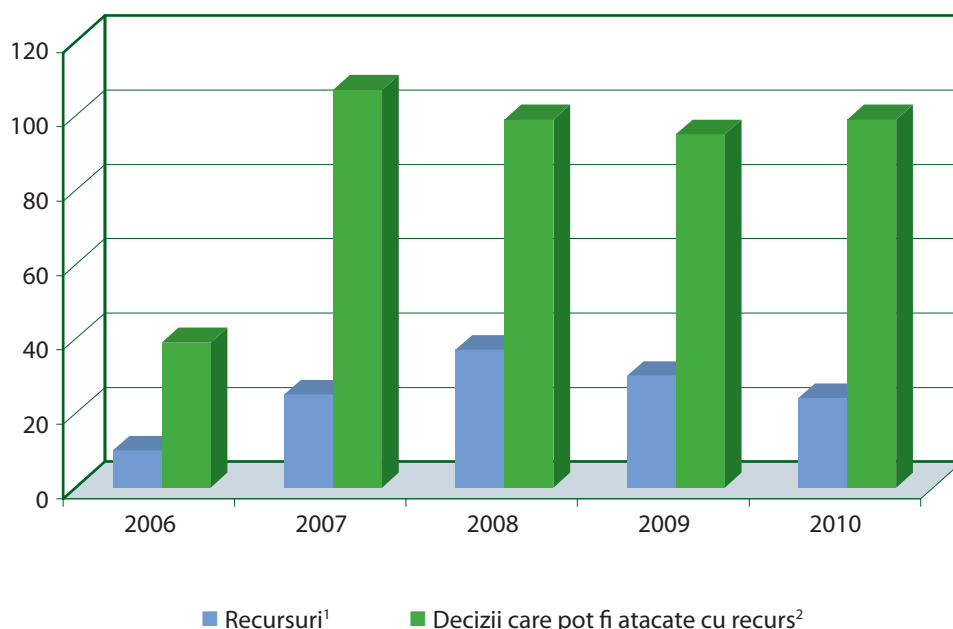
Numărul de reclamanți	Domenii
327 (15 cauze)	Statut – Remunerație – Ajustarea anuală a remunerațiilor și a pensiilor funcționarilor și ale celorlalți agenți – Articolul 65 și anexa XI la statut – Regulamentul (UE, Euratom) nr. 1296/2009 al Consiliului din 23 decembrie 2009
169	Statut – Personalul BCE – Reforma sistemului de pensii
35	Statut – BEI – Pensii – Reforma din 2008
26 (3 cauze)	Statut – Modificare a încadrării – Candidați înscriși pe lista de rezervă a unui concurs intern anterior noului statut – Încadrare în grad potrivit unor dispoziții mai puțin favorabile – Dispozițiile tranzitorii din anexa XIII la statut – Pierderea punctelor de promovare
18	Statut – Remunerație – Agent contractual repartizat fie în cadrul unui serviciu de securitate și prevenire, fie pentru coordonarea în caz de urgență sau de criză – Indemnizație pentru persoanele care lucrează sistematic în servicii de permanență – Articolul 56b din statut
16 (2 cauze)	Statut – Agent contractual – Clauză de încetare a contractului în cazul în care agentul nu este înscris pe lista de rezervă a unui concurs – Rezilierea contractului unui agent
14	Statut – Numire – Angajați ai unei întreprinderi de pază – Cerere având ca obiect recunoașterea calității de agenți
13	Statut – Agent auxiliar – Agent temporar – Condiții de angajare – Durata contractului

Termenul „statut” se referă la Statutul funcționarilor Uniunii Europene și Regimul aplicabil celorlalți agenți ai Uniunii.

Numărul total de reclamanți în toate cauzele aflate pe rol

	Totalul reclamanților	Totalul cauzelor aflate pe rol
2006	1 652	228
2007	1 267	235
2008	1 161	217
2009	461	175
2010	812	185

10. Diverse – Deciziile Tribunalului Funcției Publice care au făcut obiectul unui recurs la Tribunal (2006-2010)

	Recursuri ¹	Decizii care pot fi atacate cu recurs ²	Procentajul recursurilor ³	Procentajul recursurilor, inclusiv soluționările amiabile ⁴
2006	10	39	25,64 %	22,22 %
2007	25	107	23,36 %	21,93 %
2008	37	99	37,37 %	34,91 %
2009	30	95	31,58 %	30,93 %
2010	24	99	24,24 %	21,62 %

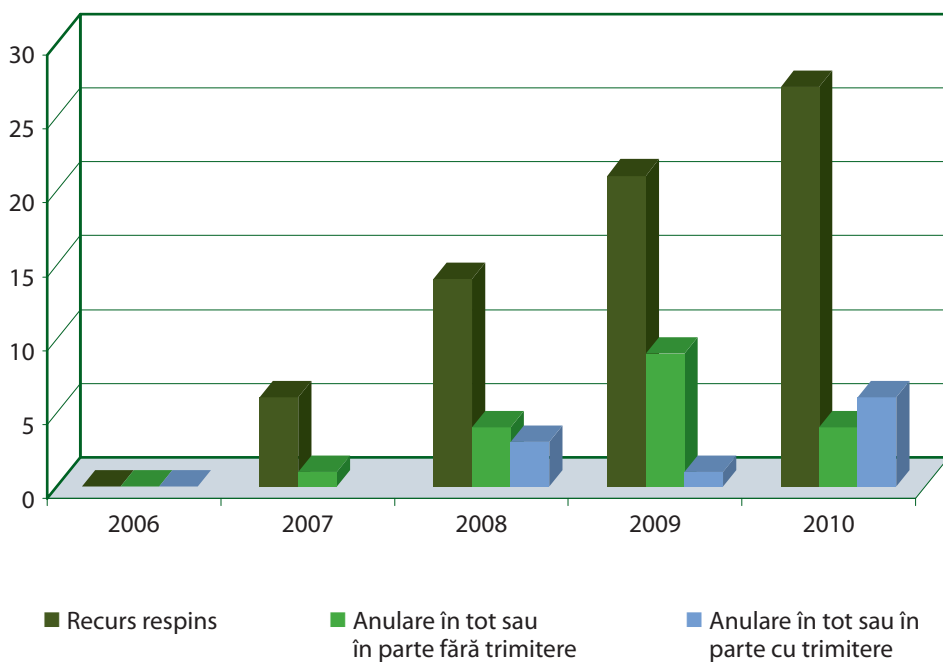
¹ Deciziile atacate cu recurs de mai multe părți sunt luate în considerare numai o singură dată. În anul 2007, două decizii au făcut obiectul a câte două recursuri fiecare.

² Hotărâri, ordonanțe – prin care acțiunea este respinsă ca inadmisibilă, vădit inadmisibilă sau vădit nefondată, ordonanțe privind măsuri provizorii, de nepronunțare asupra fondului sau de respingere a intervenției – pronunțate sau adoptate în cursul anului de referință.

³ Acest procent poate să nu corespundă, pentru un anumit an, deciziilor care pot fi atacate cu recurs pronunțate în anul de referință, în măsura în care termenul de recurs poate să curgă de-a lungul a doi ani calendaristici.

⁴ Tribunalul Funcției Publice încearcă, urmând îndemnul legiuitorului, să faciliteze soluționarea amiabilă a litigiilor. Un anumit număr de cauze sunt finalizate în acest mod în fiecare an. Aceste cauze nu duc la pronunțarea unor „decizii care pot fi atacate cu recurs”, în funcție de care se calculează în mod tradițional, în cadrul raportului anual, „procentajul recursurilor”, în special pentru Curte și pentru Tribunal. Or, în măsura în care se poate considera că „procentajul recursurilor” exprimă „rata de contestare” a deciziilor unei instanțe, acest procent ar reflecta mai corect situația dacă ar fi calculat ținându-se seama nu numai de deciziile care pot fi atacate cu recurs, ci și de cele care nu sunt supuse acestei căi de atac, tocmai fiindcă sting litigiul pe calea soluționării amiabile. Rezultatul acestui calcul este cel care figurează în această coloană.

11. Diverse – Soluțiile pronunțate în recursurile în fața Tribunalului (2006-2010)

	2006	2007	2008	2009	2010
Recurs respins		6	14	21	27
Anulare în tot sau în parte fără trimitere		1	4	9	4
Anulare în tot sau în parte cu trimitere			3	1	6
Total		7	21	31	37

Capitolul IV

Întâlniri și vizite

A – Vizite oficiale și manifestări la Curtea de Justiție, la Tribunal și la Tribunalul Funcției Publice

Curtea de Justiție

25 și 26 ianuarie	Delegația Judiciary of England and Wales, Scotland and Northern Ireland
29 ianuarie	Delegația președinției spaniole a grupului „Curtea de Justiție” a Consiliului
7-9 februarie	Delegația Curții Supreme a Statelor Unite ale Americii și a profesorilor de la SMU Dedman School of Law
23 februarie	Delegația Comisiei Afaceri juridice a Parlamentului European
2 martie	Domnul M. Šefčovič, vicepreședinte al Comisiei Europene
9 martie	Doamna A. Merkel, cancelar al Republicii Federale Germania
22 și 23 martie	Seminar adresat magistraților din statele membre (Belgia, Bulgaria, Danemarca, Germania, Estonia, Grecia, Cipru, Irlanda, Letonia, Lituania, Luxemburg, Țările de Jos, Polonia, Portugalia și Regatul Unit)
19 aprilie	Domnul C. Kart, ambasador al Republicii Turcia pe lângă Marele Ducat al Luxemburgului
19-21 aprilie	Delegația Curții Constituționale a Republicii Slovenia
26 aprilie	Reuniunea agenților statelor membre și ai instituțiilor Uniunii Europene
26-28 aprilie	Delegațiile Curții de Justiție a Uniunii Economice și Monetare a Africii de Vest (UEMOA), Curții de Justiție a Comunității Economice și Monetare a Africii Centrale (CEMAC) și Curții de Justiție a Comunității Economice a Statelor din Africa de Vest (CEDEAO)
4 mai	Delegația Comisiei Libertăți civile, justiție și afaceri interne a Parlamentului European
17 și 18 mai	Delegația Curții Constituționale a Republicii Turcia
31 mai	Domnul P. Étienne, reprezentant permanent al Republicii Franceze pe lângă Uniunea Europeană
3 iunie	Domnul J.-M. Bockel, secretar de stat pentru justiție al Republicii Franceze
7 și 8 iunie	Colocviu și Adunarea generală a Asociației Consiliilor de Stat și Instanțelor Administrative Supreme ale Uniunii Europene
9 iunie	Doamna H. Trüpel, raportor al Comisiei Bugete a Parlamentului European
14 iunie	Domnul A. Ronchi, ministrul afacerilor europene al Republicii Italiene
20-22 iunie	Delegația Hoge Raad a Regatului Țărilor de Jos
28 și 29 iunie	Delegația Curții Supreme a Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei (FYROM)
1 și 2 iulie	Delegația Curții Supreme a Republicii Croația
6 și 7 septembrie	„4 ^e Luxemburger Expertenforum zur Entwicklung des Unionsrechts”, cu participarea doamnei Sabine Leutheusser-Schnarrenberger, ministrul justiției al Republicii Federale Germania
20-22 septembrie	Delegația Consiliului Superior al Magistraturii și a Institutului Național al Magistraturii din România
7 octombrie	Domnul T. de Maizière, ministrul de interne al Republicii Federale Germania

7 octombrie	Domnul L. Barfoed, ministrul justiției al Regatului Danemarcei
7 octombrie	Domnul K. Jäger, ambasador al Principatului Liechtenstein pe lângă Regatul Belgiei și Uniunea Europeană
12 octombrie	Delegația permanentă a Consiliului Barourilor Europene (CCBE)
25 octombrie	Domnul M. Radović, ministrul justiției al Muntenegrului, și domnul A. A. Pejović, ambasadorul Muntenegrului pe lângă Uniunea Europeană
8 noiembrie	Domnul L. Mosar, președintele Camerei Deputaților a Marelui Ducat al Luxemburgului, și membri ai Comisiei juridice a Camerei Deputaților a Marelui Ducat al Luxemburgului
8 și 9 noiembrie	Delegația EU Select Committee of the House of Lords
10 noiembrie	Doamna A. Pipan, ambasador al Republicii Slovenia pe lângă Regatul Belgiei și Marele Ducat al Luxemburgului
15 noiembrie	Seminar adresat magistraților din statele membre (Republica Cehă, Spania, Franța, Italia, Ungaria, Malta, Austria, România, Slovenia, Slovacia, Finlanda și Suedia)
18 noiembrie	Delegație de magistrați din Regatul Arabiei Saudite prezidată de Prințul Dr. Bandar bin Salman bin Mohammed Al Saud, consilier al Regelui, președinte al echipei de arbitraj saudit
23 noiembrie	Domnul M. Manevski, ministrul justiției al Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei (FYROM) și domnul ambasador Nikola Poposki, șeful misiunii FYROM pe lângă Uniunea Europeană
24 și 25 noiembrie	Doamna K. Prost, mediator al Comitetului 1267 al Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite
2 decembrie	Domnul J.-U. Hahn, viceministru-președinte și ministru al justiției, integrării și afacerilor europene al landului Hessa (Germania)

Tribunalul

29 ianuarie	Vizita unei delegații a președinției spaniole a grupului „Curtea de Justiție” al Consiliului
7-9 februarie	Vizita unei delegații a Curții Supreme a Statelor Unite ale Americii și a unor profesori universitari
23 februarie	Vizita unei delegații a Comisiei Afaceri juridice a Parlamentului European
16 martie	Vizita unei delegații a Comisión nacional de la Competencia (Spania)
26 aprilie	Reuniunea agenților statelor membre și ai instituțiilor Uniunii Europene
12 octombrie	Vizita unei delegații a Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE)
27 octombrie	Vizita domnului N. Diamandouros, Ombudsmanul European
28 octombrie	Vizita membrilor celor trei instanțe la Villa Vauban
8 noiembrie	Vizita președintelui Camerei Deputaților a Marelui Ducat al Luxemburgului și a unor membri ai Comisiei juridice a Camerei Deputaților a Marelui Ducat al Luxemburgului
8 și 9 noiembrie	Vizita unei delegații a EU Select Committee of the House of Lords (Regatul Unit)
24 și 25 noiembrie	Vizita doamnei K. Prost, mediator al Comitetului 1267 al Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite

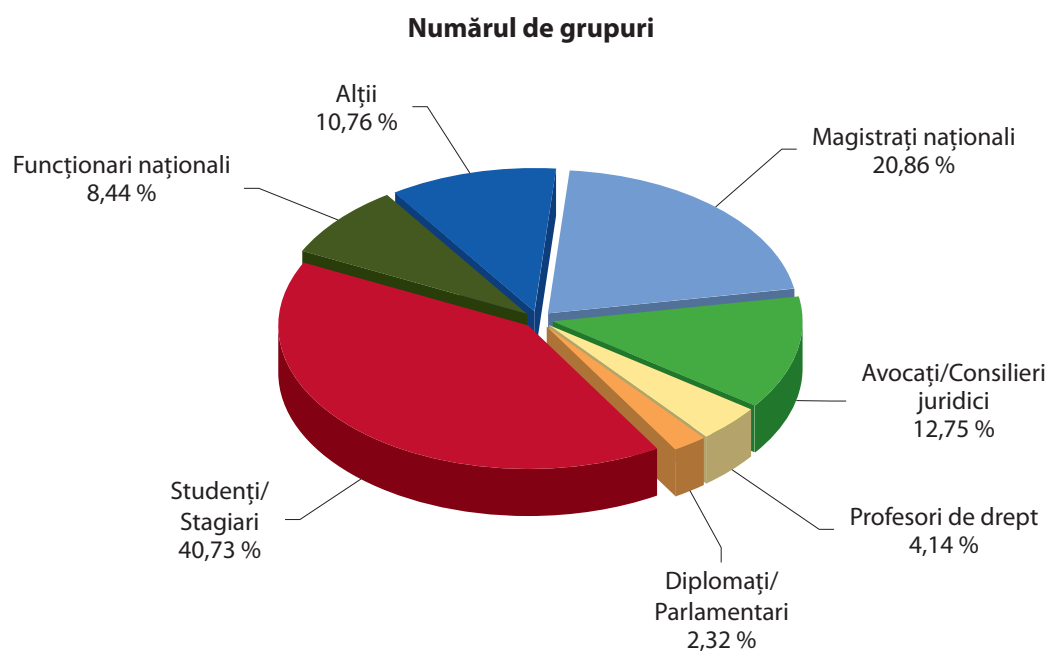
2 decembrie	Vizita domnului J.-U. Hahn, viceministru-președinte și ministru al justiției, integrării și afacerilor europene al landului Hessa (Germania)
-------------	--

Tribunalul Funcției Publice

25 martie	Vizita doamnei M. de Sola Domingo, Mediator al Comisiei Europene
20 aprilie	Vizita domnului A. Schneeberg, avocat și mediator
30 septembrie	Vizita domnului A. Zack, președintele Tribunalului Administrativ al Băncii Asiatice de Dezvoltare
1 octombrie	Colocviu cu ocazia celei de a cincea aniversări a Tribunalului Funcției Publice
26 octombrie	Vizita domnului N. Diamandouros, Ombudsmanul European

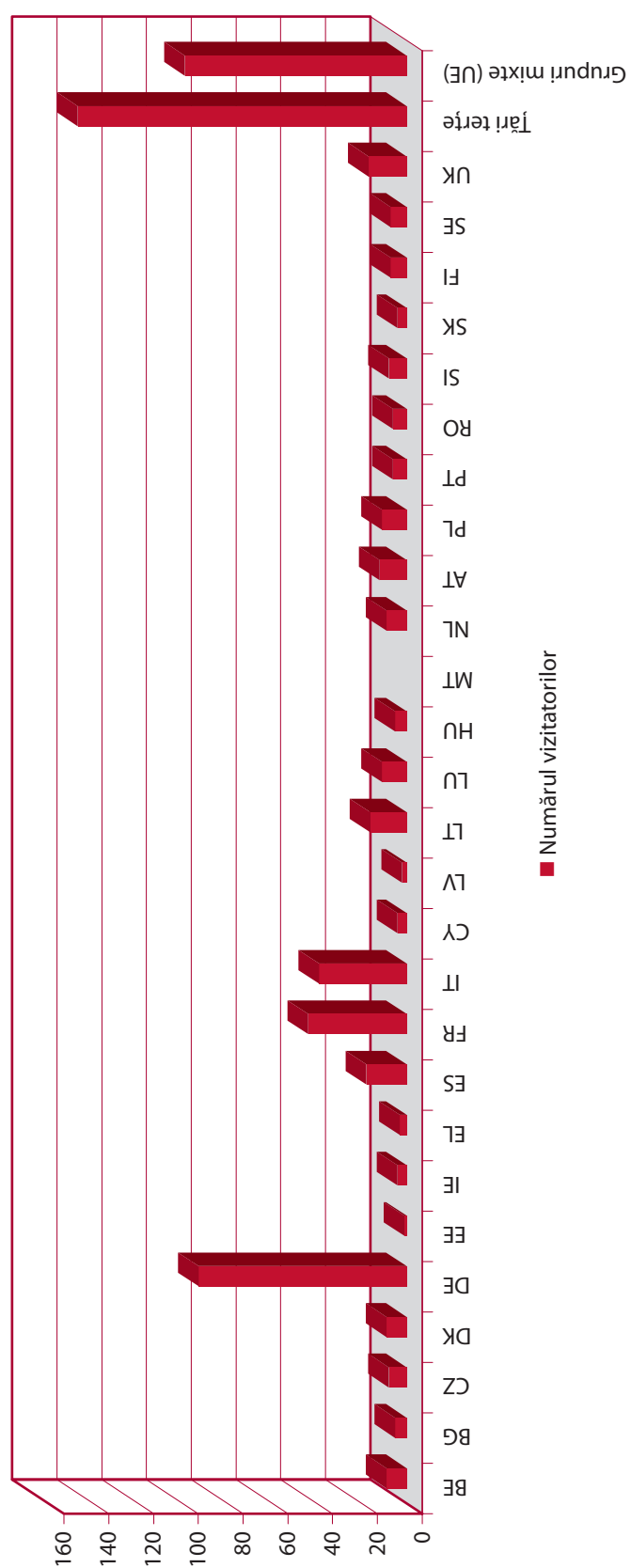
B – Vizite de studii (2010)

1. Repartizare în funcție de tipurile de grupuri

	Magistrați naționali	Avocați/Consilieri juridici	Profesori de drept	Diplomați/Parlamentari	Studenti/Stagiari	Funcționari naționali	Alții	Total
Numărul de grupuri	126	77	25	14	246	51	65	604

2. Vizite de studii – Repartizare în funcție de statele membre (2010)

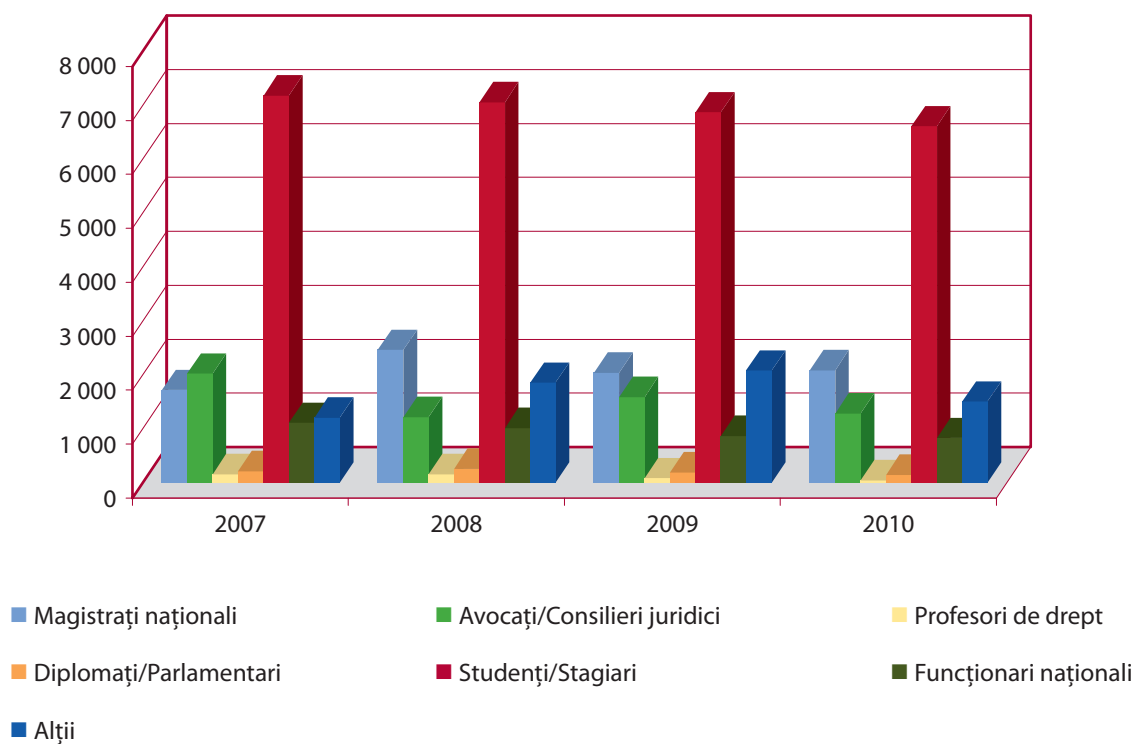
	Numărul vizitatorilor								Numărul de grupuri
	Magistrați naționali	Avocați/Consilieri juridici	Profesori de drept	Diplomați/Parlamentari	Studenți/Stagiari	Funcționari naționali	Alții	Total	
BE	10				208	25	32	275	9
BG	59	35						94	5
CZ	15	24			84			123	8
DK	5	24			100	21	29	179	9
DE	291	260		56	795	166	606	2 174	93
EE		40						40	1
IE	16				48			64	4
EL	12				35			47	3
ES	97	71	19		128		51	366	18
FR	176	65			534	12	143	930	44
IT		23	10		597			630	39
CY	8				16			24	4
LV		11						11	2
LT			11		5			16	16
LU	23				63	49	102	237	11
HU	78		6		39			123	5
MT								0	0
NL	32	57			39	23	25	176	9
AT		16			144		79	239	12
PL	62	94			21		35	212	11
PT	135				2			137	6
RO	16						4	20	6
SI					93	5		98	8
SK	42				12			54	4
FI	11			27	60		40	138	7
SE	93	13				27	12	145	7
UK	58	35	1		109			203	17
Țări terțe	368	81		56	1 414	95	175	2 189	147
Grupuri mixte (UE)	480	439		7	2 061	407	174	3 568	99
Total	2 087	1 288	47	146	6 607	830	1 507	12 512	604

3. Vizite de studii – Magistrați naționali (2010)

Seminar

BE	8	DK	4	IE	4	FR	16	LV	2	HU	8	AT	6	RO	8	FI	4
BG	3	DE	17	EL	7	IT	19	LT	4	MT	1	PL	16	SI	2	SE	5
CZ	8	EE	2	ES	12	CY	2	LU	2	NL	7	PT	8	SK	4	UK	11
Total										190							

4. Evoluția numărului și a tipului de vizitatori (2007-2010)

Numărul vizitatorilor

	Magistrați naționali	Avocați/Consilieri juridici	Profesori de drept	Diplomați/Parlamentari	Studenți/Stagiari	Funcționari naționali	Alții	Total
2007	1 719	2 025	157	213	7 178	1 111	1 206	13 609
2008	2 463	1 219	156	262	7 053	1 016	1 854	14 023
2009	2 037	1 586	84	193	6 867	870	2 078	13 715
2010	2 087	1 288	47	146	6 607	830	1 507	12 512

C – Ședințe solemne

1 februarie	Ședință solemnă de elogi funebru în memoria avocatului general D. Ruiz-Jarabo Colomer
8 martie	Ședință solemnă de elogi funebre în memoria Lordului Slynn of Hadley, a domnului K. Bahlmann și a domnului M. Diez de Velasco, foști membri ai Curții
15 martie	Ședință solemnă de elogi funebru în memoria domnului H. Jung, fost grefier al Tribunalului de Primă Instanță
3 mai	Ședință solemnă cu ocazia asumării angajamentului solemn de către președintele și membrii Comisiei Europene, în prezența Altețelor Lor Regale Marele Duce și Marea Ducesă și a domnului J. Buzek, președintele Parlamentului European
10 iunie	Ședință solemnă cu ocazia încetării din funcție și a plecării domnului judecător C. W. A. Timmermans, precum și a intrării în funcție a doamnei S. Prechal, în calitate de judecător la Curte
28 iunie	Ședință solemnă cu ocazia asumării angajamentului solemn de către noii membri ai Curții de Conturi Europene
13 septembrie	Ședință solemnă cu ocazia încetării din funcție și a plecării domnului judecător A. W. H. Meij, precum și a intrării în funcție a domnului M. van der Woude, în calitate de judecător la Tribunal
6 octombrie	Ședință solemnă cu ocazia încetării din funcție și a plecării domnului judecător P. Kūris și a intrării în funcție a domnului E. Jarašiūnas, în calitate de judecător la Curte, precum și a încetării din funcție și a plecării domnului R. Grass, grefier al Curții, și a intrării în funcție a domnului A. Calot Escobar, în calitate de grefier al Curții
25 octombrie	Ședință solemnă cu ocazia asumării angajamentului solemn de către doamna C. Ashton, vicepreședinte al Comisiei Europene, Înalt Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, și de către domnul N. Diamandouros, Ombudsman European, precum și cu ocazia încetării din funcție și a plecării domnului judecător M. Vilaras și a intrării în funcție a domnului D. Gratsias, în calitate de judecător la Tribunal
26 noiembrie	Ședință solemnă cu ocazia încetării din funcție și a plecării domnului judecător V. M. Ciucă, precum și a intrării în funcție a domnului A. Popescu, în calitate de judecător la Tribunal

D – Vizite sau participări la manifestări oficiale

Curtea de Justiție

4 ianuarie	Reprezentarea Curții la recepția organizată cu ocazia Anului Nou de Curtea de Casație, la Bruxelles
11 ianuarie	Reprezentarea Curții la recepția organizată cu ocazia Anului Nou de Consiliul de Stat, la Bruxelles
14 ianuarie	Reprezentarea Curții la ceremoniile organizate cu ocazia celei de a 90-a aniversări a Curții Supreme a Republicii Estonia, la Tartu
18 ianuarie	Reprezentarea Curții la ședința solemnă de reîncepere a activității judecătorești a Curții de Apel din Paris
29 ianuarie	Participarea unei delegații a Curții la seminarul intitulat „Convenția vă aparține” și la ședința solemnă a Curții Europene a Drepturilor Omului, la Strasbourg
29 ianuarie	Reprezentarea Curții la ceremonia de inaugurare a anului judiciar al Corte Suprema di Cassazione, la Roma
4-6 februarie	Vizita unei delegații a Curții la Tribunalul Federal al Confederației Elvețiene, la Lausanne
8 februarie	Reprezentarea Curții la celebrarea oficială organizată cu ocazia celei de a 15-a aniversări a aderării Republicii Finlanda la Uniunea Europeană, la invitația domnului Eikka Kosonen, șef al Reprezentanței Comisiei Europene în Finlanda, la Helsinki
9 februarie	Reprezentarea Curții la „Rechtspolitischen Neujahrsempfang 2010”, la invitația doamnei Sabine Leutheusser-Schnarrenberger, ministrul justiției al Republicii Federale Germania, la Berlin
12 februarie	Primirea la Curtea Ducală a unei delegații a Curții de Justiție, cu ocazia Anului Nou
7-11 martie	Reprezentarea Curții la al 10-lea congres al Asociației Internaționale a Instanțelor Administrative Supreme, la Sydney
15 martie	Participarea președintelui Curții la audierea domnului Jean Paul Costa, președintele Curții Europene a Drepturilor Omului, organizată de Comitetul european pentru drepturile sociale, la Strasbourg
18 martie	Reprezentarea Curții la o audiere organizată de Comisia Afaceri constituționale a Parlamentului European cu privire la „Aspectele instituționale ale aderării Uniunii Europene la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale”, la Bruxelles
19 martie	Participarea președintelui Curții la colocviul Rețelei președinților curților supreme judiciare ale Uniunii Europene pe tema „Aspecte practice ale independenței justiției”, la Dublin
14 aprilie	Reprezentarea Curții la Adunarea generală a Curții Constituționale, la Varșovia
17 și 18 aprilie	Reprezentarea Curții la ceremoniile organizate cu ocazia funeraliilor lui Lech Kaczyński, președintele Republicii Polone, la Varșovia
23 aprilie	Reprezentarea Curții la conferința anuală a EELA (European Employment Lawyers Association), la Luxemburg

8-10 mai	Participarea președintelui Curții și reprezentarea Curții la vizita efectuată la invitația doamnei Iva Brožová, președinte al Curții Supreme a Republicii Cehe, la Praga și la Brno
9 mai	Reprezentarea Curții cu ocazia celei de a 60-a aniversări a Declarației lui Robert Schuman, la sediul Parlamentului European, la Strasbourg
19-22 mai	Reprezentarea Curții la conferința internațională pe tema „Global Environmental Governance”, organizată de ICEF (International Court of the Environmental Foundation), la Roma
3 și 4 iunie	Reprezentarea Curții la reuniunea Adunării generale a Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare pe tema „Către o cultură judiciară europeană”, la Londra
6-8 iunie	Reprezentarea Curții la colocviul cu tema „Prevenirea restanțelor în justiția administrativă” și la reuniunea Consiliului de administrație și a Adunării generale a Asociației Consiliilor de Stat și Instanțelor Administrative Supreme ale Uniunii Europene, la Luxemburg
10 iunie	Reprezentarea Curții la ceremoniile organizate cu ocazia celei de a 25-a aniversări a Curții Constituționale a Republicii Polone, la Varșovia
23 iunie	Ziua națională a Luxemburgului, celebrarea unui <i>Te Deum</i> solemn, urmat de o recepție la Curtea Ducală
1 iulie	Reprezentarea Curții la funeraliile lui A. Brazauskas, fost președinte al Republicii Lituania, la Vilnius
24 iulie	Recepția președintelui Republicii Elene organizată cu ocazia celei de a 36-a aniversări a restaurării republicii, la Atena
16 august	Reprezentarea Curții la funeraliile lui G. de Marco, fost președinte al Republicii Malta, la Valletta
17 septembrie	Reprezentarea Curții la conferința REGLEG („Access of regions with legislative powers to the European Court of Justice”), la Zaragoza
26 și 27 septembrie	Vizita oficială a unei delegații a Curții la Bundesverfassungsgericht, la Karlsruhe
1 octombrie	Reprezentarea Curții la Opening of the Legal Year, la invitația Lord Chancellor, la Londra
1 octombrie	Reprezentarea Curții la „Jubiläum – 90 jähriges Bestehen der Bundesverfassung Österreichs”, la Viena
3 octombrie	Reprezentarea Curții la ceremoniile organizate în cadrul „Tag der Deutschen Einheit”, la Bremen
21-23 octombrie	Vizită oficială la instanțele supreme ale Republicii Slovace, la invitația domnului Štefan Harabin, președintele Curții Supreme a Republicii Slovace, și întâlnire cu reprezentanții parlamentului și ai guvernului, la Bratislava
22 și 23 octombrie	Reprezentarea Curții la conferința „Criminal Justice in Europe: Challenges, Principles and Perspectives”, organizată de Institut universitaire international Luxembourg, la Luxemburg
3-6 noiembrie	Participarea la cel de al 24-lea congres FIDE, la Madrid
18 noiembrie	Reprezentarea Curții la ședința solemnă organizată cu ocazia celei de a 130-a aniversări a Curții Supreme de Casație a Republicii Bulgaria, la Sofia

18 noiembrie	Reprezentarea Curții la „Conference for the 25th anniversary of the EIA Directive”, organizată de Comisia Europeană (DG Mediu), la Louvain
18 noiembrie	Reprezentarea Curții la ședința solemnă de numire a domnului Robert Bieber în calitate de procuror general de stat al Curții Superioare de Justiție din Luxemburg
22 noiembrie	Reprezentarea Curții la reuniunea Consiliului de administrație a Asociației Consiliilor de Stat și Instanțelor Administrative Supreme ale Uniunii Europene, la Bruxelles
25 noiembrie	Reprezentarea Curții la ședința academică excepțională cu ocazia celei de a 40-a aniversări a Fondation du Mérite Européen, la Luxemburg

Tribunalul

1 ianuarie	Reprezentarea Tribunalului la recepția președintelui Republicii Malta, cu ocazia ceremoniei tradiționale a Anului Nou, la Valletta
14 ianuarie	Reprezentarea Tribunalului cu ocazia celei de a 90-a aniversări a Curții Supreme a Republicii Estonia, la Tartu
9 februarie	Reprezentarea Tribunalului la recepția „Rechtspolitischer Neujahrsempfang 2010”, organizată de ministrul justiției al Republicii Federale Germania, la Berlin
12 februarie	Reprezentarea Tribunalului cu ocazia primirii la Curtea Ducală a unei delegații a Curții de Justiție cu prilejul Anului Nou
9 aprilie	Reprezentarea Tribunalului la congresul solemn al judecătorilor, organizat de președintele Consiliului judecătorilor Republicii Lituania, cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la reînființarea statului lituanian și a 15 ani de la reînființarea Curții de Apel a Republicii Lituania și a instanțelor regionale, la Vilnius
16-18 aprilie	Reprezentarea Tribunalului la ceremonia națională în memoria lui Lech Kaczyński, președintele Republicii Polone, și a soției sale
12 mai	Participarea la „Día Europeo de la Competencia”, organizată de Comisión Nacional de la Competencia, la Madrid
1 iunie	Reprezentarea Tribunalului la recepția președintelui Republicii Italiene, cu ocazia zilei naționale, la Roma
23 iunie	Reprezentarea Tribunalului la ziua națională a Luxemburgului, celebrarea unui <i>Te Deum</i> solemn, urmat de o recepție la Curtea Ducală
24 iulie	Reprezentarea Tribunalului la recepția președintelui Republicii Elene organizată cu ocazia celei de a 36-a aniversări a restaurării republicii, la Atena
16-19 septembrie	Participarea la „Seminar for the EU and US judiciary” sub patronajul lui Justice Antonin Scalia de la Curtea Supremă a Statelor Unite ale Americii și al domnului judecător A. Borg Barthet, organizat de Institutul de cercetări „Mentor group” din Boston, la Berlin
1 octombrie	Reprezentarea Tribunalului la celebrarea solemnă a celei de a 90-a aniversări a Constituției Republicii Austria
1 octombrie	Reprezentarea Tribunalului la ceremonia de deschidere a anului judiciar la Westminster Abbey, la Londra
3 octombrie	Reprezentarea Tribunalului la recepția președintelui Republicii Federale Germania, cu ocazia zilei naționale

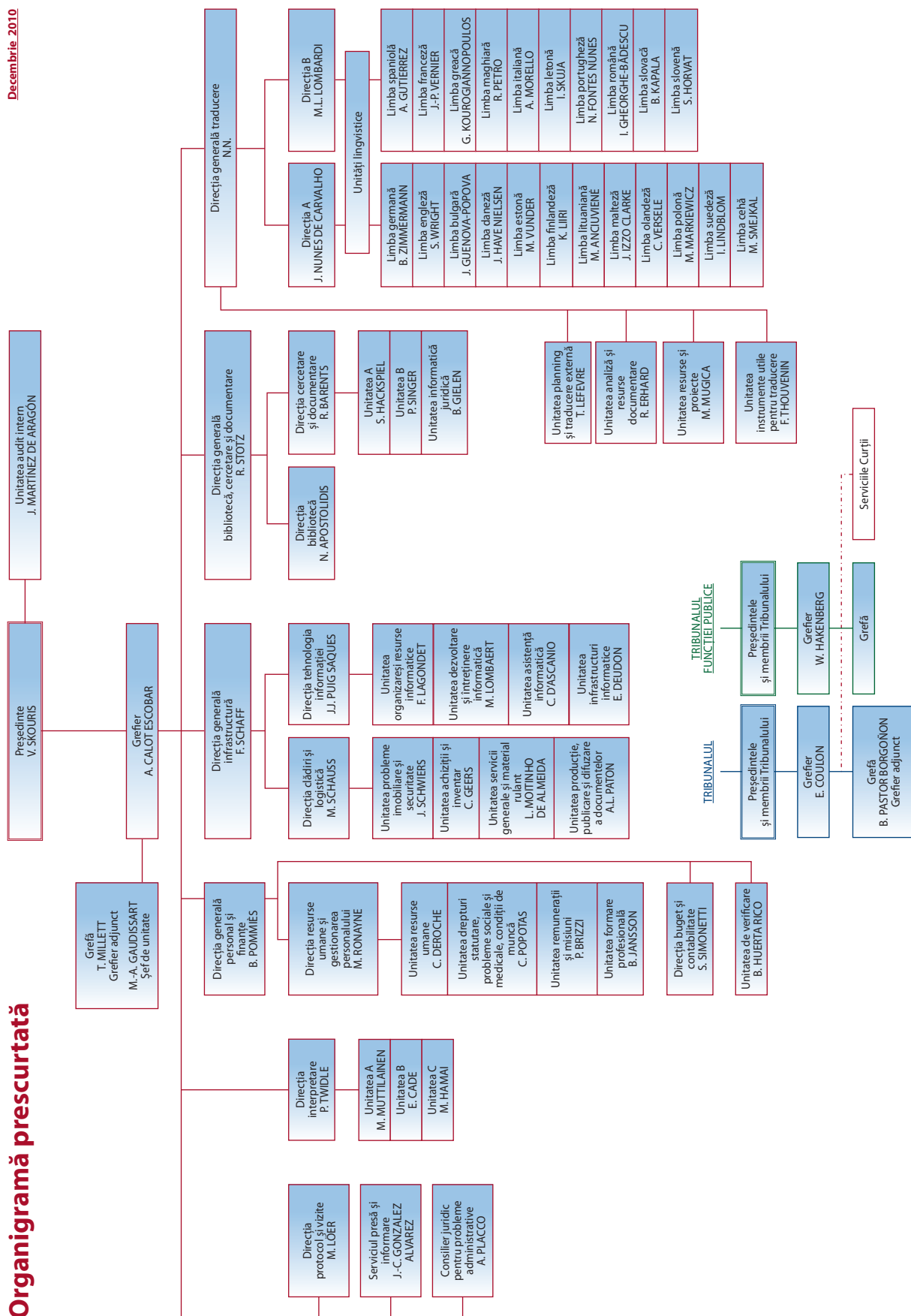
22 și 23 octombrie	Reprezentarea Tribunalului la conferința „Criminal Justice in Europe: Challenges, Principles and Perspectives”, organizată de Institut universitaire international Luxembourg, la Luxemburg
28 și 29 octombrie	Reprezentarea Tribunalului la ședința solemnă de numire a domnului R. Grass în calitate de judecător la Curtea de Casație, în prezența domnului prim-președinte al Curții de Casație, la Paris
3-6 noiembrie	Reprezentarea Tribunalului la al 24-lea congres al FIDE, la Madrid
25 noiembrie	Reprezentarea Tribunalului la ședința academică excepțională cu ocazia celei de a 40-a aniversări a Fondation du Mérite Européen, la Luxemburg
6 decembrie	Reprezentarea Tribunalului la recepția oficială a președintei Republicii Finlanda și a soțului său, cu ocazia Zilei Independenței Republicii Finlanda

Tribunalul Funcției Publice

23 martie	Participarea doamnei grefier W. Hakenberg la simpozionul organizat cu ocazia celei de a 30-a aniversări a Tribunalului administrativ al Băncii Mondiale, la Washington
15 decembrie	Întâlnirea domnilor judecători H. Tagaras și H. Kreppel cu judecătorii Tribunalului contenciosului Națiunilor Unite, la Geneva
16 decembrie	Vizita domnului judecător H. Kreppel la Tribunalul Administrativ al Organizației Internaționale a Muncii, la Geneva

Organigramă prescurtată

Curtea de Justiție a Uniunii Europene

**Raport anual 2010 – Sinteza a activității Curții de Justiție, a Tribunalului și a Tribunalului
Funcției Publice a Uniunii Europene**

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene

2011 — 256 p. — 21 x 29,7 cm

Nr. de catalog: QD-AG-11-001-RO-C

ISBN 978-92-829-1051-1

doi:10.2862/52214

ISSN 1831-855X

■ Oficiul pentru Publicații

ISBN 978-928291051-1

9 789282 910511

CUM VĂ PUTEȚI PROCURA PUBLICAȚIILE UNIUNII EUROPENE?

Publicații gratuite:

- prin EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>);
- la reprezentanțele sau delegațiile Comisiei Europene.
Puteți obține datele de contact ale acestora vizitând <http://ec.europa.eu> sau trimițând un fax la +352 2929-42758.

Publicații contra cost:

- prin EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Abonamente contra cost (de exemplu, la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* sau la repertoriile jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene):

- contactând direct unul dintre agenții de vânzări ai Oficiului pentru Publicații al Uniunii Europene (http://publications.europa.eu/others/agents/index_ro.htm).

